

BAKİ SÜHA EDİBOĞLU'NUN HAYATI VE

ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Fatih KÜLAHÇI

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2021

**BAKİ SÜHA EDİBOĞLU'NUN HAYATI VE
ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Fatih KÜLAHÇI

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir, 2021

T.C.

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTİSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Fatih KÜLAHÇI tarafından hazırlanan “Baki Süha Ediboğlu’nun Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı bu çalışma .../.../2021 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

Üye .....

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

(Danışman)

Üye .....

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

Üye .....

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

Üye .....

Akademik Ünvanı ve Adı Soyadı

ONAY

.../ .../ 2021

Prof. Dr. Mesut ERŞAN
Enstitü Müdürü

SBE-TT-01

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerinin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Fatih KÜLAHÇI

(İmza)

ÖZET

BAKİ SÜHA EDİBOĞLU'NUN HAYATI VE ESERLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

KÜLAHÇI, Fatih

Yüksek Lisans-2021

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN

Baki Süha Ediboğlu (1915-1972) hakkında daha önce ayrıntılı bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmanın konusu, onun hayatı ve eserlerinin incelenmesidir. Çalışmanın amacı Baki Süha'nın hayatı ve eserleriyle Türk edebiyatındaki yerini tespit etmektir. Şiir ve hikâyelerinde kullandığı yöntemler, tercih ettiği yapı ve içerikler tespit edilmiştir. İncelenen edebî metinlerdeki anlamı açık bir şekilde belirleyebilmek için bu çalışmada eklettik yöntem tercih edilmiştir.

Baki Süha'nın hayat hikâyesi, gazete haberleri ve dergilerden hareketle kronolojik olarak verilmiştir. Radyoda spikerlik, gazete ve dergilerde yazarlık, çeşitli devlet kurumlarında memurluk yapan sanatçı, hayatı boyunca edebiyat çevrelerinde bulunmuş, gazete ve dergilerde muhtelif konularda yazılar yazmıştır. Bu yazılarından hareketle edebiyat ve şiirle ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Dergilerde kalan şiirleri ve bestelenen şiirleri tespit edilmiştir. Şiirleri ve hikâyeleri içerik, yapı, dil ve üslup bakımından incelenmiştir. Tabiatın şiirlerinde başat unsur olduğu görülmüştür. Hikâyelerde kullanılan anlatım teknikleri açıklanmıştır. Anı, biyografi, antoloji türündeki eserleri içerik bakımından incelenmiş, gazete ve dergilerde kalan yazıları tespit edilip sınıflandırılmıştır. Anılarının edebiyat tarihi için oldukça önemli olduğu tespit edilmiştir. Gazete ve dergilerde kalan yazıları konularına göre tasnif edilmiştir.

Sonuç olarak şiirlerinde Yahya Kemal Bayatlı, Orhan Veli Kanık ve Cahit Sıtkı Tarancı'dan etkilendiği tespit edilmiş, folklorik unsurlara yer verdiği görülmüştür. Elde edilen verilerle Baki Süha'nın hayatı ve eserleriyle Türk edebiyatındaki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Baki Süha Ediboğlu, şiir, hikâye, anı, antoloji, biyografi.

ABSTRACT

AN EXAMINATION ON THE LIFE AND WORKS OF BAKİ SÜHA EDİBOĞLU

KÜLAHÇI, Fatih

Master-2021

Turkish Language and Literature Department

Adviser: Prof. Dr. İbrahim ŞAHİN

A detailed study has not been done on Baki Süha Ediboğlu (1915-1972) before. The subject of this study is to examine his life and works. The aim of the study is to determine Baki Süha's place in Turkish literature with his life and works. The methods he used in his poems and stories, the structure and contents he preferred were determined. The eclectic method was preferred in this study in order to clearly determine the meaning in the analyzed literary texts.

The life story of Baki Süha is given in chronological order based on newspaper news and magazines. The artist, who worked as an announcer on the radio, as a writer for newspapers and magazines, and as a civil servant in various state institutions, has been in literary circles throughout his life and wrote articles on various topics in newspapers and magazines. Based on these articles, his views on literature and poetry were tried to be determined. His poems and poems that remained in the magazines were determined.

His poems and stories have been examined in terms of content, structure, language and style. It has been seen that nature is the dominant element in his poems. The narrative techniques used in the stories are explained. His memoirs, biographies, and anthologies were examined in terms of content, and his articles in newspapers and magazines were identified and classified. It has been determined that his memories are very important for the history of literature. His articles in newspapers and magazines are classified according to their subjects.

As a result, it was determined that he was influenced by Yahya Kemal Bayatlı, Orhan Veli Kanık and Cahit Sıtkı Tarancı in his poems, and it was seen that he included folkloric elements. With the data obtained, it was tried to determine Baki Süha's place in Turkish literature with his life and works.

Key Words: Baki Süha Ediboğlu, poem, story, memoir, anthology, biography.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xii
ÖN SÖZ	xiii

1.BÖLÜM

HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. HAYATI	1
1.1.1.Ailesi, Çocukluğu ve Antalya Yılları	1
1.1.2.Gençliği, Bâbîâli ve İstanbul Yılları	3
1.1.3.Evliliği, Ankara Radyosu ve Ankara Yılları.....	6
1.1.4.İstanbul Radyosu ve İstanbul Yılları	10
1.1.5.Ölümü	14
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ	15
1.2.1.Yaşadığı Dönem	15
1.2.2.Sosyal ve Edebî Çevresi	17
1.2.2.1.Ömer Bedrettin Uşaklı ve Eflatun Cem Güney.....	17
1.2.2.2.Yahya Kemal Beyatlı	18
1.2.2.3.Cahit Sıtkı Tarancı	19
1.2.3.Yaşadığı/Bulunduğu Şehirler.....	22
1.2.3.1.Antalya	22
1.2.3.2.İstanbul	26
1.2.3.3.Ankara	27
1.2.3.4.İzmir	28
1.2.3.5.Londra	29
1.2.4.Sanat, Edebiyat ve Şiir Hakkındaki Düşünceleri.....	30
1.2.4.1.Sanat, Eser ve Sanatçı	30
1.2.4.2. Şiir	32
1.2.4.3.Saf Şiir.....	35

1.2.4.4.Halk Şiiri	36
1.2.4.5.Garip Şiiri	38
1.2.4.6.İkinci Yeni Şiiri	40

2.BÖLÜM ŞİİRLERİ

2.1.ŞİİR KİTAPLARI	42
2.1.1.Cenup	42
2.1.2.Gece Yağmuru	42
2.1.3.İşaret.....	42
2.1.4.Karanlıkta Geçen Gemiler	43
2.1.5.Beni de Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler.....	43
2.2.DERGİLERDE KALAN ŞİİRLERİ	43
2.3.GÜFTELERİ.....	45
2.4.İÇERİK BAKIMINDAN ŞİİRLERİ.....	47
2.4.1.Tabiat	47
2.4.1.1.Tabiatla Hasbihal.....	48
2.4.1.2.Mevsimler.....	51
2.4.1.3.Gece ve Gündüz	55
2.4.1.4.Dağ	59
2.4.1.5.Deniz	62
2.4.1.6.Tabiatın Bir Parçası Olarak Köy	64
2.4.2.Ölüm	66
2.4.3.İmkânsız Aşk ve Sevgili	75
2.4.4.Özlem.....	81
2.4.5.Gündelik Hayat	87
2.5.YAPI BAKIMINDAN ŞİİRLERİ.....	91
2.5.1.Nazım Biçimleri.....	91
2.5.1.1.Düzenli Nazım Biçimleri	91
2.5.1.1.1.Çapraz Kafiyesi	91
2.5.1.1.2.Yarı Çapraz Kafiyesi	92
2.5.1.1.3.Sarma Kafiyesi.....	93

2.5.1.1.4.Karma Kafiyesi	93
2.5.1.1.5.Düz Kafiyesi	94
2.5.1.1.6.Sone	94
2.5.1.2.Karışık Düzenli Biçimler	95
2.5.1.3.Serbest Nazım	96
2.5.1.3.1.Ölçsüz-Kafiyesi Olanlar	96
2.5.1.3.2.Ölçsüz-Kafiyesiz Olanlar	96
2.5.2.Ahenk Unsurları	97
2.5.2.1.Ölçü	97
2.5.2.1.1.Hece Ölçüsü	98
2.5.2.1.2.Serbest Şiirler	100
2.5.2.2.Asonans	100
2.5.2.3.Aliterasyon	105
2.5.2.4.Kafiye	109
2.5.2.4.1.Yarım Kafiye	110
2.5.2.4.2.Tam Kafiye	111
2.5.2.4.3.Zengin Kafiye	112
2.5.2.4.4.Tunç Kafiye	113
2.5.2.5.Kelime Tekrarı, Mısra Tekrarı ve Redif	115
2.5.2.6.Öyküleme	125
2.5.2.7.Edebî Sanatlar	134
2.5.2.7.1.Teşbih	134
2.5.2.7.2.İstiare	136
2.5.2.7.3.Teşhis	137
2.5.2.7.4.Mecaz-ı Mürsel	138
2.5.2.7.5.Tecrit	139
2.5.2.7.6.Tezat	140
2.5.2.8.Kelime Seçimi ve Değiştirilmiş Şiirler	140
2.6.DİL VE ÜSLUP BAKIMINDAN ŞİİRLERİ	146

3.BÖLÜM HİKÂYELERİ

3.1.SEL GELİYOR VE DİĞER HİKÂYELERİ	149
3.2.İÇERİK BAKIMINDAN HİKÂYELERİ	150
3.2.1.Köy ve Köy Hayatı	150
3.2.2.Kavuşulamayan Aşk ve Sevgili	154
3.2.3.Parasızlık.....	157
3.2.4.Hastalık	159
3.2.5.Yasak İlişki	162
3.2.6.Diğer Temalar	163
3.3.YAPI BAKIMINDAN HİKÂYELERİ.....	165
3.3.1.Kurgu	165
3.3.1.1.Anlatıcı	165
3.3.1.1.1.Hâkim Anlatıcı	166
3.3.1.1.2.Ben-Anlatıcı	166
3.3.1.2.Anlatım Teknikleri	167
3.3.1.2.1.Betimleme.....	168
3.3.1.2.2.Diyalog	169
3.3.1.2.3.İç Konuşma / İç Monolog.....	170
3.3.1.2.4.Mektup Tekniği	172
3.3.1.2.5.Özetleme Tekniği	172
3.3.1.2.6.Geriye Dönüş Tekniği	173
3.3.1.2.7.İç Çözümleme Tekniği	174
3.3.2.İnsan Unsuru	175
3.3.3.Mekân	179
3.3.4.Zaman	184
3.4.DİL VE ÜSLUP BAKIMINDAN HİKÂYELERİ.....	185

4.BÖLÜM

DİĞER ESERLERİ

4.1.ANILARI: BİZİM KUŞAK VE ÖTEKİLER	187
4.2.BİYOĞRAFİLERİ	190
4.2.1.Falih Rıfki Atay Konuşuyor	190
4.2.2.Ünlü Türk Bestekârları	191
4.3.ANTOLOJİLERİ	192
4.3.1.Türk Şiirinden Örnekler	192
4.3.2.Büyüklerimize ve Millî Günlerimize Dair Şiirler	193
4.3.3.Atatürk İçin Bütün Şiirler	194
4.3.4.Yurt ve Kahramanlık Şiirleri	195
4.3.5.Türk Şiirinde Aşk	196
4.4.DERGİ VE GAZETELERDE KALAN YAZILARI	197
4.4.1.Edebiyatla İlgili Yazıları	197
4.4.2.Kültür-Sanatla İlgili Yazıları	200
4.4.3.Kitap Tanıtımları	200
4.4.4.Röportajları	201
4.4.5.Gezi Yazıları	202
4.4.6.Diğer Yazıları	202
SONUÇ	204
KAYNAKÇA	206

KISALTMALAR

A.g.e.	:Adı geçen eser
A.g.m.	:Adı geçen metin / makale
Bk. / bk.	:Bakınız
C. / c.	:Cilt
C	:Cenup
Der.	:Derleyen
Ed.	:Editör
GY	:Gece Yağmuru
Haz.	:Hazırlayan
İ	:İşaret
İBB	:İstanbul Büyükşehir Belediyesi
KGG	:Karanlıkta Geçen Gemiler
No.	:Numara
S.	:Sayı
s.	:Sayfa
ss.	:Sayfa sayısı (sayfalar arası)
TRT	:Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TŞ	:Toplu Şiirler
Yay. Haz.	:Yayına Hazırlayan

ÖN SÖZ

Bu incelemede, daha önce hakkında herhangi bir çalışma yapılmamış olan Baki Süha Ediboğlu (1915-1972)'nun hayatı ve eserleri konu edilmiştir. Çalışmanın konusu belirlendikten sonra kaynakça taraması yapılmıştır. Kaynakça taraması kapsamında Baki Süha'nın hayatı, edebî kişiliği ve hikâyelerine kaynak sağlayan, *Akşam*, *Cumhuriyet*, *Kurun*, *Ulus*, *Vakit*, *Zümrrütova*¹ gazeteleri; onun şiirlerine ve diğer eserlerine kaynak sağlayan *Aile*, *Bizim Dağarcık*, *Büyük Doğu*, *Çadır*, *Çağlayan*, *Çığır*, *Dikmen*, *Gerçek*, *Gündüz*, *Hisar*, *İleri Yurt*, *Servet-i Fünûn (Resimli Uyanış)*, *Ülkü*, *Varlık*, *Yedigün*, *Yeditepe*, *Yeni Mecmua*, *Yordam* dergileri taranmıştır. Ayrıca Baki Süha'nın bütün eserleri kaynakça taraması esnasında kütüphanelerden fotoğraflanmıştır. Tarama yapılırken İBB Atatürk Kitaplığı, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve Millî Kütüphane tercih edilmiştir.

Kaynakça taramasının ardından, taranan ve elde edilen yazı, şiir ve hikâyeler gerek konu gerekse kronolojik olarak tasnif edilmiş, yazarın kitaplarında yer almayan, dergilerde/gazetelerde kalan şiir, hikâyeleri tespit edilmiş, gerekli fişlemeler yapılmıştır. Danışmanla yapılan görüşmeler ve kaynakça taramasından elde edilen veriler ışığında tezin bölümleri, dört ana bölüm olmak üzere, şu şekilde belirlenmiştir: “Hayatı ve Edebî Kişiliği”, “Şiirleri”, “Hikâyeleri”, “Diğer Eserleri”.

“Hayatı ve Edebî Kişiliği” adlı bölümde Baki Süha'nın hayatı ve edebî kişiliği gazete, dergi ve kendi eserlerinden yararlanılarak kronolojik olarak aktarılmış, şiirlerinden örneklere yer verilmiştir. Sanat, edebiyat ve şiirle ilgili düşünceleri yazılarından hareketle ortaya konmaya çalışılmıştır.

“Şiirleri” adlı bölümde 148 şiiri biçim ve içerik bakımından incelenmiş, dergilerde kalan şiirleri de incelemeye dahil edilmiştir. Ayrıca

---

¹ Baki Süha'nın ilk şiirine ulaşmak amacıyla Evren Dayar ile iletişime geçilmiştir. 1928-1929 yılları arasında yayımlanan ve sayıları eksik halde olan gazeteye e-posta yoluyla ulaşılmış fakat Baki Süha'ya ait bir yazı ya da şiir bulunamamıştır.

dergilerde yayımlanan şiirler ile kitaplarında yayımlanan şiirler karşılaştırılıp, değişiklikler tespit edilmiştir.

“Hikâyeleri” adlı bölümde, tek hikâye kitabı olan *Sel Geliyor* ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladığı hikâyelerle 45 adet hikâyesi biçim ve içerik bakımından incelenmiştir.

“Diğer Eserleri” adlı bölümde anı, biyografi, antoloji türündeki eserleri içerik bakımından incelenmiş; gazete ve dergilerde kalan yazıları tespit edilip sınıflandırılmıştır.

“Sonuç” bölümünde inceleme boyunca elde edilen veriler ışığında Baki Süha’nın hayatı ve eserleriyle Türk edebiyatındaki yeri gösterilmiştir.

Çalışmam boyunca bilgi ve deneyimini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. İbrahim Şahin’e, bu çalışmanın konusunu bulmamda yardımcı dokunan Tuğrul Aliyev’e, bu çalışmaya arşiviyle katkıda bulunan Evren Dayar’a, başta annem ve babam olmak üzere desteğini hep hissettiren aileme teşekkürlerimi sunarım.

Fatih KÜLAHÇI
Eskişehir, 2021

1. BÖLÜM

HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. HAYATI

1.1.1. Ailesi, Çocukluğu ve Antalya Yılları

Baki Süha Ediboğlu, 24 Nisan 1915 tarihinde Antalya’da dünyaya gelir.¹ Babası evkaf müdürü Ahmet Edip Bey, annesi Remziye Hanım’dır.² Ayşe adında bir ablası³, Mustafa ve Mükerrerem adında kardeşleri vardır.⁴ Çocukluğu ve ilk gençliği Antalya’da, on altı odalı, denize bakan bir konakta geçer.⁵ İlköğrenimini “bir karatahta, tebeşir ve silgiden başka hiçbir şeyi olmayan”⁶ Mader-i Vatan İlkokulu ve Antalya Ortaokulu’nda tamamlar.⁷ Antalya, Baki Süha Ediboğlu’nun gerek hayatında gerekse sanat yaşamında önemli bir yere sahiptir. İlköğrenimini tamamladığı Antalya’da geçirdiği çocukluğuna dair şu satırları kaleme alır:

“Antalya’nın devamlı yağmurları benim çocuk ruhuma o zamanlar sonsuz bir kasvet döker ve beni böyle bedbin düşüncelere götürürdü. Fakat hemen söylemeliyim ki bu sürekli yağmurlar, bende zamanla zinde diyebileceğim bir melankoli yaratmıştır. ... Bilhassa gece yarısı ansızın patlayan bir yıldırımdan ve gök gürültüsünden sonra dökülen bu afet, beni yatağımdan saçlarım dimdik, gözlerim yerinden fırlamış bir halde uyandırır. O sırada bir pencerenin pervazı acı acı inler, bir kapı gıcırda, deniz rüzgârı körfezi dolduran bir ıslıkla yağmur bulutlarını toplar veya dağıtır, limandaki bir salapurya kayalara çarparak parçalanır. ... ve ben bu korkunç gecenin vehimleri içinde yağmurun sesini dinlerim. ... Bütün karanlık

¹Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koyunuzuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 9

²Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

³Ablası Ayşe hakkında kaynaklarda biyografik bilgi bulunmamakla beraber *Cenup* adlı şiir kitabında “Ayşe Abla” adlı şiirini ölen kardeşine ithaf ettiği ve “Gidiyorum Dostlarım” (Baki Süha [Ediboğlu], “Gidiyorum Dostlarım”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 5 Teşrinievvel 1933, Nr. 1938, s. 294) adlı şiirini “Unuttum eski zevki şimdi Ayşe tasamda...” mısraıyla bitirdiği ve “Eski Mektup” (Baki Süha Ediboğlu, *Varlık*, Ekim 1946, S. 315, s. 8) adlı şiirinde ablasının yeni öldüğünden bahsettiği için bu bilgiye yer verdik. Kardeşinin ne zaman ve neden öldüğüne dair bir bilgi bulunmamaktadır.

⁴[İmzasız], “Acı Bir Ölüm”, *Cumhuriyet*, 18 Ocak 1969, s. 2

⁵Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968, s. 50; Ziya İlhan, “Baki Süha”, *Dikmen*, 1 Eylül 1942, S. 19, s. 3

⁶Baki Süha [Ediboğlu] “Güzel Bir İrfan Müessesemiz”, *Cumhuriyet*, 20 Birinciteşrin 1938, s. 5

⁷Haz. Yaşar Nabi Nayır, *Varlık Yıllığı 1961*, Varlık Yayınevi, İstanbul, Aralık 1960, s. 511

düşüncelerimi bir anda kovarak onun yerine donuk fakat emsalsiz bir şiirle, dua gibi, ayet gibi bir şiirle bağdaştırıyorum. ... Pencereden sarkan başımı yağmur serpintileri boncuk boncuk dolduruncaya kadar, kımıldamadan ıslak karanlığı seyredirim.”⁸

Antalya’da geçirdiği çocukluğuna ve ailesine dair şu dizeleri önemlidir:

Akdeniz kıyısında yaz ayları.

Ah.. avare geçer günlerim.

Annem beyaz ipek çarşafının içinde

Telâşlı bir taze.

Babam sağ

Kardeşim Mustafa sarı uzun saçlı

Kız gibi çocuk.

Ayşe ablam yeni ölmüş

Udu duvarda asılı. (GY, s. 15)

Baki Süha Ediboğlu’nun ailesi Antalya’da Edipzadeler adıyla bilinir ve babası Ahmet Edip Bey’in edebiyata olan ilgisi çocukluğundan itibaren Baki Süha Ediboğlu’na etki eder⁹:

“Baki, İran ve Arap dillerine ve edebiyatlarına vakıf olan babasından ilk edebiyat zevkini almış ve daha küçük yaşta manzum ve mensur yazılar yazmaya başlamıştır.”¹⁰

Baki Süha Ediboğlu, ilk şiirlerini, verdiği bir röportajda, 12 yaşında yayımlanmış olduğundan bahseder.¹¹ İlk şiir ve yazıları *Zümrütova*¹² gazetesinde yayımlanır:

⁸ Baki Süha Ediboğlu, “Sıcağı ve Yağmuru ile Antalya”, *Ulus*, 27 Haziran 1948, s. 5

⁹ M. Behçet Yazar, “Baki Süha Ediboğlu”, *Yedigün*, 27 Şubat 1940, C. 14, S. 364, s. 13

¹⁰ A.g.m.

¹¹ Mustafa Baydar, “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9

¹² 31 Aralık 1927 tarihinde yayım hayatına başlayan gazete, 1930 yılına kadar yayım hayatına devam etmiştir. Gazetenin imtiyaz sahibi ve sorumlu müdürü Enver Mazlum Bey’dir. (Ali Rıza Gönüllü, “Antalya’da Basın Hayatı (1920-1949)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 61, Mart 2005, s. 332-334)

“Antalya’da, yıl 1928. Henüz ortaokul yedinci sınıf öğrencisiyim. Küçük küçük manzumeler karalıyor, Türkçe hocamız Suat Salih Asral’ın teşvikiyle bu manzumeleri Antalya’da haftada iki gün çıkan ‘Zümrüt Ova’ gazetesinde yayınlıyorum.”¹³

Baki Süha’nın verdiği bu bilgiyi Ziya İlhan da, farklı bir yıl belirterek doğrular fakat *Zümrütova*’nın 1930 yılına kadar yayım hayatına devam ettiği düşünülecek olursa Ziya İlhan tarafından belirtilen tarih yanlıştır:

“1931 yılında şiir sevenler Antalya’nın biricik gazetesi olan *Zümrütova*’da *Köy Yolu* başlığı altında Baki Süha imzalı bir şiir intişar ettiğini gördüler ve şairin kim olduğunu birbirlerine sordular. Bu, Baki’nin neşredilmiş ilk şiiridir.”¹⁴

Ne yazık ki *Zümrütova* gazetesinin az sayıda nüshası mevcut olup bu nüshalar arasında Baki Süha’ya ait yazı ya da şiir bulunmamaktadır. Elimizdeki kaynaklardaki mevcut ilk şiiri *Servet-i Fünun Resimli Uyanış* dergisinde yayımlanan *Işıklar Süzülürken* adlı şiiridir.¹⁵

1.1.2. Gençliği, Bâbüâli ve İstanbul Yılları

Lise öğrenimine Antalya Lisesi’nde başlar: “Varlık dergisi çıkmaya başladığı yıllarda ben Antalya’da bir lise öğrencisiydim. Yaşar Nabi’nin dergisine şiirler yolluyor, kendisine mektuplar yazıyor, merakla cevaplarını bekliyordum.”¹⁶

İstanbul’a gelen Baki Süha Ediboğlu, 1934 yılında Bâbüâli’de çalışmaya başlar.¹⁷ 1934-1935 yılları arasında *Tan* gazetesinde, 1935 yılında bir süre *Akşam* gazetesinde ve 1935-1940 yılları arasında *Cumhuriyet* gazetesinde sekreter ve yazar olarak çalışır¹⁸:

“1935 yılı Ağustosuydu. Cumhuriyet gazetesinde çalışıyordum. Gazeteciliğe edebiyat kapısından girdiğim için beni daha çok aynı çatı altında çalıştığımız Peyami Safa, İsmail Habib Sevük, Mustafa Şekip Tunç, hikâyeleri ile Cahit Sıtkı, Hasan Âli Yücel gibi şöhretler

¹³ Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968, s. 49

¹⁴ Ziya İlhan, “Baki Süha”, *Dikmen*, 1 Eylül 1942, S. 19, s. 3

¹⁵ Baki Süha [Ediboğlu], “Işıklar Süzülürken”, *Servet-i Fünun (Resimli Uyanış)*, 14 Eylül 1933, Nr. 1935, s. 243

¹⁶ Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968, s. 71

¹⁷ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 9

¹⁸ [İmzasız], “Ulvi Cemal Erkin ile Baki Süha vefat etti”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1972, s. 7

ilgilendiriyor, bu arada başyazarımız Yunus Nadi Bey'in makalelerini büyük bir zevkle okuyordum.”¹⁹

1935-1936 yılları arasında Türk edebiyatının ünlü birçok ismiyle tanışır, bazılarıyla dostluklar kurar. Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık bu isimlerden sadece bazılarıdır. Baki Süha, İstanbul'a gelmeden evvel iki yıl kadar mektuplaştığı Cahit Sıtkı Tarancı'yla tanıştığı günü şöyle anlatır:

“1935 yılının Ekim ayıydı. Ahmet Halit Kitabevi'nden çıkmış Cumhuriyet gazetesine doğru yürüyordum. Gün kararmak üzereydi. Yirmi metre kadar ileride –bana gönderdiği fotoğrafına göre– Cahit olduğundan şüphe etmediğim kısa boylu bir genç geliyordu. Koltuğunun altında gazeteler vardı. Aynı hizaya ve karşı karşıya gelince ben durdum, o da durdu.”²⁰

Kısa bir konuşmanın ardından akşam için bir şeyler içmeye giderler:

“Nereye gideceğimizi sordum. Cahit çoktan kararını vermişti. Benim meyhaneye, dedi. Afrika Hanı'nın altında küçük, ucuz bir meyhane vardır, oraya... Sirkeci'den tramvaya atlayıp Beyoğlu'nda Parmakkapı'da indik. Yarım saat sonra Cahit'in küçük, fakat sevimli meyhanesindeydik. Üç dakika içinde beyaz mermerli masamız küçük meze tabaklarıyla dolup taşı. Bir de 49'luk Bahçe Rakısı ismarladık.”²¹

Baki Süha Ediboğlu bir yandan Bâbüâli'de çalışırken bir yandan lise eğitimine devam eder:

“Lisenin son sınıfında edebiyat hocamız rahmetli Ali Sedat Bey'di. Derslerine pek sık devam etmediğim, şiir yazdığım ve günlük siyasi bir gazetenin yazı kadrosunda çalıştığım için beni pek sevmezdi. Kendisine, lise tahsilimi tamamlayabilmem için gazetecilik yapmam lazım olduğunu söylediğim zaman küplere bindi, böyle talebelik olmaz, diye bağırды çağırды.”²²

1936'da Hayriye Lisesi²³'nden mezun olur.²⁴ Babasının ölümü üzerine Antalya'ya dönmek mecburiyetinde kalır. Babasının ölümünden duyduğu üzüntüyü ve babasına olan özlemini *Babamın Sesi*²⁵ adlı şiirinde şu şekilde ifade eder:

¹⁹ Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968, s. 7

²⁰ A.g.e. s. 107

²¹ A.g.e. s. 109

²² İmzasız, “Baki Süha Ediboğlu ile Bir Konuşma”, *Varlık*, 1 Kasım 1952, S. 388, s. 8-9

²³ 1930'lu yıllardan itibaren Münir Paşa Konağı, Hayriye Lisesi olarak hizmet verir. Lise, 1944 yılında çıkan bir yangında kullanılmayacak hale geldiğinden yıkılır. Konağın bugünkü yerinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi bulunmaktadır.

Bir gölge uzaktan bana seslenir
Akşamla kalbimde dert tazelenir,
Karanlık çöküyor haydi eve koş.
Evimiz kimsesiz, odalar bomboş...

Çarpık pencereler güneşe küskün,
Uzakta uluyan bir köpek sesi.
Üşüyen camlarda güneşin ölgün,
Derin parıltıyla yanan gölgesi...

Tenha sokaklarda gece elenir.
Damlarda ötüşen baykuşlar sarhoş
Uzak pek uzaktan babam seslenir
Karanlık çöküyor haydi eve koş... (C, s. 15)

Baki Süha, bir süre Antalya'nın köylerinde öğretmenlik, Korkuteli'nde muhasebe kâtipliği yaptıktan sonra eğitimini tamamlamak için tekrar İstanbul'a gelir.²⁶ 1938 yılının Eylül ayında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde kayıtlıdır.²⁷ Bu dönemde *Cumhuriyet* gazetesinde çalışmaya devam eder.

---

²⁴ Behçet Necatigil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ocak 1983, s.138; Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 9; Sefa Yüce, "Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri", *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

²⁵ Baki Süha [Ediboğlu], "Babamın Sesi", *Çağlayan*, 10 Şubat 1936, C. 1, S. 3, s. 1

²⁶ M. Behçet Yazar, "Baki Süha Ediboğlu", *Yedigün*, 27 Şubat 1940, C. 14, S. 364, s. 13

²⁷ Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968, s. 41

1.1.3. Evliliği, Ankara Radyosu ve Ankara Yılları

İktisat Fakültesi'ndeki eğitimine devam etmez. “Dâhiliye Vekâleti Teftiş Heyeti Bürosu'nda vazife alarak Ankara'ya”²⁸ gider. 1940-1941 yılları arasında İstanbul'da yayımlanan *Yeni Mecmua*'ya muhabir olarak Ankara'dan röportajlar, yazılar gönderir. “Ankara Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde okur ve *Cumhuriyet* gazetesinde gece sekreterliği, Ulaştırma Bakanlığı'nda Kasım Gülek'in Basın Danışmanlığı'nı yapar.”²⁹ *Yeni Mecmua* için yaptığı bir röportaj³⁰, tahminimizce Baki Süha'nın hayatında önemli bir yer teşkil eder çünkü Ediboğlu'nun Ankara Radyosu'na girişi bu dönemdedir. Ayrıca 1940-1950 yılları arasında Ankara'da yayım yapan *Ulus* gazetesinin yanı sıra *Cumhuriyet* gazetesinde de çeşitli yazılar yazar.

Baki Süha Ediboğlu, 4 Haziran 1940 tarihinde saat 20.10'da ilk kez Ankara Radyosu'nda, Yurt Saati programında mikrofonun başına geçer ve memleketi Antalya'dan bahseder. Bu ilk programdan sonra kendisine gelen dönüşleri şöyle anlatır: “Telefonu açıp beni ilk sevindiren Yakup Kadri Karaosmanoğlu oldu. Bana ‘Sesiniz mikrofonu çok uygun’ diyerek ilk cesareti verdi. Sonra telgraf ve mektuplar aldım.”³¹

Baki Süha Ediboğlu ve Vedat Nedim Tör radyoya bir yenilik getirirler ve akşam programına bir şiir saati eklerler:

“Geçen akşam, (4 Eylül 1941) Ankara Radyosu'nun çok isabetli ve iyi tertip edilmiş, yeni bir buluşu ile karşılaştık. Programa bir de şiir saati ilâve edilmişti. Şiir sevenler için, böyle bir sürprizin ne kadar sevindirici ve ne büyük bir ihtiyacı karşılayıcı olduğunu tekrar etmeğe bilmem ihtiyaç var mı?”³²

²⁸ M. Behçet Yazar, “Baki Süha Ediboğlu”, *Yedigün*, 27 Şubat 1940, C. 14, S. 364, s. 13

²⁹ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 11

³⁰ Baki Süha [Ediboğlu], “Ankara Radyosu'nda”, *Yeni Mecmua*, 11 Birinciteşrin 1940, C.4, S. 76, s. 10-12

³¹ Selmi Andak, “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5

³² Orhan H. Çıray, “Şiir Saatini Dinlerken...”, *Ulus*, 8 Eylül 1941, s. 2

Radyodaki işine ve *Ulus*'taki yazılarına devam eden Baki Süha bu dönemde, ses sanatçısı Afife Çerikçioğlu ile Ankara Radyosu'nda tanışır.³³ 1941 yılında nişanlanırlar³⁴, 1942 yılında ise evlenirler:

“... nikâh törenleri dün Ankara Belediyesi'nde, güzide bir davetli kalabalığı önünde yapılmıştır. Nikâhtan sonra davetliler Ankara Halkevi'nde ağırlandı. Gerek tören gerekse halkevindeki toplantı pek mesut ve neşeli geçmiştir. Genç evlilere saadetler dileriz.”³⁵

Aynı yıl Baki Süha Ediboğlu, şiirlerini ilk kitabı olan *Cenup*³⁶'ta toplar. Kitapta 1934-1942 yılları arasında yazdığı ve *Varlık*, *Çağlayan*, *Gündüz* dergilerinde yayımlanmış şiirlerinin yanında daha önce yayımlanmamış şiirleriyle beraber 28 şiiri bulunur. Yine bu yıl, kızı Ayşe dünyaya gelir.³⁷ Ayrıca bu dönemde Ediboğlu ailesi ile Tecer ailesi aynı apartmandadır:

“Güzel bir tesadüfle, 1942 yılından itibaren Ankara'da [Ahmet] Kutsi Tecer'le tam beş yıl aynı apartmanda oturdum. Kocatepe'deki Rize Apartmanı'nda. Tecer ve sayın eşi Meliha Tecer, o zaman gençtiler. Biri oğlan, biri kız iki yavruları vardı. Biz de aynı apartmanın çatı katında bir buçuk odada eşim ve kızım ile oturuyorduk.”³⁸

Ankara Radyosu'nda Şiir ve Edebiyat Saatleri, Posta Kutusu adlı programları sunan Baki Süha Ediboğlu, edebiyat çevrelerinin de içindedir, Şükran Lokantası'ndaki buluşmaları şöyle anlatır:

“Akşamüstleri Cahit [Sıtkı Tarancı] hepimizden evvel meyhaneye gelir, her zaman oturduğu köşedeki masaya geçer, ilk kadehini söyler ve bizleri beklemeye başlardı. Dakikalar ilerledikçe şairler, gazeteciler sökün etmeye başlardı. Cahit'ten hemen sonra Şahap Sıtkı gelir, onu Ahmet Muhip Dranas, Orhan Veli, Oktay Rifat, Melih Cevdet, Fethi Giray, Mehmet Kemal takip eder. Akşamüstleri saat yediye, bazen sekize kadar Ankara Radyosu'nda çalıştığım için en geç ben giderdim.”³⁹

³³ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 12

³⁴ İmzasız, “Mesut Bir Nişan”, *Ulus*, 12.10.1941, s. 2

³⁵ İmzasız, “Baki Süha Evlendi”, *Vakit*, 17.04.1942, s. 3

³⁶ Baki Süha [Ediboğlu], *Cenup*, Titaş Basımevi, Ankara, 1942

³⁷ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 12

³⁸ Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968, s. 46

³⁹ A.g.e., s. 116

1942 yılında yayımladığı *Cenup*'la beraber 1947 yılına kadar, beş yıllık süre içinde altı kitap; 1943 yılında ikinci kitabı olan ve 1938-1940 yılları arasında *Cumhuriyet* gazetesinde yazdığı 25 hikâyeden oluşan *Sel Geliyor*'u, 1944 yılında *Türk Şiirinden Örnekler* adlı antolojisini, 1945 yılında ise *Falih Rıfkı Atay Konuşuyor* adlı biyografıyı çalışmasını, 1947 yılında *Ulus* gazetesi ile *Varlık, Çadır, Büyük Doğu* dergilerinde yayımlanmış şiirlerinin yanı sıra daha önce yayımlanmamış şiirlerini topladığı *Gece Yağmuru* adlı şiir kitabıyla *Büyüklerimize ve Milli Günlerimize Dair Şiirler* adlı antolojisini yayımlar.

1943 yılında Radyo Gazetesi'ni, 1942-1947 yılları arasında Dr. Galip Ataç'ın hazırladığı Evin Saati adlı radyo programını sunar:

“... tam beş sene radyoda onun konuşmalarını ben okudum, onun yazdıklarını halka benim sesim duyurdu: Yazıları onun, sesi benim olan ‘Evin Saati’ konuşmaları her ikimizi de geniş halk tabakalarının sıcak ve vefalı kucağına düşürdü.”⁴⁰

1944 yılında Baki Süha Ediboğlu, radyoya bir yenilik daha kazandırır. Radyoda ilk kez roman temsili yapılır:

“Ankara Radyosu Temsil Kolu sanatkarları geçen akşam değerli romancımız Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın ... ‘Kuyruklu Yıldız’ adlı romanından hazırlanan bu popperiler [potpuriler] radyofonik temsil branşı için iyi bir hamledir. ... Geçen akşam hazırlanan ilk popporiyi [potpuriyi] Baki Süha hazırlamış bulunuyordu. Bu deneme bir başlangıç olarak fena sayılmaz.”⁴¹

1948 yılında Denizyolları İdaresi, Basın-Yayın Umum Müdürlüğü gibi birçok devlet kurumunda masraflar sebep gösterilerek yüzlerce memurun işine son verilir. İşine son verilenler arasında Ankara Radyosu'nda çalışan Baki Süha Ediboğlu da vardır: “Uzun müddet Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü ile Radyo'da [Ankara Radyosu'nda] vazife gören Baki Süha Ediboğlu da vazifelerine nihayet verilenler arasındadır.”⁴²

Baki Süha Ediboğlu, Hikmet Münir [Ebcioğlu] gibi kişilerin işten çıkarılması üzerine rahatsızlıklarını dile getiren sanatçılar Vâlâ Nurettin'den bu konu hakkında bir yazı yazmasını isterler:

⁴⁰ Baki Süha Ediboğlu, “Doktor Galip Ataç”, *Cumhuriyet*, 10 Ocak 1947, s. 2

⁴¹ Melih Tümay, “Hüseyin Rahmi ve Bir Teşebbüs”, *Vakit*, 18 Haziran 1944, s. 2

⁴² [İmzasız], “Basın Yayın Umum Müdürlüğü ile Radyoda”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1948, s. 8

“Geçen gün Maltepe’deki artistler toplantısında bu mevzu konuşulurken; memleketin irfan ve sanatını temsil eden pek çok münevverimiz, bu hatanın tamir edilmesi için *Akşam* vasıtasıyla Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü’nden ricada bulunmamı benden istediler. Ben de Sayın Nişbay’dan rica ediyorum.”⁴³

Bunun üzerine Vâlâ Nurettin, radyo ve işten çıkarılmalar hakkında yazısını yazar, radyoda bulunması gereken unsurları, nelerden tasarruf yapılamayacağını sıralar ve açıklar. Radyonun vazgeçilmezi olan spikerler ve Baki Süha hakkında şu satırları kaleme alır:

“Hele spikerler mevzuu bambaşkadır: Sesleri mikrofona yakışan, uzun tecrübelerle konuşmayı öğrenmiş bulunan, adeta millete mal olmuş sanatkârlarımız vardır. Bunlar arasında Baki Süha, mesela halkın muhabbetini kazanabildi idi; hâlbuki tasarruf ederken, tasfiye ederken onun gibi muvaffakiyetli bir unsuru kadro harici etmek herkesi hayrete düşürdü. ... Hikmet Münir [Ebcioğlu] gibi, Baki Süha gibi iyi spikerler, radyo müellifliğinin sırrına ermiş söz sanatkârları her yerde olduğu gibi bizde de belkemiği vazifesi görmelidirler.”⁴⁴

Tahminimizce Baki Süha Ediboğlu’nun işten çıkarılmasına dair bu tepki karşılık görmüş olacak ki işine iade edilmese bile radyodaki vazifesini sürdürür. Ayrıca *Akşam* gazetesi bu durumu detaylıca takip eder:

“Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü’nde D cetvelindeki memurlar hakkındaki neşriyatımız sırasında Baki Süha’nın işine nihayet verildiğinden bahsedilmiş ve kendisinin yeniden işine iade edildiği yazılmıştı. Bu haberde bir yanlışlık olduğunu öğrendik. Baki Süha Ediboğlu esasen radyonun [Ankara Radyosu’nun] spikerler kadrosunda vazifeli değildi; kendisi Umum Müdürlüğü’nde bir diğer vazifede memurdu. ... Şimdi, Basın Yayın Umum Müdürlüğü’ndeki kadrosunun lağvı ile adı geçen Umum Müdürlükten ayrılmış bulunan Baki Süha Ediboğlu’nun radyodaki vazifeleri ‘konuşmaları’ devam etmektedir.”⁴⁵

Bu suretle Baki Süha Ediboğlu iki sene daha Ankara Radyosu’nda spiker olarak görev yapar. Ayrıca bu dönemde bestekâr Selahattin Pınar ile tanışır, dostluk kurar.⁴⁶

⁴³ Vâ-Nû, “Radyoya Dair Bir Rapor Takdim Ediyorum”, *Akşam*, 27 Temmuz 1948, s. 3

⁴⁴ A.g.m.

⁴⁵ [İmzasız], “Baki Süha Radyodaki Vazifesine Devam Ediyor”, *Akşam*, 12 Ağustos 1948, s. 3

⁴⁶ Baki Süha Ediboğlu, *Ünlü Türk Bestekârları*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1962, s. 233

1.1.4. İstanbul Radyosu ve İstanbul Yılları

Baki Süha Ediboğlu 1950 yılında İstanbul Radyosu'na atanmasıyla tekrar İstanbul'a gelir:

“Memnuniyetle öğrendiğimize göre, tanınmış edebiyatçılarımızdan Baki Süha Ediboğlu İstanbul Radyosu Baş Spikerliği'ne tayin edilmiştir. Bu suretle Zahir Törümkünün müdürlüğüne getirildiği radyomuz yeni ve kıymetli bir elemanla bir kat daha kuvvetlendirilmiş olmaktadır.”⁴⁷

Eşi Afife Ediboğlu da İstanbul Radyosu'na tayin edilir. 1952 yılında Baki Süha'nın ikinci çocuğu olan Fatih dünyaya gelir.⁴⁸

Edebiyatın kamusal alanda varlık göstermesine epeyce katkı sağlayan edebiyat matinelерinin ilki 1953 yılında düzenlenir.⁴⁹ Baki Süha Ediboğlu edebiyat matinelерinde gerek kendi şiirlerini okur gerekse sunuculuk görevini üstlenir:

“Teknik Üniversite [İTÜ] Maden Fakültesi'nin 5 Aralık Cumartesi günü tertip ettiği edebiyat matinesi geniş bir sanatsever topluluğu tarafından alaka ile takip edilmiştir. ... Toplantı 15.30'da başlamış ve üç saat sürmüştür. Orhan Arıburnu, Salâh Bırsel, Behçet Necatigil, Özdemir Asaf, Baki Süha Ediboğlu'nun kendi okudukları şiirleri çok beğenilmiş ve alkışlanmıştır.”⁵⁰

1955 yılında Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü tarafından Londra'ya gönderilir:

“İstanbul Radyosu başspikeri şair arkadaşımız Baki Süha Ediboğlu meslekî tetkiklerde bulunmak üzere Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü tarafından 6 ay müddetle Londra BBC Radyosu'na gönderilmektedir.”⁵¹

1956 yılında İzmir Radyo Müdürlüğü ve Turizm İl Temsilciliği'ne atanır⁵², fakat aynı yıl İstanbul Radyosu'na geri döner:

⁴⁷ [İmzasız], “İstanbul Radyosu Baş Spikeri”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1950, s. 4

⁴⁸ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 11

⁴⁹ Jale Özata Dirlikyapan, *Kabuğunu Kıran Hikâye*, Metis, İstanbul, 2010, s. 38-39

⁵⁰ [İmzasız], “Edebiyat Matinesi”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1953, s. 5

⁵¹ [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu Londra Radyosuna Gidiyor”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1955, s. 2

⁵² Selmi Andak, “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5

“İzmir Radyosu Müdürlüğü’ne tayin edilen Kanunî Necdet Varol bugün şehrimize gelerek vazifesine başlamıştır. Eski müdür Baki Süha Ediboğlu kendi isteği üzerine İstanbul Radyosu baş spikerliği vazifesine dönmektedir.”⁵³

1957 yılında İstanbul Radyosu Söz ve Temsil Yayınları Şefi olur.⁵⁴ Bu dönemde, Selahattin Pınar, musikiyle de yakından ilgilenen dostu Baki Süha Ediboğlu’nun *Hatıralar* şiirini bestelemek ister:

“Dönemin Taksim-Şişli arasındaki Küçük Çiftlik Parkı Lokali’nde, Selahattin Pınar’ın da aynı masada bulunduğu bir ortamda, Necdet Korutürk Orkestrası bir tango eser çalar. Selahattin Pınar şarkıya kulak verip ‘Ne güzel sözler bunlar’ diye dile getirirken, Baki Süha Bey kendi yazdığı şiir olduğunu fark eder. ... Tango bitince masaya davet edilir Necdet Korutürk. Selahattin Pınar bu sözleri bestelemek üzere Baki Süha Bey’den izin ister. ‘Memnuniyetle’ cevabı üzerine *Beni de Alın Koynunuza Hatıralar* adlı unutulmaz eser ortaya çıkar.”⁵⁵

Yukarıda adı zikredilen eserle beraber Baki Süha Ediboğlu’nu güfte şairi olarak anılmasını sağlayan 14 şarkı mevcuttur.⁵⁶

1958 yılında birçoğu *Varlık* dergisinde yayımlanan şiirler ve daha önce yayımlamadığı şiirleri toplayarak *Karanlıkta Geçen Gemiler* adlı son şiir kitabını yayımlar. Baki Süha Ediboğlu 1959 yılında Yunus Nadi Ödülü’nde jüri olarak yer alır.⁵⁷ Aynı yıl Kasım ayında tekrar incelemelerde bulunmak üzere Londra’ya gönderilir: “İstanbul Radyosu Söz ve Temsil Yayınları Şefi Baki Süha Ediboğlu, BBC’de tetkiklerde bulunmak için İngiltere’ye gitmek üzere, bugün Adana Vapuru ile şehrimizden ayrılacaktır.”⁵⁸

1960 yılının Şubat ayında Türk Edebiyatçılar Birliği Başkanlığı’na seçilir.⁵⁹ Aynı yıl Temmuz ayında, ülkenin içinde bulunduğu şartların da etkisiyle, görevinden alınır:

⁵³ [İmzasız], “İzmir Radyo Müdürlüğü”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1956, s. 3

⁵⁴ Selmi Andak, “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5

⁵⁵ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 14

⁵⁶ *Türk Sanat Müziği Sözlü Eserler Repertuarı (Alfabetik)*, TRT Müzik Dairesi Yayınları, 1995; Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

⁵⁷ Selmi Andak, “Yunus Nadi Ödülü’nü Kazananlar Belli Oldu”, *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1959, s. 1

⁵⁸ [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu İngiltere’ye gidiyor”, *Cumhuriyet*, 13 Kasım 1959, s. 3

⁵⁹ [İmzasız], “Baki Süha Edebiyatçılar Birliği Başkanı”, *Milliyet*, 25 Şubat 1960, s. 3

“Türk Edebiyatçılar Birliği’nin olağanüstü kongresi 23/7/1960 günü Gazeteciler Cemiyeti toplantı salonunda yapılmıştır. Üyelerin oybirliği ile Peyami Safa, Samet Ağaoğlu, Faruk Nafiz Çamlıbel 27 Mayıs’tan önceki baskı rejimine destek olduklarından, birliğin amaçlarına ve yazarlık onuruna aykırı hareket ettiklerinden birlikten çıkartılmışlardır. Ayrıca B. Süha Ediboğlu, Munis Faik Ozansoy haysiyet divanına verilmişlerdir.”⁶⁰

1962 yılında İstanbul Radyosu Program Müdürü olur.⁶¹ Aynı yıl *Hayat* mecmuasında yayımladığı İtrî’den Eyyubî Bekir Ağa’ya, kendi döneminden Selahattin Pınar, Sadettin Kaynak gibi isimlere varıncaya dek 25 bestekârın hayatlarını konu edindiği yazılarını *Ünlü Türk Bestekârları*⁶² ismiyle kitap olarak yayımlar. Mesut Cemil, Baki Süha’nın yaptığı işin kıymetine şu şekilde dikkat çeker:

“... Baki Süha Ediboğlu, hayatlarını ele aldığı bestekârların toplum ve çerçeve münasebetlerini de araştırmak ve onları romanımsı bir üslupla karşımıza çıkarmak suretiyle, bizde biyografik makale çıkırında, yeni ve mutlu bir hamle yapmıştır şüphesiz.”⁶³

1963 yılında büyük beğeni toplayan ve Âşık Veysel’den Safiye Ayla’ya kadar birçok sanatçıyı konuk ettiği, “hazırladığı şiir ve sohbet programları arasında en ünlüsü”⁶⁴ olan Yeditepe’den Yankılar adlı radyo programını hazırlayıp sunar. Aynı yıl Kızılay Genel Merkezi’nin düzenlediği resim ve şiir yarışmasında jüri olarak yer alır:

“Şiir yarışması jürisi: Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Oktay Akba, Nihat Sami Banarlı, Behçet Kemal Çağlar, Faruk Nafiz Çamlıbel, Doç. Dr. Semavi Eyice, Haydar Ediskul, Baki Süha Ediboğlu, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Prof. Dr. Fahir İz, [Ahmet] Kutsi Tecer’den müteşekkildir.”⁶⁵

1964 yılında TRT’nin kurulmasıyla birlikte TRT kadrosuna Program Müdürü olarak dâhil olur.⁶⁶ Aynı yıl Faruk Çağlayan’la beraber derlediği *Atatürk İçin Bütün Şiirler*’i yayımlar.

⁶⁰ [İmzasız], “Edebiyatçılar Peyami Safa, Samet Ağaoğlu ve Çamlıbel’i dün Birlik’ten çıkardılar”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1960, s. 5

⁶¹ Selmi Andak, “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5

⁶² Baki Süha Ediboğlu, *Ünlü Türk Bestekârları*, Ak Kitabevi, İstanbul, 1962

⁶³ A.g.e. s. 7

⁶⁴ Ed. Murat Yalçın, *Tanzimat’tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, YKY, İstanbul, 2010, C. I, s. 366

⁶⁵ [İmzasız], “Kızılay Genel Merkezinden Resim ve Şiir Yarışması”, *Cumhuriyet*, 12 Kasım 1963, s. 2

⁶⁶ Selmi Andak, “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5

1965 yılında Afife ve Baki Süha Ediboğlu mikrofondaki 25. Yıllarını kutlamak için Afife ve Baki Süha Ediboğlu'nun gazeteci ve radyocu arkadaşları tarafından bir jübile tertip edilir⁶⁷:

“ ‘Mikrofonda 25 Yıl’ Jübilesi 6 Ağustos Cuma akşamı saat 21’de Açık hava Tiyatrosu’nda yapılacaktır. Baki Süha Ediboğlu, Afife Ediboğlu ve diğer radyo sanatçılarının düzenleyerek sunacağı bu jübileye şu ünlü sanatçılar ve topluluklar katılacaktır: Türk müziğinde Zeki Müren, Mediha Demirkıran, Tülin Kormen, Orhan Şener, Selma Erses. Türk Halk Müziğinde Nezahat Bayram, Ahmet Sezgin, Neriman Altındağ Tüfekçi, Şahin Gültekin. Hafif batı müziğinde Gökçen Kaynatan, Şevket Uğurluel, İlham Gençler, Metin Ersoy. Komedi bölümünde Orhan Boran, İstanbul Şehir Tiyatrosu Topluluğu’ndan küçük bir skeç.”⁶⁸

Altan Poyraz, Baki Süha Ediboğlu'nun mikrofonda geçen yılları hakkında şu satırları aktarır:

“Baki Süha Ediboğlu’nu şiirleriyle lise yıllarımda tanıdım. Seslerini ise radyolarda izliyordum. Sanatçıların, çok eski bir dostlarından, kişiliklerini tanıtmak isterim sizlere: ‘Baki Süha’yı otuz yıldır tanırım. Birçok acı ve tatlı günlerimiz beraber geçti. Özelliklerini bilirim. Fakat onun için en iyi bildiğimi sandığım, sanatkâr arkadaşımın mikrofonu olan aşkıdır. Bütün gençliğini bu sihirli aletin arkasında cömertçe harcadı. Türk radyolarının unutulmaz ve vefakâr aşığı, yıllar yılı bize seslendi ve seslenecek de. İkimizin de saçları bembeyaz oldu, 20 yıl dile kolay, ne de çabuk geçti. Ama aşkı hâlâ devam ediyor...’ diyordu eski arkadaşı.”⁶⁹

1966 yılında İstanbul Radyosu Müdür Yardımcılığına getirilir: “İstanbul Radyosu Program Müdürü Baki Süha Ediboğlu, terfian Müdür Yardımcılığına tayin edilmiştir. Arkadaşımıza yeni görevinde başarılar dileriz.”⁷⁰

1967 yılında *Yurt ve Kahramanlık Şiirleri* adı altında bir antoloji daha yayımlar. 1968 yılında, 14 Ocak ile 12 Şubat tarihleri arasında *Cumhuriyet* gazetesinde Bizim Kuşak ve Evvelkiler adlı yazı dizisinde 30 şairle ilgili anılarını, şairlerin kısa biyografilerini ve şiirlerini içeren yazılar yazar. Aynı yıl tahminimizce bu yazı dizine gelen bir eleştirinin⁷¹ de etkisiyle yazı dizisinde yer almayan 6 şaire

⁶⁷ [İmzasız], “Mikrofonda 25 Yıl”, *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1965, s. 5

⁶⁸ Selmi Andak, “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5

⁶⁹ Altan Poyraz, “Mikrofonun 25 Yıllık Dostu Olmuşlar”, *Cumhuriyet*, 31 Temmuz 1965, s. 5

⁷⁰ [İmzasız], “Baki Süha Müdür Yardımcısı Oldu”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1966, s. 6

⁷¹ Kadir Uslu, “Evvelkiler ve Bizim Kuşak”, *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1968, s. 2

daha yer vererek *Bizim Kuşak ve Ötekiler*⁷² adlı kitabını ve yine aynı yıl Behçet Kemal Çağlar'la beraber *Türk Şiirinde Aşk*⁷³ adlı son antolojisini yayımlar.

1969 yılında radyodaki müdür yardımcılığı görevine devam eden Baki Süha Ediboğlu'nun emekliye ayrılacağı yönünde bir haber çıkmasının ardından Baki Süha şu açıklamayı yapar:

“Türkiye'nin ilk spikerlerinden olan ve uzun yıllar TRT'ye çeşitli görevlerle emek vermiş bulunan şair-yazar Baki Süha Ediboğlu, ... ‘gazetede çıkan haberin asılsız olduğunu, halen görevinin başında bulunduğunu ve emeklilik yaşının doldurabilmek için daha on yıl geçmesi gerektiğini, TRT kurumunun her kademesinde hizmet ve görevlerini yapmaya devam ettiğini,’ bildirmiştir.”⁷⁴

Aynı yıl Ekim ayında yakın dostu Behçet Kemal Çağlar'ı kaybeder ve onun ardından, ölümünden bir gün öncesine dair şu satırları kaleme alır:

“... Stüdyo'dan çıkıp Radyo'daki odama gelmiş, ‘Yarınki konuşmamı yaptım, Kemalettin Kamu ile Necdet Rüştü'den söz ettim, evde dinlersin, fena olmadı,’ demişti. Ayakta duruyordu. Her zamanki gibi canlı, gözleri pırıl pırıl, yüzü hayat dolu idi. Yine her zamanki gibi sert ve güçlü elini uzattı. ‘Hadi Allahaismarladık, bir işim var, ben gidiyorum, Pazartesi görüşürüz,’ dedi. Hâlâ elimde elinin sıcaklığı duruyor.”⁷⁵

Baki Süha Ediboğlu, ölümüne kadar ne radyodan ne de edebiyattan kopar. Onun hayatında ikisi de vazgeçilmez bir konumdadır.

1.1.5. Ölümü

Baki Süha Ediboğlu, 1972 yılında İstanbul Radyosu Müşavirliği'ne atanır fakat sağlık sorunları sebebiyle görevine başlayamadan 15 Eylül 1972 tarihinde hayatını kaybeder.⁷⁶ Doktoru, onun ölümünden hemen sonrasını ve ölümünü şu şekilde anlatır:

“... 3 saat önce de ölüm raporunu yazarak ve değerli eşi Afife Hanım'la karşılıklı gözyaşı dökerek başından ayrıldım. ... Eski ve iyileşmez bir akciğer rahatsızlığı vardı. Devamlı

⁷² Baki Süha Ediboğlu, *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, Varlık Yayınevi, İstanbul, Ekim 1968

⁷³ Der. Behçet Kemal Çağlar, Baki Süha Ediboğlu, *Türk Şiirinde Aşk*, Ak Yayınları, İstanbul, 1968

⁷⁴ [İmzasız], “Baki Süha Emekliye Ayrılmıyor”, *Cumhuriyet*, 13 Eylül 1969, s. 6

⁷⁵ Baki Süha Ediboğlu, “Sevgili Çağlar Sen De Mi Gittin?”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1969, s. 6

⁷⁶ Necdet Varol, “Baki, Bu Kubbede Hoş Bir Seda...”, *Akşam*, 22 Eylül 1972, s. 6

tedavilerle onu ayakta tutmağa çalışıyorduk. Son aylar içinde üzüntüleri olmuştu. Zaman zaman depresyona giriyor ve kendi gayretleriyle birkaç günde selametle çıkıyordu. 6 yıl kadar önce bir kalp krizi de geçirmişti. Tansiyonu yüksekti. Sinirsel mide-bağırsak şikâyetleri olurdu. Asıl önemlisi, kronik akciğer hastalığının zamanla meydana getirdiği akciğer yetmezliğiydi. Bu nedenle eforlara hiç dayanıklılığı kalmamıştı, düz yolda dahi yürümekte sıkıntı çekiyordu. Bu sabah gelen ağır bir hemoptizi onu biden ayırdı.”⁷⁷

Baki Süha Ediboğlu'nun cenazesi, Türk bayrağına sarılı tabutla İstanbul Radyosu'nun önünde yapılan töreni takiben “Şişli Camisi'nde kılınan namazdan sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.”⁷⁸ Necdet Varol, Baki Süha Ediboğlu'nun cenaze törenini şu şekilde anlatır:

“O gün, 1972 Sonbaharında, Eylül 17, Pazar. Büyük bir dost ve sevenler kfilesiydi ki: Radyocular, gazeteciler, sanatkârlar, şairler, ileri gelenler, eller üstünde taşıyarak son vazifelerini yapıyorlardı. Gölgede 30 derecenin üstünde, sanki bir Antalya sıcağında, bu sıcak insanı; son yolculuğuna, kendisini bekleyen dostları: Tarancı'ların, Kanık'ların, Seba'ların, Külebi'lerin, Fersen'lerin, Pınar'ların, Cemil'lerin yanına uğurladık. Ebedî istirahatgâhına tevdî ettik. Evet, artık onun saatleri sessiz çalacak fakat Ediboğlu, eserleri ve anlarıyla, bu kubbede hoş bir sedâ olarak bakî kalacak.”⁷⁹

Cumhuriyetin ilk spikerlerinden olan Baki Süha Ediboğlu ardında şiirler, güfteler, hikâyeler, anılar, biyografiler ve antolojiler bırakarak bu dünyadan ve Türk edebiyatından geçer.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.2.1. Yaşadığı Dönem

1915-1972 yılları arasında yaşayan Baki Süha Ediboğlu, Türk edebiyatı için önem teşkil eden kırılmalara şahit olmuş ve bu kırılmalar onun edebî kişiliğinin oluşumunda önemli roller oynamışlardır. 1933 yılında yayımlanan ilk şiirinde açıkça Yahya Kemal ve Necip Fazıl etkisi görülse de Baki Süha yaşamı boyunca bir sanat anlayışına bağlı kalmaz. Ziya İlhan bir yazısında Baki Süha'yı saf şiiri arayan şairlerin arasında zikreder:

⁷⁷ Doç. Dr. Suat Efe, “Baki Süha Ediboğlu”, *Varlık*, Ekim 1972, S. 781, s. 2

⁷⁸ [İmzasız], “İnönü'nün Kardeşi Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 18 Eylül 1972, s. 1

⁷⁹ Necdet Varol, “Baki, Bu Kubbede Hoş Bir Seda...”, *Akşam*, 22 Eylül 1972, s. 7

“Beşinci grup: Şiiri şeklin mükemmeliyetinde ve ahenkte bulan şairlerdir. Yahya Kemal’in hafızamızda bir ahenk çağlayanı gibi her an tazeliğini kaybetmeyen mısraları, bu genç şairlerin şiir telakkisine hak verecek en kuvvetli delildir. Başlarında Ahmet Hamdi Tanpınar’ın bulunduğu bu grupta Ahmet Muhip, Hamit Macit, Şevket Hıfzı, Feridun Fazıl, Yakup Sabri, Haşim Nezihi, Cezmi Tahir, Baki Süha, Yusuf Mardin, Emin Ülgener, Sami Onat, Kemal Kaplancalı, Munis Faik, Hüseyin Ulaş, İhsan Boran ve daha birtakım kıymetli gençler bulunmaktadır. Bu şairler kâh romantizme, kâh sembolizme, kâh realizme başvurmakta; fakat her yönde saf şiire kavuşmak için hamle yapmaktadır.”⁸⁰

Baki Süha, 1940’lı yıllara kadar Memleket Edebiyatı fikrinden hareketle “folklor unsurlarını şiire taşıyan”⁸¹ şairlere ve öz şiiri savunanlara yakın dursa da ferdi hassasiyetleriyle düşünüldüğünde müstakil bir şahsiyettir.

1940 ve sonrasında edebiyatımızda gelişen Garip hareketi karşısında ılımlı bir tavır takınan Baki Süha ölçsüz şiirler yazmaya başlar. Garip hareketi Baki Süha’nın şiirini tema bakımından etkiler fakat 1920’li yıllarda Yahya Kemal ve Ahmet Haşim’le zirve konumuna ulaşan öz şiir fikrinden de vazgeçmez. Onun şiirinde argo ya da kaba ifadeler yer bulmaz fakat gündelik hayatı şiire taşıma gayreti de kendisini gösterir. Baki Süha, şiirlerinde öz şiir fikrinde amaçlanan mükemmelliği, halk şiirindeki yerlilikle birleştirmek gayretindedir. Bu gayretinde ne derece başarılı olduğu tartışılır ama bir bakıma Yahya Kemal’in şiirde yaptığını, Baki Süha, aruz hatta hece ölçüsü kullanmadan yapmak ister. Öyle ki Asım Bezirci ve Kemal Özer’in hazırladığı antolojide Baki Süha Ediboğlu’na Garip şairlerinin ardından “1940’tan Sonra (1940-1950) Öbür Şairler”⁸² başlığı altında yer verilir.

1955 ve sonrasında kendini gösteren İkinci Yeni şiirine karşı Baki Süha’nın tavrı oldukça temkinlidir. Onun ulaşmak istediği mükemmel yerliliğin, İkinci Yeni’nin okuru dışlayan tavrı sebebiyle, İkinci Yeni şiirinde olmadığı kanaatindedir fakat açıkça İkinci Yeni şiirinin karşısında da yer almaz. Onun edebî kişiliğinde ve şiirlerinde İkinci Yeni’nin görülür bir etkisi olmamıştır, desek yanlış olmaz.

⁸⁰ Ziya İlhan, “Yirmi Yıllık Türk Şiirine ve Şairlerine Toplu Bir Bakış”, *Çığır*, 1943, S. 132, s. 149-155

⁸¹ İnci Enginün, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh, İstanbul, Ağustos 2015, s. 51

⁸² Asım Bezirci, Kemal Özer, *Dünden Bugüne Türk Şiiri IV: Yeni Şiir (1940-1960)*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2003, s. 212

1.2.2. Sosyal ve Edebî Çevresi

Baki Süha Ediboğlu'nun edebî kişiliğinin oluşumunda babası Ahmet Edip Bey'in önemli bir etkisi vardır:

“... rahmetli babam edebiyatı çok sever, Fuzulî, Bakî, Nedim gibi şairlerimizi; Namık Kemal'i, Ziya Paşa'yı, Fikret'i ve hele Akif'i çok beğenirdi. Vakit vakit bana Namık Kemal'den, Recaizade'den parçalar okuttuğunu ve kitabet vazifelerime büyük bir ehemmiyet verdiğini hatırlıyorum.”⁸³

Orta mektepteki Türkçe öğretmeni Suat Salih Asral ise Baki Süha'yı yazmaya teşvik etmesi ve dönemine göre farklı bir öğretmen olması bakımından önemlidir:

“Derslerimiz o zaman bazı mekteplerde olduğu gibi sarfî nahiv kavaidi ezberlemek, tahlil ve tefsirler yapmaktan ziyade edebî metinleri bol bol okumakla, şiir inşadı ile geçerdik.”⁸⁴

Baki Süha Ediboğlu'nun küçük yaşlardan itibaren edebiyatla ve özellikle şiirle teması vardır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi Ahmet Edip Bey, İran, Arap edebiyatlarına ve dillerine vakıf bir kimsedir.

1.2.2.1. Ömer Bedrettin Uşaklı ve Eflatun Cem Güney

Çocukluğunda babası sayesinde iyi bir eğitim ve klasik edebiyat terbiyesi alan “Fransızca, Arapça ve Farsçayı çok iyi konuşan”⁸⁵ Baki Süha Ediboğlu yine babası sayesinde Ömer Bedrettin Uşaklı'yla çocuk yaşta tanışma fırsatı bulur:

“... itiraf etmeliyim ki, evimize sık sık gelen; babamla, annemle, akrabalarımın dostluk yapan Ömer Bedrettin'den çok faydalanmışımdır. Şiirlerinde gerçek bir Anadolu çocuğunun sesi ve ruhu yaşıyordu. Türkçesi arı ve yalındı. Gücünü halk şiirinden alan mısralarında insanı hemen sarıveren bir sıcaklık, özdenlik vardı. Kolay gibi görünen Anadolu tasvirleri kendinden evvel gelmiş olan hece şairlerinininki gibi çiğnenmiş sakızlardan değildi. Yapmacılıktan hoşlanmayan bir gerçekçiliği vardı.”⁸⁶

⁸³ [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu ile Bir Konuşma”, *Varlık*, 1 Kasım 1952, S. 388, s. 8-9

⁸⁴ A.g.m.

⁸⁵ Baki Süha Ediboğlu, *Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler*, Yay. Haz. Nebil Özgentürk, Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009, s. 14

⁸⁶ Baki Süha Ediboğlu, “Evvelkiler ve Bizim Kuşak 3” [Ömer Bedrettin Uşaklı], *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1968, s. 4

Eflatun Cem Güney'in de Ömer Bedrettin Uşaklı gibi Baki Süha Ediboğlu'nun edebî kişiliğine önemli etkileri olmuştur:

“Lise tahsilimde tesadüf, karşıma Eflatun Cem Güney gibi iyi bir hocayı çıkardı. ... Eflatun Cem bendeki halk şiirine karşı olan alaka ve sevgiye ciddi bir istikamet vermiş, bu arada Divan şiirini de sevdirmesini bilmiştir.”⁸⁷

Baki Süha'nın şiirlerinde halk ve divan edebiyatında sıkça yer verilen redifin çokça kullanımını tahminimizce Eflatun Cem Güney sebebiyledir.

1.2.2.2. Yahya Kemal Beyatlı

1920'li yıllarda Fransız şiirinin etkisiyle başlayan edebiyatımızdaki saf şiir anlayışı Yahya Kemal'le birlikte zirve konumuna ulaşır. Dönemin birçok şairi için olduğu gibi Baki Süha için de Yahya Kemal üstattır. Yahya Kemal'le Beyazıt'taki tanışmalarının ardından İstanbul'da, Yahya Kemal'in Ankara ziyaretlerinde ve Baki Süha'nın İstanbul Radyosu'na atanmasından sonra, Yahya Kemal'in vefatına kadar birçok kez görüşürler. Öyle ki, Baki Süha'nın muhayyilesindeki ideal sanatkar portresine uygun gelen kişi Yahya Kemal'dir:

“Sanatkâr odur ki, yeniyi bulmakla beraber eskiyi tamamen yıkmasın. Ve ortaya öyle bir enmuzeç çıkarsın ki eskiler de, yeniler de memnun olsun. Böyle bir sanatkarı düşünürken aklıma Yahya Kemal'den başka kimse gelmiyor.”⁸⁸

Yine de *Ulus*'ta yayımladığı *Karanlıkta Düşünen Adam*⁸⁹ şiirini Yahya Kemal'e ithaf ettiği halde kitabında bunu belirtmez. Şiirin ilk haliyle kitaba alınan hali arasında “Yahya Kemal Beyatlı'ya” ibaresi eksiktir, ufak noktalama düzeltmeleri haricinde şiirde değişiklik yapılmamıştır. Yahya Kemal, Baki Süha için kimsesiz ama muhteşem bir çobandır ve şiir, Baki Süha'nın gözünden Yahya Kemal portresi ortaya koyması bakımından önemlidir:

Derin uçurumlara rahmet eleniyor,

Geceye açılmış uzak bir pencereden...

⁸⁷ [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu ile Bir Konuşma”, *Varlık*, 1 Kasım 1952, S. 388, s. 8-9

⁸⁸ Baki Süha [Ediboğlu], “Şekil Meselesi II: Alışkanlık”, *Ulus*, 14 Temmuz 1942, s. 4

⁸⁹ Baki Süha Ediboğlu, “Karanlıkta Düşünen Adam”, *Ulus*, 28 Eylül 1944, s. 5

Nihayetsiz bir aşk şarkısı söyleniyor:

O şarkı, hep o mağlûp kalbinde yer eden...

Susan yıldızların seyrettiği bu mahşer:

Derin ormanlar boyunca düşünen gökler.

Korkusuz tekne! Hoyrat denizlerde kalan

Ey uzlet bayrağı... Kimsesiz, muhteşem çoban! (GY, s. 5)

Şiirde görüldüğü üzere Baki Süha için Yahya Kemal, tabiri caizse Türk şiirinin kimsesiz fakat muhteşem çobanıdır. İleride de değinileceği üzere Yahya Kemal, Baki Süha'nın şiirlerinde arka plandaki usta konumundadır.

1.2.2.3. Cahit Sıtkı Tarancı

Baki Süha Ediboğlu'nun edebî kişiliğine Yahya Kemal'den daha çok etki eden bir isim varsa o da yakın dostu Cahit Sıtkı Tarancı'dır. Henüz yüz yüze tanışmadan iki sene evvel mektuplaşmaya başlayan Cahit Sıtkı ve Baki Süha, İstanbul'da tanışmalarının ardından Ankara'da da, Cahit Sıtkı'nın vefatına kadar, bağlantılarını koparmazlar. Baki Süha, Cahit Sıtkı için "Cahit Sıtkı bir Türk Baudelaire'i, yok hayır bir Türk Fuzulî'sidir"⁹⁰ diyecek kadar Cahit Sıtkı'nın şairliğini beğenir ve onun şiirlerinden övgüyle bahseder:

"Şiirin kuraklığından bilhassa öz şiirin yokluğundan bahsedip duran edebiyat kâhinleri ve yine her gün vazifeleri, söylenmiş lafları tekrar etmekten ibaret olan bazı şairler lütfen Cahit Sıtkı'yı okusunlar. Onda bulunmamış ve erişilmemiş derin imajların tadına varacaklar, şairin ikinci kitabının çıkmasını benim gibi hasretle bekleyeceklerdir."⁹¹

Öyle ki, "onun şiirlerinde bariz bir Cahit Sıtkı etkisi görülür"⁹² ve bu etkiyi anlamak için çaba dahi harcamamız gerekmez. "Bu etki tematik olduğu gibi şiir

⁹⁰ Baki Süha [Ediboğlu], "Cahit Sıtkı'nın Şiirleri", *Çağlayan*, 10 İllkânun 1935, C. 1, S.1, s.7-13

⁹¹ A.g.m.

⁹² Sefa Yüce, "Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri", *Türkbilgi*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

edasında da kendini belli eder.”⁹³ İki yıl arayla aynı adı taşıyan biri Cahit Sıtkı’ya biri Baki Süha’ya ait iki şiiri yan yana koyup bakmamız yeterli olacaktır. Soldaki şiir Cahit Sıtkı’nın 1934 yılında *Varlık*’ta yayımladığı kitabında yer vermediği *Hâtıralar*⁹⁴ şiiridir, sağdaki şiir ise Baki Süha’nın ilk olarak 15 Temmuz 1936 yılında *Çağlayan*’da tek bir blok halinde ve daha sonra aynı yıl Ağustos ayında *Varlık*’ta ikili mısralar halinde düzenlemesi dışında değişiklik yapmadan yayımladığı *Hatıralar*⁹⁵ şiiridir:

Bu tatsız akşam saatinde,

Görünmez kanatlarınızla,

Cama vurmayın hâtıralar.

Sessizliğe doyamadığım

O eski saatleri, yeni

Baştan kurmayın hâtıralar.

Suda yıldızlara uyarak,

Siz de uzaktan, bir çakıp bir

Sönüp durmayın hâtıralar.

Bu tatsız akşam saatinde,

Başımda pervaneler gibi

Dönüp durmayın hâtıralar.

Beni de alın ne olur

Koynunuza hatıralar...

Dolanıp kalayım bir an

Boynunuza hatıralar...

Yeriniz ne, yurdunuz ne,

Benden böyle korkunuz ne?

Duyuyorum sesinizi,

Bazen derin bir kuyudan

Dinliyorum uzakları,

Kalkıp derin bir uykudan...

Beni de alın ne olur

Kolunuza hatıralar...

Ve bu ömür tükenecek

Yolunuzda hatıralar... (C, s. 37)

⁹³ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

⁹⁴ Cahit Sıtkı, *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri*, Der. Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul, Eylül 2009, s.82

⁹⁵ Baki Süha Ediboğlu, “Hatıralar”, *Çağlayan*, 15 Temmuz 1936, C. 1, S. 7, s. 1

Cahit Sıtkı, 15 Şubat 1936 yılında, *Kültür Haftası*'nda aynı isimle farklı bir şiir yayımlar⁹⁶ ve bu yine, Baki Süha'nın *Hatırlar* şiirini yayımlamasından öncedir. Cahit Sıtkı, kitabında yer verdiği 1936 tarihli *Hâtıralar* şiirinde, Paul Verlaine'in *Nevermore* adlı şiirinden etkilenir.

“Yazdığı ‘Hatıralar’ şiirinde Tarancı, Verlaine’in ‘Hatıra, hatıra, ne istiyorsun benden? Sonbahar.’ dizesinden üç dize birden kurar. ... ‘Ve çok eski, ince, tatlı bir şarkının / Hafif kanat vuruşları dolanıyor /Aralık pencerelerde can çekişen’ demiş Verlaine. İmge aynı, şarkı sözcüğünün yerini ‘hatıralar’ almış.”⁹⁷

Baki Süha ve Cahit Sıtkı'nın şiirlerinin yayımlanma tarihlerine bakıldığında diyebiliriz ki, Baki Süha, Cahit Sıtkı'dan aşırı denilebilecek ölçüde etkilenir. Hatta bu etkilenme yıllar sonra yazdığı Baki Süha'nın bazı şiirlerinde de görülebilir.

Aşağıdaki örnekte görüleceği üzere Cahit Sıtkı'nın şiirindeki “kuş”, Baki Süha'da gerçek bir “martı”ya dönüşse de “cama vuran” bu kez “hatıraların eli” olur. Yani aslında kurulan imge bir öncekinin devamı niteliğindedir:

Haliç'ten kalkan martı

Beykoz'a süzülüyor

Sen yine camların ardındasın

Yüzünde beyazlığı ev içinin

Karayel poyraza döndü

Ardından bir yağmur bir yağmur

Camlara vuran şimdi

Yağmur değil

Hatıraların eli (KGG, s. 14)

Baki Süha Ediboğlu bir yazısında Ömer Bedrettin Uşaklı ile Cahit Sıtkı Tarancı'nın sanat anlayışlarını şu şekilde karşılaştırır:

⁹⁶ Cahit Sıtkı, *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri*, Der. Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul, Eylül 2009, s.133

⁹⁷ Erdoğan Alkan, *Şiir Sanatı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2005, s. 519

“... Cahit Sıtkı ile Ömer Bedrettin Uşaklı, sanat telakkileri bakımından birbirine zıt görünürler. Cahit Sıtkı, ne kadar çok içine bakan ve içten dışa doğru yürüyen bir felsefenin şairi ise, Ömer Bedrettin Uşaklı dış güzellikleri ruhuna sindirdikten sonra onları aksettiren usta bir sanatçıdır.”⁹⁸

Baki Süha Ediboğlu, tezimizin ilerleyen kısımlarında değineceğimiz üzere, edebî kişiliğini büyük ölçüde, Cahit Sıtkı’ninkine daha yakın olmakla birlikte, bu iki sanat anlayışı ve kendi ferdî hassasiyetleri üzerine kurmuştur, diyebiliriz.

1.2.3. Yaşadığı/Bulunduğu Şehirler

1.2.3.1. Antalya

Doğduğu ve çocukluğunu geçirdiği Antalya’nın Baki Süha Ediboğlu’nun gerek hayatında gerekse edebî kişiliğinde önemli bir yeri olduğundan bahsetmiştik. Çocukluğundan yıllar sonra kaleme aldığı *Antalya*⁹⁹ şiiri, Baki Süha’nın muhayyilesindeki Antalya imajını göstermesi bakımından önemlidir:

Bahçeler meltemlerle konuşuyor;

Üç bin yıl evvele dair.

Masal cennetlerinin kapısı açılmış,

Ağır ağır geçiyor taş kapılardan

Omuz başları kopmuş genç heykeller;

Yarım kalmış rüyalar içinde,

Portakal bahçelerinin ışık denizinde.

Beyaz elleri gecelere uzanmış

Otları nerkis yapıyor zaman;

Toprakları ıslıl ıslıl yakut kaya.

⁹⁸ Baki Süha Ediboğlu, “Cahit Sıtkı Tarancı ve Ömer Bedrettin Uşaklı”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1946, s. 2

⁹⁹ *Aile*, Kış 1951, C. 4, S. 16, s. 9

Limon bahçelerinden sarhoş olmuş

Antalya.

Bitip tükenmez raksında sular,

Eski köprüler,

Kadırga ışıklarile yıkanan,

Çağlayanlar boyunca.

Eski köpükler... Zamanın dışında gülen

Kader.. güzel kader, mahzun kader neredesin?

Deniz zamanlarının maviliğinde açan şafak gülü

Neredesin?

Sabahın derinliğinde aydınlık, aydınlık.

Yeşil aydınlık,

Yelken yelken dağılan,

Bahçe bahçe toplanan,

Mor aydınlık, beyaz aydınlık...

Mermerler dünyasında başlayan yolculuk

Karasevdâlı heykeller ömrünce;

Eski Yunan kızlarının sönen gözlerinde,

Susan dudaklarında eski şairlerin. (İ, s. 5)

*Gidiyorum Dostlarım*¹⁰⁰ adlı şiirinde, tahminimizce Ayşe ablasının geçirdiği rahatsızlık yahut ölümü sebebiyle Antalya, Baki Süha'da doğaya kaçma isteği uyandırır:

Bugün ıslak gözlerim bir hatıra yıkıyor,
Yanık bir çobanla ben yerimi değiştirdim.
Sanmayın arkadaşlar sanman beni bıkıyor;
Yeşil ormanlıklarda derimi değiştirdim.
Güneşsiz bir cihandan güneşe çıkar gibi
Koca hendesesinden bu şehrin bıkar gibi,
Gidiyorum dostlarım gidiyorum dağlara
Döndüğümde söylerim size çoban masalı
Yabancı bir atmaca gibi sarhoş bağlara,
Gidiyorum dostlarım bu bir iman masalı.
Döndüğümde söylerim size billûr masamda
Unuttum eski zevki şimdi Ayşe tasamda...

Gidiyorum Dostlarım'daki şehirden, Antalya'dan doğaya bakış varken İstanbul'da olduğu dönemde yazdığını tahmin ettiğimiz *Dağlılar*¹⁰¹ şiirinde ise tam tersine doğadan şehre bakış mevcuttur. Denilebilir ki bu şiirde Baki Süha'nın İstanbul'a alışmaya çalıştığı ilk dönemin, İstanbul'un "çatık kaşlarının" izi vardır:

Bilmiyoruz çocuğum: şehre çıkan hangi yol,
Bilmiyoruz nasıl şey dudak, göğüs, çıplak kol...
Yaylâımız, rüzgârımız, yıldızlı gecemiz var...

Şehrin müzik holleri unuttur çaldığını,

¹⁰⁰ *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 5 Teşrinievvel 1933, Nr. 1938, s. 294

¹⁰¹ *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 29 Mart 1934, Nr. 1962, s. 285

Yükselince hür sesleri gamsız, engin yaylaya;

Görürsün ormanların uykuya daldığını,

Bakmaktan yorulunca gözlerin altın aya...

Yaylâımız, rüzgârımız, yıldızlı gecemiz var...

Şakağını yıkarken elemli göz yaşları,

Kaybolsun hayalinden şehrin çatık kaşları;

Yaylâımız, rüzgârımız, yıldızlı gecemiz var...

İlk şiir kitabına adını veren *Cenup*¹⁰² şiiri de bize bir kez daha Antalya'nın Baki Süha için ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Baki Süha Ediboğlu bu şiirini kuvvetle muhtemel İstanbul'da olduğu ilk dönemde Babıali'de çalıştığı sıralarda yazar. Baki Süha için Antalya'nın etkisi hem İstanbul'da bulunduğu süre içinde hem de vefat edinceye dek devam eder. Şiirin son dörtlüğü *Varlık*'taki ilk yayımlanan halinde bulunmayıp kitapta mevcuttur. Birkaç imlâ değişikliği haricinde şiirde değişiklik yapılmamıştır:

Neredesin sen ey aradığım şehir...

O merhamet dolu evim ve kuşlar?

Gürlüyor içimde koca bir nehir,

Ses vermez oldu artık deli rüzgâr..

Ve sarhoş kalbim eski bahçelerde

Antalya, sonbahar ve portakallar...

Muhacir kuşlarla cenuba hicret

Cenupta çiçekler ve yeşil dallar.

¹⁰² *Varlık*, 1 İkincikanun 1938, C. 5, S. 108, s. 565

Yorgun gözlerimde altından bir gün,
Her an içerimde mavi dalgalar...
Renkler cennetinden bir rüzgâr esse
Cenup ışıkları ruhumu sarar... (C, s. 5-6)

Ayrıca, *Güvercin Mağarası, Körfezdeki Mezarlık, İkinci Diriliş, İşaret, Kara Sevda, Aydınlığımız Üstüne, Eski Mektup, Körfez* ve daha birçok şiirinde Antalya'nın belirgin izlerine rastlanır.

1.2.3.2. İstanbul

Antalya gibi İstanbul da Baki Süha'nın edebî kişiliğinin oluşmasında büyük pay sahibidir. Anılarında bahsettiği üzere edebî çevresini, doğal olarak, İstanbul'da kurar ve bunun yanında İstanbul, Baki Süha'nın şiirinde çocukluğu ve Antalya kadar önemlidir. Hatta Ankara'ya gittikten sonra İstanbul'daki yaşantısına duyduğu özlemi *İstanbul*¹⁰³ şiirinde dile getirir. Şiir daha sonra *Gece Yağmuru*'nda da yer alır. Şiirde sadece bir mısradan, o da tahminimizce dizgi hatasından kaynaklanan bir değişiklik yapılır: “Sanatkârlar, hür serseriler, âşıklar” mısraı “Âşıklar, serseriler, hür sanatkarlar” olarak değiştirilmiştir. Biz, burada şiirin *Gece Yağmuru*'ndaki halini aldık:

Yağmurlu gecelerde kendimi dar attığım
Islak meyhaneler... Hep dar sokaklar boyunca.
Âşıklar, serseriler, hür sanatkarlar;
Mavi duman arkasında kaldı yüzleriniz.
Buruk bir meyvedir ağızlarımızda keder.
Rahmettir dökülen yüzünüze akşam üstü

¹⁰³ *Büyük Doğu*, 17 Mart 1944, C. 2, S. 23, s. 4

Perde perde ve derin derin şimal kavsinden.

İstanbul: Her gün karanlıkta ağılayan tanbur

Ve sonra bitip tükenmeden yağın bu yağmur. (GY, s. 9)

Ayrıca, *İstanbul'u Dün Dolaştım*, *Birdenbire*, *Beylerbeyi Vapurunda*, *Beykoz Sırtlarında*, *Salacakta*, *İstanbul Yolcusu*, *Haydarpaşa* gibi şiirlerinde İstanbul'un Baki Süha'nın şiirine ve edebî kişiliğine ne derece etki ettiğini görebiliriz. Antalya ve Akdeniz'den sonra İstanbul, Baki Süha'nın şiirinde ve edebî kişiliğinde en önemli rolü oynamıştır, diyebiliriz.

1.2.3.3. Ankara

Hayatının uzunca bir dönemini geçirdiği Ankara, *Denizlerden Uzak*¹⁰⁴ olduğu için, Baki Süha'nın şiirinde özlenen bir mekân olmaktan ziyade bir özleme mekânına dönüşmüştür. Hayatının uzunca bir bölümünü Ankara'da geçirmesine rağmen, tahminimizce Antalyalı olması sebebiyle Baki Süha denizi hep özleyen bir şairdir:

Denizlerden uzak.

Yelkenler ötesinde,

Yaşıyamam derdim.

Boş yere üzölmüşüm:

Günlerden sonra bir gün

Denizler içime doldu,

Yelkenler düşlerimde...

Uzun seferlere çıktım,

Bitmiyor bu yolculuk

---

¹⁰⁴ *Varlık*, Nisan 1949, S. 345, s. 3

Denizlerden uzak,

Mor dağlar arkasında

Bozkırın ortasında... (İ, s. 16)

Baki Süha, ömrünü ve çalışma hayatının hatırı sayılır bir kısmını Ankara'da geçirmesine rağmen, şehre bir türlü ısınamamıştır.

1.2.3.4. İzmir

Hayatının oldukça kısa bir dönemini geçirdiği İzmir, *İzmir Üstüne* şiirinde, kendisini gösterir. İzmir, şehir olarak öne çıkmaz, pastoral özellikleriyle Baki Süha'nın muhayyilesindedir:

İzmir'in sokaklarında gün batısı

Yosun kokar kaldırımlar

Ötede körfezin bitiminde

Denize inen geceyle

Batıp çıkan adacıklar

Bir türkü tutturur sular

Dilinde tadını duyarsın

Tuzlu buruk acı yeşil

Herşey herşey bizden yana

Düşman değil

İzmir'in ovaları

Üzüm kokar tütün kokar

Geceyle açılmış bereket kapıları

Sonuna kadar (TŞ, s. 121)

Ankara'yla benzer olarak İzmir de bir özleme mekânı özelliğine sahiptir.
Dalgın adlı şiirde İzmir güzeldir ama İstanbul özlenir:

Akşamüstü İzmir'de

Alsancak iskelesinde

Ayakların Kordon boyunca avare

Düşlerin Harbiye'de

Tramvaya asılı gider (KGG, s. 28)

İzmir, Baki Süha için önemli olmaktan ziyade şiirlerinde arka fon teşkil eden bir konumdur. Diğer birçok şair gibi Baki Süha için de, eğer Antalya'yı saymazsak, esas önemli olan İstanbul'dur.

1.2.3.5. Londra

Londra ise *Londralı Sokak Çalgıcıları* adlı şiirinde kendini gösterir. Baki Süha için Londra da bir özleme mekânıdır. İngiltere'ye gittiği vakit Türkiye'yi, İstanbul'u ve çok sevdiği memleketi Antalya'yı anar. Baki Süha'nın şiirlerinde özlem genel olarak bir başka mekânı özlemek üzerine kurulur:

Siz benim şarkılarımı bilmezsiniz

Aziz dostlarım Londralı çalgıcılar

Sisleri geceleri yırtarak

İstinye kıyılarından buraya gelemez

Nazlı Hicazkâr.

Avşar türküleri bozlaklar uzun havalar

Toroslarda Beydağı'nda saltanat kurmuşlar

Siz benim şarkılarımı bilmezsiniz

Sevgili dostlarım

Dağıtamaz gözlerime çöken sisi

Çaldığınız şu mambo (TŞ, s. 102)

Devlet tarafından iki kez Londra'ya gönderilen Baki Süha, orada, şiirlerine memleket hasretini yansıtır.

1.2.4. Sanat, Edebiyat ve Şiir Hakkındaki Düşünceleri

1.2.4.1. Sanat, Eser ve Sanatçı

Baki Süha Ediboğlu'nun sanat ve edebiyat anlayışı temel olarak güzel olan'a, estetik değeri olan şey'e yönelir ki onun için bu "sanatın öz cevheri"¹⁰⁵dir. Ona göre "bütün sanat tarihi boyunca 'keyfiyet' ve 'kemiyet' münakaşalarının bulunduğu son nokta, gene sanatın öz cevheri olmuştur"¹⁰⁶ ve sanat, her şeyden evvel güzel'in ifadesi olmakla beraber "insanlığın ruhunda biriken korkunç hırsırları ayıklayan biricik panzehirdir"¹⁰⁷. Onun için sanatçı, "her devirde ve her yerde güzeli yaratmaya"¹⁰⁸ ve çok yönlü olmaya mecbur kişidir:

"Bu memleketin ressamı, bu toprağı ve onun üstündeki canlı, cansız her şeyi çizerken, sadece şekil, renk ve çizgi âlemini değil, aynı zamanda bu unsurların arkasında, sanatın en sarsılmaz siperlerini tutan anlamlar âlemini de düşünmek zorundadır. Bunun için bir ressamın, sadece resim kültürü ve görgüsüyle kalmayarak, yaşadığı toprağın tarihini, insanını, edebiyatını kısaca her şeyini inceden inceye bilmesi gerektir."¹⁰⁹

Baki Süha için, "sanatkâr odur ki, yeniyi bulmakla beraber eskiyi tamamen yıkmasın. Ve ortaya öyle bir enmuzeç çıkarsın ki eskiler de, yeniler de memnun

¹⁰⁵ Baki Süha [Ediboğlu], "Sanatta Üretme Aşkı", *Ulus*, 2 İkkânun 1941, s. 5-6

¹⁰⁶ A.g.m.

¹⁰⁷ Baki Süha [Ediboğlu], " 'Sulha Selam' ", *Ulus*, 16 İkkânun 1941, s. 5-6

¹⁰⁸ Baki Süha [Ediboğlu], "Sanatta Kolay", *Ulus*, 3 Sontesrin 1942, s. 4

¹⁰⁹ Baki Süha [Ediboğlu], "Sanatta Tanınmak ve Tanıtmak", *Ulus*, 13 Sonkânun 1942, s. 5

olsun”¹¹⁰ ama “yenilikleri kabul ederken çok titiz, çok mürakabeli ve çok filozof olmak zorundadır. Çünkü dünyada bütün kanunlar, ahlâklar, dinler değişebilir, fakat güzellik telâkkileri çok zor değişir”¹¹¹. Bunu başarabilmek için sanatçı, hangi sanatla meşgul olursa olsun “daimî bir ana titizliği”¹¹² ile eserine yönelmek onu işlemek zorundadır. Zira “sanat eseri; hatıra geldikçe ele alınan bir fantezi değildir”¹¹³. Baki Süha için “hakiki sanatkâr hangi yoldan giderse gitsin onu [güzeli] bulmakta güçlük çekmez ... duygularını hangi kalıba dökerse döksün [duyguları] mana ve hüviyetini asla kaybetmez”¹¹⁴. Öte yandan “sanatın inandırdığı ‘güzel’le, hakikatin inandırdığı ‘güzel’ arasında”¹¹⁵ bir ayırım yapan Baki Süha, “sanatın bir bakıma sunilik demek olduğunu”¹¹⁶ da göz önünde bulundurur. Onun için “hür ve tesirsiz düşünüşün kendisi olan ‘sanatın güzeli’ muhakkak ki ince hesapların ve bir riyazi tenazurun ifadesidir”¹¹⁷. Bu bakımdan Baki Süha şiirini saflaştırma gayretine giderken bunu tam olarak gerçekleştiremeyeceğinin da farkındadır. Sanatta ve özel olarak şiirde varmak istediği o imkânsız noktayı, saflığı *O Yüce Dağ*¹¹⁸ adlı şiirinde şöyle ifade eder:

Allah’ım nerede en güzele giden o yol,

Rüzgârların çıktığı o yüce dağ?

Nerede nerede o durmadan bol

Billur sularile gürleyen o bağ...

Hatıralarımın taze fidanı

Yaprağımı yavaş yavaş dökmede,

Sonsuz yalnızlığın korkunç zindanı

Üstüme, Allah’ım, üstüme çökmede.

¹¹⁰ Baki Süha [Ediboğlu], “Şekil Meselesi II: Alışkanlık”, *Ulus*, 14 Temmuz 1942, s. 4

¹¹¹ Baki Süha [Ediboğlu], “Sanatta Kolay”, *Ulus*, 3 Senteşrin 1942, s. 4

¹¹² Baki Süha [Ediboğlu], “Sanatta Üretme Aşkı”, *Ulus*, 2 İlkânun 1941, s. 5-6

¹¹³ A.g.m.

¹¹⁴ Baki Süha [Ediboğlu], “Şekil ve Şekilsizlik”, *Ulus*, 9 Mart 1943, s. 4

¹¹⁵ Baki Süha [Ediboğlu], “Bahar Özlemi”, *Ulus*, 10 Şubat 1942, s. 4

¹¹⁶ Baki Süha Ediboğlu, “Sulh ve Diğer Şiirler”, *Ulus*, 6 Mayıs 1944, s. 5-6

¹¹⁷ Baki Süha [Ediboğlu], “Şekil Meselesi”, *Ulus*, 7 Temmuz 1942, s. 4

¹¹⁸ Baki Süha [Ediboğlu], “O Yüce Dağ”, *Varlık*, 15 Eylül 1935, C. 3, S. 53, s. 73

Bahçemde gözünü yumdu aydınlık.

Gün bitti, ses söndü, kuşlar yuvada.

Körfezden dağlara yükselen ılık

Rüzgârla arkadaş sesin havada...

Karanlık sulara düşüyor gökler,

Düşüyor ömrüm bir karanlık çağa.

Benimle kuşlar, sular ve çiçekler

Bir çıkabilseydik o yüce dağa...

Şiirde de ifade edildiği gibi Baki Süha için en güzel olan yüce bir dağın tepesindedir. Yüce dağ imgesi, bize Kaf Dağı'nı hatırlatmaktadır. En güzel olan rüzgârların yani sadece tabiatın ulaşabildiği noktadır onun için. Oraya ulaşmak insan için imkânsız olduğundan şair, Allah'tan yardım istemektedir. Diyebiliriz ki en güzel olan sadece ve sadece Allah'ın kendisidir ve insan ancak o yolda en güzele, o imkânsız dağa çıkabilir.

1.2.4.2. Şiir

Baki Süha Ediboğlu için şiirin belirli bir tarifini yapmaya çalışmak gereksiz bir uğraştır fakat mümkündür:

“Bazıları şiirin tarif edilemeyeceği kanaatindedir. Ben öyle düşünmüyorum. Niçin edilmesin? Ancak her tarifi bir eksik veyahut fazla tarafı vardır. Her güzelin bir kusuru olduğu gibi...”¹¹⁹

Onun için “güzel sanatlar içinde taklide en az tahammülü olan şey şiirdir”¹²⁰ ve şiire aşkla bağlı olmak ve bu aşkla birbirinden farklı şiirlerden lezzet almak şiirin tarifinden daha önemlidir:

¹¹⁹ Mustafa Baydar, “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9

“Mektedir sıralarından başlayarak, bugüne kadar belki kırk türlü şiir tarifi duydum okudum... Bazıları, şiire karşı duydukları geniş hürmetten olacak tahditçi görünmek veyahut herhangi bir tenakuza düşmemek için ‘Şiirin tarifi yapılamaz...’ deyip işin içinden çıkmışlardır. Bir bakıma, ‘Şiir tarif edilebilir mi?’ diye bir rey düşünmek lüzumsuz olduğu kadar –bana öyle geliyor ki– şiire aşkla bağlananlar namına, insanı üzen bir şeydir. Bir defa şiirin tarifini yapmak ne işe yarar? Bir eşya veyahut bir alet gibi şiirin tarif ve izahını yapmak, onu anlayanlara, sezenlere, âşık olanlara, bence, sinsî olduğu nispette kaba bir hakaret yapmak demektir.”¹²¹

Buradan hareketle diyebiliriz ki Baki Süha için şiirin ne olduğundan ziyade nasıl olduğu ve etkisi daha önemlidir. Ona göre şiir, “en geniş manasıyla bir terkiib sanatıdır”¹²², şiirin “güzelliğe hizmetten başka vazifesi yoktur ve olmamalıdır”¹²³, işte bu sebeple şiirin ne’liği ile uğraşmak onun için anlamsızdır. “Şiirin tarifi, izahı daha doğrusu dedikodusuyla kim uğraşacak? Bize onun öz cevheri, ruhu ve aşkı lazımdır,”¹²⁴ cümlesi şiirin ne’liği hakkındaki fikrini özetler niteliktedir.

Baki Süha Ediboğlu şiirin ölçüsü, kafiyesi ve konusuna karşı katı bir tutum sergilemez. Kelime seçimine önem verir:

“Şiir her şeyden bahsedebilir mi? Bu suale, ‘evet’ cevabını vermek daima mümkündür. Fakat bunun ardından, insanın aklına ikinci bir soru geliyor: Her kelime şiire girebilir mi?”¹²⁵

Baki Süha için seçilecek kelimeler hem şiire uygun hem de Türkçeye mal olmuş olmalıdır. Bu bakımdan Baki Süha saf şiir anlayışıyla hareket etse de bir yanıyla da memleketçi edebiyatın etkisindedir:

“Divan edebiyatının, şiir dili için hususî bir vocabulaire kabul eden tahditçi anlayışına karşılık bugünkü yazarlarımız, güzel Türkçemizin cömert kelime haznelere eğilmeleri ne kadar lüzumlu ise, dilimize mal edilen yeni kelimelerin kullanılması hususunda da o kadar titiz hareket etmeleri, bilhassa şiir bakımından, bir zarurettir.”¹²⁶

Kelime seçimi ve şiirdeki kelime dizilimi Baki Süha için şiirin kalıcılığını sağlayan önemli unsurlardandır. Şiirde kelime seçimi ve ahenkle ilgili fikirlerinde Yahya Kemal etkisi kendisini gösterir:

¹²⁰ Baki Süha Ediboğlu, “Halk Şairlerimiz ve Taklitçileri”, *Vakit*, 23 Ağustos 1944, s. 2

¹²¹ Baki Süha [Ediboğlu], “Tarif ve Öz”, *Dikmen*, 15 Haziran 1941, S.1, s. 1

¹²² Baki Süha Ediboğlu, “Aradığımız Terkiib”, *Cumhuriyet*, 19 Birinciteşrin 1944, s. 2

¹²³ Baki Süha [Ediboğlu], “Tarif ve Öz”, *Dikmen*, 15 Haziran 1941, S.1, s. 1

¹²⁴ Mustafa Baydar, “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9

¹²⁵ Baki Süha Ediboğlu, “Şiir Dili”, *Ulus*, 19 Şubat 1944, s. 5

¹²⁶ A.g.m.

“Resimde boya, heykelde mermer, musikide tem ne ise şiirde de kelime odur. Güzelliğini, arzî zevklerden, modadan ve gelip geçici cereyanlardan alan bir şiir, er geç ölüme mahkûmdur. Fakat büyük bir kelimecilik ceht ve titizliği ile işlenmiş olan herhangi bir şiir, zamanla dil bakımından kıymetini kaybetmiş olsa bile sırf üzerindeki sanat güzelliği, insanoğlunun öz emeği yüzünden değerini muhafaza edecek, eskimeyecektir.”¹²⁷

Onun için “şiirin unsurları arasında en mühim olan ahenk”¹²⁸ ve bu ahengi sağlayacak temel unsur olarak gördüğü kelimelerdir. Fakat şiirin şekli konusunda katı görüşleri olmamasının yanında şeklin şiirdeki güzelliğe etki ettiği kanaatindedir:

“Bizim cemiyetimizde edebî nevilere içinde, şekil bakımından en çok münakaşa edilen şey, şiirdir. İmam Halil’in tedvin ettiği aruz vezninden tutunuz da, Mehmet Emin Yurdakul’un açık Türkçe ve hece ile yazmış olduğu manzumelere (Nesri Mukaffa) diyen zümreye kadar, her sınıfın zevk menşurunda mâna ve ehemmiyet alan şekil meselesi, bundan sonra da kıymetinden hiçbir şey kaybetmeyecektir. Şekilsizlik taraftarı olanlar, umumiyetle şu fikirleri ileri sürerler: ‘Güzel denilen şey, bir ölçüye, bir kalıba dökülemez... Şekil, sanatkârı suni yapar, veznin ve kafiye esareti altında çalışan sanatkâr tabii olamaz...’ Bu iddia, insana bir bakıma, doğru gibi görünür. Fakat hür ve tesirsiz düşünüşün kendisi olan ‘sanatın güzeli’ muhakkak ki ince hesapların ve bir riyaî tenazurun ifadesidir. Şayet, şekilsiz telakki ettiğimiz bir eserde güzellik keşfedecek olursak, derhal şüpheye düşerek, onda hemen her gün kullandığımız ve bildiğimiz şekiller dışında gizli bir form bulunduğunu sezmeliyiz.”¹²⁹

Baki Süha’nın bahsettiği “gizli form”, şiirde, şekil ne olursa olsun kalıcılığı ve güzelliği sağlayan özdür, Yahya Kemal’in mihaniki ahengin yanına konumlandığı derunî ahenktir¹³⁰:

“Benim ahenk telakkim, kelimelerin yan yana gelmesinden doğan musiki değil, şiirin manasında ve içyapısında vücut bulan ahenktir. Bu ahengi kulağımız duymaz ama gönlümüz ve kafamız daima iştebilir.”¹³¹

Baki Süha Ediboğlu’nun şiire dair fikirlerinde bariz bir Yahya Kemal etkisi görülür fakat bu etki, bir poetika olarak kendini göstermez. O, “Türk şiirinde yönlendirici kimliği ve poetik tutumu ile öne çıkmaz. Baki Süha, Türk şiirinde kendine has duyuş tarzıyla yer edinmeye çalışır.”¹³² Eski değerlerin peşindedir fakat

¹²⁷ Baki Süha Ediboğlu, “Şiir Dili”, *Ulus*, 19 Şubat 1944, s. 5

¹²⁸ Mustafa Baydar, “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9

¹²⁹ Baki Süha [Ediboğlu], “Şekil Meselesi”, *Ulus*, 7 Temmuz 1942, s. 4

¹³⁰ Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 2017, s. 5

¹³¹ Mustafa Baydar, “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9

¹³² Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilgi*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

sıkı bir şiir nizamı bırakmaz.¹³³ Baki Süha'nın poetik fikirleri bir bütünlük oluşturmaz ve değişkendir, herhangi bir sanat anlayışına bağlı değildir.

1.2.4.3. Saf Şiir

Baki Süha Ediboğlu'nun sanata ve özelde şiire bakışında saf şiir anlayışı oldukça önemli bir yere sahiptir. Şiir ve sanatla ilgili görüşleri Yahya Kemal ve çevresinde gelişen şiir anlayışıyla örtüşür ki zaten Baki Süha da Yahya Kemal'in çevresindeki birçokları gibi onun dönemindeki açık ara üstünlüğü kabul eder ve ondan epeyce etkilenir:

“Şark estetiği ile Garp sanatı arasında en orijinal terkibi yakalayan Yahya Kemal, asırlar boyu, divan edebiyatı şairlerince ıstırap ve cefa kaynağı halinde terennüm edilen aşkı, visal ile telif etmiş, nihayetinde büyük ‘Vuslat’ şiirini vücuda getirmiştir. Bu şiir, visale erince bütün asalet ve derinliğini kaybedecek zannedilen aşk için, bağrı yanık Divan şairlerine karşı çekilmiş bir zafer bayrağıdır. ... Yahya Kemal, visal ile aşkın iflas etmeyeceğini, bilakis onun devamlılığındaki engin teessürü ne güzel ve ne derin ifade etmiştir.”¹³⁴

Görüldüğü gibi Baki Süha'daki Yahya Kemal hayranlığı ve etkisi sadece Yahya Kemal'in fikirleri ve poetikası doğrultusunda değildir, aynı zamanda onun şahsına duyulan bir hayranlık da Baki Süha'da mevcuttur:

“Yahya Kemal, insan ve sanatkâr olarak çok taraflı bir yaratılışa maliktir. Dostluğunu kazanan herkes bilir ki, Yahya Kemal sohbetleriyle hepimize pek çok şey öğretilmiş, o güzel Türkçesi ve derin bilgi ve görgüsüyle tadı yıllarca damağımızda kalacak konuşmalar yapmıştır.”¹³⁵

Buradan hareketle Baki Süha'nın edebî kişiliğinin ve sanat anlayışının oluşmasında, belki de, en önemli katkı ve mihenk taşı diyebileceğimiz Yahya Kemal'in “halis şiir, asıl şiir, öz şiir”¹³⁶ fikridir. Yahya Kemal'den tercih bakımından ayrıldığı belki de, en belirgin nokta, Yahya Kemal'in aruz ölçüsü konusundaki tutumunun tersi yönünde bir tercihe yönelmesidir, onun için, “Türkçe, bünyesi itibariyle aruzla asla bağdaşamayan bir dil olduğunu ve kendisine en uygun veznin

¹³³ Ahmet Hamdi Tanpınar, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh, İstanbul, 1977, s. 118

¹³⁴ Baki Süha Ediboğlu, “Aşk İçin”, *Cumhuriyet*, 17 Birincikânun 1944, s. 2

¹³⁵ Baki Süha Ediboğlu, “Yahya Kemal”, *Ulus*, 09.02.1948, s. 5

¹³⁶ Yahya Kemal, *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 2017, s. 48

hece vezni olduğunu Karacaoğlan'ın, Yunus Emre'nin ve binlerce halk şairinin katıksız şiirleriyle ispat"¹³⁷ ettiğinden dolayı o, tercihini her zaman için hece ölçüsünden ya da ölçsüz şiirden yana kullanır. Birçokları için eski şiir, Divan şiiriyken Baki Süha için eski şiir hece ölçüsüyle yazılan ve gündelik hayatın dahil olmadığı şiirdir, o sebeptendir ki 1950 sonrası hece ölçüsüyle yazdığı sayılı şiirlerinden biri olan *Eski Şiir*¹³⁸de şairin eski olarak nitelediği aslında saf şiir gayretiyle yazılan şiirin kendisidir:

Yarım kadehlerin soğuk billûru

İçimde ansızın bulur gibiyim

Yaz akşamlarından kıyıda kalan

Senden bana doğru esen rüzgârı.

Yaşamak bir mezar bekçisi gibi

Eski şarkıların söndüğü dağda.

Yaşamak bedensiz... Durgun bir suya

Atılmış elbise eskisi gibi.

Şiirde de belirtildiği gibi şairin sevdiği ve inandığı şiir artık bir mezar bekçisi, bedensiz ve atılmış elbise eskisi gibi terkedilmiş ve alıcısı kalmamış şiirdir. Uzak bir hatıra olmaktan öte gidememektedir.

1.2.4.4. Halk Şiiri

Küçük yaşlarda tanıştığı Ömer Bedrettin Uşaklı ve daha sonra lise yıllarında ders aldığı Eflatun Cem Güney, Baki Süha'nın halk şiiriyle daha baştan temasını kuran iki önemli isim olmuştur. Baki Süha, Divan şiirinin/şairi karşısına halk şiirini/şairini konumlandırır, ayrıca kendi döneminde yazılan şiirlerde halk şiirinin

¹³⁷ Baki Süha [Ediboğlu], "Şekil Meselesi II: Alışkanlık", *Ulus*, 14 Temmuz 1942, s. 4

¹³⁸ Baki Süha Ediboğlu, "Eski Şiir", *Varlık*, 15 Kasım 1961, S. 562, s. 4

edasını ve ahenginin eksik olduğunu vurgulamanın yanında halk şiirini över ve ön plana çıkarır. Ona göre halk şairleri, “Divan edebiyatı kadavrasının kafa ve ruhlarımızı bunaltan şairlerinden daha usta ve kullandıkları malzeme bakımından daha artist insanlardır”¹³⁹ ve dolayısıyla daha iyi şiirler yazmışlardır. Baki Süha için halk şiirindeki eda ve ahengin iki temel sebebi vardır. İlk olarak “Yunus Emre ve Karacaoğlan gibi şairlerimiz, her şeyden önce ‘hüsnü Huda kadar seven gönlü temiz insanlar...’ “ ikinci olaraksa “halk şairleri, tabiat ve cemiyet realiteleriyle doğrudan doğruya temas geldikleri için, kendi tahassüslerini ifade ederken, hiçbir fikir ve şekil oyununa lüzum görmemişler ve bu suretle çok mükemmel bir lisan estetiği kurmuşlardır. Başka bir deyişle, fikir ve sanatın mücerret manada şiire müdahalesinden uzak ve hatta bihaber bulunan bu şairler, bugünkü şiirin arayıp bulamadığı eda ve ahengi kendilerinden bulmuş” olmalarıdır.¹⁴⁰

Baki Süha, halk şiirinden ilham almayan bir şiirin bizim olamayacağı kanaatindedir. Öyle ki onun için, “yıllardan beri, garp, umumiyetle Fransız zevkini geveleyen şairlerimiz, belki dünya anlamındaki şiire ayak uydurmaya çalışmışlar, fakat bizim olmayan yavan ve sunî zevk ve tahassüsleri terennüm etmişlerdir”¹⁴¹ ve bu tespitine örnek olarak Ahmet Haşim’i gösterir:

“Hepimizin, çok sevdiğimiz Ahmet Haşim bile, bizim olmayan bir ruh ve eda ile akşamı şöyle anlatıyor:

Akşam, gene akşam, gene akşam

Göllerde bu dem bir kamış olsam...

Buna mukabil ismini bilmediğim bir halk şairi, tamamen bizim olan bir ses ve eda ile iki mısraı içinde akşamı anlatırken, gönlümüze tatlı bir hüznü çöküyor:

Akşam oldu gene bastı kareler

Göz göz oldu sinemdeki yareler...”¹⁴²

Baki Süha için halk şiiri, “acaba memleket şiiri dediğimiz şey nasıl olmalıdır,”¹⁴³ sorusuna cevap ararken ulaştığı yegâne kaynak ve cevap olur. Onun

¹³⁹ Baki Süha [Ediboğlu], “Şiirimizin Muhtaç Olduğu Eda ve Ahenk”, *Ulus*, 4 Senteşrin 1941, s. 5-6

¹⁴⁰ A.g.m.

¹⁴¹ A.g.m.

¹⁴² A.g.m.

için memleket şiiri, “doğrudan doğruya bizi aksettiren, bariz tesirlerden azade, şahsiyetli bir eda ve ruh taşıyan Türk şiiridir”¹⁴⁴ fakat bir süre sonra fikir değiştirir. Daha evvel bahsettiğimiz gibi Baki Süha poetik olarak öne sürdüğü fikirlerinde ısrarcı değildir. Başka bir yazısında halk şiiri ve şairleri hakkında şu satırları yazar:

“Yunus Emre’nin derin ve düşündürücü beş on büyük şiiri hariç, Karacaoğlan da dâhil olduğu halde bütün halk şairlerimizin manzumelerini, insan eli değmemiş bir tabiat güzelliğini, bir kuzuyu, bir kumruyu, bir geyik yavrusunu sever gibi severiz. Daha doğrusu onları sevimli ve masum buluruz. Yoksa halk şiirinde, hakikî şiirden beklenen âlem değiştirmek, insanı kendi emrine alıp istediği yere sürükleyip götürmek kudret ve derinliği yoktur.”¹⁴⁵

Dahası Ahmet Haşım ve Batı etkisindeki şairlerin karşısına konumlandığı halk şairleri için de benzer bir eleştiride bulunarak “âşıkların ekserisi müşterek şekiller içinde, müşterek bir dille aynı tahassüsleri tekrar eder dururlar”¹⁴⁶ der ve halk şiirinin işlenmediği sürece “şiir sevme ihtiyacını doyuramayacağını”¹⁴⁷ vurgular. Görüldüğü üzere Baki Süha, saf şiire olduğu kadar halk şiirine de belli bir mesafede durmaktadır.

1.2.4.5. Garip Şiiri

Son olarak Baki Süha’nın şiirine, şiirle ilgili fikirlerine ve edebî kişiliğine önemli etkilerden birini Garip şiiri yapar. Garip şiirinin Türk şiirine etkisiyle yaygınlaşan ölçsüz şiir Baki Süha’da da kendine yer bulur. Baki Süha için ölçsüzlük, aruz ve hece ölçüsüne göre kolay görünür fakat daha zordur:

“İtiraf etmek lazımdır ki, birçok yeni şairlerimiz, serbest nazmı sırf modaya uymak gayretiyle kabulleniyorlar. Yoksa onun aruz ve heceden daha titiz, daha dikkatli bir emek, bir işçilik istediğini bilmiş olsalar ellerini bile sürmezler. Bu yolda bayağılığa düşmekle düşmemek arasında bir bıçak sırtı kadar fark vardır. Çünkü serbest nazım, bir bakıma konuşma dilimizin gerektirdiği bütün özellikleri ustalıkla terkip etme sanatıdır. Onun mısraları arasına ne bir fazla, ne bir eksik kelime koymaya imkân vardır. Muvaffakiyetli bir serbest nazım daima,

¹⁴³ Baki Süha Ediboğlu, “Aradığımız Terkid”, *Cumhuriyet*, 19 Birinciteşrin 1944, s. 2

¹⁴⁴ A.g.m.

¹⁴⁵ Baki Süha Ediboğlu, “Halk Şairlerimiz ve Taklitçileri”, *Vakit*, 23 Ağustos 1944, s. 2

¹⁴⁶ A.g.m.

¹⁴⁷ A.g.m.

tabii, kolay ve rahat söylenmiş hissini uyandırır. ... her ne suretle olursa olsun serbest nazmın şekilsizlik, kayıtsızlık ve alabildiğine bir hürlük ifade etmediğini, bilakis zor bir terkip sanatı olduğunu söylemek istiyorum. Bu terkibi, şairin titiz bir kelimecilik anlayışı ile örebilmesi, serbest nazmın kendisine verdiği hürlük nispetinde zor bir iştir. Çünkü serbest nazımda hecede ve aruzda olduğu gibi otomatik bir ahenk yoktur. Şair, vezin ve kafiye kayıtlarının dışında, mısralarının her birine ayrı ayrı kanat takmaya mecburdur.”¹⁴⁸

Baki Süha, Garip şiirinin ortaya çıktığı dönemde anlaşılamayacağını ve bu sebepten Garip şiirinin okurda bazen iyi bazen de kötü bir etki bıraktığını savunsa da Garip’in bilinçli olarak bu yoldan gittiğinin farkındadır:

“Orhan Veli ve arkadaşları mutaassıp bir şiir efkârıumumiyesine gerçek hayatın, sade ve özentisiz olmanın şiirini kabul ettirebilmek için garabeti bir silah olarak kullanmışlardır. Yoksa yapmak istedikleri iş, tuhaflığın ve garabetin yaratacağı dedikodular arasında, tabii, özentisiz ve saf şiiri yeni bir eda ile tesis etmektedir. Bu bakımdan Garip şairlerinin yaydıkları paradoks şuurlu bir paradokstur.”¹⁴⁹

Baki Süha için yeni şiirin, Garip şiirinin “edebiyatımıza mal ettiği özellikler” şunlardır:

- 1) ‘Şairanelik’ denilen özentiyi yıkıp tabii olmak
- 2) Çeşitli hayat konularını işlemek
- 3) Klasik şiir lügatçesinin genişletilip, donmuş kelimelerden ayıklamak
- 4) Vezin ve kafiyenin temin ettiği otomatik ahenkten kurtulmak
- 5) Birtakım mecaz sanatlarına, kelime oyunlarına nihayet vermek¹⁵⁰

Bu özellikler arasından yeni konulara önem verir çünkü “yeni konular elbette yeni hayallere, yeni kelimelere yol açacaktır”¹⁵¹. Bunun dışında “söyleyişteki eda yeniliği”¹⁵² de onun önem verdiği noktalardan biridir. Bunlardan daha da önemli gördüğü nokta Garip şiirinin gerçek hayat/gündelik hayata temasıdır:

¹⁴⁸ Baki Süha Ediboğlu, “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları”, *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1945, s. 2

¹⁴⁹ Baki Süha Ediboğlu, “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları II”, *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1945, s. 2

¹⁵⁰ Baki Süha Ediboğlu, “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları III”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1945, s. 2

¹⁵¹ A.g.m.

¹⁵² A.g.m.

“Bence yeni şiirin en büyük kazancı, hayatı bütün gerçekleriyle, olduğu gibi, özentisiz vermiş olmasıdır. Bu, ‘gerçek hayat’ lafı yabana atılacak bir şey değildir. Herhangi bir sanat, yaşadığı devrin rengini, belirli çizgilerini, daha geniş anlamı ile hayat özelliklerini aksettirmedikçe ne kıymet ifade eder?”¹⁵³

Baki Süha, Garip şiirine karşı oldukça olumlu bir tutum sergilemekle beraber Garip’e dahil değildir ya da Garip’in savunuculuğunu üstlenmez. O, saf şiir ve halk şiirinden etkilediği ölçüde Garip şiirinden de gerek şiirleri gerekse şiirle ilgili fikirleri bakımından etkilenmiştir. Diyebiliriz ki, Baki Süha, saf şiir anlayışından ve özelde Yahya Kemal’in kelime seçimindeki titizliğini, halk şiirindeki kolay söylenmiş hissi veren ahengi, Garip şiirinin yeniliklerini alarak gerek şiirle ilgili fikirlerini gerekse de şiirini kurmaya çalışır.

1.2.4.6. İkinci Yeni Şiiri

Baki Süha, İkinci Yeni şiirine karşı oldukça mesafelidir, İkinci Yeni şairlerini halktan kopuk olmakla suçlar, bu bakımdan Asım Bezirci’yle aynı noktadadır:

“... şairlerle okurlar arasında adeta elle tutulur, gözle görülür bir kopma, bir ayrılma var. ... Gerçi dünyanın her tarafında ve her zaman büyük halk yığınları kolay sanatı, kaba sanatı tutar. Gerçek şiirin –hele içine kapanıksa– müşterisi daima azdır.”¹⁵⁴

Baki Süha da doğal olarak İkinci Yeni şiirini Garip şiirinin karşısına konumlandırır. Onun için Orhan Veli ve arkadaşları halka ne kadar yakınsa İkinci Yeni şairleri halktan o kadar uzaktır. Bu durumun doğrudan ve dolaylı nedenlerini kendince şöyle sıralar¹⁵⁵:

- 1) Genç şairler, ister istemez bir dil hercümercinin içinde yüzmektedirler.
- 2) Alışık olduğumuz şiir zevkinin dışında fikir ve espri şiirine önem vermekte, şairanelikten haklı olarak kaçmaktadırlar.
- 3) Gazetelerimiz edebiyata, özellikle şiire kapılarını kapamışlardır.

¹⁵³ Baki Süha Ediboğlu, “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları III”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1945, s. 2

¹⁵⁴ Baki Süha Ediboğlu, “Okurunu Arayan Yeni Şiir”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1967, s. 2

¹⁵⁵ A.g.m.

- 4) Yeni dergiler, birbirlerine çok benzemekte, sanat kişiliği olanlarsa üçü-beşi geçmemektedir.
- 5) Yeni şiirin eleştiricileri çok az ve güçsüzdürler.

Görüldüğü üzere Baki Süha, İkinci Yeni şiirine ve şairlerine karşı oldukça mesafelidir fakat onları doğrudan hedef almaz. İkinci Yeni şiirinin sıra dışılığının herkes gibi farkındadır fakat onları, ısrar ettikleri sıra dışılıkta haklı bulmaz.

2. BÖLÜM

ŞİİRLERİ

2.1. ŞİİR KİTAPLARI

2.1.1. Cenup

Baki Süha'nın 1942 yılında yayımladığı ilk şiir kitabıdır. Kitapta 28 şiir yer alır. Biçim olarak şiirleri Hececi geleneğe yakındır. İçerik bakımından saf şiir anlayışına yakındır ve lirik özellikler gösterir. Tabiat, ölüm, soyut aşk, özlem şiirlerinde öne çıkar. Ferdî hassasiyetler diğer kitaplarında da olduğu gibi her zaman ön plandadır. Kitaba ismini veren *Cenup* şiiri, notaya alınan *Hatıralar* şiiri ve Yahya Kemal etkisindeki *Peyzaj* şiiri kitapta öne çıkar. Kitap, Baki Süha'nın "eski şiir"lerini barındırır.

2.1.2. Gece Yağmuru

1947 yılında yayımladığı ve 14 şiiri içeren küçük bir şiir kitabıdır. İçerik ve üslup bakımından *Cenup*'un devamı niteliğindedir. Garip şiirinin ilk etkilerini bu kitabında görürüz. Biçim olarak şiirlerde Orhan Veli'nin etkisi görülür. Ölçsüz şiirlerin sayısında artış vardır.

2.1.3. İşaret

1953 yılında Varlık Yayınları'ndan çıkan üçüncü şiir kitabı 17 şiiri içerir. Ayrıca *Cenup* ve *Gece Yağmuru* adlı ilk iki şiir kitabı da, şiirlerde herhangi bir değişikliğe gidilmeden, kitabın sonuna eklenmiştir. Bir anlamda o dönem için Baki Süha'nın bütün şiirlerini içerir. Orhan Veli ve Garip şiirinin etkisi hem biçim hem içerik olarak kendini gösterir. 17 şiirin sadece 2'si hece ölçüsüyle yazılır, diğerleri

ölçüsüzdür. Gündelik hayata şiirlerinde daha fazla yer verdiği bariz bir şekilde görülür.

2.1.4. Karanlıkta Geçen Gemiler

1958 yılında yayımladığı son şiir kitabıdır. 35 şiirden sadece 1 tanesi hece ölçüsüyle yazılır. Baki Süha'nın Garip şiirine en çok yaklaştığı şiirleri bu kitapta yer alır. İçerik olarak tabiat, ölüm, soyut aşk, özlem ve gündelik hayat şiirlerinde öne çıkar. Özellikle sokak, sıradan insanlar, günlük küçük dertler Baki Süha'nın diğer kitaplarında olmadığı kadar ön plandadır. Bu gibi unsurlara yer verdiği şiirlerinde daha önce rastlamadığımız öyküleme tekniğini de kullanır ve şiirini bu anlamda ilk defa düz yazıya yaklaştırır.

2.1.5. Beni de Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler

Baki Süha'nın vefatından sonra toplanan şiirleridir. Kitap, Nebil Özgentürk ve Özlem Yılmaz, 2009 yılında hazırlanır. Baki Süha'nın kısa bir hayat hikâyesini, yukarıda zikredilen kitapları, yayımlanmamış 2 adet şiirini, güftelerini, el yazması şiirlerini ve fotoğraflarını içerir

2.2. DERGİLERDE KALAN ŞİİRLERİ

Baki Süha'nın kitaplarında yer vermediği ya da değiştirerek yer verdiği şiirler kronolojik şu şekilde sıralanır:

- 1) “Işıklar Süzülürken”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 14 Eylül 1933, No. 1935, s. 243
- 2) “Gidiyorum Dostlarım”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 5 Teşrinievvel 1933, No. 1938, s. 294
- 3) “Bana Ver”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 11 İkincikânun 1934, No. 1951, s.99
- 4) “Geceler Bize Kaldı”, *Varlık*, 15 Kânunusani 1934, C. 1, S. 13, s. 205

- 5) “Dağlılar”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 29 Mart 1934, No. 1962, s. 285
- 6) “Su”, *Varlık*, 1 Mayıs 1934, C. 1, S. 20, s. 319
- 7) “Denize Doğru”, *Çığır*, Haziran 1934, C. 1, S. 14, s. 270
- 8) “Bırak Git”, *Çığır*, Temmuz-Ağustos 1934, C. 2, S. 15-16, s. 9
- 9) “Bir Süs Gibi”, *Varlık*, 1 İkinciteşrin 1934, C. 2, S. 32, s. 125
- 10) “Bir Zaman”, *Varlık*, 1 Birincikanun 1934, C. 2, S. 34, s. 155
- 11) “Atatürk Akdeniz Kıyısında”, *Varlık*, 1 Nisan 1935, C. 2, S. 42, s. 279
- 12) “O Yüce Dağ”, *Varlık*, 15 Eylül 1935, C. 3, S. 53, s. 73
- 13) “Bahar Gelirken”, *Çığır*, Sonkanun 1935, C. 2, S. 25, s. 16
- 14) “Ölüm”, *Çağlayan*, 10 İkincikânun 1936, C. 1, S. 2, s. 3
- 15) “Pervasız Zaman”, *Çağlayan*, 31 Mart 1936, C. 1, S. 4, s. 4
- 16) “Korku”, *Varlık*, 15 Temmuz 1936, C. 4, S. 73, s. 12
- 17) “Portre”, *Varlık*, 15 Mayıs 1936, C. 3, S. 69, s. 327
- 18) “Uzaklar ve Sen”, *Varlık*, 15 Eylül 1936, C. 4, S. 77, s. 70
- 19) “Sabah”, *Varlık*, 15 Birinciteşrin 1936, C. 4, S. 79, s. 102
- 20) “Son”, *Varlık*, 1 İkinciteşrin 1936, C. 4, S. 80, s.123
- 21) “Her Günkü Rüya”, *Gündüz*, 15 İkinciteşrin 1936, S. 8, C. 2, s. 213
- 22) “Rahmet,” *Gündüz*, 15 Nisan 1937, S. 13, C. 3, s. 7
- 23) “Uykusuz”, *Varlık*, 15 Mart 1938, C. 5, S. 113, s. 645
- 24) “Kimseciler İşitmeden”, *Varlık*, 15 Mart 1941, C. 11, S. 185, s.386
- 25) “Gün Battıktan Sonra”, *Varlık*, 15 Ağustos 1942, C. 13, S. 219, s. 52
- 26) “Sabah Oluyor”, *Ülkü*, 1 Birinciteşrin 1942, C. 3, S. 25, s. 11
- 27) “Gece Yarısından Sonra”, *Ülkü*, 16 Birincikânun 1942, C. 3, S. 30, s. 6
- 28) “Günler Geçiyor”, *Varlık*, 1 Mart 1943, C. 13, S. 232, s. 323
- 29) “Kervan Güzeli”, *Ülkü*, 16 Mart 1945, S. 84, s. 4
- 30) “Gazi Osman Paşa”, *Ülkü*, 1 Şubat 1946, C. 9, S. 105, s. 9
- 31) “Hür”, *Varlık*, 1 Mart 1954, S. 404, s.4
- 32) “Devam”, *Yeditepe*, 1 Ekim 1957, S. 140, s. 3
- 33) “Yaz Geceleri I”, *Varlık*, 15 Ağustos 1958, S. 484, s. 3
- 34) “Eski Bahçe”, *Varlık*, 15 Aralık 1958, S. 492, s. 4
- 35) “Kaybeden”, *Büyük Doğu*, 6 Mart 1959, S. 1, s. 7
- 36) “Resim”, *Varlık*, 15 Eylül 1959, S. 510, s. 7
- 37) “Eski Mektup”, *Varlık*, 15 Ekim 1959, S. 512, s. 6

- 38) “Alacakaranlık”, *Varlık*, 1 Şubat 1960, S. 519, s. 4
39) “Ekim Şarkısı”, *Varlık*, 15 Ekim 1960, S. 536, s. 5
40) “Bir Kızın Defterine Yazdım”, *Varlık*, 15 Nisan 1961, S. 548, s. 5
41) “Eski Şiir”, *Varlık*, 15 Kasım 1961, S. 562, s. 4
42) “Güney Defterinden”, *Varlık*, 15 Nisan 1962, S. 572, s. 5
43) “Bu Gece Bu Çeşme”, *Varlık*, 15 Ocak 1963, S. 590, s. 5
44) “Bir Su Geçiyor”, *Varlık*, 1 Mayıs 1963, S. 597, s. 5
45) “Bir Evin Penceresi”, *Varlık*, 15 Mayıs 1963, S. 598, s. 4
46) “Temmuz Şiiri”, *Varlık*, 15 Temmuz 1963, S. 602, s. 5
47) “Güney Defterinden II”, *Varlık*, 15 Mart 1964, S. 618, s. 3
48) “Gün Bitince”, *Varlık*, 15 Nisan 1964, S. 620, s. 3
49) “Eski Resim”, *Varlık*, 1 Şubat 1965, S. 639, s. 6
50) “Bizim Kuşak Beyoğlu’nda”, *Varlık*, 1 Mart 1967, S. 689, s. 7
51) “Bu da Bir Bahar Şiiri”, *Varlık*, 15 Mayıs 1967, S. 694, s. 4
52) “İsimsiz Şiir”, *Varlık*, 1 Haziran 1968, S.719, s. 4

2.3. GÜFTELERİ

Baki Süha'nın güfte şairi olarak anılmasını sağlayan 14 adet eseri mevcuttur¹:

- 1) Repertuar no: 1229, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Alâeddin Yavaşca,
Başka söz söylemem aşktan yana ben
Makam: Kürdîli Hicazkâr.
- 2) Repertuar no: 1408, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Selahattin Pınar,
Beni de alın ne olur koynunuza hatıralar
Makam: Hisâr Buselik.
- 3) Repertuar no:2497, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Nuri Halil Poyraz,
Bu gece o ince yüzün ve dalgah saçlarınızla

¹ *Türk Sanat Müziği Sözlü Eserler Repertuarı (Alfabetik)*, TRT Müzik Dairesi Yayınları, 1995; Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilgi*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

Makam: Nihâvend.

- 4) Repertuar no: 4023, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Avni Anıl,

Ey bu bahçelerde esen eski şarkılar neredesiniz

Makam: Kürdîli Hicazkâr.

- 5) Repertuar no: 4561, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Avni Anıl,

Geceler içinde bir gece seçtik

Makam: Nihâvend.

- 6) Repertuar no: 5474, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Melahat Pars,

Gözlerinin ışığında yanan pervaneyim

Makam: Uşşâk.

- 7) Repertuar no: 6366, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Refik Fersan,

Herkes gitti yalnız ben kaldım

Makam: Segâh.

- 8) Repertuar no: 6574, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Alâeddin Yavaşça,

İçimde bir yangın var sönmüyor bilir misin

Makam: Hicaz.

- 9) Repertuar no: 6574, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Şekip Ayhan Özışık,

İçimde bir yangın var sönmüyor bilir misin

Makam: Rast.

- 10) Repertuar no: 6987, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Selâhattin Erköse,

Kapat şu pencereyi aşkımız gizli kalsın

Makam: Muhayyer Kürdî.

11) Repertuar no: 8888, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Cevdet Çağla,

Rûhum bir uzak hâtıranın uğruna yandı

Makam: Hüzzâm.

12) Repertuar no: 8889, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Şerif İçli,

Rûhum bir uzak hâtıranın uğruna yandı

Makam: Uşşâk.

13) Repertuar no: 10629, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Şekip Ayhan
Özışık,

Tek resim senden kalan göğsümün üzerinde

Makam: Nihâvend.

14) Repertuar no: 13438, söz: Baki Süha Ediboğlu, bestekâr: Nebahat Üner,

Söyle bu sönen bahçede kalbim sana neyleyim

Makam: Nihâvend.

2.4. İÇERİK BAKIMINDAN ŞİİRLERİ

2.4.1. Tabiat

Antalya’da deniz ve dağ arasında büyüyen Baki Süha için tabiat, şiirlerinin vazgeçilmez unsuru olarak karşımıza çıkar. O, “tabiatın bütün hadiselerini genç ve dinç bir ruh ile temaşa etmek ister.”² Onun şiiri, ifade kabiliyetini büyük ölçüde tabiattan alır. Baki Süha’nın şiirinde ortaya koyduğu görüntüler, “nesnel bir düşünce ile çizilmiş, durgun ve hareketsiz tablolar değildir; şair, tabiata insanı katmakta, tabiatla, içli-dışlı bir dost gibi konuşmakta, böylece hareketli bir kompozisyon

² M. Behçet Yazar, “Baki Süha Ediboğlu”, *Yedigün*, 27 Şubat 1940, C. 14, S. 364, s. 13

sağlamaktadır.”³ Bu hareketli görüntüler tabiata ait olan mevsimlerin, gündüz ve gecenin, ormanların, rüzgârların ve denizlerin devir daim etmesi gibi Baki Süha'nın şiirinde sıralanır.

“Şair, tabiata izlenimci bir bakış açısıyla bakar, bazen mevsimleri bir fon olarak kullanır. Bazen de onları içleştirir. Baki Süha, kimi zaman da mutluluğu ve hüznü rüzgârla, yağmurla, çiçekle, paylaşır. Karlı dağlar, ümidini yitirmesine yol açar. Bazen de bu dağlar, onun burnunda tüter. Hasretle aradığı bir sevgili olur. Baki Süha'nın şiirlerinde tabiat bir nevi dile gelir. Onun şiirlerinde sanki büyük bir tabiat sahnesi vardır. Özne, bu sahnede ağaçla, rüzgârla, yağmurla, çiçekle, denizle konuşur, onlarla duygularını paylaşır.”⁴

Baki Süha'nın şiirlerinin büyük çoğunluğu insandan çok şairin kendisini ve tabiatla olan ilişkisini merkeze alır ve bu ekseninde seyreder:

“O daha fazla kendi hislerinin yol gösterici ışıkları altında yeni bir dünya görüşünü mısralarına sokmak istemiştir. Edebiyatta birinci mevkie işgal eden insanı ve onun ruhi haletlerini belki de üçüncü mevkie atmış, daha fazla tabiattan güzellikleri kucaklamak istemiş, yer yer muvaffak da olmuştur.”⁵

Tabiatı içselleştirebilen bir şair olarak Baki Süha'nın şiirlerinde öznenin tabiatla dertleşmesi ve tabiatla beraber kendi hayatında geri dönüşler yaşaması sıkça görülür.

2.4.1.1. Tabiatla Hasbihal

Baki Süha kendi yaşamını tabiattan ayrı görmeyen bir şairdir. O, tabiatla ve özelde mağarayla eski bir dostla dertleşir gibi dertleşir ve çocukluğunu hatırlar:

Bir zaman karanlık dehlizlerine seslendim,

Islak rüzgârlar dağıttı türkülerimi..

Beni tanıyacaksın güvercin mağarası:

Keskin kaya-dişlerine tırmanan,

Siyah-mor sularında yüzen,

³ Hikmet Dizdaroğlu, “Ün, Beğenilme ve Bir Şiir Kitabı Üzerine”, *Varlık*, 15 Haziran 1958, S. 480, s. 17

⁴ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

⁵ Ziya İlhan, “Baki Süha”, *Dikmen*, 1 Eylül 1942, S.19, s. 3

Denizde sıtması tutan çocuk..

Ne kadar değişmişim değil mi?

Sen de çok yaşlanmışsın Güvercin Mağarası..

Keskin dişlerin hâlâ köpüklere geçiyor mu?

Ağır ağır damlayan sularından

Güvercinler içiyor mu?

Portakal, limon yüklü kayıklar nerede?

Ne zaman demir aldı o büyük gemiler?

Sana düdüğ sesleri kaldı,

Bana sallanan mendiller... (İ, s. 7)

Tabiata dair unsurlar Baki Süha'nın şiirinde aynı zamanda bir sırdaş ve özne için bir muhataptır. Öyle ki su, bir yüz gibi açılıp özneyle konuşmaktadır:

Ümitler ses oluyor, yavaşlayıp akarak,

Düşüyor bir kuyuya gümüşlenen arzu

Diyor "rüyalarımı söyle bana bakarak,"

Önümde bir yüz gibi açılan her damla su... (C, s. 27)

Özne, şiirde muhatapsız kaldığında bakışını tabiata yöneltir, cevabını alamadığı sorular sorar. Onun için yalnızlık, korku gibi duygular ancak tabiatla paylaşılır:

Sen de bilirsin ey yüce orman

Bu yağmur, böyle durmadan yağar yağar,

Ve bilinmez, bu gecelerde ağlayan, gülen. (C, s. 28)

Baki Süha'nın şiirlerinde tabiata yönelen sorular genellikle cevapsız kalır fakat özne de tabiatla konuşma isteği bitmez. Özne, tabiatın ve eşyanın dilini anlamakta ısrarcı bir tutum sergiler:

Bana da anlat gizli derdini ağaç

Baş ucunda raks eden şu küçük yıldız,

Ötede, karanlıkta ürperen havuz,

Bizden gayri bilmem ne konuşursunuz?

Belki bozar sükutu düşen bir yaprak,

Toprağa gizli bir şey fısıldayarak;

Kuşlardan ve insanlardan saklı kalan,

Yalnız rüzgârların anladığı lisan. (GY, s. 24)

Tabiat, Baki Süha'nın şiirinde kurtarıcı bir sevgili gibi de kendisini gösterir. Onunla bütünleşmek, yolculuğa çıkıp bulunulan yeri terk etmek esastır. Çünkü tabiatın, aşağıdaki örmekte dağ rüzgârının, özneyi götüreceği yer her zaman için daha güzeldir ve özne gitmek için dağ rüzgârına yalvarır:

Bu hoyrat kalp sana şükretmeli

Ey dağdan esen rüzgâr!

Yıldızlar altında küme küme

Koyun sürüleri

Irmağa koşadursun,

Benim dudaklarım

Senin öpüşlerinle

Kurusun.

Aman ne güzelsin dağ rüzgârı!

Ayıışığı kokuyorsun.

Kat beni önüne, sür götür

Nereye olursa olsun. (İ, s. 23)

2.4.1.2. Mevsimler

Baki Süha, tabiatta dair şiirlerinde en çok, tabiatın döngüsünün bir parçası olan mevsimlere yer verir. Mevsimler şair için hem akan zamanın bir göstergesi hem de yaşanan ve akıp giden ömrün bir ifadesidir. Akıp giden zaman *Günler Geçiyor*⁶ adlı şiirde olduğu gibi bazen de özlem sebebidir özne için.

Şiirdeki duygu mevsimlere göre doğal olarak değişiklik gösterir. Sonbahar diğer birçok şair için olduğu gibi Baki Süha için de ömrün sonuna yaklaşıldığını haber veren ilk duraktır. *Ve Eylül'den Sonra*⁷ adlı şiirde olduğu gibi özne umutsuz bir yaşama isteği duysa da sonbahar bazen de ölüme isteği olarak mısralarda karşımıza çıkar. *Yolculuk* şiirinde ise özne, hayatını sönmüş bir bahçeye, ömrünün sonunu ise sonbaharla özdeşleştirir. İleride de değineceğimiz gibi, Baki Süha'nın şiiri için tabiat, ölüm, özlem ve aşk gibi birçok konuyla doğrudan bağlantılıdır:

Söyle... Bu sönen bahçede,

Kalbim, sana neyleyeyim.

Sular mahzun, gökler mağrur,

⁶ *Varlık*, 1 Mart 1943, C. 13, S. 232, s. 323

⁷ *Varlık*, Aralık 1946, S. 317, s. 6

Seni nasıl eyleyeyim?

Kalbim kalbim artık yeter

Yeter bu dibe çöküş.

Nedir bu tez sonbaharda,

Bu sebepsiz yaprak döküş? (C, s. 11)

Baki Süha'nın şiirlerindeki zaman geçişleri duygu geçişlerini beraberinde getirir. Bazen de *Sonbahar Şiiri*⁸nde olduğu gibi, beyaz tüller içinde elinde erik dalı, gözleri siyah harelî bir kız zaman geçişi olmaksızın hâkim duyguya muhalif bir unsur olarak karşımıza çıkar. Aşağıda, *Haziran* şiirinde, yazın, yılın bereketli ve verimli döneminin bitişi ve sonbaharın yani ölüme giden yolun ilk durağıdır. Özne bu sebeple hem karamsar hem de gelecek bahar ve yazlar için ümitlidir. Her dördüğüün ilk iki mısraı ümitli, son iki mısraı ise karamsardır. Kırlangıç yeni yavrular salar fakat insanı avutan mayıs çoktan geçip gitmiştir. Gün elbette ağaracak, güneş doğacaktır fakat güneşin doğması bile bahçelerde, yani hafızalarda uykuya dalan yazı artık uyandıramaz:

Kırlangıç yuvasından

Yeni yavrular saldı,

Gözlerimi avutan

Renkler mayısta kaldı..

Ne olur ağarsın tan,

Susun kuşlarım bir an;

Bahçelerde haziran

Yeni uykuya daldı... (C, s. 23)

---

⁸ *Varlık*, Ocak 1949, S. 342, s. 5

Görüldüğü üzere tabiata dair bir unsur olarak mevsimler Baki Süha'nın şiirinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Yaz mevsimi aşka, hayata dairdir ve sonsuzluk hissiyle şiirlerde yer bulur, *Yaz Günlüğünden Bir Yaprak*⁹ adlı şiirde sevgiliyle geçirilen şehirden uzak güzel zamanları imler. Özellikle güzel yaz geceleri ön plana çıkar. Şair, “Bu güzel gece üstüne yemin ederim / Bu yaz beraberiz ayrılmam senden / Şimdilik kararım karar / Ötesini / Ekim yağmurları başlayınca düşünüyoruz.” diyecek kadar tasasız ve *Ekim Şarkısı*¹⁰’nda Ekim sonbaharına, akşamlarına ve gecelerine yeminler edecek kadar âşıktır:

Gördüm

Çılgın bir raslayışla

Gözbebeklerinde

Gün gibi aşikar

Aşksın

Ekim sonbaharına yeminler olsun

Islak çayırarda iki küçük serçe

Kanatlarını çırpa çırpa

Gördüm sevişiyorlardı

Ekim akşamlarına yeminler olsun

Ay ışığı kokan saçlarını

Meltemler dağıtıyor

Gördüm

İpek yarasalarla konuştunuz

---

⁹ *Varlık*, 1 Temmuz 1956, S. 433, s. 6

¹⁰ *Varlık*, 15 Ekim 1960, S. 536, s. 5

Ölü suların üstünde

Ekim gecelerine yeminler olsun

Yazın bitişi *Yazla Beraber*¹¹ adlı şiirde olduğu gibi her zaman hüznün ve karamsarlık uyandırır. Kış mevsiminde, *Kış Günlüğünden Bir Yaprak*¹² adlı şiirde olduğu gibi yazdan kalan hatıralar yâd edilir, Baki Süha'nın şiirinde kış, tahammül edilmesi gereken bir zaman dilimidir. Baharsa her zaman *Bir Su Geçiyor*¹³ şiirinde olduğu gibi yeni bir aşk ve hayatla beraber gelir. Baki Süha'nın muhayyilesindeki bahar hiçbir zaman değişmez. Özne, baharın köhnediğinden yakınsa da yine aynı şekilde baharı yaşama gayretindedir. Ömrünün sonralarına doğru yayımladığı *Bu da Bir Bahar Şiiri*¹⁴ adlı şiiri bu konu hakkında güzel bir örnektir:

Üsküdar'da unutulmuş

Eski bir pencereden

Bahar girdi içeri.

Dilinde yine hep aynı masal:

Çiçekler, arılar, kuşlar...

Ötede koyu yeşil bir dorukta

Yine ürkek acemi

Yüreklere çarpan aşk ceylanı,

Çağlar ötesinden

Bozbulanık akıp gelen

Bahar sularından yudumluyor.

Nefesinde yine bin yıllık

O eski rüzgâr

---

¹¹ *Varlık*, 1 Eylül 1957, S. 461, s. 7

¹² *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 14

¹³ *Varlık*, 1 Mayıs 1963, S. 597, s. 5

¹⁴ *Varlık*, 15 Mayıs 1967, S. 694, s. 4

Hep o köhne bahar...

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi bahar yine her zaman getirdikleriyle, aşkla ve aynı hatıralarla gelir. Fakat onları karşılayan özne, yaşlı ve artık bıkkındır. Baki Süha, ömrünün sonbaharına hatıralarıyla bir bahar getirme gayretindedir.

Ayrıca mevsimlere dâhil olarak düşünebileceğimiz yağmur, kar gibi tabiat olayları da Baki Süha'nın şiirlerinde önemli unsurlardır. *Gece Yağmuru*, *Bu Yağmur Serinliğinde*, *Kar Yağarken*, *Karlı Dağlar Arkasında* adlı şiirlerinde tabiata dair hava olaylarına rastlarız.

2.4.1.3. Gece ve Gündüz

Tabiata dair olarak gece ve gündüz de öznenin dikkatini çeker. Gece, Baki Süha için tabiatla en yoğun şekilde irtibata geçebildiği vakittir:

İçmiş gibi geceyi bir yudumda,
Göğün mağrur bakışlı bulutları.
Bense bu sabah üşüyen ufumda,
Gözlerim o sarhoş haydutları.

Nerede görünmeyen o ince renk?

Bir kadehe boşalmış ıslak sesi

Ömrümü dolduran hava, su, çiçek

Nerde, noldu o sükûtun annesi.. (Gece Biterken¹⁵)

Gecenin devamı, günün ve tabiatın bir parçası olarak sabah, aydınlığın ve ışık sayesinde ayırt edebildiğimiz renklerle günün bahar mevsimi ve başlangıcıdır:

Taşıyor kanadı altında

¹⁵ *Varlık*, 15 Mart 1936, C. 3, S. 65, s. 269

Uzak bir ses ömre baharı,
Ruhum renkler saltanatında
Dinliyor uzayan yolları.

Rüzgâr uzaklaştı şifasız
Her gün öpüştüğüm geceden
Allah'ım... Bu ne bülbül vefasız,
Ömre bedel sonsuz bahçeden (Sabah¹⁶)

Sabah, Baki Süha'nın şiirinde gür bir sesle karşılaşır. Yeni bir başlangıç olarak sabah aynı zamanda tabiatın uyanması anlamına da gelmektedir. Öznenin bakışı ve hitabı, aşağıdaki örnekte olduğu gibi, sabahtan sevgiliye, sevgiliden tabiata ve tabiattan tekrar sevgiliye ve sabaha yönelmektedir:

Sabah oluyor güzelim, sabah
Ağır ağır doğruldu Akhüyük,
Sırtını çevirdi rüzgârlara...

Eriyor kiraz pınarında,
Ak duman, kara duman, boz duman.
Bülbül şakıyor,
Kıraç tarlanın göbeğinde.

Bizim için soğutulmuş üzümler,
Salkım salkım.

---

¹⁶ *Varlık*, 15 Birinciteşrin 1936, C. 4, S. 79, s. 102

Bize doğru geliyor bütün kuşlar

Takım takım...

Aç gerdanımı, aç!

Rüzgârlar dolsun.

İster ölümü düşün, ister yaşamayı.

Sabah oluyor güzelim, sabah! (Sabah Oluyor!¹⁷)

Gece, Baki Süha'nın şiirinde gecenin bitişi ve sabahtan daha önemli bir yer teşkil eder fakat gece başlamadan evvel akşam olarak niteleyebileceğimiz zaman dilimi de oldukça önemlidir. Tahminimizce Ahmet Haşim sebebiyle “akşam” kelimesini tercih etmeyen Baki Süha akşamı ve akşam vakti öznenin deneyimini *Gün Battıktan Sonra*¹⁸ ve *Gün Bitince*¹⁹ adlı şiirlerinde bize sunar. Akşam, düşleme ve kederlenme vakti, gece ise ölüm vaktidir:

İnsanoğlu bu saatte,

Âşık olur ve ölümü düşünür.

Ölüm...

Sahillere vuran dalga gibi gelir,

Çalar kapımızı... (Gece Yarısından Sonra²⁰)

Sonbahar gibi günün bitişi de karamsarlık sebebidir. Gece korkuların sebebiyken uyku korkuları dindirecek bir unsur olarak *Korkma Uyu*²¹ adlı şiirde karşımıza çıkar.

¹⁷ *Ülkü*, 1 Birinciteşrin 1942, C. 3, S. 25, s. 11

¹⁸ *Varlık*, 15 Ağustos 1942, C. 13, S. 219, s. 52

¹⁹ *Varlık*, 15 Nisan 1964, S. 620, s. 3

²⁰ *Ülkü*, 16 Birincikânun 1942, C. 3, S. 30, s. 6

²¹ *Varlık*, 1 Mart 1958, S. 473, s. 6

Baki Süha'nın şiirinde geceyle ya da akşamla gelen düşünme genelde çocukluk anlarından bir görüntünün tasviri şeklinde olur:

Gün soluyordu

Karlı dağlarda özgür ateşlere karşı

Kurtlar uluyordu

Eski sandıklarda sıcak

Hırkalar duruyordu

Ocağın başında babam

Öbür başında annem

Uyuyordu

Çarpık kafeslere durmadan

Rüzgâr vuruyordu

Derin kuyulara

Soğuklar doluyordu

Kapımızda siyah bir at

Soluyordu

Daha on sekiz yaşındaydım

Kalbim güm güm vuruyordu (Eski Resim²²)

Şu nokta unutulmamalıdır ki, tabiatın Baki Süha'nın muhayyilesinde aldığı şekiller doğal olarak akşam ve gece vakti çeşitlenip zenginleşir. Onun şiirinde gerek çocukluğa dönüş gerekse tabiatla kurulan iletişim gece gerçekleşir. *Yalnız Ağaç*²³ adlı şiirinde yine gece vakti çizilen tabiat görüntüleri vardır. Bir tabiat unsuru olarak ağaç da şiirlerde sıkça karşımıza çıkar. Özne aşağıdaki örnekte yalnız bir ağaçla özdeşim kurar:

Kıyılarda bölüşülür

²² *Varlık*, 1 Şubat 1965, S. 639, s. 6

²³ *Varlık*, 1 Mart 1958, S. 473, s. 6

İki dev korkumuz

Denizle gece

Ötede rüzgârların ıslığına

Çılgılık katan tek ağaç

Yıldızsız gecede

Kabaran denize karşı

Tek ağaç

Korkular içinde

Tarla kuşlarını bekler

Tan yeri ağarınca kadar

Örnekte görüldüğü gibi özne, geceyi yalnız geçiren bir ağaç gibi korkularla doludur. Gece tedirgin edicidir, ağaç ise tan yerinin ağarmasını beklemektedir. Bu sebeptendir ki sabah, yani gündüz, geceye kıyasla kavuşulmak istenen zaman dilimidir.

2.4.1.4. Dağ

Bir tabiat unsuru olarak dağ, Baki Süha için gerekse onun şiiri için oldukça önemli bir yere sahiptir. Özellikle gece vakti dağların görüntüsü onun şiirlerinde sıkça tekrarlanır. Baki Süha bir yazısında dağ hakkında şu satırları kaleme alır:

“Şiire ekseriyetle menşe olan ve büyük musiki sanatkarlarının asırlardan beri yaratmaya çalıştıkları tabiat sesleri, omuzlarını birbirine dayayan başları dumanlı dağların sırtlarında en güzel aksisedalarını bulur... En güzel renkler, kokular ve rüzgârlar dağlarda yaşar... İnsanlara küsen insan, dağ başına çıkar... Hürriyete âşık Türk şairi, sevgilisini yürekten gelen bir sesle dağlara çağırır...”²⁴

²⁴ Baki Süha [Ediboğlu], “Türk Şiirinde Dağ”, *Ulus*, 18.11.1941, s.5

Yazısında bahsettiği gibi onun şiirlerinde dağ, *O Yüce Dağ*²⁵ şiirinde olduğu gibi, sanatta ulaşılmak istenen zirveden, ağlayan devlere, dertleşilen sırdaşlara kadar birçok şey olarak karşımıza çıkar. Dağ başı, Baki Süha için yalnızlık ve sükûnettir:

Bir dağ başı isterim Allah'ım, uzak,
Yıldızlar katında göklerce derin...
Üstünde durayım bir an âlemin
Vahşi kartallarla kanat vurarak,
Açılsın rüzgarla bütün kanatlar,
Koşuyor denize köpürmüş atlar. (GY, s. 19)

*Gün Battıktan Sonra*²⁶ adlı şiirde günün bitişi ve gecenin başlamasıyla dağlar Baki Süha'nın muhayyilesinde farklı şekiller alır:

...
Bir göl birikiyor vehimlerimden,
Dağlar sıra sıra denize hasret,
Dağlar, ölümüne ağlayan devler,
Dağlar, başucumda uyuyan gurbet.

*Dağ Türküsü*²⁷ adlı şiirde ise şairin dağlarla olan içsel ilişkisini görürüz. Baki Süha'nın dağlarla ilişkisi tabiatla olan ilişkisinin büyük kısmını oluşturur:

Ben dağlarla konuşmasını bilirim
Şu dev yürekli dağlarla
Akıllıca delice

²⁵ *Varlık*, 15 Eylül 1935, C. 3, S. 53, s. 73

²⁶ *Varlık*, 15 Ağustos 1942, C. 13, S. 219, s. 52

²⁷ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 47

Ya ben onlara giderim

Ya onlar bana gelir

Gün aradan çekilince

Susmasını onlardan öğrendim

Acılara katlanmayı

Kurtlarınca kuşlarınca

Ben dağlarla konuşmasını bilirim

Ağaç ağaç çiçek çiçek

İnsanlardan kurtulunca

Baki Süha'nın şiirlerinde Antalya dışında yer verdiği şehirler için genellikle gündelik hayata dair unsurları tercih ederken çocukluğunun geçtiği Antalya ve güney sahilleri şiirlerinde doğrudan tabiatla alakalıdır. Baki Süha'nın çocukluğu onu, kendisine, tabiata ve Toroslara çağırır:

Geçtiğimiz ırmağın mor sularında

O eski şarkılar döne döne boğuldu..

Sen karşı sahilde bekle!

İğde ağaçlarının suya düşen gölgesinde.

Anılarımızın akışını seyret,

Irmağın denize karıştığı yerde.

Çamurlu, iğrenç şehirden uzak,

O eski şarkıları okuyarak

Seslen bana uzaklardan..

Saçlarında Körfez rüzgârı
Vapur dumanları kirletmeden dağları
İnsan eli değmemiş bir yerinden
Topla Toroslarda karları...
Kurtlar, kuşlar, karıncalar
Güneyin bu en güzel akşamında
Kardeş sesler ile deniz mağaralarından
Bir ağızdan söylesinler
Yitirdiğimiz eski şarkıları... (Güney Defterinden²⁸)

2.4.1.5. Deniz

Deniz, Baki Süha için bir kaçış mekânıdır. Özne, içinde bulunduğu sıkıntılı durumlardan onu kurtaracak bir mekân olarak hep denize yönelir, kaçır. *Gidiyorum Dostlarım*²⁹ adlı şiirinde, Ayşe ablasının geçirdiği rahatsızlık sebebiyle Baki Süha'da tabiata kaçma isteği vardır. *Dağlılar*³⁰ şiirinde ise tam tersine tabiattan şehre bakış mevcuttur, şehir pis ve kötüdür.

Öznenin genellikle şiirlerinde kaçmak istediği yer genel olarak tabiat, özel olaraksa denizdir:

Tut elimden güzel bulut
Götür beni denizlere
Artık bekleyemez oldum
Görünsün vapur iskele

Sedeyten yollarda boy boy

²⁸ *Varlık*, 15 Nisan 1962, S. 572, s. 5

²⁹ *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 5 Teşrinievvel 1933, Nr. 1938, s. 294

³⁰ *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 29 Mart 1934, Nr. 1962, s. 285

Balıklar gezer balıklar

Ana kardeş hep beraber

Devran orada döner (İ, s. 10)

Hatta bazen özne tabiattan bile denize kaçar. Öznenin huzur bulduğu sonsuzluk, özlemine çektiği yer denizdir:

Beni avutmuyor bu kırlar

Çayır şurda

Orman burda

Üç adımda bitiyor

Karşımda deniz olmalı deniz

Bizim deniz

Güzel deniz

Akdeniz (İ, s. 13)

Tabiata dair bir unsur olarak deniz, öznenin arzularının görünür olduğu bir yerdir aynı zamanda. Aşağıdaki örnekte arzunun şiddeti, bir akarsuyun taşıp denize ulaşmasıyla ifade edilir. Özne, denizle bütünleşmek ister, denizi arzular:

Billur köpükler için gözlerim yıllar var ki

Tükenmez mavilikler mesafeler aşıyor,

Gamsız dağlar, yaylalar ruhuma öyle dar ki

Arzularım sel gibi denizlere taşıyor... (Denize Doğru³¹)

³¹ Çığır, Haziran 1934, C. 1, S. 14, s. 270

Denizden uzak olmak, denizi özlemek için yeterlidir. Deniz, öznenin düşlerinde her daim canlıdır. Denize duyulan özlem, kurulan hayallerle dindirilmek istenir:

Denizlerden uzak

Yelkenler ötesinde,

Yaşayamam derdim.

Boş yere üzülmüşüm:

Günlerden sonra bir gün

Denizler içime doldu,

Yelkenler düşlerimde... (İ, s. 16)

2.4.1.6. Tabiatın Bir Parçası Olarak Köy

Baki Süha şiirlerinde tabiatın karşısına şehri ve şehir dokusunu konumlandırır. Tabiat temalı şiirlerde şehir genellikle pis, çamurlu ve kötüdür. Köy ve köy yaşamı tabiatın bir parçası olarak şiirlerde kendini gösterir. Bir tabiat unsuru olarak köy ve kırsalda yaşayan insanlar bazen *Dağlılar*³² şiirinde olduğu gibi saf fakat cahil, bazen de *Geceler Bize Kaldı*³³ şiirinde olduğu gibi gücünü tabiattan alan insanlar olarak karşımıza çıkar. Aşağıdaki örnekte köy ve şehir, tabiat ve yapaylık karşıtlık oluşturur. Özne içselleştirdiği tabiatla baş başa kalma özlemini yine tabiatla dile getirir. Dağ başlarında unutulmuşluğun özlemi ve şehrin kalabalığından duyulan bunalı vardır:

Üstümüze deniz geliyor

Yalnızlık denizi

Ağır ağır insafsız karanlık

³² *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 29 Mart 1934, Nr. 1962, s. 285

³³ *Varlık*, 15 Kânunusani 1934, C. 1, S. 13, s. 205

Eski bahçelerde salınan gölgemizi

Sisler kaplıyor ömrün med zamanı

Bütün kuşlar bir ağaç üstüne susmuş

Bir tek yıldız konuşuyor dağ başlarında

Ateş yakan bir çobanla

Şehirler gürültüler çarpık yapılar

Köyler pırl pırl aydınlık

Ah benim kutsal rüyalarım

İğri tütse de dumanları bacaların

Tarlalara ay konuyor

Tarlalardan ay kalkıyor

Altın sarısı

Dağ başlarında unuttuğumuz yalnızlık

Denizlerde kocaman

Durmadan çoğalıyor (İsimsiz Şiir³⁴)

Örneklerde de görüldüğü üzere Baki Süha, çocukluğunda tabiatla kurduğu ilişkiyi gerek kendi yaşantısında gerekse şiirlerinde muhafaza eder. Şairin tabiatla ilişkisi daha çok bir arkadaşlık, yarenlik ilişkisine benzer. Bazen tabiat bir sevgili gibi şiirlerde kendini gösterir. Şairin içinde bulunduğu her duygu durumu için tabiat bir ifade aracı olarak öne çıkar. Baki Süha'nın şiirlerinin başat unsuru tabiattır.

---

³⁴ *Varlık*, 1 Haziran 1968, S.719, s. 4

2.4.2. Ölüm

Baki Süha yaşamında önce ablasını, sonra babasını ve son olarak annesini kaybeder. Şairin yaşadığı bu deneyimler, gerek onun hayatına gerekse şiirine etki eder. Kızına kaybettiği ablasının adı olan Ayşe ismini verirken, şiirlerinde ise ölüm teması genellikle aile üyelerinin kaybı ve öznenin kendi ölümü üzerine düşünceleri etrafında şekillenir. Bunun yanında insanın ölümü ve tabiata dair unsurların ölümü de Baki Süha'yı düşünmeye sevk eder. Baki Süha'nın ölüm fikri kendi şahsi yaşantısı ve tabiattan bağımsız değildir:

“İnsanoğlunun ölümü ile ağacın ölümü arasında ben hiçbir fark gözetmem. Size belki garip gelebilir ama ölüm bizim için bir netice değildir; ama ağaç için öyle mi, diye bir nevi şüphe içindeyim. ... Ben öldükten sonra yaşadığımızı kendimi inandırmaya çalışırım. Biraz bu devre uymayan mistik bir düşünce ama insanoğlunun böyle bir teselliye ihtiyacı vardır, sanırım.”³⁵

Görüldüğü üzere, Baki Süha için ölüm bir son değil başka bir hayatın başlangıcıdır. Onun şiirlerindeki ölüm fikri çoğunlukla ölümün sırrı, yani ölümden sonraki hayatın yaşarken bilinemeyeceği gerçeği etrafında şekillenir.

*Sır*³⁶ şiiri Baki Süha'nın ölüm fikrini göstermesi bakımından önemlidir. Şiirin ilk dördüğü yaşamla ilgilidir. Yaşam sonsuz bir sefa, nimetler ve güzelliklerle doludur. Bunun yanında yaşam, ölümlü var olan bir sürekliliğe sahip olduğundan yaşamdan ölüme, Allah'a akan bir rüzgâr, şiirin ikinci dördüğünde görüldüğü üzere ölüm ve ölümden sonrasını merak eden öznenin acizliğini vurgular. Ölüm ve ölümden sonrası şair için bir sırdır ve bu sır, öleceğinin farkında olan her insan gibi özneyi de rahatsız etmektedir. Bu durum Baki Süha da genellikle ölme isteği, ölümü ve ölümden sonrasını bilme isteği uyandırır:

Nerede bitiyor bu sonsuz sefa,

Bu güller, bu havuz ve bu akşamlar?

Açmıyor sırrını bana çiçekler,

Akıyor Allah'a doğru bir rüzgâr...

³⁵ Mustafa Baydar, “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9

³⁶ *Cenup*, s. 20

Emiyor beynimi bin türlü heves,
Sarıyor omzumu her türlü merak.
İstiyor benimle, istiyor her ses
O güne, o sıra, o yere çıkmak...

*Gökler*³⁷ adlı şiirde bedenın gömüldüğü toprak ve ruhun yükseldiğı kabul edilen gök karşıtlık oluşturur. Gökler özneyi çağırırken, özne hayatta kalmaktan yanadır. *Hezimet*³⁸ adlı şiirde öznenin ölüm karşısında çaresiz ve her zaman yenik bir konumda olacağı vurgulanır. Bu şiirlerde ölüm her şeyin bitmesi ve adeta bir rahata erme olarak karşımıza çıkar. Bunun temel sebebi Baki Süha'nın şiirdeki ölüm karşısındaki şu düşünceleridir:

“Tanzimat'tan sonra Garplılaşan şiirimizde, ölüm konusu, adeta tütsü kokusu veren karanlık ve ürkütücü bir hava içine girmiştir. Asıl Türk şiirinde ölüm konusu aydınlıktır ve daima saf bir eda içinde yaşar.”³⁹

Bu bakımdan Baki Süha'nın şiirinde ölüm, özgür olmakla çoğu zaman özdeşleştirilir. Aşağıdaki *Hür*⁴⁰ adlı şiirinde defnedilmek üzere mezarlığa götürülen bir cenaze şiirin merkezindedir. Ölümün aydınlık, ferah ve yaşama dair bir unsur olduğu vurgulanır. Şiirin ilk dört mısraı doğrudan yaşamla ilgilidir. “Cenaze” kelimesine kadar ölüme dair bir unsur bulunmaz:

Denize karşı
Bütün kapılar ardına kadar açık
Yosun kokusu doluyor evlere
Geçiyor rüzgârlı sokaklardan
Eller üstünde cenaze

---

³⁷ *Cenup*, s. 30

³⁸ A.g.e., s. 33

³⁹ Baki Süha [Ediboğlu], “Halk Şairlerinde Ölüm Konusu”, *Ulus*, 23.12.1941, s. 4

⁴⁰ *Varlık*, 1 Mart 1954, S. 404, s.4

Şiirin devamında cenazenin mezarlığa götürülüşü vardır. Fakat yine ilk kısımda olduğu gibi son iki mısra okunana kadar ölümden çok yaşama dair unsurlara yer verilir, ölen kişinin yalnızlığı vurgulanır:

Gökleri denizleri

Ağaçları evleri

Çarşı çarşı meydan meydan

İnsanları terk ederek

Gidiyor tek başına

Vurgulanan yalnızlık bir tecrit ya da dışlanma hali değildir; dünya ile bağları koparma, her şeyden ve herkesten azade olmaktır. Baki Süha için ölüm fikri, tasavvufta olduğu gibi yeni bir doğumu çağırır. Onun için ölüm bu yeni ve hür hayatın, yaşanan dünyadan kurtulduğu ilk durağıdır. Ölüm şiirin sonunda yine “cenaze” kelimesiyle vurgulanır:

Şarkıları içkileri unutmuş

Yıldızlar kadar hür

Kurtuluş içinde taze

Yeni süren kök

Cenaze

Baki Süha, bazen de ölüme karamsar bir bakış açısıyla bakar. Özellikle ilk yazdığı şiirlerde karamsarlık duygusunun öne çıktığını görürüz. *Peyzaj*⁴¹ adlı şiirinde de nispeten karamsarlık hâkimdir. Fakat yine de Baki Süha ölümü uykusunda bekleyecek kadar iyimserdir. Aşağıdaki *Ölüm*⁴² adlı şiiri her ne kadar ölümlle ilgili diğer şiirlerinden daha karamsar bir havaya sahip olsa da uyku ve ölüm arasında kurulan bağ sayesinde ölüm uyku kadar gerekli ve kaçınılmaz olarak kabullenilir. Bir

⁴¹ *Cenup*, s. 28

⁴² *Çağlayan*, 10 İkincikânun 1936, C. 1, S. 2, s. 3

bakıma özneye hayat veren, ses veren ölümün bizatihi kendisidir ve özne bunun farkındadır:

Soluyor güller gibi ruhumda
Bana ses veren ölümün rengi,
Gelmiyor artık تنها ufkumda
Ötüşen puhuların ahengi.

O vefasız ölümün kervanı
Kayboluyor kararın ufkumda,
Unutup inat huylu zamanı
Bekliyorum onu ben uykumda!

Baki Süha'nın şiirlerinde aile üyelerinin kaybı önemli bir yer tutar. Çocuk yaşta ablasını, lise yıllarında babasını ve daha sonra annesini kaybetmesi onu derinden etkiler. Ailesine dair ölüm, evvela *Kardeşime*⁴³ adlı şiirde olduğu gibi ablasının ölümü olarak karşımıza çıkar:

...
Sormasın, sormasın beni sevenler.
Sönen bir ışıktır, gözlerime bak.
Susan bir ömrün hatıraları
Yeşil bahçelerde kaldı salıncak.

Özellikle ablası Ayşe'nin ölümü, Baki Süha'yı derinden etkiler. Tahminimizce Baki Süha'nın ölümle ilk karşılaşmasıdır ki daha sonra defalarca hatırlanacak bir hayale dönüşür:

---

⁴³ *Cenup*, s. 39

Bu gece o ince yüzün ve dalgalı saçlarında,

Yine karşıma çıktın kardeşim.

Elinde, kendi kendine öğrendiğin udun

Ve gözlerinde sade, uçarı ve şakrak

Bir hayal. (C, s. 44)

Babasının ölümüne dair hissettikleri ve babasına duyduğu özlemi *Babamın Sesi* adlı şiirinde görürüz. Annesini kaybetmesi de Baki Süha'da derin etkiler bırakır, annenin ölümü, anne için bitmeyecek bir özlemin ilk aşamasıdır.

“Ayrıca Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde anneye karşı derin bir özlem de söz konusudur. Bu özlem Ahmet Haşim ve Ahmet Hamdi'nin şiirlerinde daha belirgin bir hal alır. Benzer durum Baki Süha'nın şiirleri için de söylenebilir.”⁴⁴

Ablasının ölümünden sonra en çok annesinin ölümü şiirlerine yansır:

Anne... dünya bildiğin gibi:

Dümdüz tarlalar, evler, sokaklar,

Sokaklarda insanlar, insanlar...

Ah.. Bense beklemekteyim her gün

Dağlar ve geceler arkasında

Kaybettiğim sana varan yolları,

Sürü sürü insanlar ortasında... (C, s. 26)

Ölüme dair bir unsur olarak mezar ve mezarlık da Baki Süha'nın şiirlerinde yer bulur. *Mezarlık I*⁴⁵, *II*⁴⁶, *III*⁴⁷ şiirleri Baki Süha'nın şiirindeki ölüme dair fikir

⁴⁴ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

⁴⁵ *Varlık*, 1 Ekim 1939, C. 9, S. 150, s. 180

vermesi bakımından önemlidir. İlk şiirde ölümler güzeldir ve gülleri besler. Bu bakımdan ölümü, mezarlığı güzel ve iyi yapan ölümlerdir:

...

İşte mağrur semalar, işte Allah!

Ve güzel ölümlerimiz bir yanda...

...

Ve yalvarır servilere ümitsiz

Ruhların beslediği mahzun güller... (Mezarlık I)

İkinci şiirde ise yine ölümler aziz ve iyiyken özne ölümler karşısında pişman olmuş bir konumdadır fakat pişmanlık ölümle ilgili olmayıp yaşayan öznenin kendisiyle ilgilidir. Mezarlık ve ölüm düşüncesi özneyi kendisine çeker:

Kadrini bilmediğim ölümlerin

Bahçesinde sabah oluyor

...

Kaçmak bu müthiş hendeseden

Aziz ölümlerin yasemin bahçelerine.

Renkten, kokudan, çiçekten evlerine! (Mezarlık II)

İlk iki şiirde ölümler belirsizdir ve genel geçer kalıplarla nitelenmişlerdir fakat son şiirde ise ölü ve ölüme dair olan küçük kız çocuğuyla ki büyük ihtimalle şairin çocuk yaşta ölen ablasıdır, ölüm kişileştirilir. Diğer ölümlerin, annesiz kalmış kız çocuğuna iyi davranmaları mezarlığı ve ölümü güvenilir kılan bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bütün şiirlerde mekân Antalya'dır. Bir bakıma ölümün güzel ve aydınlık olmasına sebep şairin memleketi ve tabiata dair unsurlardır. Ayrıca son şiir

---

⁴⁶ *Varlık*, 15 Şubat 1940, C. 10, S. 159, s. 892

⁴⁷ *Çadır*, Nisan 1953, S.1, s.1

yapı bakımından diğer iki Şiirden ayrılrsa da ölüm ve ölüme bakış noktasında büyük benzerlikler gösterir.

Mezarlığın tabiata dair unsurlarla öne çıktığı bir başka Şiir ise *Körfezdeki Mezarlık*⁴⁸ adlı Şiirdir. Bu Şiirde mezarlık, insan yapımı bir olmasına karŐın tabiata ait bir mekân olarak ele alınmıştır. Öyle ki Şiirin ilk kısmında tabiata ait bir görüntü içinde tasvir edilir:

Çıralı dağın başı bulutları deliyor;

Gölgesi denize vurmuŐ.

Eteğinde kabristan,

Mor ışıklar içinde

Yağmur yağıyor...

Ardından öznenin bakışı mezarlığa yönelir ve onun ne kadar güzel olduğu vurgulanır. Deniz, dağ, rüzgâr, güller hepsi mezarlıktaki yaşama dair unsurlardır. YaŐamanın önkoŐulu olarak ölüm Baki Süha için yaşamak kadar güzeldir. İnsanın yaşam ve ölüm döngüsü Akdeniz kıyılarında üç bin yıldır devam eden bir süreç olduğu da vurgulanır:

Görmedim böyle güzel kabristan,

Kabristan değil sanki gülistan.

Yaşamak sevinci taşıyor,

Dalga dalga rüzgarla,

Billurdan oluklar içinde

Denize doğru.

Üç bin yıl öteden, daha öteden...

Gemiler geliyor,

---

⁴⁸ *İŞaret*, s. 8

Denize doğru...

Ölülerin mutlu olması, tabiatla iç içe bir mezarlık dolayısıyladır. Yağmurun, denizin ve güneşin meydana getirdiği ışık ve renkler içindeki ölüm aydınlık, ferah ve güzeldir:

Cenubun mesut ölüleri,

Bereket ve huzur getiren

Yağmurlar altında...

Cenubun mesut ölüleri

Işık ve renk saltanatında.

Baki Süha kendinden bağımsız olarak ölümü iyi ve güzel bulur. Özne, kendi ölümü üzerine düşündüğü yahut düşlediği vakit şiirdeki karamsarlık, diğer şiirlere kıyasla, kendini belli eder. Yaşayan bir varlık olarak özne kendi ölümüne karşı iyimser davranamaz. Aşağıdaki *Gerçektir Öldüğüm*⁴⁹ adlı şiirde öznenin kendi ölümüne dair bakışını görürüz:

Sizin gibi

Ölümü düşündüğüm çok olur

Hatta düşlerimde öldüğüm bile

Bütün yürekler taş kesilmiş

Kendim ağlarım öldüğüme

Özne kendi cenazesinin de memleketi olan Antalya'ya defnedileceği için bir parça huzurludur. Tabiata ait unsurlar olan ağaç, deniz ve ormana burada da rastlarız. Fakat burada denize kaçan ruh, ormanda kalan ise bedendir. Bu bakımdan özne kendi ruhunu, sonsuzluğu çağrıştıran denizle, bedenini ise karanlık ve bilinmez bir ormanla özdeşleştirir ve öznenin kendi ölümü gerçekleşir. Ruh denize koşar, beden ormanda kalır:

Şöyle iki yanı ağaçlı loş

---

⁴⁹ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 61

Uzun bir yol

Gide gide tükenmez

Sonu deniz

Sular birden görününce

Nasıl koşarım bilseniz

Kaçacak ruhum denize başıboş

Gövdem karanlık bir ormanda

Darağacında sallanır

Bedenden ayrılan ruh acınası bir haldedir şaire göre. Özne, bakışını içinde bulunduğu zamana yönelttiğinde ölmediğinin farkına varır fakat kendi ölümüne dair düşlediklerini de gerçekten ayıramaz haldedir:

Kardeş balıklar acır halime

Uzaktan geçen gemilere seslenirim

Beni de alın beni de alın

Düş içinde düş görürüm

Çoğu zaman sabahı beklemeden

Gerçektir öldüğüm

Örneklerde de görüldüğü üzere ölüm Baki Süha için çoğu zaman bir başlangıçtır. Bazen kaçılacak, sığınılacak tek yerin ölüm olduğunu da görürüz. Ondaki ölüm fikri kasvetli ve karamsar olmaktan çok ümitlidir. Şair, belki de, küçük yaşta ölümle karşılaşmasının verdiği bir savunma mekanizması olarak ölümün hayatın bir parçası olduğu, bir kurtuluş olduğu fikrinde ısrarcıdır. Öznenin kendi ölümüne bakışı dışında diğer ölümlere bakışı arasında ciddi farklar mevcuttur. Kardeşin, babanın yahut annenin ölümü karşısında şairin duruşuyla kendi ölümüne dair aldığı duruşun birbirinden farklı olmasının temel sebeplerinden biri özenin yani şairin

doğrudan ölümü deneyimleyecek ve aktaramayacak oluşundan kaynaklanır. Ölüm, Baki Süha'nın şiirinde tabiata dair ve tabiatüstü unsurlarla yer alır.

2.4.3. İmkânsız Aşk ve Sevgili

Baki Süha bir yanıyla lirik bir şairdir. Şiirlerinde öznenin içe bakışı mevcuttur. Bu içe bakış çoğu zaman tabiatla gerçekleşir fakat aşk da şair/öznenin içe bakışında oldukça önemlidir. İlhan Geçer'e göre de "davaların, ideolojilerin şairi olmayan Ediboğlu daha çok içe dönük"⁵⁰ bir şair olarak aşka şiirlerinde yer verir. Baki Süha'nın aşk anlayışına dair şu satırlar önemlidir:

"Aşk dediğimiz ve insanlık tarihi boyunca sönmeyecek olan ateşine kendimizi seve seve attığımız bu tatlı cehennem vardır ve daima yaşayacaktır. Aşk, biz var dediğimiz müddetçe vardır. Ve kalbimizde yaşattığımız müddetçe yaşar. ... Belki zaman ve içtimaî hadiseler onu türlü şekillere, kalıplara sokabilir. ... Hakiki âşık odur ki, kimseye şikâyet etmeden, dünyayı imdadına çağırmadan, bütün ıstıraplarını, kederlerini bağrına gömerek asil bir sessizlik içinde kendine ağlar, ağlar... [Aşk,] tahtını kuracağı kafa ve kalpte büyük ölçüde kültür ve seviye arar."⁵¹

Baki Süha'nın muhayyilesindeki aşk, şiirlerinde aşkın muhatabı olan sevgili de düşünüldüğünde, genellikle divan şiirindeki aşk ve sevgiliyi andırır. Aşka dair açık bir cinsellik onun şiirlerinde bulunmaz. Aşk, Baki Süha'nın şiirinde tarif edilemez noktadadır.

"Baki Süha, ferdi duygularını ifade ettiği şiirlerinde soyut bir aşk anlayışını estetize eder. Onun bu şiirlerinde lirizm ön plana çıkar. O, aşk temalı şiirlerinde sevgiliyi açıkça belirtmez, onu örtük olarak anlatmayı tercih eder."⁵²

Bu durum bir bakıma Baki Süha'nın şiirindeki aşk ve aşka dair bir unsur olarak sevgiliyi ulaşılmaz noktada tutar. Sevgilinin ulaşılmaz noktada olmasını sağlayan önemli unsur, onun geçmiş zaman yahut sadece şairin hayaline ait

⁵⁰ İlhan Geçer, "Karanlıkta Geçen Gemiler", *Varlık*, 15 Ağustos 1958, S. 484, s. 19

⁵¹ Baki Süha [Ediboğlu], "Aşk Vardır Onu Yaşatalım", *Varlık*, 15 Temmuz 1943, C. 14, S. 240, s. 11

⁵² Sefa Yüce, "Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri", *Türkbilgi*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

olmasıyla ilgilidir. *Aşk Türküsü*⁵³ adlı beş dörtlükten oluşan şiirde, ilk dörtlükte gece vakti öznenin düşüncesinin üzerinde yer verdiği bir hayali görürüz:

Yürüyen sükûtu ıslak gecenin
Çıkarak üstüne her düşüncenin
Hülyamda taht kuran ipek yarasa
Ey kapımı vuran sihirli asa...

Düşlemeyle beraber sevgilinin yüzü bir mih gibi belirmektedir. Daha önceki örneklerde aşına olduğumuz sevgiliye bu şiirde de rastlarız fakat bu kez sevgili tabiata ait bir unsur değil, bizatihi şairin muhayyilesine aittir. Aşk, sevgiliyle ve duyulan musikiyle beraber kendisini gösterir:

Uzak bahçelerden dağılan hüzün,
İçinde bir mih gibidir yüzün.
Sonsuz ülkesinde gece kederin
Bir musiki başlar çıplak ve derin.

Musikiyle, yani sessizliğin bozulmasıyla beraber, ortaya çıkan aşk, Baki Süha'nın ifade edilemez kabul ettiği, *O Yüce Dağ*⁵⁴ şiirinde çıkmak istediği en güzel olanla özdeşleşir:

O an güller açar, sular ürperir,
Bu sükûn kavsinde bir aşk yükselir;
Her şeyin üstünde, her şeyden güzel
Yıldız rüzgârıyla yıkanan heykel.

Dördüncü dörtlülle beraber aşk, tabiata yönelir. Sevgili tabiatla bütünleşen bir unsur olarak karşımıza çıkar; hem tabiatın bir unsuru hem de tabiatın muhatabı olarak sevgili, Baki Süha'nın şiirinde bazen Divan şiirinde olduğu gibi yüceltilir:

Elinde ışıktan kadehi fecrin

⁵³ *Gece Yağmuru*, s. 22

⁵⁴ *Varlık*, 15 Eylül 1935, C. 3, S. 53, s. 73

Yüzü güller kadar beyaz ve serin.

Zambakla konuşur, nergisle güller,

Alnında her zaman o velut keder

Son dörtlükte ise özne doğrudan sevgiliye yönelir ve onu elde etme için hamle yaparak, güle benzetilen sevgiliye sahip olduğu iddiasında bulunur. Tabiat hem sevgilinin bütünleştiği hem de özneyi sevgiliden ayıran unsur olarak karşımıza çıkar:

Ebedi raksında çılgın denizler,

Seni bağımızdan koparmak ister,

Sesinle, renginle benimsin ey gül

Yansın şu dallarda avare bülbül.

Aşka dair bir unsur olarak sevgilinin en belirgin olarak karşımıza çıktığı şiir *Kervan Güzeli*⁵⁵’dir. Aşkın bir unsuru olan sevgili tabiatla ilişkili ve şairin tabiatla kurduğu bağı kurabilendir. Sevgiliye dair unsurlar tabiatla ilişkilendirilir. Aşk, Baki Süha için tabiatüstü bir hadisedir ve bunu şiirde görürüz. Fakat Baki Süha’nın bu şiiri kitaplarına almadığını da belirtelim:

Ürperen bir şadırvanın

Suyu gibi billur göğsü,

Geçti o kervan güzeli,

Daha yıldızlar sönmeden.

Dağ kokusu burcu burcu

Sarı nergis, mor menekşe.

Düşündü kervan güzeli:

---

⁵⁵ *Ülkü*, 16 Mart 1945, S. 84, s. 4

Sanki al kanlar içinde

Bir yiğit geçti gönlümden.

Baki Süha'nın şiirlerinde aşk, ulaşılamayana dair olduğundan aşkı arayış ve ona kavuşma isteği şiirlerdeki aşkın esasını oluşturur. Halk hikâyelerinde yahut Leyla ve Mecnun'dakinin aksine sevgiliyi arayan burada kadındır. Aşkı arayış ve aşk tabiatüstü unsurlarla ifade edilir:

Bulutlar yaklaştı dağa,

Dağ yürüdü adım adım,

Geyik Deresi uçurum,

Yıldızlar aktı denize.

Şiirin sonunda ulaşılamayan sevgili sebebiyle artan aşkın şiddetinden tabiata dair unsurlar etkilenir. "Sevda bayrağı" ifadesi Divan şiirindeki sevda ülkesini çağrıştırmaktadır:

Elinde sevda bayrağı,

Geçti derin ormanları,

Seslendi kurda, kuşa;

Dağlar, taşlar dile geldi:

Ağlama kervan güzeli,

Ağlama kervan güzeli...

Baki Süha'da aşk Akdeniz ve tabiatla ilişkili olarak da karşımıza çıkar. *Kara Sevda*⁵⁶ adlı şiirde tabiatın kuşattığı Akdeniz aşkın ve dolayısıyla sevgilinin düşlendiği bir nostalji mekânına dönüşür Önceki örnekte görüldüğü gibi Baki Süha için aşkın muhatabı olan sevgili beyaz ellere sahiptir. Yine sevgili, öznenin muhayyilesinde anı ile düşlemenin kesiştiği yerdedir. Tabiat, sevgiliyle özne arasında, doğal olarak aşka engel bir unsur olarak karşımıza çıkar:

⁵⁶ *Aile*, İkbahar 1949, S. 9, s. 14

Akdeniz kıyıları portakal bahçeleri...

Uzakta balıkçılar, yelken yelken üstüne

Seni düşünüyorum seni, beyaz ellerin

Gözlerini kapıyor ıslak melteme karşı.

Bir harap tekne gibi rüzgârların elinde

Kayalara çarpıyor başımı hatıralar.

Kumların üzerinde unuttuğum günleri

Yırtık bir yelken gibi parçalıyor dalgalar.

Şiirin sonunda tabiat, Akdeniz ve sevgili tekrar bir araya gelir. Özne, muhayyilesindeki yolculuğu bitirdiğinde kendi gerçekliğine döner. Zaman ve mekân algısı öznenin içinde bulunduğu zaman ve mekâna geri döndüğünde düşlemenin yerini hatırlama ve farkındalık alır:

Limon çiçeklerinden daha aydınlık göğsün

Körfez suları gibi kabarıp alçalıyor;

Seslen bana dağların ardında kalan çocuk;

Antalya'da saatler şimdi kaçıyor?

*Karanlıkta Geçen Gemiler III*⁵⁷ şiirinde Akdeniz'in ve tabiatın Baki Süha için aşkla doğrudan bağını şu mısralarda görürüz:

...

Ben yalnız kalmayı sevmem

Akdeniz şarkı şarkı aşk

İnsan insan tuz kokar

Şu ardıç ormanının arkasında

---

⁵⁷ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 9

Yanıp sönen küçük yıldızlar

Bin senelik dostumuz

...

Baki Süha'nın şiirleri arasında hayattayken kitaplarında yer vermediği fakat daha sonra toplu şiirleri arasında yer alan *O Andaki Coşkuyla*⁵⁸ adlı şiiri aşka dair bir unsur olarak açıkça cinselliğe yer veren tek şiiridir. Cinsel birleşme, Baki Süha'nın çoğu şiirinde olduğu gibi tabiata dair unsurlarla ifade edilir:

...

O andaki, gözkapaklarının ardında

Mavi yıldızların patladığı andaki coşkuyla,

Bir sırttan aşağı süzüldüğü andaki

Ateşten bir ırmağın, fişkırmak üzere

O andaki coşkuyla sevgilim,

İlk kez görüyormuş gibi birbirimize baktığımız,

Adlarımızı söylediğimiz, o terli ve sımsıcak

Andaki coşkuyla kuşatmalıyız her şeyi, her şeyi

Bir yangının ilk habercileri olarak.

Örneklerde de görüldüğü üzere Baki Süha'nın şiirinde aşk büyük çoğunlukla tabiata dair unsurla ifade edilmenin yanında aşka dair bir unsur olarak sevgili bazen Divan şiirindeki belirsiz sevgiliyle, bazen de Halk şiiri ve hikâyelerindeki sevgiliyle benzerlik gösterir. Bunun yanı sıra memleketi Baki Süha için aşkı çağrıştıran bir

---

⁵⁸ *Toplu Şiirler*, s. 83

unsurdur. Onun şiirlerinde aşka dair bir unsur olarak cinsellik, tek bir şiiri istisna tutarsak, yer almaz. Aşk, Baki Süha'nın şiirinde kutsal, ulaşılmaz ve ifade edilemez noktadadır.

2.4.4. Özlem

Baki Süha'nın şiirlerinde özlem kişilerden çok mekânlara ya da geçmiş zamana yöneliktir. O, memleketi olan Antalya'ya, Akdeniz'e özlemine şiirlerinde sıkça yer verir. Tabiata, özellikle denize duyulan özlem karşımıza çıkar. İstanbul'a duyulan özlem şiirlerde yer bulur. Baki Süha, Londra'da bulunduğu dönemde Türkiye'ye duyduğu özlemi dile getiren şiirler yazar. Bunlarla beraber şair, geçmiş zamana karşı, özellikle çocukluk günlerine, hissettiği şiddetli özleme şiirlerinde yer verir.

Baki Süha'nın şiirlerinde memleket özlemi bariz bir şekilde kendini gösterir. *Cenup*⁵⁹ adlı şiirinde öznenin arayıp bulamadığı şehre dönüşür Antalya. Özne, şehrin özlemine çektiğinden onun hayaliyle yetinir. Yine Antalya'yı özlemle düşleyen öznenin muhayyilesini *Körfez*⁶⁰ adlı şiirde görürüz. Tabiata dair unsurlar burada da karşımıza çıkar. Bir özleme mekânı olarak Körfez, özne için sevdiklerinin mezarları, yaz geceleri, âşık olunan kadınlar, deniz kenarında söylenen şarkılardır. Hepsi ve daha birçoğu Baki Süha'nın memleket özlemine dair unsurlardır:

Bir bahçe bilirim Antalya'da:

Bir yanı mezarlık, bir yanı deniz.

Ağaçlar ağaçlar rüzgârlı, ürkek

Yıldızlar konardı gece dallara

Geniş aynasında karanlığın

Yüzüyor uzun, gümrah saçlı kızlar

Balıkla kardeş...

---

⁵⁹ *Cenup*, s. 5

⁶⁰ *Gece Yağmuru*, s. 26

Uzakta uyuyan adacıklardan
Bir rüzgâr esiyor başıboş,
Ah ne rüzgârdır o bilinmez
Ruhlar konuşur gibi derinden
Hep aynı şarkı kalbimin içinde,
Islak mağaralarda aksi kaybolan,
Beyaz köpüklerle dağılıp solan.

Memleket özlemini gördüğümüz bir başka şiir ise *Antalya*⁶¹ şiiridir ve Baki Süha'nın muhayyilesindeki memlekete dair bir çerçeve çizmenin yanı sıra Antalya'ya duyulan özlemi ve Antalya'nın tarihine dair bakışı görmek bakımından önemlidir. *Eski Mektup*⁶² adlı şiirinde ise Antalya'da çocukken ailesiyle geçirdiği zamanlara özlemini dile getirir. Baki Süha'da Antalya ve Antalya'ya dair özlem tabiat kadar önemlidir.

1955 yılında Londra'ya giden Baki Süha'da memleketine ve memleketine dair unsurlara duyduğu özlemi *Londralı Sokak Çalgıcıları*⁶³ ve *Türkiye'nin Kokusu*⁶⁴ adlı şiirlerinde açıkça görürüz. Londra'da kaleme aldığı bu iki şiir Baki Süha'nın şiirlerindeki özlemi bütünüyle ortaya koyması bakımından önemlidir. Londra'nın sisli akşamlarında sokaktaki çalgıcılar öznenin memleketine dair unsurlara olan özlemini arttırır. Özne gerek Türk sanat müziği gerekse Türk halk müziğine dair sevdiği makam ve türleri aklına getirir. Yabancı ve aşına olmadığı sokaklarda gezerken, tanıdık yerlerin özlemini çeker. Londra öznedede önce İstanbul özlemini ardından memleketine olan özlemi ortaya çıkarması bakımından önemlidir:

Siz benim şarkılarımı bilmezsiniz
Aziz dostlarım, Londralı sokak çalgıcıları,
Sisleri, geceleri yırtarak, İstinye kıyılarından

⁶¹ *İşaret*, s. 5

⁶² *Varlık*, Ekim 1946, S. 315, s. 8

⁶³ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 38

⁶⁴ A.g.e. s. 21

Buraya gelemez nazlı Hicazkâr,

Avşar türküleri, Bozlaklar, uzun havalar

Toroslarda, Beydağı'nda saltanat kurmuşlar..

Siz benim şarkılarımı bilmezsiniz sevgili dostlarım,

Öznenin özleminde öne çıkan ayırıcı unsur aidiyettir. Baki Süha Londra'daki Sokak müzisyenlerini dinlerken, bu müziğe kendini ait hissetmez. Fakat çalan bir mambonun sözleriyle teselli bulur:

Dağıtamaz gözlerime çöken sisi

Çaldığınız şu mambo:

“Yarın sizi beklerim, yarın sizi beklerim.”

Türkiye'nin Kokusu adlı şiirde de özlem benzer şekilde bir dönüşüm gösterir. Baki Süha, memleketinden, ailesinden gelen bir mektup sebebiyle hissettiği özlemi dile getirirken aşama aşama özlem duygusunu ona yaşatan unsurları sıralar. Özlem, şiirde ilk olarak Türkiye'ye, yani şairin ülkesine yöneliktir:

Türkiye'nin kokusunu duydum

Buruk buruk

Baygın baygın

Evimden mektup gelince

Ardından tabiata dair bir unsur olarak köylere ve köy hayatına dair özlemini dile getiren şair, o hayatın yalınlığına ve zorluğuna dair mısralar kaleme alır. Baki Süha hayatının bir kısmında kazalarda, köylerde kâtiplik, memurluk gibi işler yaptığı için sıralanan bu görüntüler bir bakıma onun geçmiş güzel yaşamına duyduğu özlemin bir yansıması olarak karşımıza çıkar:

Canlandı gözlerimin önünde

Sıra sıra söğütler

Issız dorukların ardında

Kıraç tarlalar

Erken uyuyan

Erken kalkan

Bir kör boğaz için

Tarlalara pazarlara

Irgat yerlerine koşan

Köylülerimiz

Köye, köy hayatına ve tabiata dair görüntülerin ardından şiirde şehir ve şehir hayatına dair görüntülere yer verilir. Gündelik hayata dair olan bu görüntülerde, geçim derdindeki insanlar ve çalışmak zorunda olan çocuklar vardır. Şair hem köye ve köy hayatına hem de şehre ve şehir hayatına dair olan özlemini yalın bir şekilde ifade eder:

Bütün şehirler boyunca

Kalabalık eviçleri

Herkes ekmek peşinde

Çocuklar çiklet satar

Ya beş ya altı yaşında

Şehre ve şehir hayatına karşı duyulan özlemin yeri, şiirin bu kısmından sonra belirgin bir hal alarak İstanbul olur ve şiirin büyük bir çoğunluğu İstanbul'a duyulan özleme dairdir. İstanbul'a dair oldukça canlı görüntüler sunan şair, "İstanbul'u bir düşünmeye gör gurbette" mısramını şiirin sonuna kadar tekrar eder. Özlem, onun aklını kaçırtaçak nispette şiddetlidir:

İstanbul'u düşünmeye gör gurbette

Tozkoparan'dan kopan ayaz

Boğazına tıkanır

Ölür gibi olursun

...

İstanbul'u bir düşünmeye gör gurbette

Boğaz vapurları yüzen evler gibidir

Nazlı nazlı Üsküdar'a Kuzguncuk'a yol alır

Kanatlarında bahar rüzgârı

Martılar

Dört yanında martılar dolaşır

Şiirin bu kısmıyla beraber şairin özlem duygusu dostlarına yönelir. Çiçek Pasajı'nda sık sık arkadaşlarıyla buluşup zaman geçirdiği sofraları özleyen Baki Süha orada dostlarıyla olma isteğiyle doludur:

İstanbul'u bir düşünmeye gör gurbette

Akşamüstü aklını kaçırsın

Balıkpazarı mahşer yeri

Henüz hayalindeki bu resim solmamış

Çiroz salatası taze hıyar

Fakat Çiçek Pasajı'nda

Fıçılar üstünde

Dostlar bize yer ayırmamış

Şiirin son kısmında özlem, İstanbul'daki ailesine dairdir. Üç çift göz, Baki Süha'nın eşi ve iki çocuğudur. Onlardan ayrı kalmanın özlemi Londra-İstanbul arasındaki mesafeyle vurgulanır:

İstanbul'u bir düşünmeye gör gurbette

Aklına Altınbakkal'da bir ev gelir

Üç çift göz bakışlılar yollara

Londra nere İstanbul nere

Ve bir türkü tutturur bu mektubu yazan garip

“Akşam oldu yakamadım gazımı

Kadir Mevlam böyle yazmış yazımı”

Baki Süha, Türkiye'nin Kokusu adlı şiiri bir gün esasına göre tanzim eder. Mektupla beraber görüntüler önce sabah vakti köy ve köy hayatına dair görüntüleri vardır. Ardından gün içinde İstanbul'un çeşitli yerlerine ait görüntüler gelir. Akşamüstü dostlarla buluşulur. Nihayet karanlık çöktüğünde, yani akşam vakti mektubu yazan eşin görüntüsüyle biter şiir. Türkiye'nin Kokusu adlı şiir adeta özlem duyulan tek bir günün ifadesidir.

Baki Süha şiirlerinde geçmiş yaşantılara özlem duyar. *Hatıralar*⁶⁵ ve *Bahçemiz*⁶⁶ adlı şiirlerinde geçmiş zamana duyulan özlem öne çıkar. Fakat bu şiirlerde geçmiş zaman olarak belirli bir anı göze çarpmaz. Bir yanıla gelecek ve şimdiki zamandan kaçma isteğiyle geçmişe özlem dile getirilir. Anılara özlem, Baki Süha'nın şiirinde oldukça belirgindir:

O eski bahçeye uğradın mı?

Yaprakların üstünde yazdan kalan toz,

Yıldız ışınları, çocukların gülüşü,

Şarkılar, ilk yağmurların selinde

Serüvenler gibi bulanık

Havuzlardaki cam kırıntıları

Yitik yaz gecelerinden

Pırıltılı anılar;

Unutulmuş

Kırık hasır sandalye

Atkestanenin altında.

Rüzgarın acı çağrısı

⁶⁵ *Cenup*, s. 37

⁶⁶ *A.g.e.* s. 21

Tüten bacalardan öte

Üşüyen dağlara doğru. (Eski Bahçe⁶⁷)

Örneklerde de görüldüğü üzere Baki Süha'da özlem hissini uyandıran başat iki unsur memleket ve geçmiş zamandır.

2.4.5. Gündelik Hayat

Baki Süha her ne kadar lirik ve saf şiir fikrine sahip bir şair olsa da yaşadığı dönem itibariyle Garip şiiri ona etki eder. Özellikle 1950 sonrası yazdığı şiirlerde yapı olarak kafiyesiz, ölçüsüz şiirler; içerik bakımındansa gündelik hayata yer veren ve öykülemenin öne çıktığı şiirleri görürüz. “Baki Süha Ediboğlu ‘edebî sanat’lara iltifat etmemesi bakımından Orhan Veli’ye yaklaşır. Onun için esas, günlük yaşantının çıplak ve sade olarak tesbitidir.”⁶⁸ Buna bağlı olarak Baki Süha şiirlerinde gündelik hayata yer verir. Baki Süha’nın gündelik hayata dair şiirlerinin çoğunda izlenimci bir bakış açısı vardır.

*Artist Selma*⁶⁹ adlı şiirinde önce İstanbul’un arka sokaklarından görüntülerle gündelik hayatı daha sonrasında ise Selma’nın evi ve hayatını izlenimci bir bakış açısıyla görürüz. Baki Süha gündelik hayata yer verdiği şiirlerinde hayat hakkında kesin yargılara başvurmaz, çoğunda sadece görüntüler olduğu gibi sıralanır:

“Realist hikâyelerin çoğunda görüldüğü gibi, burada da bir tip, oturduğu mahalle, ev, günlük yaşantısının teferruatı ve hayat macerası ile tasvir edilmiştir. Dil ... yine realist hikâyelerde görüldüğü üzere çıplak bir şekilde sadece gerçeği tespit maksadı ile kullanılmıştır.”⁷⁰

*Bir Evin Penceresi*⁷¹ adlı şiirde de böyledir. Yaşlı bir kadının günlük dertleri ve saksının içindeki çiçeğin durumu konu edilir. Yaşlı kadın ve saksıdaki çiçek bir pencerede resmedilir. *Bizim Kuşak Beyoğlu’nda*⁷² adlı şiirinde öznenin kendi

⁶⁷ *Varlık*, 15 Aralık 1958, S. 492, s. 4

⁶⁸ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 420

⁶⁹ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 53

⁷⁰ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 420

⁷¹ *Varlık*, 15 Mayıs 1963, S. 598, s. 4

⁷² *Varlık*, 1 Mart 1967, S. 689, s. 7

yaşlanmasıyla ilgili duyduğu rahatsızlıktan sonra karşılaştığı genç kadınla olan diyalogu yalın bir biçimde sunar Baki Süha. Bu karşılaşma hemen herkesin yaşayabileceği türden, büyük ihtimalle İstiklal Caddesi'nde gerçekleşen tesadüfi bir karşılaşma olarak gündelik hayata dairdir. *İstanbul Yolcusu*⁷³ adlı şiirde ise canlı bir istasyon sahnesi vardır. Haydarpaşa ve Kız Kulesi şiirde ayrılan bir çift görüntüsünde arka fon olarak yer alır. Baki Süha'nın gündelik hayata dair şiirlerinde şehirler arka fon ya da mekân olarak yer alır.

Aşağıdaki *Dalgin*⁷⁴ adlı şiirinde İzmir'de düşüncelere dalan özne gündelik hayatının gerçekliği karşısında şiirsellikten ve lirizmden uzaklaşır. Öznenin bakışı birçok şiirdekinin aksine burada kendi hayatına yöneliktir. Baki Süha bu şiiri İzmir'de yaşadığı dönemde yazar. Özne, büyük ihtimalle işten eve dönerken, İstanbul'u, Harbiye'yi ve tramvayları düşler:

Akşamüstü İzmir'de
Alsancak iskelesinde
Ayakların Kordonboyu'nda avare
Düşlerin Harbiye'de
Tramvaylara asılı gider

Düşleme esnasında öznenin görmezden gelemeyeceği bir kalabalık vardır. Bu kalabalık onu düşlemekten alıkoyduğu gibi gündelik hayata dair dertlerini de aklına getirir. Özne bir an önce eve dönme isteğiyle yürür:

Herkes evine dönüyor
Kalabalık ortasında düşünmek olmaz
Ne kadar güzel şeyler düşünsen de
İtilip kakılmadan
Yürümelisin
Sofraya geç kalmış gibi

⁷³ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 52

⁷⁴ A.g.e. s. 28

Çabuk çabuk

Yürümelisin

Telaşlı

Öznenin döneceği ev, başka gündelik düşünceleri ve dertleri var eder.
Çocukların ihtiyaçları ya da istekleri İstanbul'u düşlemenin yerini alır:

Yalandan cebine koydun mu

Kız için beyaz kurdele

Oğlana çikolata

Gündelik ihtiyaçlar yahut öznenin çocuklarına karşı sorumluluğu, geçim derdi ve geleceğe dönük sorumluluklarla beraber gelir. Şiir gündelik ihtiyaçların zihne hücum etmesi ve dahası şu an ihtiyaç olmayan ama ilerleyen zamanlarda lazım olacaklar listesine dönüşerek biter:

Dinle duyuyor musun

Rüzgârın sesi değişti

Kış geliyor

Sobaya kömür

Sofraya çorba gerek

Baki Süha, gündelik hayata yer verdiği şiirlerinde sosyoekonomik olarak kendinden alt seviyede bulunan insanlara yer verirken objektif hatta sevecen bir tavır takınır. Aşağıdaki *Kömür*⁷⁵ adlı şiirde, belki de yoldan geçerken şöyle bir bakış atılan, bir bodrum katının penceresinden görülenler aktarılır. Fakir fakat mutlu bir görüntü karşısında özne, kötü durumda yaşayan insanlarla ilgili oldukça iyimserdir. Yaşanan gündelik hayat basitçe ve çıplak halde aktarılır:

Ayaspaşada

Asfalttan iki metre aşağı

---

⁷⁵ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 37

Mis gibi bodrum katı

Tahtalar yeni silinmiş

Perdeler yarı inik

Sobanın üstünde tencere

Fıkır fıkır kaynıyor

Kuru fasulye

Camdan çıkan soba borusu

Mesut bir şarkı tutturmuş

Kömür göz kömür kaş üstüne

Canım mis gibi konan

Kömür üstüne

Baki Süha'nın tabiat gündelik hayata dair bir unsur olarak da karşımıza çıkar. *Parktakiler*⁷⁶ adlı şiirinde baharın gelmesiyle birlikte parka gelen insanların görüntüleri sunulur. Baharla beraber, çocuklar, yaşlılar, güzel, çirkin herkes dışarıdadır. "Kol kola yürüyor geniş sokakta" mısraına kadar genel geçer bir görüntü sunar şiir. Fakat sonrasında öznenin dikkatini sakat bir çocuk çeker, ardından öznenin dul olarak düşündüğü bir kadın ve yalnız, ümitsiz olarak vasıflandırdığı bir adam görmekteyiz. Bu insanları bir araya getiren bahar, yani tabiatın kendisidir fakat şehre ait bir unsur olarak park gündelik hayatın bir parçasıdır:

Elin dert görmesin Nisan güneşi

Çocuklar bahçede, yaşlılar parkta.

Güzelin soluğu çirkinin sesi,

Kol kola yürüyor geniş sokakta.

Ne kadar bekledi penceresinde

---

⁷⁶ *Gece Yağmuru*, s. 17

Bahar günlerini şu sakat çocuk,
Bir karasevdanın aydınlığında
Yüzen gözleriyle şu güzelim dul.
Şu yalnız dolaşan ümitsiz adam
Taptaze o ekmek kokusu gibi
Çekiyor göğsüne yeşil havayı

Örneklere de görüldüğü üzere Baki Süha, 1950 sonrasında gündelik hayata şiirlerinde oldukça yer verir. Onun gündelik hayata yer verdiği şiirlerinde, diğer şiirlerinin çoğunda yer verdiği tabiata dair unsurlar bulunsa da çoğu zaman arka fon şehir ya da şehre ait unsurlar mevcuttur. Şairin gündelik hayata yönelmesi, döneminde oldukça tutulan Garip şiirinin etkisiyledir.

2.5. YAPI BAKIMINDAN ŞİİRLERİ

2.5.1. Nazım Biçimleri

2.5.1.1. Düzenli Nazım Biçimleri

Bu kısımda bahsedilecek nazım biçimleri çapraz, yarı çapraz, sarma, karma ve düz kafiyeli nazım biçimleriyle sonedir. Bu biçimler ilk kez Servet-i Fünûn şairlerince Batı edebiyatlarından alınarak Türk edebiyatına sokulmuş, Cumhuriyet döneminde ve sonraları sevilip kullanılır.⁷⁷

2.5.1.1.1. Çapraz Kafiyeli

Dört dizeli bentlerle kurulan bir biçim olup, her dörtlüğü tek ve çift sayılı dizeleri kendi aralarında kafiyelidir. Dörtlük sayısında bir sınırlama yoktur ve her

⁷⁷ Cem Dilçin, *Örnekle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 368

konu için elverişlidir. Kafiye şeması “abab-cdcd-efef...” şeklindedir.⁷⁸ Baki Süha'nın hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerin büyük çoğunluğu bu biçimdedir. Bir örnek verelim:

Bekliyor bakışları üzgün a

Duvarda kimsesiz bir portre b

Sesler veriyor ona ölgün a

Bir geceye açık pencere b

Ve akşamların doldurduğu c

Dudaklarında bir sonbahar, d

Gözlerinde bir sönük buğu; c

Saçlarında eski bir rüzgâr... d

(Portre⁷⁹)

Çapraz kafiyeli nazım biçimini kullandığı şiirler şöyledir:

Denize Doğru, Ölüm, Babamın Sesi, Su, Bir Zaman, Atlı, Atatürk Akdeniz Kıyısında, O Yüce Dağ, Gökleri Seven, Her Şeyden Irak, Gece Biterken, Sır, Portre, Korku, Uzaklar ve Sen, Pars, Sabah, Son, Cenup, Yağmur, Devam (Yeter ki).

2.5.1.1.2. Yarı Çapraz Kafiyeli

Özellikleri çapraz kafiyeli nazım biçimi gibidir fakat kafiye şeması “xaxa-xbxb-xcxc...” şeklindedir.⁸⁰ *Yolculuk, Kardeşime, Mezarlık [I], Kara Sevda, Sonbahar Günlüğünden Bir Yaprak, Bahar Düşüncesi* adlı şiirler yarı çapraz kafiyenin kullanımına örnek olarak gösterilebilir:

⁷⁸ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 370

⁷⁹ *Varlık*, 15 Mayıs 1936, C. 3, S. 69, s. 327

⁸⁰ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara, 2013, s. 143

Söyle bu sönen bahçede,	x	
Kalbim, sana neyleyeyim?	a	
Sular mahzun, gökler mağrur,	x	
Seni nasıl eyleyeyim?	a	
Kalbim kalbim artık yeter,	x	
Yeter bu dibe çöküş...	a	
Nedir bu tez sonbaharda	x	
Bu sebepsiz yaprak döküş?	a	(C, s. 11)

2.5.1.1.3. Sarma Kafiyesi

Dört dizeli bentlerle kurulur ve dörtlük sayısı sınırlı değildir. Her konuya uygun olup her dörtlüğün birinci ve dördüncü; ikinci ve üçüncü dizeleri kendi aralarında kafiyelidir. Kafiye düzeni “abba-cddc-effe...” şeklindedir.⁸¹ Baki Süha müstakil olarak sarma kafiyeli nazım biçimi kullanmamıştır fakat çapraz kafiyeli nazım biçimi ile sarma kafiyeli nazım biçimini birleştirdiği şiirleri mevcuttur.

2.5.1.1.4. Karma Kafiyesi

Bu nazım biçimi, çapraz ve sarma kafiyeli nazım biçiminin birleştirilmesiyle oluşturulur.⁸² *Güz, Vehim, Tuzlu Su* adlı şiirler karma kafiyeli nazım biçimiyle yazılmıştır. Aşağıdaki örnekte ilk dörtlükte çapraz, ikinci dörtlükte ise sarma kafiye şeması tercih edilmiştir:

Bu تنها akşam vakti yine duyuyor, a

⁸¹ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 370

⁸² Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara, 2013, s. 148

Puhuların göklere davetini kalbim.	b	
Bir yitik hatıraya gittikçe uyuyor,	a	
Diye çekmekte vehmini kasvetini kalbim.	b	
Kinci yarasalar uçuyor sofalarda,	c	
Ölülerden ses veriyor derin bir kuyu	d	
Ve sonsuz bir vehim bıçaklarken uykuyu	d	
Bir cüzzamlı koşuyor karanlık odalarda.	c	(C, s. 14)

2.5.1.1.5. Düz Kafiye

Kafiye düzeni bakımından, her iki mısra kendi arasında kafiyelidir. Eşleme de denilen bu biçim, Fransız edebiyatından alınmıştır.⁸³ *Aşk Türküsü* ve *Bana Ver* adlı şiirler bu biçimde yazılmıştır. Ayrıca *Ağaç* adlı şiirin ilk dörtlüğü hariç diğer mısraları bu biçimin özelliğini gösterir.

2.5.1.1.6. Sone

İtalyan edebiyatından Fransız edebiyatına geçen bu nazım biçimi neredeyse bütün Avrupa edebiyatlarında kullanılmıştır. Lirik konuları işlemek için elverişlidir. 14 dizelik bir nazım biçimi olan sonenin ilk iki bendi dörder son iki bendi ise üçer dizeden oluşur. Kafiye şeması temel olarak İtalyan tipi (abba-abba-cdd-ede) ve Fransız tipi (abba-abba-ccd-eed) olmak üzere ikiye ayrılır. Türk şairler her iki tipte de değişikliğe giderek nazım biçimini kullanırlar.⁸⁴ Baki Süha sonneyi çok fazla tercih etmese de *Bahçemiz*, *Bir Süs Gibi* ve *İçimdeki Bahar* adlı şiirlerini kafiye şemasında değişiklikler yaparak bu biçimle yazar.

⁸³ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 372

⁸⁴ A.g.e., s. 368

2.5.1.2. Karışık Düzenli Biçimler

Dizeler aynı ölçüde yazılmış olup bentleri oluşturan dizelerin sayıları ve bentlerde kümelenme biçimi değişiklik gösteren şairlerdir.⁸⁵

Aşağıdaki örnek 11’li hece ölçüsüyle yazılmış olup tek blok halinde 11 mısra olarak kaleme alınmış ve kafiye düzeni gözetilmemiştir:

Elin dert görmesin Nisan güneşi

Çocuklar bahçede, yaşlılar parkta.

Güzelin soluğu çirkinin sesi,

Kol kola yürüyor geniş sokakta.

Ne kadar bekledi penceresinde

Bahar günlerini şu sakat çocuk,

Bir karasevdanın aydınlığında

Yüzen gözleriyle şu güzelim dul.

Şu yalnız dolaşan ümitsiz adam

Taptaze o ekmek kokusu gibi

Çekiyor göğsüne yeşil havayı (GY, 17)

Dağlılar, Gidiyorum Dostlarım, Bırak Git, Gökler, Rahmet, Anneme Mektup, Hezimet, Mezarlık [II], Bahar Şarkısı, Tanrıma, Kervan Güzeli, Gözlerim, İstanbul, Parktakiler, Musiki adlı şiirler karışık düzenli biçimlerde.

⁸⁵ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 384

2.5.1.3. Serbest Nazım

2.5.1.3.1. Ölçüsüz-Kafiyeli Olanlar

Ölçü kullanılmaz fakat bazı dizeler hece ölçüsünün kimi kalıplarına uyabilir. Kafiye düzeninde bir tutarlılık yoktur. Kafiyesiz dizelere de sıkça rastlanır.⁸⁶ Baki Süha'nın şiirlerinin büyük çoğunluğu ölçüsüz-kafiyeli biçimdedir:

Karlı Dağlar Arkasında, Peyzaj, Gece Yarısından Sonra, Sabah Oluyor, Gece Yağmuru, Mezarlık [III], Eski Mektup, Körfez, Haydarpaşa, Ey Dost!, İstanbul'u Dün Dolaştım, Antalya, Güvercin Mağarası, Körfezdeki Mezarlık, İşaret, Sonbahar Şiiri, Denizlerden Uzak, Kar Yağarken, Aydınlığımız Üstüne, Doğru Şiir, Dağ Rüzgârı, Çocuklar Şairler, Eylül Düşünceleri, Hür (Bağımsız), Karanlıkta Geçen Gemiler I, Karanlıkta Geçen Gemiler II, Çengelköy'ün Üstündeki Bulut, Beykoz Sırtlarında, Dalgın, Yalnız Ağaç, Dağ Türküsü, Artist Selma, Kargalar, İzmir Üstüne, Yaz Geceleri I, Resim, Eski Mektup, Alacakaranlık, Ekim Şarkısı, Bir Kızın Defterine Yazdım, Bu Gece Bu Çeşme, Temmuz Şiiri, Eski Resim, İsimsiz Şiir

2.5.1.3.2. Ölçüsüz-Kafiyesiz Olanlar

Baki Süha'nın ölçüsüz-kafiyesiz biçimde yazdığı şiirleri:

Ayşe Abla, Gazi Osman Paşa, İkinci Diriliş, Bu Yağmur Serinliğinde, Karanlıkta Geçen Gemiler III, Yaz Günlüğünden Bir Yaprak, Kış Günlüğünden Bir Yaprak, Şarkısı Tükenen Pencere, Birdenbire, Yazla Beraber, 31.12.1955, Korkma Uyu, Londralı Sokak Çalgıcıları, Beylerbeyi Vapurunda, Salacak'ta, Kömür, Türkiye'nin Kokusu, Akdeniz (I, II, III), Kilimler, İstanbul Yolcusu, Güz Yaprığı, Gerçektir Öldüğüm, Eski Bahçe, Güney Defterinden (I, II), Bir Su Geçiyor, Bir Evin Penceresi, Gün Bitince, Bizim Kuşak Beyoğlu'nda, Bu da Bir Bahar Şiiri

⁸⁶ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 387

2.5.2. Ahenk Unsurları

Baki Süha, şiirinde ölçü, kafiye, nazım birimi gibi ahenk unsurlarına pek önem vermez. Genel olarak onun şiirine baktığımızda biçim olarak başka ve yeni formlar denemek istediğini, şiirin kendisinde bulunan müzikaliteyi ortaya çıkarmaya çalıştığı fark edilir:

“Birçoklarımız için birbirinin mütemmimi olan mâna ile âhenk aynı derecede ehemmiyetli olmakla beraber, Baki Süha için âhenk ikinci plândadır. Lâkin Baki’yi şekilsizlik içinde kalmış farzedemeyiz. O ki, şiirin her şeyden önce biraz da Verlain’in dediği gibi (Müzik) olduğuna kânidir.”⁸⁷

Fakat yine de belirtmek gerekir ki, “Baki Süha Ediboğlu’nda ne Cahit Sıtkı Tarancı’daki özel söyleyişi, ne de Ahmet Muhip Dranas’ın şiir yüklü mısra düzenini bulabiliriz”⁸⁸, bu bakımdan Baki Süha’nın şiiri ahengini daimi olarak arayan bir şiirdir.

Onun şiirinde rediflerin ahengi sağlamada önemli bir yere sahiptir. Bunda Halk şiirinin büyük bir payı vardır. O, şiirlerinde ahengi ölçü ve kafiyeden ziyade kelime ve kelimenin doğal getirisi olan ses birimleriyle sağlamayı genellikle tercih ederken vokal ya da konsonantları şiirin bütüne yayılmalarına izin vermeden kullanır. Özellikle serbest şiirlerinde asonans, aliterasyon, kelime ve mısra tekrarları, redif ahengi sağlayan başat unsurlardır. Bunun yanında ve bu saydığımız ahenk unsurlarıyla beraber şiirlerinde öyküleme tekniğini de çok sık kullanır. Öyküleme tekniği Baki Süha’nın şiirinde kurduğu sahneler bakımından film karelerini andırır. Özellikle gündelik hayata yer vermeye çalıştığı şiirlerinde öyküleme tekniği bir ahenk unsuru olarak önemli bir yere yutar.

2.5.2.1. Ölçü

Ölçü, şiirde ahengi sağlayan önemli unsurlardan bir tanesidir. Baki Süha şiirlerinde aruzu ölçüsünü hiç kullanmaz. İlk şiirlerinden itibaren, 1941 yılına kadar, hece ölçüsünü tercih eder. Hamit Macit, Baki Süha’nın “bütün mazhariyetleri

⁸⁷ İsmail Safa Esgin, “Neşriyat Arasında: Cenup”, *Çığır*, Mart 1942, C. 12, S. 112, s. 78-79

⁸⁸ Hikmet Dizdaroğlu, “Ün, Beğenilme ve Bir Şiir Kitabı Üzerine”, *Varlık*, 15 Haziran 1958, S. 480, s. 17

'hececilik' olan şairlerin 6+5'li vezinlerinden, daha sonrakilerin 7+7 ölçülerinden çok çabuk kurtulanlar arasında"⁸⁹ olduğu kanaatindedir.

Baki Süha *Kimsecikler İşitmeden*⁹⁰ adlı şiiri ilk ölçsüz şiiridir. Özellikle 1950 sonrasında tercihini büyük oranda ölçsüz şiirden yana kullanır, öyle ki incelediğimiz şiirlerin yarısından fazlası ölçsüz kaleme alınmıştır. Bu bakımdan diyebiliriz ki, Baki Süha, Hececi gelenekten gelmesine rağmen hece ölçüsünde ısrarcı değildir.

2.5.2.1.1. Hece Ölçüsü

Baki Süha, şiirlerinde kullandığı hece ölçüsünde titiz ve duyarlı değildir. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerin birçoğunda durak gözetmez, hatta bazen, bazı mısralar şiirin yazılmak istendiği ölçüyle tutarlılık göstermez. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirler genellikle lirik ve folklorik özellikler gösterir.

7+7=14'lü ölçü kullandığı şiirler:

Işıklar Süzülürken, Gidiyorum Dostlarım, Bana Ver, Dağlar, Geceler Bize Kaldı, Su, Denize Doğru, Atatürk Akdeniz Kıyısında, Kara Sevda

Durak gözetmeden 13'lü ölçü kullandığı şiirler:

Güz, Vehim, Karanlıkta Düşünen Adam

Durak gözetmeden 12'li ölçü kullandığı şiirler:

Her Günkü Rüya, Ağaç

⁸⁹ Hamit Macit Selekler, "Cenup", *Varlık*, 1 Nisan 1942, C. 12, S. 210, s. 428-430

⁹⁰ Şiirin adı daha sonra "Karlı Dağlar Arkasında" olarak Baki Süha tarafından değiştirilir: "Kimseciler İşitmeden", *Varlık*, 15 Mart 1941, C. 11, S. 185, s.386; "Karlı Dağlar Arkasında" *Cenup*, Titaş Basımevi, Ankara, 1942, s. 17

6+5=11'li ölçü kullandığı şiirler:

Bırak Git, Bir Zaman, Uzaklar ve Sen, Son, Gün Battıktan Sonra, Babamın Sesi, Sır, Bahçemiz, Pars, Aşk Türküsü, Eski Şiir

Durak gözetmeden 11'li ölçü kullandığı şiirler:

Bir Süs Gibi, O Yüce Dağ, Rahmet, Uykusuz, Cenup, Atlı, Gökleri Seven, Hezimet, Eylül'den Sonra

Durak gözetmeden 10'lu ölçü kullandığı şiirler:

Ölüm, Her Günkü Şarkım

Durak gözetmeden 9'lu ölçü kullandığı şiirler:

Pervasız Zaman, Portre, Korku, Sabah, Yağmur, Her Şeyden Irak

Durak gözetmeden 8'li ölçü kullandığı şiirler:

Yolculuk, Kervan Güzeli, Hatıralar, Tuzlu Su, Sonbahar Günlüğünden Bir Yaprak, Tanrıma

Durak gözetmeden 7'li ölçü kullandığı şiirler:

Yazdan Hatıralar, Bahar Gelirken, Haziran, Gökler, Bahar Şarkısı

2.5.2.1.2. Serbest Şiirler

Baki Süha'nın serbest yazdığı şiirlerde Garip şiirinin etkisi görülür. 1950 sonrasında yazdığı şiirlerin büyük çoğunluğu ölçsüzdür. Özellikle gündelik hayata şiirde yer verme gayretini hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerden ziyade ölçsüz şiirlerinde görürüz. Şairin ölçsüz şiirler şunlardır:

Kimsecikler İşitmeden, Sabah Oluyor, Gece Yarısından Sonra, Karlı Dağlar Arkasında, Anneme Mektup, Peyzaj, Kardeşime [I, II, III], Mezarlık, Ayşe Abla, Günler Geçiyor, Gazi Osman Paşa, Gece Yağmuru, Eski Mektup, Körfez, Haydarpaşa, Ey Dost, İstanbul'u Dün Dolaştım, Antalya, Güvercin Mağarası, Körfezdeki Mezarlık, İkinci Diriliş, Bu Yağmur Serinliğinde, İşaret, Sonbahar Şiiri, Denizlerden Uzak, Kar Yağarken, Aydınlığımız Üstüne, Doğru Şiir, Dağ Rüzgârı, Çocuklar Şairler, Eylül Düşünceleri, Hür, Devam, Karanlıkta Geçen Gemiler [I, II, III,], Yaz Günlüğünden Bir Yaprak, Kış Günlüğünden Bir Yaprak, Şarkısı Tüklenen Pencere, Birdenbire, Bağımsız, Yeter ki, Çengelköy'ün Üstündeki Bulut, Yazla Beraber, 31.12.1965, Dalgın, Korkma Uyu, Londralı Sokak Çalgıcıları, Beylerbeyi Vapurunda, Yalnız Ağaç, Salacak'ta, Kömür, Türkiye'nin Kokusu, Akdeniz [I, II, III], Dağ Türküsü, Eski Şarkı, Kilimler, İstanbul Yolcusu, Artist Selma, Bahar Düşüncesi, Kargalar, Güz Yaprığı, İzmir Üstüne, Gerçektir Öldüğüm, Yaz Geceleri, Eski Bahçe, Kaybeden, Resim, Eski Mektup [II], Alacakaranlık, Ekim Şarkısı, Bir Kızın Defterine Yazdım, Bu Gece Bu Çeşme, Bir Su Geçiyor, Bir Evin Penceresi, Temmuz Şiiri, Güney Defterinden [I, II], Gün Bitince, Eski Resim, Bizim Kuşak Beyoğlu'nda, Bu da Bir Bahar Şiiri, İsimsiz Şiir

2.5.2.2. Asonans

Baki Süha'nın şiirlerinde kullanım sıklığı sırasıyla en çok /e/ ardından sırasıyla /a/ ve /i/ vokallerini kullanır. Bu vokalleri /u/ ve /ü/ vokalleri izler. Genellikle /e/ ve /i/ vokalleri beraber kullanılarak şiirde akıcılığı sağlamaya yardımcı olur. Aşağıdaki örneklerde de görüleceği üzere Baki Süha özellikle hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde vokallere dengeli bir şekilde yer vermeye çalışır.

Aşağıdaki dördlükte ilk mısradaki yer verilmeyen /e/ vokali ikinci mısradan itibaren şiirin ritmini hızlandırır. “Alevden”, “sesiyle”, “geceler”, “kevserden” kelimelerinin son hecelerindeki /e/ vokali öne çıkar. /a/ ve /i/ vokallerinin dengeli kullanımı ve /e/ vokalinin şiire ritim vermesi ahenge katkı sağlar. Ayrıca /u/ ve /ü/ vokalleri de ahenge önemli katkıda bulunur ve tek düze bir ritimden şiiri kurtarır. Baki Süha aşağıdaki dördlükte on üç kez /e/ vokalinin yinelenen /i/ vokalinin yedi kez, /a/ ve /u/ sesini ise altı kez yineler:

Aydınlık bir ölüm arayıp durur,

İçimde alevden peçeli bir pars.

Gündüzün sesiyle göğü kudurur,

Geceler onun için kevserden bir tas. (C, s. 35)

/e/ vokalinin öne çıktığı bir başka örnekte, bu kez dördlüğün ritmi biraz daha hızlıdır. Vokalin her mısradaki kullanıldığı ve “içime”, “gözleri”, “diye”, “beni” kelimelerinde dikkat edileceği üzere /e/’ye eşlik eden /i/ vokalinin yinelenen /a/ ve dokuz kez yinelenen /i/ vokali eşlik eder. On altı kez tekrar eden /e/ vokaline on kez yinelenen /a/ ve dokuz kez yinelenen /i/ vokali eşlik eder:

Şüphesiz bir daha dönmeyecektir,

İçime bu bahar ve bu rüzgârlar.

“Gözleri ve kalbi sönmeyecektir,”

Diye bahçelerde beni ararlar. (C, s. 24)

/e/ vokalinin diğer örneklere kıyasla fazla yinelenmediği de olur. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi özellikle “dinle”, “gözlerinde”, “gitme”, “geceler” kelimeleri sayesinde, bu kelimelerde vurguya sebep olan son hecedeki /e/ vokalinin olması şiirin ritminde önemli bir yer tutar. Aşağıdaki örnekte /e/ on altı kez, /a/ sekiz ve /i/ yedi kez yinelenmiştir:

Dinle, bir ceylan ağlıyor ormanda

Kara gözlerinde eski bahçeler...

Gel sen beni dinle, gitme ne olur!

Örtsün üstümüzü ıslak geceler. (GY, s. 11)

Yine bir başka örnekte /e/ vokalinin hâkim olduğu dörtlükte “derin”, “geceye”, “pencereden”, “kalbinde”, “hep”, “yer eden” kelimelerini görmekteyiz /e/ vokali on sekiz kez yinelenir:

Derin uçurumlara rahmet eleniyor,

Geceye açılmış uzak bir pencereden...

Nihayetsiz bir aşk şarkısı söylenir;

O şarkı, hep mağlup kalbinde yer eden... (GY, s. 7)

Vokallerin dengeli bir şekilde kullanması da Baki Süha'nın şiirine önemli bir katkı sağlar. “İçinde”, “bahçeme”, “hiçinde” kelimelerinde /e/ vokalinin yanı sıra ilk ve üçüncü mısralardaki /u/ ve /ü/ vokalleriyle son mısradaki /a/ vokaline dikkat edildiğinde tekrarlanan seslerin her kelimedede ayrı ayrı yoğunlaşıp bir başka vokale yerini bırakmasından doğan ritmi görmekteyiz. Burada /e/ vokali yedi, /a/, /i/, /u/, vokalleri altı kez, /ü/ beş, /o/ dört, /ı/ ve /i/ vokalleri ise birer kez kullanılmıştır:

Hep aynı gül kokusu içinde

Bahçeme gülümseyen rüzgâr,

Ömrüm sonsuzluğun hiçinde

Yağmur gibi toprağa koşar (C, s. 10)

/e/, /a/ ve /i/ vokallerinin birbirine yakın sıklıkta tekrar ettiği bir başka örnekte ise “gözlerinde”, “fecre”, “kalbime”, “taze” kelimelerinde tekrarlanan /e/ vokaline,

“esir”, “musikisi”, “mavi”, “sesi” kelimelerindeki tekrarlanan /i/ vokali eşlik eder. Dörtlükte, kelime başında ya da ortasında kullanılan /a/ vokali de ritimde pay sahibidir. /e/ vokali on beş, /i/ on üç, /a/ ise on bir kez tekrar eder:

Yakut gözlerinde yine titrer ve esir

Ölümün fecre yükselen musikisi.

Ki mavi aydınlıklarla kalbime gelir,

Taze ve yaralı bir gazal sesi... (C, s. 8)

Bir başka örnekte /e/, /a/ ve /ü/ vokallerinin birbirine yakın sıklıkta kullanıldığını görmekteyiz fakat şiirin ahenginde /a/ vokali ön plana çıkar. “Uzakta”, “camlarda” ve “parıltıyla” kelimelerinde son hecedeki vokal iç ahenge katkı sağlar. /e/ on iki, /a/ on bir, /ü/ vokali ise yedi kez tekrar eder:

Çarpık pencereler güneşe küskün,

Uzakta uluyan bir köpek sesi.

Üşüyen camlarda güneşin ölgün,

Derin parıltıyla yanan gölgesi... (C, s. 15)

Bu örnekte ise, yine dengeli bir şekilde, /e/ ve /a/ vokali on kez, /u/ sekiz, /ü/ ise yedi kez tekrar eder:

Ne oldu da bu akşam gözümde tüttün

Utangaç bir çocuk gibi hülyamın

Elimden tutarak nereye yürüttün

Ve neden ufkuna doldun rüyamın? (C, s. 21)

Bazı şiirlerde ise /a/ vokali öne çıkar. Aşağıdaki örnekte “Bahar”, “rüzgâr”, “sulara” “rüyalarımda” kelimelerinde yer alan /a/ sesi şiirin ahenginde pay sahibidir ve on iki kez yinelenmiştir:

Bahar, rüzgâr ve akşamlarım

Ses olup sulara düşüyor...

O rüyalarımda kuduran

Devlerle kalbim döğüşüyor... (C, s. 32)

/a/ vokalinin öne çıktığı bir başka örnekte ise ses, kafiye olarak kullanılır. “Yarasalar”, “sofalarda”, “odalarda” kelimelerinin yanında “uçuyor”, “veriyor” ve “koşuyor” kelimeleriyle yapılan ve Baki Süha’nın şiirlerinde pek kullanmadığı iç kafiye de şiirin ritminde esas unsurdur. Ayrıca bu örnekte /u/ vokali de şiirin ahengine büyük pay sahibidir:

Kinci yarasalar uçuyor sofalarda,

Ölülerden ses veriyor derin bir kuyu

Ve sonsuz bir vehim bıçaklarken uykuyu

Bir cüzzamlı koşuyor karanlık odalarda. (C, s. 14)

Örneklere görüldüğü üzere Baki Süha şiirlerinde düz ünlülere diğerlerine göre daha çok yer vermiş ve şiirlerinde ahenk unsuru olarak kullanmıştır. Onun şiirlerinde yuvarlak ünlüler şiirdeki ahengi tekdüzelikten kurtaran bir unsur olarak şiirin ritmine katkı sağlar. Genel olarak Baki Süha’nın şiirinde vokallerin kullanımına önem verdiğini söyleyebiliriz.

2.5.2.3. Aliterasyon

Baki Süha'nın şiirlerinde vokaller kadar konsonantlar da önemli bir yere sahiptir. Özellikle hece ölçüsü kullanmadığı şiirlerinde, şiirin ahengini sağlamada konsonantların önemli bir yeri vardır. Baki Süha, sırasıyla /r/, /n/, /l/, /k/ ve /y/ konsonantlarına şiirlerinde yer verip ahenk unsuru olarak kullanmayı tercih eder. Bu konsonantlara dikkat edildiğinde /k/ hariç hepsi sedalıdır. Aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere bu konsonantlar şiirde yakalanmak istenen ahengin sürekliliğinde önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Aşağıdaki örnekte /r/ konsonantının bulunmadığı mısra yoktur ve /r/ otuz altı kez yinelenmiştir. Ölçüsüz yazılmış ve kafiye düzeni gözetilmemiş bu şiirde ahenk büyük ölçüde /r/, /n/ ve /l/ konsonantlarıyla sağlanmıştır. “Fecre”, “taşlar”, “eller”, “hamur”, “yağmur”, “konuşuyor”, “yakılıyor”, “serviler”, “duruyor”, “kuşlar”, “böcekler”, “kara taşlar” kelimelerinde öne çıkan /r/ konsonantı; “mezarlıktan”, “yakın”, “konuşurken”, “açılan”, “insan”, “yazan”, “yapan”, “çalın”, “yoğuran”, “zaman”, “emin”, lâkin”, “çiçeklerinin” kelimelerinde bulunan /n/ konsonantı; “güzel”, “göksel” kelimelerinin yanında –ler/–lar çoğul ekinde gördüğümüz /l/ konsonantı şiirin ahenginin temel taşlarıdır, diyebiliriz Bu sedalı konsonantlar aynı zamanda şiirin içerik yönüne de, sedalı oldukları için, tıpkı yağmurun süreklilik arz eden sesine benzer biçimde hizmet eder:

Dün bir mezarlıktan geçtim fecre yakın,

Siyah taşlar konuşurken.

Beyaz eller gördüm göğe açılan.

Eller ebedi insan elleri.

Yazı yazan, resim yapan, saz çalan

Hamur yoğuran

Güzel eller...

Susmuş o eller şimdi,

Gece yağmuru konuşuyor.

Göksel bir ağıt yakılıyor

Serviler ülkesinde.

Yağmur, yağmur senindir bu tükenmez musiki,

Bu orman.

Orada akıyor, duruyor zaman.

Kuşlar, böcekler ve kara taşlar

Her şeyi yerli yerinde kendinden emin,

Ah, lâkin bayıltıcı kokusu gece çiçeklerinin. (GY, s. 3)

Yine bir başka örnekte çoğul eklerinin ahenge etkisini görüyoruz. /r/ konsonantı bu örnekte on sekiz kez yinelenir ve çoğu -ler/-lar ve -yor eki sayesinde. Çoğul ekinin ikinci ve dördüncü mısradaki redif olarak kullanılması, diğer çoğul eklerinin tekdüze bir ahenk oluşturmasını engellemiştir:

Bir harap tekne gibi rüzgârların elinde

Kayalara çarpıyor başımı hatıralar.

Kumların üzerinde unuttuğum günleri

Yırtık bir yelken gibi parçalıyor dalgalar. (İ, s. 20)

Çoğul ekinin ön plana çıktığı bir başka örnek ise şudur:

Bir mevsimlik serüvenler

Yıldızlar aylar güneşler

Çöktü suların dibine (KGG, s. 58)

Aşağıdaki örnekte /r/, /n/ ve /l/ konsonantlarının birbirine yakın, sırasıyla on üç, on ve on bir kez, kullanıldığını görüyoruz. Özellikle ilk üç mısradaki “ne”,

“neyi”, “hatırlarsan”, “söylersen”, “gözlerinden” kelimelerinde /n/ konsonantı ve “şeyler”, “rüzgâr” ve “sofra” kelimelerinin son hecesindeki /r/ konsonantı ahenkte etki sahibidir:

Neyi hatırlarsan hatırla

Ne söylersen söyle

Gözlerinden anlıyorum

Aynı şeyleri düşünüyoruz

Rüzgârla yaprakla çiçekle

Sofra aynı sofra

Sabah akşam öğle. (KGG, s. 11)

/r/ konsonantının ahenkte belirleyici olduğu bir başka örnekte ise konsonant *Gece Yağmuru*'ndaki gibi işlev görür. Ahengi sağlayan –yor eki ilk mısradaki başlar. “Karlar örtüyor”, “tamburlar susuyor, kemanlar inliyor”, “dinliyor” kelime, kelime grupları ve mısralarında karşımıza kelime sonu ve ortasında karşımıza çıkan /r/ ve sedasız olan /k/ konsonantıyla beraber örnekteki ritmi oluşturan esas unsurdur:

Karlar örtüyor bu şarkıyı,

Tamburlar susuyor, kemanlar inliyor...

Sus, sus artık.

Çıplak ayakları karda titreyen çocuk

Sokakta bizi dinliyor. (İ, s. 17)

Bir başka örnekte ise /n/ konsonantın şiirin ahenginde kilit rol oynadığını görüyoruz. Şiirde toplamda yirmi bir kez tekrar eden /n/ konsonantının olmadığı mısra yoktur, “solan”, “ansızın”, “göklerin”, “dersin”, “kederin”, “ayın”, “korkudan”, “senin”, “derin”, “renkten” kelimelerinin son hecelerinde karşımıza temel ahenk unsuru olarak çıkar:

Ölüler bu solan günler ansızın,
Musikisini getirse göklerin
Bahçende diner mi dersin kederin?

Kalbi yarasız değildir göklerin
Ve sarıdır ayın yüzü korkudan...
Senin gözlerinse tatlı ve derin
Sarhoştur ışıktan, renkten kokudan. (C, s. 36)

Yine /n/ konsonantının ahenge katkısını görmekteyiz. “hülyaların”, “eğişinden”, “giden”, “anne-gökyüzünün” kelimeleri şiirde ahenk unsuru olarak öne çıkmaktadır /l/ konsonantı sayıca diğerlerinden daha fazla yinelenmiş olsa da kelime başı ya da ortasında kullanılmaları sebebiyle ahenkte belirleyici değildir:

Atla hülyaların zalim eşğinden
Uçup giden bulutlar
Ve anne-gökyüzünün
Serptiği rahmet altında. (İ, s. 12)

Bir başka örnekte, kafiye ve ölçü olmamasına rağmen /l/ ve /z/ konsonantı sayesinde akıcılık sağlanmıştır. “Güzel”, “kız”, “beyaz”, “tüller”, “dalı”, “gözleri”, “hareli” kelimelerinin son hecesinde vurgulanan /l/ ve /z/ konsonantı ahengin ana unsurudur. Özellikle üçüncü mısra hariç diğer mısraların başında tekrarlanan /z/ şiirin ritmine önemli katkı sağlar:

Güzel bir kız geçti yanımdan
Beyaz tüller içinde...
Elinde erik dalı

Baki Süha'nın içerik olarak gündelik hayata yer veren şiirleri ve öykülemeyi kullandığı şiirlerinde ahenk unsurları, diğer şiirlerine kıyasla daha azdır. Aşağıdaki şiir gerek gündelik hayata yer verme çabası gerekse öykülemeye başvurulması sebebiyle ahenk yönünden zayıftır fakat yine de tekrar eden sesler mevcuttur fakat altışar kez tekrar eden /r/, /n/ ve /l/ konsonantlarından sadece /n/ konsonantı “gezen”, “taşırken”, “bugün” ve “tarlalardan” kelimelerinde ahenge cüzi bir katkı sağlar. İlk mısradaki “Beykoz”, “gezen”, “zayıf”, “kız” kelimelerinde dikkat çeken /z/ konsonantı ve son mısradaki “tarlalardan”, “papatya”, “toplar” kelimelerinde /a/ vokali bulunur. Fakat belli sesler bir mısradaki toplandığından bir ritim oluşmasının önüne geçer çünkü bu sesler her mısradaki tekrar eden /r/, /n/ ve /l/ konsonantlarını baskılar:

Beykoz sırtlarında gezen zayıf kız

Daha dün kulübeye çalı taşırken

Bugün tarlalardan papatya toplar (KGG, s. 26)

Örneklere de görüldüğü üzere Baki Süha, şiirlerinde özellikle sedalı konsonantların tekrar etmesine dikkat eder. Redif ya da mısra ortasındaki ek tekrarları ve kelime sonlarında sedalı konsonantların bulunması onun şiirlerinde bir ahenk unsuru olarak yer bulur. Ayrıca örneklerde bariz bir şekilde görüleceği üzere çeşitli konsonantları mısra başında tekrar eder ya da tekrar edeceği konsonantlar arasında bir ya da iki mısra bulunmasına dikkat eder. Mısra başında kullandığı ses tekrarları için genellikle sedasız konsonantları tercih eder.

2.5.2.4. Kafiye

Baki Süha, şiirlerinde çoğu zaman kafiye düzenine pek önem vermez. Hamit Macit, bu sebeple Baki Süha'nın “kafiyede daha hür, daha geniş bir yol” seçtiği ve

“şiiiri veznin, kafiyenin dar çemberine” sıkıştırmadığı kanaatindedir.⁹¹ O, şiirlerinde genellikle bir şiirde birden fazla kafiye çeşidini kullanır:

Bir dağ başı isterim tanrım, uzak, (Tam kafiye)

Yıldızlar katında göklerce derin...

Üstünde durayım bir an âlemin (Tam kafiye)

Vahşi kartallarla kanat vurarak,

Açılsın rüzgârla bütün kanatlar, (Tunç kafiye)

Koşuyor denize köpürmüş atlar.

Sendedir bu uçsuz bucaksız zaman (Zengin kafiye)

Sendedir, sonu yok karanlık umman.

Bitiyor bir ateş raksında ahenk, (Yarım kafiye)

Sarardı yıllardır öptüğün çiçek.

Dağılsın kalbinden o aşk, o keder (Tam kafiye)

Çılgın denizlerde başlıyor sefer... (GY, s. 19)

2.5.2.4.1. Yarım Kafiye

Tek ünsüz benzerliğine dayanan kafiye çeşididir. Genellikle halk şiirinde kullanılır ve halk şiirinin etkisiyle Cumhuriyet dönemi şiirinde benimsenip yaygınlaşmıştır.⁹² Fakat Baki Süha yarım kafiye diğer kafiye çeşitlerine kıyasla az kullanır.

Aydınlık bir ölüm arayıp durur,

İçimde alevden peçeli bir pars.

Gündüzün sesiyle göğü kudurur,

⁹¹ Hamit Macit Selekler, “Cenup”, *Varlık*, 1 Nisan 1942, C. 12, S. 210, s. 428-430

⁹² Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 86-87

Geceler onun için kevserden bir taş. (C, s. 35)

2.5.2.4.2. Tam Kafiye

Bir ünlü ve bir ünsüz ses benzerliğine dayanan kafiyedir. Yeni Türk şiirinde en çok kullanılan kafiye çeşididir.⁹³ Baki Süha'nın da en çok kullandığı kafiye çeşidinden birisidir:

Sarhoş kalbim eski bahçelerde

Antalya, sonbahar ve portakallar...

Muhacir kuşlarla cenuba hicret

Cenupta çiçekler ve yeşil dallar. (C, s. 5)

Dualarımla açılır şafak

Bereket getirmez oldu ırmak...

...

Aynı yol üstünde aynı kervan,

Ay ışığı, bülbül ve orman.

Bir türkü bekler ezelden ömür,

Bir türkü denizden geniş ve hür. (C, s. 7)

Bilmiyoruz çocuğum: şehre çıkan hangi yol,

Bilmiyoruz nasıl şey dudak, göğüs, çıplak kol...

Yaylamız, rüzgârımız, yıldızlı gecemiz var... (Dağlılar⁹⁴)

⁹³ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 87

Susan yıldızların seyrettiği bu mahşer:
Derin ormanlar boyunca düşünen gökler.
Korkusuz tekne! Hoyrat denizlerde kalan
Ey uzlet bayrağı... Kimsesiz, muhteşem çoban! (GY, s. 7)

Gönül... Gönül deye içimden geldi bir sıla yeli
Dolaştı saçlarımda dertli bir ana eli...
Sanki bu ayrılığın gözyaşı üç arkadaş,
İçimizde yükseldi bir emel yavaş yavaş... (Bana Ver⁹⁵)

2.5.2.4.3. Zengin Kafiye

İkiden fazla ses benzerliğine dayanan kafiye çeşididir. Benzer seslerin sayısı üçü geçtiğinde uyumda zengin bir hal göze çarpar.⁹⁶ Baki Süha'nın yarım kafiyeden sonra en az yer verdiği kafiye çeşididir.

Bahçemiz yeşildi, yeşil bir deniz,
İçinde yanardı pembe bir beniz
Gibi fecirle yıkanmış günler... (C, s. 21)

Sizden daha derindir,
Şüphesiz pek serindir,
Daha geniştir mutlak

⁹⁴ *Servet-i Fünun: Resimli Uyanış*, 29 Mart 1934, Nr. 1962, s. 285

⁹⁵ *Servet-i Fünun: Resimli Uyanış*, 11 İkincikânun 1934, Nr. 1951, s.99

⁹⁶ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 89

Gömüleceğim toprak. (C, s. 30)

Dalıyorum derin uykuya,

Çiçek, su ve her şeyden ırak,

Beni karanlık bir kuyuya

Salıyor ömrüm, çırpınarak. (C, s. 32)

2.5.2.4.4. Tunç Kafiye

Mısra sonlarındaki kelimelerden birinin diğerinin içinde tekrarlanacak şekilde kafiyeli olmasıdır.⁹⁷ Baki Süha ilk şiirlerinden itibaren hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde tunç kafiye çok önem vermiş ve birçok şiirinde kullanmıştır.

Kokular ve renklerden bir cihan var İçimde,

Fullerim saksısında göğsün gibi hür yavrum

İşlenmiş üzerine sanki aynı biçimde;

Güllerim dallarında göğsün gibi hür yavrum...

Bu kokular ve renkler odana süzülürken,

Seyrederim uykunu tül perdeler ardından

Derim şimdi bu ıslak gözlerle üzülürken,

Benim güzel çocuğum gül perdeler ardından...

Yıllar geçse aradan desen ki bahçem soldu,

Mevsim gibi kayboldum gençliğim heder oldu

Derim yine bu ıslak gözlerle üzülürken,

⁹⁷ Nurullah Çetin, *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara, 2013, s. 244-245

Bana biraz gül yavrum ışıklar süzülürken... (Işıklar Süzülürken⁹⁸)

Bu تنها akşam vakti yine duyuyor,

Puhuların göklere davetini kalbim.

Bir yitik hatıraya gittikçe uyuyor,

Diye çekmekte vehmini kasvetini kalbim.

Kinci yarasalar uçuyor sofalarda,

Ölülerden ses veriyor derin bir kuyu

Ve sonsuz bir vehim bıçaklarken uykuyu

Bir cüzzamlı koşuyor karanlık odalarda. (C, s. 14)

Ümitler ses oluyor yavaşlayıp akarak,

Düşüyor bir kuyuya gümüşlenen her arzu.

Diyor: “Rüyalarını söyle bana bakarak”

Önümde bir yüz gibi açılan her damla su. (C, s. 27)

Aynasından uzak yakın

Herkes, her şey akın akın

Geçip gider, geçip gider... (GY, s. 5)

Hülyamda taht kuran ipek yarasa

Ey kapımı vuran sihirli asa...

⁹⁸ *Servet-i Fünun: Resimli Uyanış*, 14 Eylül 1933, Nr. 1935, s. 243

...

Sonsuz ülkesinde gece kederin

Bir musiki başlar çıplak ve derin. (GY, s. 22)

Baki Süha'nın tunç kafiyede ısrar etmesi, şiirinde bazen zorlama ifadelere yer vermesine sebep olur:

Hep aynı gül kokusu içinde

Bahçeme gülümseyen rüzgâr,

Ömrüm sonsuzluğun hiçinde

Yağmur gibi toprağa koşar. (C, s. 10)

2.5.2.5. Kelime Tekrarı, Mısra Tekrarı ve Redif

Baki Süha kelime ve mısra tekrarına şiirlerinde fazlasıyla yer verir. Özellikle ölçüsüz şiirlerinde kelime ve mısra tekrarını sıkça ve hatta bazen şiirin ahengini olumsuz etkileyecek derecede kullandığı görülür. Mısra başı kelime tekrarını da sıkça kullanır. Bunun yanında hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde kelime ve mısra tekrarına kıyasla redif daha fazla ön planda olan bir ahenk unsurudur.

“Redif, divan ve halk şiirindeki özel yerini ve değerini yeni Türk şiirinde tümüyle yitirmiştir. Tanzimat, Servet-i Fünun ve Fecr-i Ati şairleri divan şiiri etkisiyle yazdıkları şiirlerinde, Cumhuriyet dönemi şairleri de halk şiiri etkisiyle yazdıkları şiirlerinde kullanmışlardır.”⁹⁹

Baki Süha'nın şiirini düşünecek olursak, redif, onun şiirindeki ahengin en önemli unsurlarından hatta belki de en önemlisidir. Bu açıdan Baki Süha'nın şiiri halk şiirinden birçok noktada etkilendiği gibi ahenk yönünden de etkilenmiştir, diyebiliriz. İlerideki örneklerde de görüleceği üzere ahengin rediflerle sağlandığı şiirlerde halk şiirinin etkisi bariz bir şekilde görülmektedir.

⁹⁹ Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983, s. 91

Redifin yanında ikilemeler de Baki Süha'nın sık tercih ettiği bir ahenk unsurudur. Aşağıda, *Karanlıkta Geçen Gemiler* adlı şiirden alınan örnekte ikinci mısrada kullanılan “kıyı kıyı” yinelemesini görüyoruz. Bu blokta başlangıçta karşımıza çıkan yineleme, bloğun son iki mısraında “dalga dalga” ve “bulut bulut” olarak karşımıza çıkar. Ritim ikilemeler sayesinde artarak hızlanır:

Bir deniz gecesinde unuttuğun şarkıyı

Kıyı kıyı topluyor hafızan

Masmavi göğün altında

Yıldız mahşeri

Dalga dalga açılan

Bulut bulut toplanan

Şiirin devamında mısra başı olarak “şu” mısra sonunda ise “olmalı” kelimeleri tekrar eder. Bu bölümde şiirin ritmi öncekine göre daha sakindir:

Davut peygamberin olmalı

Şu duyduğun mezamir

Şu beyaz çıplak

Ölümü unutturan kadın

Aşkını bölüştüğümüz sofrada

Zeliha olmalı

Şiirin sonuna geldiğimizde ise, mısra başında “her” ve mısra ortasında “bir” kelimeleri sayesinde hızlan şiirin ritmi, son mısra ile herhangi bir tekrarlanan kelime olmadığı için tekrar yavaşlar ve şiir biter:

Ben sevdiğim kitapları bitirdim

Her satırda seni görerek

Her yıldız bir şarkı söyledi

Her şarkıdan bir kalp ağrısı kaldı

Karanlıkta geçen gemiler gibi (KGG, s. 5)

Baki Süha görüleceği üzere şiirlerinde mısra başı kelime ve kelime gruplarını tekrar etmeyi sıkça tercih eder:

Bir türkü bekler ezelden ömür,

Bir türkü denizden geniş ve hür. (C, s. 7)

Koş... Koş... rüzgârla altın kanatlarını aç. (C, s. 8)

Sendedir bu uçsuz bucaksız zaman

Sendedir, sonu yok karanlık umman. (GY, s. 19)

Rahmet şiirinde olduğu gibi bazen, kelime başında tekrar ettiği kelime ya da kelime guruplarını aynı mısra yahut farklı mısralarda tekrar etmeyi de tercih eder. İlk mısradaki “gün battı” kelime gurubu, vurgulama, anlamı pekiştirme ve ahenk unsuru olarak mısra sonunda tekrar edilir. “Rahmet” kelimesi bir yakarış nidası olarak şiirde gerek mısra başında ve sonunda tekrar edilir:

Gün battı sarhoş kalbim... gün battı

Koşuyor varılmaz ülkeye rüzgâr,

Açıldı tanrıya çıkan kapılar.

Rahmet... kuşları saklayan yuvaya,

Rahmet ölüme varan rüzgâra

....

İklimimden uzak şakıyan saadet

Şifasız kula vermiyor vuslet

Rahmet tanrım, devasız kula rahmet. (C, s. 12)

Bir başka örnekte “deniz”, “gece” ve “Akdeniz” kelimelerinin aralıklarla tekrarlandığı görülür. Ayrıca “Toros” kelimesi şiire anlamsal bir sınır çizmesi için iki kez yinelenmiştir. Şiirde önce Toros’tan sonra da Toros ceylanından bahsedilmesi anlamsal olarak bütünden parçaya ve sonunda ceylanın yürüyüşüne anlamsal geçişi sağlar. Şiirin sonunda “yürü” kelimesi iki mısra da tekrar eder ve son mısra olarak karşımıza çıkar:

Toros’un bir yanı deniz

Bir yanı gece

Mosmor sümbül bahçesi

Akdeniz’de gece.

Yeşil çayırlar boyunca

Şehvetle uyanıksın

Kalbin vurdukça sen ürkek

Sen çılgın

Toros ceylanı.

Ayaklarının altında Yunanı, Romalı mermer

Başının üstünde

Selçuklu kemer.

Yürü güzelliğin ve ölümün

Yürü Akdeniz’deki bahçesine

Eski ışıkları içmiş

Kilimlerle örtük kapılardan

Yürü. (İ, s. 11)

Kelime tekrarının Baki Süha'nın şiirlerine bazen olumsuz etki ettiğinden bahsetmiştik. Aşağıdaki örnekte dört mısradaki, "Akdeniz" kelimesini de sayarsak dört kez tekrar eden "deniz" kelimesi, ahenk sağlamaktan uzaktır:

Karşımda deniz olmalı

Bizim deniz

Güzel deniz

Akdeniz (İ, s. 13)

Aşağıdaki örnek, "duman duman" yinelemesiyle başlar ve hemen sonraki mısradaki "aydınlık aydınlık" gibi alışılmadık bir yineleme mevcuttur. Bu ilk iki mısraın ardından "aydınlık" kelimesi bir ahenk unsuru olarak "Mağrur ve hazin türkülerimizin aydınlığı", "Bedenin gözlerindeki aydınlık", "Toprağına düşen eski aydınlık", "Cemil'in mızrabını nura çeken aydınlık" mısralarının sonlarında beş kez tekrar ettikten sonra "Kurtar beni bu karanlıklardan aydınlık aydınlık... dağlar ve geceler boyunca" mısrasında yine ikileme olarak karşımıza çıkar ve şiir -lerimiz redifli iki mısra ile biter. Son mısradaki tekrar eden "ak" kelimesi de dikkat çeker:

Duman duman göklere doğru

Sesler yükseliyor: Aydınlık aydınlık...

Mağrur ve hazin türkülerimizin aydınlığı

Toroslu ceylanın

Haymanalı Akkoyunun,

Uzunyayla'da kara kıl çadırda

Bedenin gözlerindeki aydınlık.

Garip vatanımın velut, ölümsüz

Toprağına düşen eski aydınlık.

Sinan'ın çizgisini, Yunus'un hırkasını,

Cemil'in mızrabını nura çeken aydınlık.

Aşkın ve fikrin cömert tarlası,

Doğunca sana sarıldım,

Ölünce kefenim ol...

Kurtar beni bu karanlıklardan aydınlık aydınlık.. dağlar ve

geceler boyunca

Ak kuğuların seyran ettiği ak göllerimiz,

Kara serviler altında yatar ölülerimiz. (İ, s. 19)

Bir başka şiirinde ise her dördlüğün ilk mısraında “o andaki” kelime gurubu tekrar edilmiştir. Bunun yanında ilk mısra aynı zamanda son dördlüğün de ilk mısraı olarak karşımıza çıkar. Baki Süha'nın genel olarak şiirlerinde bulunan kelime tekrarında aşırıya kaçması şiirin ritmini bozmaktadır. Ayrıca bu şiirde olduğu gibi, birçok şiirinde tekrar eden kelime ya da kelime grupları aynı zamanda şiirin de adıdır:

O andaki coşkuyla sevgilim

...

O andaki coşkuyla sevgilim, o andaki,

...

O andaki, gözkapaklarının ardında

...

O andaki coşkuyla sevgilim, (TŞ, s. 83)

Bir önceki örnekte olduğu gibi burada da ilk dördlüğün ilk mısraı olan “Geceler bize kaldı; başlayın türkümüze!” ikinci dördlüğün de ilk mısraıdır. İlk dördlükte tekrar eden “başlayın” kelimesiyle şiir boyunca mısra başı ve sonunda tekrar edilen “haykırın” kelimesi şiirde halk şiirine, varsağılardakine benzer bir ritim oluşmasını sağlar:

Geceler bize kaldı; başlayın türkümüze!

Başlayın, çağlayanlar dinlesin şarkımızı.

Haykırın, gözlerini yayla aşkı saranlar,

Anlasın şehirliler onlarla farkımızı.

Geceler bize kaldı; başlayın türkümüze,

Çocuklar, yüzünüze yıldızlar dalsın yine.

Böyle gözler ateşli, şehre doğru haykırın,

Haykırın, yüce dağlar uykusuz kalsın yine. (Geceler Bize Kaldı¹⁰⁰)

Belki de Baki Süha'nın, bestelenmesi sayesinde, en bilinen şiirinde de mısra ve kelime tekrarlarına rastlarız. Ayrıca Baki Süha'nın şiirlerindeki kelime, kelime grubu ya da mısra tekrarları şiirin bestelenmesini kolaylaştıran unsurlardır. *Hatıralar* şiirinde “hatıralar” ve “ne” kelimeleri şiirin başından sonuna dek çok defa tekrarlanır:

Beni de alın ne olur

Koynunuza hatıralar...

Dolanıp kalayım bir an

¹⁰⁰ *Varlık*, 15 Kânunusani 1934, C. 1, S. 13, s. 205

Boynunuza hatıralar...

Yeriniz ne, yurdunuz ne,

Benden böyle korkunuz ne?

...

Beni de alın ne olur

Kolunuza hatıralar... (C, s. 37)

Aşağıdaki örnekte şiir, üçlük, dörtlük ve beşliklerin sonunda yinelenen “Beni tanımaz gözlerim / Beni aramaz gözlerim” mısralarıyla düzenlenir. Yine “susar”, “insanlar”, kelimeleri, “geçip gider”, “esip geçer” kelime grupları tekrar edilir ve “akın akın”, “devrile devrile”, “savrula savrula” ikilemelerine başvurulur:

Aynasından uzak yakın

Herkes, her şey akın akın

Geçip gider, geçip gider...

Beni tanımaz gözlerim,

Beni aramaz gözlerim.

Susar derinlerde ışık,

Susar bütün konuşanlar,

Toplanır ürkek kavsinde

İnsanlar, güzel insanlar...

Beni tanımaz gözlerim,

Beni aramaz gözlerim.

Dağlar devrile devrile,

Rüzgâr savrula savrula

Esip geçer, esip geçer...

Neden bir kerecik dönüp

Bakmaz bu gözler kendine?

Beni tanımaz gözlerim,

Beni aramaz gözlerim. (C, s. 5)

Aşağıdaki örnekte ise altı çizilen redifler ve şiirin sonunda “Gel, gel,” nidası dikkat çekmektedir:

Yorgun gözlerini öpen uykular,

Bir serin rüyayı aramaktadır.

Bu akan seslerin düştüğü sular,

Mutlaka pek uzaktadır.

Bir gülüş döküyor beyaz yüzüne

Rüyada açılan mavi zambaklar.

Ve cama yavaşça vurarak yine

Bana “Gel, gel,” diyor çılgın uzaklar... (Uzaklar ve Sen¹⁰¹)

Rediflerin öne çıktığı bir başka şiirde ise kelime tekrarına da yer veriri Baki Süha. İkinci dördlüğün ilk mısraında “bitti” kelimesini görmekteyiz. Şiirin son kısmında ise “yeşil” kelimesi tekrarlanır. Kullanılan rediflerin altı çizilidir:

Ne oldu da bu akşam gözümde tüttün

¹⁰¹ *Varlık*, 15 Eylül 1936, C. 4, S. 77, s. 70

Utangaç bir çocuk gibi hülyamın

Elimden tutarak neye yürüttün

Ve neden ufkuna doldun rüyamın?

Ses bitti, gün bitti. İlbahar bitti

Ümidin lacivert ummanlarında.

Ve çocuğum seni yine eritti,

Hayalin, en şakrak zamanlarında. (C, s. 21)

Bir başka şiirde ise yine ikilemeleri görmekteyiz. Şiirin ilk mısraı olan “Ben kilimler dünyasını gördüm” şiirin devamında “Ben kilimler gördüm” olarak tekrar ederek başka bir bloğun ilk mısraını oluşturur. Baki Süha'nın şiirlerinde genellikle ilk kısımda sıkça kullandığı alışılmışın dışında ikilemeleri burada da görüyoruz. “Irmak ırmak”, “hevenk hevenk”, “yıldız yıldız” ikilemeleri şiirde mısra başı olarak kullanılır. Şiirin sonunda ise “döne döne” ikilemesine yer verilir:

Ben kilimler dünyasını gördüm

Akseki'de Manavgat'ta Sille'de

Irmak ırmak bahar akmış

Hevenk hevenk güz yaprağı

Yıldız yıldız yaz gecesi

...

Ben kilimler gördüm

Karanlık gecede beyaz eller

Eski baharları dokuyordu

Bütün kuşları susmuş

Orman bir yanda

Yollar gördüm

Döne döne ovada

İki yanı gürgenlerle çevrili

Kilim olmuş

Beşiklerde örtülü (KGG, s. 50)

Örneklerde de görüldüğü üzere Baki Süha şiirlerinde kelime, kelime grubu, mısra tekrarı ve rediflere fazlasıyla yer verir. Hatta bazen kullanılan ikilemeler şiirin ahengine olumsuz etki etmektedir. Tekrar unsurları genellikle şiirin adında geçen kelime ya da kelime gruplarıdır. Bu durum bazen ritmin tekdüze olmasına sebep olur. Bazı örneklerde ise tekrar edilen kelime, kelime grupları ya da mısralar şiirde temel ahenk unsuru olarak öne çıkar. Baki Süha, özellikle hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde rediften, kafiye den yararlandığından daha fazla yararlanır.

2.5.2.6. Öyküleme

Baki Süha, özellikle serbest şiirlerinde öykülemeden sıkça yararlanır. Bazı şiirlerinde öyküleme ahengi sağlayan temel unsur haline gelir. Öykülemeyi kullandığı şiirlerinde ahenk unsuru olarak ses, kelime, kelime gurubu ya da ek tekrarlarına diğer şiirlerine kıyasla çok az rastlanır. Gündelik hayata dair yazdığı şiirlerde ise öyküleme şiirin akışışını sağlayan yegâne unsur olarak karşımıza çıkar.

“Garip hareketinde, şiirin üst yapısı ‘bir şairin izlenimleri’nden çok ‘bir anlatıcının gözlemleri’ biçiminde oluşur. Bu gözlem, anlatıcının kendisine ya da figürün iç dünyasına yönelik olduğu durumlarda da dışa dönük bir nitelik taşır.”¹⁰²

Baki Süha ise öyküleme kullandığı şiirlerinde Garip hareketine yaklaşırsa da onun gözlemleri genelde içe dönüktür ve şiir Garip şiirinde olduğu gibi bir olay

¹⁰² Hakan Sazyek, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1996, s. 224

üzerine değil, tek bir an ya da durum üzerine kurulur. Fakat içerik olarak, özellikle sıradan insanların yaşamı ve çocukluğa dair anılar noktasında Baki Süha'nın şiiri, Garip şiiriyle temastadır.

*Ayşe Abla*¹⁰³ adlı şiirinde Baki Süha, düşte görülen yahut düşlenen bir hayali öyküleyerek şiirinde anlatır. Bu hayal bir gece vakti belirir şairin karşısında. Kardeşi kendi kendine öğrendiği uduyla bütün aileye bir şarkı söylemektedir. Şiirde şarkıdan bir bölüme de yer verilir. Aile üyeleri, şairin vefat eden ablasına bir soru yönelttiklerinde ise hayal kaybolur ve şiir biter:

Bu gece o ince yüzün ve dalgalı saçlarınla,

Yine karşıma çıktın kardeşim.

Elinde, kendi kendine öğrendiğin udun

Ve gözlerinde sade, uçarı ve şakrak

Bir hayal.

Yine aynı şarkı ince dudaklarında:

“Baisi berbadım oldu can yakıcı gözlerin...”

Sen söyledikçe, babam, annem ve kareşlerim

Hepsi toplanıp bir halka oldular

Sana yürekten, ciğerden sordular:

“Nasıl orada da ut çalıyor musun?”

Sen sustun yalnız dolu gözlerle

Baktın onlara...

Ve sonra kayboldun.

---

¹⁰³ *Cenup*, s. 44

*İstanbul Yolcusu*¹⁰⁴ adlı şiirinde istasyon, büyük ihtimalle Haydarpaşa, ilk dörtlükte bir hikâyedeki gibi anlatılır. İlk iki mısırada şiirsellik yoktur. Şiirde vedalaşan bir çiftin bir an'ı anlatılır, şiirsellik son kısımda artar:

O gün istasyon çok kalabalıktı

Yağmur yağıyordu

Raylar pırıl pırıldı ay ışığında

Sen hülyalar içinde

Baktım ellerinden tutup

Özlem tüten gözlerinde

Bir yanıp bir söntüyordu

Kızkulesi feneri

Baki Süha şiirlerinde metafizik unsurlara da yer verir. *Mezarlık*¹⁰⁵ [III] adlı şiirinde, yine büyük ihtimalle çocuk yaşta kaybettiği ablasından hareketle, ölen bir çocuğun mezarlıkta karşılanmasını anlatır. İlk kısımda mezarlıkta bulunan bir çocuk vurgulanır:

Dün akşam gün batmadan

Yaşlı ölülerin arasına

Bir küçük misafir geldi.

Çocuk bahçesinde kovası kalmış,

Kumların üstünde küçük küreği.

Besbelli çok yorgun hemen uyudu.

Buraya kadar, çocuğun öldüğünü anlamayız, çocuk sanki mezarlığı gerçekten bir yakını için ziyaret etmiş yahut oraya oynamak, saklanmak için gelmiş gibidir. Bir

¹⁰⁴ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 52

¹⁰⁵ *Gece Yağmuru*, s. 13

ölünün yerinden doğrulup çocuğun üstünü örtmesiyle, çocuğun da mezarlığa gömüldüğü anlıyoruz:

Doğruldu yerinden yaşlı bir ölü

Örttü üstünü:

Mademki annesi burada yok,

Bu küçük kız bize emanet.

İlerde yatan başka bir ölü

Yavaşça seslendi:

Başındaki kurdelayı çözüp katlayın

Ütüsü bozulmasın.

Görüldüğü üzere şiirin akışını sağlayan şey, bir sonraki mısraya aktarılan meraktır. Okur, sonraki mısraya şiirin ahengi sayesinde değil, içerikteki merak unsurları sayesinde geçer.

*Çengelköy'ün Üstündeki Bulut*¹⁰⁶ adlı şiir adeta bir fabl gibidir. Şiirde bir bulut ve bulutun başına gelenler anlatılır. Bulut, Çengelköy'ün üstünde, yan gelip yatarak bostanları seyretmedir ve tek arkadaşı uçurtmasını kaybeden bir çocuktur. Derken bir uçak bulutu delip geçer, bir akbaba bulutu yaralar ve bulut, öyle acılar çeker ki ağlamaya başlar:

Çengelköy'ün üstündeki bulut

Göğe yan gelmiş yarı uykulu

Bostanları seyreder

Çengelköy'ün üstündeki bulut

Sabahları ak akşamları mor

---

¹⁰⁶ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 21

Uçurtmasını yitiren çocuk
Onunla konuşur
Yırttı eteklerini ansızın gelen uçak
Deldi göğsünü akbabalar
Bulut bulut olalı
Görmedi böyle acı
Doldu gözlerine
İnci inci yaşlar

Şiir bir tekerlemeyle biter:

Teknede hamur
Tarlada çamur
Ver Allah'ım ver
Bir kızgın yağmur

Baki Süha öyküleme tekniğini kullandığı şiirlerinde diyaloglara da yer verir. *Bizim Kuşak Beyoğlu'nda*¹⁰⁷ adlı şiirinde yaşlı bir adam aynalardan yakınıır ve onlardan kaçamaz haldedir. Yağmur yağdığı için her yer su birikintileriyle doludur ve bu birikintilerden yansıyan yüz daha da tahammül edilmez bir hal almaktadır:

Anladım bu aynalardan kurtuluş yok
Denizlerde, göllerde, park havuzlarında
Bizi her gün yansıtan zalim kırbaç
Aynalar aynalar suçunuz ne çok.
...
Bu akşam yağın o güzel yağmur

¹⁰⁷ *Varlık*, 1 Mart 1967, S. 689, s. 7

Sabahın ilk ışıklarıyla sokaklardaki çukurlarda

İğrenç birer ayna.

Şişmiş gözkapakların, yorgun alnın

...

Hepsi bu aynada.

Buraya kadar deniz, göl, sabahın ilk ışıkları, yağmur gibi tabiata dair güzel unsurlarla insana dair çirkin sayılabilecek unsurlar bir arada verilmiştir. Şiirin devamında insana dair güzel ve çirkin unsurlar mevcuttur. Kız genç, adam yaşlıdır ve su birikintilerinin önünde karşılaşır diyaloga girerler:

Beyaz yağmurluğu üstünde bir gece kızı

Bir aspirin istiyor benden

–Başım ağrıyor, başım

İki gündür dinmedi bu yağmur...

–Bir konyak ya da bir votka...

Kirli su çukurlarının aynasından

Bir ses yansıyor

–Eviniz nerede?

*Bir Evin Penceresi*¹⁰⁸ adlı şiirinde pencere önünde, saksıdaki çiçekle yaşlı bir kadının hikâyesi anlatılır. Saksıdaki çiçekle yaşlı kadın arasındaki kurulan benzerlik şiirin merkezinde yer alır. Çiçek, saksıda ve evin içinde olduğu için büyüyemez ve evde tutsaktır. Aynı şekilde kadın yaşlı ve büyük ihtimalle hasta olduğu için evden çıkamamaktadır ve camın önündeki çiçekle vakit geçirmek durumundadır. Yine bu şiirde de diyaloga yer verilir:

Camın adındaki saksıda

Tek yaprak

¹⁰⁸ *Varlık*, 15 Mayıs 1963, S. 598, s. 4

Açılsın diye Büyükhanım'ın gönlü

Aylardır tutsak...

...

Titrek buruşuk bir el

Eşeler toprağını

Verir suyunu

– Büyümüyor büyümüyor bir türlü

Sevmedi son durağını.

*Artist Selma*¹⁰⁹, Baki Süha'nın şiirde öyküleme tekniğini oldukça iyi kullandığı bir örnektir. “Burada film tekniğini hatırlatan bir kompozisyona başvurulmuştur.”¹¹⁰ Şiir, öncelikle dış mekânda başlar. Temmuz ayının yaz güneşinde rüzgârlı bir arka sokak, sokaktaki evlerin camlarında asılı beyaz çamaşırlar rüzgârla hareket etmektedir. Kapı önlerinde oynayan çocuklar ve çocukların ellerinde peynir ekmek ve taze hıyar vardır. Buraya kadar şair bize anlatacakları için gerekli sahneleri sunar. İzleyen göz ya da okur, henüz sokaktadır ve Artist Selma'nın evi köşenin başında, perdeleri yarı inik ve kapıları kilitlidir Arka arkaya gösterilen bu sahneler şiirin hareketliliği bakımından önemlidir:

Yaz günleri Temmuz güneşinde

Rüzgârlı sokaklardan geçirim

Arka sokakların rüzgârı başkadır

Dizi dizi kardan ak

Penceredeki çamaşırlardan

Gelir yapışır alınma

¹⁰⁹ *Karanlıkta Geçen Gemiler*, s. 53

¹¹⁰ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 420

Bir rüzgâr

Sulanmış kapı önlerinde

Oynayan kirli çocuklar

Ellerinde peynir ekmek

Taze hıyar

Artist Selma'nın evi

Şu köşenin başındaki

Perdeleri yarı inik

Kapılar içerden kilitli

Artist Selma'nın evi görüldükten sonra sahne birden bire değişir ve izleyen göz olarak okur evin içine girer. Selma büyük ihtimalle uyumaktadır. Karyolasının başucunda James Dean'in renkli resmi, masasında iki şişe konyak votka, Şoför Hüsnü'den gelen mektup ve bir de şurup vardır. Bu detaylar bize hem Selma hakkında hem de onun hayatı hakkında önemli detaylar verirken birer merak unsuru olarak şiire katkı sağlar:

Karyolanın başucunda

James Dean'in renkli resmi

Hasır masanın üstünde

İki şişe; konyak votka

Şoför Hüsnü'den gelen mektup

Bir de öksürüp kesen şurup

Şiirin bu kısmından sonra sahne tekrar değişir. İzleyen göz olarak okur, artık dinleyici olarak şiirde vardır. Selma'nın hayatına dair, genel geçer özellikleri artık şair anlatıyordur. Selma'nın hep geç uyanmasını, her gün lokantada yediklerini anlatılır:

Artist Selma geç uyanır

Öğleden sonra saat bir iki

Her gün komşu lokantada

Yediği ciğerle pilaki

Anlatıcı, Selma'nın günlük hayatından çıkıp, adeta onun zihnine girer. Masanın üzerinde bir merak unsuru olarak Hüsnü'den gelen mektup burada açıklığa kavuşur. Bu kez Hüsnü'nün altı çocuğu olduğunu ve her ay Selma'nın kirasını ödediğini öğreniriz:

Şoför Hüsnü Kırşehir'de

Altı çocuk babası

Her aybaşı ondan gelir

Selma'nın ev kirası

Şiir tekrar bir film sahnesine döner. Okur, yine izleyici bir göz olarak vardır ve sokaktadır. Sokaktan satıcılar geçmektedir, bağırırlar: “Camcı, tenekeci, eskici”. Şiirin başında gösterilen sahneler gibidir yine sokak:

Derken sokağın rüzgârı değişir

Üst üste bağırır satıcılar

Camcı, tenekeci, eskici

Arkasından yoğurtçular

Şiirin sonunda Artist Selma'nın geçen kış bir filmde rol aldığını öğreniyoruz. Anlatıcı, Selma'nın geçmişinden, filmin adından ve izleyicilere nasıl etki ettiğinden bahseder. “Bu maziye dönüş, şiire ve filme bir derinlik kazandırır. Şair bu suretle Artist Selma'nın hayat dramını verir. Bu dram, perdenin önü ile arkası arasındaki farktan doğar.”¹¹¹ Selma'nın geçmişine dair öğrendiğimiz bu son bilgilerle şiir biter:

Geçen kış duvara asılmıştı

Selma'nın film reklamı

Herkesi hüngür hüngür ağlatan

“Bir Kadının İntikamı”

Örneklerde de görüldüğü üzere Baki Süha'nın gündelik hayata yer vermeye çalıştığı şiirlerinde öyküleme tekniği ön plana çıkar. Bunun yanında ölüm, metafizik ya da doğaüstü konulara yer verdiği şiirlerinde de öyküleme tekniğini kullanır. Bu tekniğin daha çok serbest şiirlerinde ahengi sağlayan temel unsur olması dikkat çekicidir. Sahneler çoğu zaman bir film karesini andırır ve bunun doğal sonucu olarak şiirde diyaloglar ve şarkı sözleri mevcuttur. Baki Süha, öykülemeyi kullandığı şiirlerinde temel gerilimi karşıtıklardan sağlar. *Ayşe Abla* şiirinde hayal-gerçek, *Mezarlık* şiirinde yaşam-ölüm, *Bir Evin Penceresi* ve *Bizim Kuşak Beyoğlu*'nda adlı şiirlerinde gençlik-yaşlılık gibi karşıtıklar ön plandadır. *Artsit Selma* da ise karakterin düşünülen ve gerçekte olan durumu gerilimi oluşturan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar.

2.5.2.7. Edebî Sanatlar

2.5.2.7.1. Teşbih

Aralarında bir veya birden fazla nitelikte benzerlik bulunan iki şeyin birini diğerine benzetmek olan teşbihin; benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatı olmak üzere dört unsuru bulunur. Teşbihin asıl iki unsuru benzeyen

¹¹¹ Mehmet Kaplan, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 420

ve kendisine benzetilendir. Teşbihin tüm unsurları varsa tam, ayrıntılı yani mufassal teşbih olur. Benzetme yönü ve benzetme edatı kullanılmadan yapılan teşbihe ise belîği teşbih denir.¹¹²

Aşağıdaki örnekte gönül, kahraman bir atlıya benzetilmiştir. Kahraman atlı ölse bile atında dimdik durmayı başarır ve gönül de tıpkı onun gibi kırılıp incinse de bir şey olmamış gibi davranır. Tam teşbih vardır:

Gönlüm öldürülen kahraman atlı

Gibi yine dimdik durur atında (C, s. 25)

Bir başka tam teşbih örneği:

Kırlangıç sürüleri

Dişbudak ormanlarının üstünden

Ok gibi hızla geçer (KGG, s. 41)

Bazı belîğ teşbih örnekleri şöyledir:

Bir bitmez okyanus içimde korku (C, s. 12)

Geceler onun için kevserden bir tas (C, s. 35)

Buruk bir meyvedir ağızlarımızda keder! (GY, s. 10)

Yukarıdaki örneklerde korku okyanusa, geceler kevserden bir tasa, keder ise buruk bir meyveye benzetme yönü ve edatı olmadan benzetilmiştir.

¹¹² M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2011, ss. 129-133

2.5.2.7.2. İstiare

Bir kelimeye aralarındaki benzerlik ilgisinden dolayı temel anlamının dışında yeni bir anlam vermektir. Diğer bir ifadeyle istiareye kısaltılmış bir teşbih demek yanlış olmaz. Tek bir kelimedede meydana gelen istiareler açık ve kapalı olmak üzere iki kısma ayrılır. Açık istiare, benzeyeni düşürülen teşbihtir. Kapalı istiare ise kendisine benzetilenin açıkça bulunmadığı fakat onunla ilgili bir unsurun ortada olduğu istiaredir.¹¹³

Baki Süha'nın şiirlerinde genellikle kapalı istiareye rastlarız ve kapalı istiare onun şiirinde genellikle bir şeyin kuşa benzetilmesi üzerine kuruludur. Kuşa ait özellikler başka kavram ve duygulara atfedilir.

Hatıra, kuşa benzetilir:

Sularda uykumun peşi sıra

Kanat çırpır başıboş hatıra (C, s. 7)

Saadet, kuşa benzetilir:

İklimimden uzak şakıyan saadet

Şifasız kula el vermiyor vuslat (C, s. 12)

Genç bir kız, kuşa benzetilir:

Sonra nur içinde kanat çırparak

Bir genç kız iniyor serviliklere... (GY, s. 19)

Yıldızlar kuşlara, gece ise ağaçlara benzetilir:

¹¹³ M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2011, ss. 118-120

Ağaçlar ağaçlar rüzgârlı, ürkek

Yıldızlar konardı gece dallara (GY, s. 26)

2.5.2.7.3. Teşhis

Baki Süha'nın tekrirden¹¹⁴ sonra en çok kullandığı edebî sanat teşhis, yani kişileştirme. “İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıklar ile mücerret duygu ve düşüncelere insana has özellikler vermeye teşhis, konuşma özelliği olmayan bu varlıkları konuşturmaya da intak denir.”¹¹⁵ Konuşma özelliği sadece insana ait bir özellik olduğu için her intak, doğrudan teşhistir. Hatta diyebiliriz ki, anlama dair sanatlar düşünüldüğünde teşhis onun şiirinde vazgeçilmezdir.

*Güvercin Mağarası*¹¹⁶ adlı şiir baştan sonra bir mağaranın kişileştirilmesi üzerine kuruludur. Yine *Hatıralar*¹¹⁷ şiirinde hatıralara yalvarılır, onlardan medet umulur. Diğer örneklere bakalım:

Hep aynı gül kokusu içinde

Bahçeme gülümseyen rüzgâr (C, s. 10)

Kinci yarasalar uçuyor sofalarda,

Ölülerden ses veriyor derin bir kuyu

Ve sonsuz bir vehim bıçaklarken uykuyu

Bir cüzzamlı koşuyor karanlık odalarda. (C, s. 14)

Bahçelerde Haziran

¹¹⁴ Tezimizin “2.5.2.5.Kelime Tekrarı, Mısra Tekrarı ve Redif” adlı kısmında tekrar sanatına dair örnekler vermiş olduğumuzdan ve tekririn Baki Süha'nın şiirine katkısına değindiğimizden tekrara düşmemek adına ayrıca bir bölümde tekrar sanatına yer vermedik.

¹¹⁵ M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2011, s. 121

¹¹⁶ *İşaret*, s. 7

¹¹⁷ *Cenup*, s. 37

Yeni uykuya daldı... (C, s. 23)

Deli bir ormandır beni çağırın. (C, s. 33)

Yıllarca uzakta küçük bir yıldız,

Bir türkü söylüyor maviliklere, (GY, s. 19)

Bana da anlat gizli derdini ağaç

Başucunda raks eden şu küçük yıldız,

Ötede, karanlıkta ürperen havuz,

Bizden gayri bilmem ne konuşursunuz? (GY, s. 24)

Narçiçeği sabaha karşı açar

Yüreğinde karanlığın acısı

Yanan bağırını serinletemez

Akdeniz meltemleri (KGG, s. 43)

2.5.2.7.4. Mecaz-ı Mürsel

Mecaz-ı mürselin gerçekleşmesi için üç şart gereklidir: Kelimenin gerçek anlamı dışında bir anlam kastedilmeli, gerçek anlam ile mecazi anlam arasında benzerlik dışında bir ilgi bulunmalı ve gerçek anlamın anlaşılmasına bir engel bulunmalıdır.¹¹⁸

Baki Süha genellikle şiirlerinde parça-bütün ilişkisi üzerinden mecaz-ı mürsele başvurur. Aşağıdaki örneklerde geçen “telaşlı ayaklar”, “iki can” ve “susmuş

¹¹⁸ M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2011, s. 110

eller” ifadeleri ile bir insanın uzvu ya da özelliği kastedilerek bir ya da birden fazla insan belirtilmek istenir:

Ah geceler ardında kalan annem;

Neden sokakta telaşlı ayaklar? (GY, s.19)

Alamadım İstanbul’un tadını,

Ankara’da yolum gözler iki can. (GY, s.28)

Güzel eller...

Susmuş o eller şimdi,

Gece yağmuru konuşuyor. (GY, s.3)

2.5.2.7.5. Tecrit

Şairin kendisini soyutlayarak, kendisini farklı bir kimse gibi düşünüp yine kendisine hitap etmesidir. Şairin psikolojisini en iyi yansıtan sanatlardan biridir.¹¹⁹

Aşağıdaki örnekte Baki Süha kendini soyutlayıp farklı biri gibi yine kendi kalbine seslenir:

Söyle bu sönen bahçede,

Kalbim, sana neyleyeyim?

Sular mahzun, gökler mağrur,

Seni nasıl eyleyeyim?

Kalbim kalbim artık yeter,

Yeter bu dibe çöküş...

¹¹⁹ M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2011, s. 193

Nedir bu tez sonbaharda

Bu sebepsiz yaprak döküş? (C, s. 11)

2.5.2.7.6. Tezat

Anlam bakımından aralarında zıtlık ya da karşıtlık bulunan kelimeleri bir araya toplamaya tezat denir. Fakat buradaki zıtlık ya da karşıtlık, olumlu-olumsuz fiilleri, baba-oğul gibi birinin anlaşılması diğerini gerekli kılan kelimeleri de içine alır.¹²⁰

Baki Süha'nın şiirinde tezat, genellikle klişe ifadelerle yer alır:

Siyah taşlar konuşurken.

Beyaz eller gördüm göğe açılan. (GY, s. 3)

Ak kuğuların seyran ettiği ak göllerimiz,

Kara serviler altında yatar ölülerimiz. (İ, s. 19)

2.5.2.8. Kelime Seçimi ve Değiştirilmiş Şiirler

Baki Süha gerek yazılarında gerekse verdiği röportajlarda şiirde en çok kelime seçiminde önem verdiğini vurgular fakat şiirlerinin çoğu ilk yayımlandıkları gibi kalır. Tahminimizce, onun için yayımlanan bir şiir bitmiş ve üzerinde ciddi değişiklikler gerektirmeyen şiirdir. Örnekler görüleceği üzere Baki Süha, istisna olanlar hariç, şiirleri üzerinde önemli değişikliklere gitmemiştir.

Aşağıda verilen *Bir Süs Gibi* adlı şiirin ilk dördlüğü çıkarılıp adı *İçimdeki Bahar* olarak değiştirilerek aynen *Cenup*'a alınır. İlk dördlüğe kitabında yer vermemesi, tahminimizce, dörtlükteki aşırıya kaçan kelime tekrarıyla ilgilidir. Koyu renkle belirtilen dörtlük kitapta yer almaz. Baki Süha ayrıca ilk dördlüğü çıkararak şiirin içerik merkezini ölen ablasından, ablasının öldüğü vakte çeker:

¹²⁰ M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*, Gökkuşbu Yayınları, İstanbul, 2011, s. 163

Çocuğum, içimde aydın rüyalar,

Gözlerin, gözlerin kalbimin süsü.

İçerim elbette elbette ağlar

Solarsa bu süsün yeşil örtüsü...

Kaybolan seslere vurgun bir turna

Gibi ırakları süz akşamlayın,

Başımı dizinde uyutan ana

Olup da gönlünü üz akşamlayın...

Uzaktan, uzaktan dönecek sesler;

Kalbimin içinde sönecek sesler,

O zaman bahara acıyacağım.

Mayısı tül gibi yüzüne duvak

İçimde çırpınan bahar yapacak,

Ben ona sünbüller taşıyacayım.

Aşağıda verilen *Korku* adlı şiir değiştirilerek *Yağmur* başlığıyla *Cenup*'a alınır. “Serazat” kelimesi “başı boş” olarak değiştirilir. İlk dördlüğün ikinci mısraı “Nedir, hergün her gün bu yağmur?”, ikinci dördlüğün ilk mısraı ise “Hep aynı gül kokusu içinde” şeklinde değiştirilir. Şiirin aşağıda, ilk yayımlandığı haline bakarsak, kelime bakımından Türkçe kelime tercihi dikkat çeker, ayrıca şair anlamsal olarak ikinci mısraı zayıf bulmuş olacak ki, istifhamla ve diğer mısraı ise sıfatla kuvvetlendirmeye çalışır:

Ayni **serazat** düşünceden

Her gün, her gün o sonsuz yağmur.

Görünmeyen uzak geceden,

Durmadan yağar; yağar durur;

Ayni gül kokusu içinde,

Bahçeme gülümsiyen rüzgâr.

Ömrüm sonsuzluğun hiçinde,

Yağmur gibi toprağa koşar.

İlk kitabına adını veren *Cenup* adlı şiirin adını değiştirmez fakat yine basit değişikliklere gider ve şiire yeni bir dördlük ekler. “Ses vermez oldu artık deli rüzgâr” mısraının ilk dördlüğün dördüncü mısraı olarak yer almasıyla ilk dördlükte şairin “aradığı şehir” Antalya öne çıkar. Daha sonra eklenen son dördlükle beraber şiir karamsar bir havayla, “aranılan şehir” yerine, “kavuşulamayan şehir”i öne çıkarır. Sol tarafta şiirin *Varlık*’ta ilk yayımlanan hali, diğer tarafta ise kitapta yer alan halini veriyoruz:

Ses vermez oldu artık deli rüzgâr,

Neredesin, sen ey aradığım şehir?

O merhamet dolu evim ve kuşlar

Gürleyor içimde koca bir nehir.

Ve sarhoş kalbim eski bahçelerde

Antalya, Sonbahar, ve portakallar..

Muhacir kuşlarla Cenuba hicret,

Cenupta çiçekler ve yeşil dallar...

Neredesin sen ey aradığım şehir...

O merhamet dolu evim ve kuşlar?

Gürlüyor içimde koca bir nehir,

Ses vermez oldu artık deli rüzgâr..

Ve sarhoş kalbim eski bahçelerde

Antalya, sonbahar ve portakallar...

Muhacir kuşlarla cenuba hicret,

Cenupta çiçekler ve yeşil dallar.

Yorgun gözlerimde altından bir gün,

Her an içirimde mavi dalgalar...

Renkler cennetinden bir rüzgâr esse

Cenup ışıkları ruhumu sarar..

Serbest ölçüyle yazdığı ilk şiir olan *Kimsecikler İşitmeden*'in de adını *Karlı Dağlar Arkasında* olarak değiştirir Baki Süha ve şiirde ufak değişiklikler yapar. Kelimede değişikliğe yahut yeni bir kelime eklemeye gitmez, “Bütün renkler söne kaldı” mısraını ikiye böler ve şiirin son mısraı “Söne kaldı...” şeklide olur. Bu değişiklik bir önceki “Öle kaldı...” mısraıyla ahenge olumlu katkı sağlaması adına yapılır. Ayrıca şiirin anlamında kayda değer bir değişiklik olmadan noktalamayı değiştirir. Şiirin ilk ve değiştirilmiş halini veriyoruz:

Kara sevdalı gönlüm, kara sevdalı!

Karlı dağlar arkasında,

Kimsecikler işitmeden,

Öle kaldı...

Neden sonra göründü deniz,

Bütün renkler **söne kaldı...**

Kara sevdalı gönlüm, kara sevdalı

Karlı dağlar arkasında,

Kimsecikler işitmeden

Öle kaldı...

Neden sonra göründü deniz,

Bütün renkler

Söne kaldı...

İkinci kitabına adını veren serbest ölçüyle yazdığı *Gece Yağmuru* adlı şiirde gittiği kelime ve mısra değişiklikleri Baki Süha'nın kelime seçimi bakımından önemlidir. “Rabbim” kelimesi yerine “Tanrım” kelimesini seçmesi dikkat çekicidir. “Yalnız şehvet tüten çimenler üstüne / Dökülen bu siyah musiki, bu cömert içki / Beni mest ediyor, yudum yudum.” kısmını açık bir cinsel çağrışımı olduğu için çıkardığını tahmin ediyoruz çünkü Baki Süha şiirlerindeki cinsellik örtük hatta

anlaşılmaz derecede kapalı bir haldedir. “Yazı yazan, resim yapan,” mısraına “saz çalan” kısmını eklemesi de dikkat çeker. “Rahmet rahmet” ikilemesi yerine “yağmur” kelimesinin tekrar edilmesi şiirin genel ahengiyle alakalı olup şiirde yaptığı değişiklikler ilahi unsurların azaltılıp halka dair kültürel unsurların arttırılmasına yöneliktir, diyebiliriz. Peyami Safa, *Gece Yağmuru* adlı şiir ve şiir kitabı için şu ifadeleri kullanır: “Samimilikle laubalilik arasındaki belirsiz çizgi üzerinde muvazene bulamayan eda ve ifade gevşekliğinin altında saklı gerçek şiir mayasını hüzünlü bir ümitle sezebiliyoruz.”¹²¹

Soldaki, şiirin *Varlık*'ta yayımlanan ilk halidir:

Dün bir şal gibi dolandı boynuma	Dün bir şal gibi dolandı boynuma
Bozkır ortasında Renklerkuşağı,	Bozkır ortasında renkler kuşağı.
Ne kadar değiştim, Rabbim ne kadar!	Ne kadar değiştim, Tanrım ne kadar!
Başlıyor aksisedası kalbimde	Başlıyor yankıları kalbimde
Karasevdalı günlerimin...	Eski kara sevdalı günlerimin.
Kestim ümidimi kitaplardan	Kestim ümidimi kitaplardan
Ve senden ey koca deniz!	Ve senden ey koca deniz..
Lâkin sesin geliyor derinlerden	Lâkin sesin geliyor derinlerden
Hırçın veya yorgun...	Hırçın veya yorgun...
Yalnız şehvet tüten çimenler üstüne	Dün bir mezarlıktan geçtim fecre yakın,
Dökülen bu siyah musiki, bu cömert içki	Siyah taşlar konuşurken.
Beni mest ediyor, yudum yudum.	Beyaz eller gördüm göğe açılan.
Dün bir mezarlıktan geçtim, fecre yakın	Eller ebedi insan elleri:
Siyah taşlar konuşurken.	Yazı yazan, resim yapan, saz çalan,
Beyaz eller gördüm göğe açılan.	Hamur yoğuran

¹²¹ Peyami Safa, “Türk Şiiri ve Batı Cereyanları”, *Ulus*, 22.04.1947, s. 2

Eller... Ebedî insan elleri

Yazı yazan, resim yapan

Hamur yoğuran

Güzel eller...

Susmuş o eller şimdi

Gece yağmuru konuşuyor.

Göksel bir ağıt yakılıyor,

Serviler ülkesinde,

Rahmet... rahmet! Anlat o güzel ellere:

Sizindir bu tükenmez musiki, bu orman

Orada akıyor, duruyor zaman.

Kuşlar, böcekler ve kara taşlar...

Her şey yerli yerinde, kendinden emin

Bayılıcı kokusu gece çiçeklerinin.

Güzel eller...

Susmuş o eller şimdi,

Gece yağmuru konuşuyor.

Göksel bir ağıt yakılıyor,

Serviler ülkesinde.

Yağmur, yağmur! Senindir bu tükenmez musiki,

Bu orman.

Orada akıyor, duruyor zaman.

Kuşlar, böcekler ve kara taşlar...

Her şey yerli yerinde, kendinden emin

Ah lâkin bayılıcı kokusu gece çiçeklerinin.

Her Gün Bu Ya! Adlı şiir sadece “Duaları ile açılır şafak;” olan ikinci mısraı Dualarımla açılır şafak;” şeklinde ve şiirin ismi *Her Günkü Şarkım* şeklinde değiştirilerek *Cenup*’a alınır. *Ve Eylülден Sonra* adlı şiirin adını değiştirerek *Eylülден Sonra* olarak *Gece Yağmuru*’na alır. *Hür* adlı şiirinin adını değiştirerek *Bağımsız* ismiyle, *Sokak Çalgıcıları*’nı *Londralı Sokak Çalgıcıları*, *Çengelköy Vapurunda* adlı şiiri *Beylerbeyi Vapurunda* olarak, *Kömürname* adlı şiirini ise *Kömür* olarak değiştirir ve *Karanlıkta Geçen Gemiler*’e alır. Genellikle sadece isim değişikliğine gittiği şiirlerde, şiirin ilk hali üzerinde ciddi bir değişiklik yapılmadığı görülür, daha çok dizgi hataları ve noktalama değişiklikleri yapılmıştır. Hatalı yazılan kelimelerin değiştirilmesini bir kenara bırakacak olursak, noktalamanın değişmesi Baki Süha’nın bütün şiirlerinin üzerine onları kitap halinde toplamadan

önce çalıştığını ve ufak değişiklikler dışında herhangi bir değişikliğe gitmediği gösterir.

2.6. DİL VE ÜSLUP BAKIMINDAN ŞİİRLERİ

Baki Süha'nın şiirlerindeki dil ve üslup bakımından üç başlık altında incelememiz mümkündür:

- 1) Yahya Kemal ve çevresindeki saf şiir anlayışına yakın dil ve üslupta yazdığı şiirler
- 2) Orhan Veli ve çevresinde gelişen Garip şiiri anlayışına yakın dil ve üslupta yazdığı şiirler
- 3) Halk şiirine yakın dil ve üslupta yazdığı şiirler

İlk şiirleri ve *Cenup* adlı kitabında Yahya Kemal çevresindeki şiirden etkilendiği açıktır. Lirik bir üslup ve yer yer kapalı ifadeler kullanır. Şiirlerinin başat unsuru olan kelime tekrarlarında halk şiirinin etkisi görülür. Halk şiiri, Baki Süha'nın şiirine her dönem etki eder. Özellikle dili kullanma biçiminde mısra tekrarı, mısra başı kelime tekrarı ve rediflerde halk şiirinin etkisini görebiliriz. Ziya Osman Saba, Baki Süha'nın *Cenup* adlı kitabındaki şiirlerinde dili kullanım tercihleri ve lirik üslubu hakkında şu ifadeleri kullanır:

“(...) güzel olmakla beraber yeni olmayan şiirler. Şair esasen yenilik yapmaya gayret etmiyor, o sadece duyduklarını söylüyor ve samimi kaldığı nisbette muvaffak oluyor. Geniş ve gür bir heyecanı yok. Elindeki aletten arada sırada olsun teller kopacak vehmini uyandıran o sadâlardan yükselmiyor. Baki Süha daha ziyade yumuşak ve ince bir şairdir. Bir dağın tepesinde veya dalgalı bir deniz kenarında, değil, muayyen hudutlu bir bahçedesiniz, bu bahçenin içinde alışkın adımlarla dolaşırken mesela çok güzel tanzim edilmiş bir tarh önünde duruyor yahut bir güle eğilir gibi, ince duyulmuş bir mısraı tekrarlıyorsunuz.”¹²²

Garip şiirinin etkisi görülmeye başlanana kadar Baki Süha yer yer kapalı bir anlatım tercih etse de şiirleri hayat hikâyesiyle uyumlu seyrederek. *Gece Yağmuru* adlı

¹²² Ziya Osman Saba, “İki Şiir Kitabı”, *Varlık*, 15 Nisan 1942, C. 12, S. 211, s. 454-456

ikinci kitabından sonra Baki Süha'nın şiirinde dile dair tercihler ve üslup değişmeye, Garip şiirine yavaş yavaş yaklaşılmaya başlar fakat Baki Süha temkinlidir:

“Genç arkadaşımız Baki Süha Ediboğlu'nun ilk şiir kitabı olan Cenup'taki parçaların hepsi de, yanılmıyorsam, ölçülü idi. Yanılıyorsam da zarar yok, o kitap okuyanda öyle bir izlenim bırakıyordu. Yeni çıkardığı Gece Yağmuru'nda ise belli bir değişme var: Bir özgür koşuk, yani serbest nazım havası esiyor. Baki Süha Ediboğlu düzenli koşuğu büsbütün bıraktı demiyorum ... ama ... özgür koşuktan artık kaçmıyor, çekinerek de olsa onu deniyor; ölçülü mısralarla başladığı bir şiiri özgür koşukla bitiriyor, birçok mısralarını ayaksız, yani kafiyesiz bırakıyor.”¹²³

İşaret ve özellikle *Karanlıkta Geçen Gemiler* adlı kitaplarıyla Baki Süha'nın dilinde belirgin bir yalınlaşma görülür. Lirik ve ferdî hassasiyetleri aynı kalan şair bu kez yalın bir dil ve genişleyerek gündelik hayata da yer veren içeriğiyle Garip şiirine yaklaşır. Yine unutulmamalıdır ki, halk şiiri, Baki Süha'nın şiirini etkilemeye devam eder.

Baki Süha'nın zaman içinde şiir dili ve üslubunun nasıl değiştiğine dair iki örnek verelim. Soldaki *Kara Sevda*¹²⁴ adlı şiir ile sağdaki *Bizim Kuşak Beyoğlu'nda*¹²⁵ adlı şiirin gerek dil gerekse üslup bakımından farkı barizdir. İlk şiir Yahya Kemal ve çevresindeki saf şiir anlayışına yakın dil ve üslupta yazdığı şiirlere dâhil edebileceğimiz türden bir şiirdir. Diğeri ise Orhan Veli ve çevresinde gelişen Garip şiiri anlayışına yakın dil ve üsluptadır:

Akdeniz kıyıları, portakal bahçeleri...

Uzakta balıkçılar, yelken yelken üstüne

Seni düşünüyorum seni, beyaz ellerin

Gözlerini kapıyor ıslak melteme karşı.

Bir harap tekne gibi rüzgârların elinde

Beyaz yağmurluğu üstünde bir gece kızı

Bir aspirin istiyor benden

–Başım ağrıyor, başım

İki gündür dinmedi bu yağmur...

–Bir konyak ya da bir votka...

¹²³ Nurullah Ataç, “Sözden Söze”, *Ulus*, 17.02.1947, s. 2

¹²⁴ *Aile*, İlkbahar 1949, S. 9, s. 14

¹²⁵ *Varlık*, 1 Mart 1967, S. 689, s. 7

Kayalara çarpıyor başımı hatıralar.

Kirli su çukurlarının aynasından

Kumların üzerinde unuttuğum günleri

Bir ses yansıyor

Yırtık bir yelken gibi parçalıyor dalgalar.

–Eviniz nerede?

Yukarıdaki iki örnekte görüldüğü üzere, iki şiire de karamsar bir duygu hâkimdir ancak gerek biçim gerekse içerik olarak birbirlerinden ayrılırlar. Soldaki şiir, neredeyse belirsiz bir sevgiliden bahseder ve kapalı bir anlatımla okura kadını sezdirir. Oysa diğer şiirde görüldüğü üzere kadın, sevgili olma vasfını çoktan yitirmiştir. Şiirde diyaloglara yer verilir. İmgelere neredeyse başvurulmaz. Açık ve anlaşılır bir dili Garip etkisiyle tercih eder. Baki Süha, son dönem şiirlerinde, şiirsellikten ödün verse de şiir dilini, düz yazıya tamamen yaklaştırmaz. Denilebilir ki, Baki Süha, hayatının belirli dönemlerinde şiirinde dil ve üslup olarak belirli anlayışlardan ve kişilerden etkilenir.

3. BÖLÜM

HİKÂYELERİ

3.1. SEL GELİYOR VE DİĞER HİKÂYELERİ

Baki Süha Ediboğlu, 1939-1940 yılları arasında yazdığı, *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladığı yirmi beş hikâyeyi *Sel Geliyor* adıyla 1943 yılında yayımlar. Yazarın hikâyelerini topladığı başka kitabı bulunmamaktadır.

“Bu eser, Cumhuriyet dönemi hikâye anlayışının bir yansımasıdır. Bu dönem hikâyelerinde Ömer Seyfettin ve Memduh Şevket Esendal’ın etkisi bariz bir biçimde görülür. Ayrıca yeni hikâye anlayışında Sabahattin Ali, gözlem ve realiteyi ön plana çıkarır.”¹

Bu kitaptaki hikâyelerin haricinde yine *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan ve kitabında yer almayan on iki tane hikâyesi mevcuttur. Kitapta yer almayan gazetede yayımlanan hikâyeler şöyledir:

- 1) “Eski Komşu”, *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1940, s. 4
- 2) “İspartalı Kara Emin”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1946, s. 4
- 3) “Kırkikindi Yağmurları”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1946, s. 4
- 4) “Bekçinin Rüyası”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1946, s. 4
- 5) “Zivint Pınarı”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1947, s. 4
- 6) “Toptan Satış”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1948, s. 4
- 7) “Fatma”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1948, s. 4
- 8) “Böyle Şaka Olur Mu?”, *Cumhuriyet*, 21 Haziran 1948, s. 4
- 9) “Sarıkız”, *Cumhuriyet*, 22 Haziran 1948, s. 4
- 10) “Kulaksız Hüsnü”, *Cumhuriyet*, 3 Ağustos 1948, s. 4
- 11) “Sarıkamış’taki Plaj”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1948, s. 4
- 12) “Ormandaki Pazarlık”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1948, s. 4

¹ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

3.2. İÇERİK BAKIMINDAN HİKÂYELERİ

3.2.1. Köy ve Köy Hayatı

Baki Süha'nın hikâyelerinde köy ve köy hayatına sıkça rastlanır. Onun hikâyelerinde köy ve köy hayatını tabiatla doğrudan ilişkili bir biçimdedir. Bunun yanı sıra köyde yaşayan insanların birbirleriyle kurdukları iletişim, küçük bir yerleşim yerinde bir arada yaşamının zorlukları ve bunlara dışarıdan bir göz olarak köyde görev yapan memur karakterler hikâyelerdeki başlıca unsurlardır. Köy hayatının zorluklarının yanı sıra, köy, şehir ve şehir hayatının karşıtı olarak konumlanır.

Hikâyelerde köy ve köy hayatıyla ilişkili olarak tabiata yer verilir. *Sel Geliyor* adlı hikâyede sabahın erken saatlerinde köye gelen biri genç diğeri ihtiyar iki haciz memuru ve köylüler arasında geçen olay konu edilir. Hikâyenin girişinde değirmen ve tabiat unsurları bir arada tasvir edilir. Vergini borcunu ödemeyen ya da ödeyemeyen köylüler 1930'lı yılların alışıldık konularındandır. Hikâye gündelik hayatın akışında devam eder; yemek yenir, işler planlanır. İhtiyar memur değirmene uyumaya gider ve işleri genç olana bırakır. Bu, bir bakıma şehir hayatına dair olarak memuriyetteki hiyerarşinin göstergesidir. Köydekilerin haciz memurlarına karşı gösterdiği sıcak tavır dikkat çekmektedir. Köylülerin birbirleriyle ilişkilene biçimi memurların aksine yatay düzlemindedir. Hikâyenin kırılma noktası olan yağmur başlar, fırtınaya dönüşür. Köylüler fırtına çıkacağını hikâye boyunca birkaç kez tekrarlarlar. Tabiata dair bir unsur olarak fırtına hikâyenin kurgusunda belirleyici rol oynar. Köylüler selin yönünü değirme girişimlerinde bulunurlar fakat bu girişimler işe yaramaz. İyice şiddetlenen ve değirmeni de yıkan sel karşısında gerek devlet memurları gerekse köy ahalisi çaresiz kalır. Bu bakımdan hikâyede köy doğal afetlerden kolay etkilenen bir konumdadır. Nihayetinde ihtiyar haciz memuru yıkılan değirmende sele maruz kalarak yaşamını yitirir. Bu bakımdan hikâyede vurgulan köyde yaşayan insanların gerek tabiata dair bilgisi gerekse tabiatla başa çıkma bakımından şehirlilerden vasıfça üstün olduğudur.

Yağmurdan Kaçarken adlı hikâyede de tabiata dair bir unsur olarak yağmur önemli bir rol oynar. Bu hikâyede ana kahraman yoktur. Mahalle olarak bir topluluk ormana odun kesmek için giderler. *Sel Geliyor* adlı hikâyede olduğu gibi köylülerin yağmur karşısında korktukları durum sel felaketidir. Kafile yağmurun dinmeyeceğini anlar ve bir mağaraya sığınır. Hava karardığı için endişeli bir bekleyiş hâkimdir. Bu esnada askerlerin gelmesiyle kafile rahatlar. Fakat askerler onları kurtarmak için değil kaçak odun kestikleri için kafiledelikleri yakalamaya gelmişlerdir. Yakalanmalarına sebep ise durmadan yağın yağmur ve topluca mağaraya sığınmak zorunda kalmalarıdır.

Dedikodu, Baki Süha'nın hikâyelerinde köy hayatına yer verdiği hikâyelerinde yer bulur. *Köy Kâtibi* adlı hikâyede, ana kahraman Nahiye Müdürlüğü'nde kâiptir. Şehre ve şehir hayatını bilir. Köye ve köy hayatına dair olumlu düşünceleri olan ve köyde günlerini yürüyüşlerle, kahvede sohbetlerle geçiren kâtip hayatından memnundur. Köy onun için güzel ve kirletilmemiş olanı temsil eder. Fakat kadın meselesi sebebiyle arkasından yapılan dedikodulara tesadüfen denk gelmesiyle, köy ve köy hayatına dair fikirleri değişir. Baki Süha'nın hikâyelerinde, büyük ölçüde gerçek hayatta olduğu gibi, köyde çıkan dedikoduların odağında kadın-erkek ilişkileri vardır. Hikâyenin son cümlesi ana kahramanın köy ve köy hayatına dair hayal kırıklığını göstermesi bakımından önemlidir:

“Ertesi sabah Nahiye Müdürü'ne hitaben bir istifaneme yazıp bırakarak İstanbul'a hareket ettim. Artık hiç değişmeyen hakikate bir defa daha inanmışım: ‘Yalansız ve dedikodusuz bir yer olamaz.’”²

Ev Sahibimiz adlı hikâyede küçük bir kasabada, orada yaşayanlarca ahlaksız olarak nitelenen bir kadını görürüz. Köy hayatına dair bir unsur olarak dedikodu Baki Süha'nın hikâyelerinde bir gerilim unsuru olarak karşımıza çıkar. Benli Naciye bütün kasabanın arkasından dedikodusunu yaptığı bir kadındır ve eşini bir sebepten kaybetmiştir. Bahçeli bir evde oğlu ve kardeşiyle yaşar. Güzel ve fettan bir kadın olarak tasvir edilse de hikâyede sözü edilen dedikoduları doğrulayacak bir bilgi yoktur. Hikâye Benli Naciye'nin bir Hıdırellez günü dağa kaçırılmasıyla biter. Bu

² “Köy Kâtibi”, *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1938, s. 4

bakımdan köy ve köy hayatına dair olarak dedikodu ve kadın kaçırma unsurları hikâyede mevcuttur.

Bir Sürpriz adlı bir diğer hikâyede ise köyde çalışan fakat ailesi İstanbul'da olan bir Nadide adlı ebeinin başından geçenleri konu edinir. İş arkadaşı olmaları sebebiyle yakın görünen ebe ve doktorun küçük yerleşim yerinde dedikodusu yapılır. Genç kadın kendisi ve iş arkadaşı hakkında söylenenlere tahammül edemez haldedir. Bu durumdan ana kahraman tarafından kurtarılır. Hikâyede köy ve köy hayatı sadece şehirden gelen insan için değil, genel olarak kötü bir hayat olarak resmedilir.

Vehim adlı hikâyeye bir köy kahvesinde öğrenci ve hocası arasında geçer. Öğrenci okula pek uğramayan melankolik bir kahramandır. Okuldan çok köy kahvesinde vakit geçirir. Kahraman için köy kahvesi onun bütün benliğine hâkim olan köy ve kır fantezisinin bir unsurudur. Bu hikâyede de yağmur, hayata etkisi bakımından önemlidir. Öğretmen, öğrencisinin neden sürekli kahvehanede zaman geçirdiğini anlamadığı için kendi kendisine kötü düşüncelere kapılır. Öğrencisinin, karısıyla ilişki kurmak istediği korkusu öğretmene hâkim olur. Bu ve buna benzer korkular, insanların bir arada yaşadığı küçük yerleşim yerlerinde paranoya haline daha kolay gelebilir. Öğrenci, şiddetli yağmur sebebiyle evine gidemediği için hocasında kalmak ister. Öğretmen bu isteği geri çevirir. Öğretmenin korktuğu şeyi, onun gönderdiği bir notla öğrenen ana kahraman yağmura rağmen evine doğru koşar adım gider. Özellikle köyde çıkacak bir dedikodunun korkusunu içinde duyan öğretmenin tavrı, öğrenci üzerinde de oldukça etkilidir.

Yolculuk adlı hikâyeye, köyden şehre çeşitli ihtiyaçları için gitmek isteyen insanların hikâyesidir. Ana kahraman memurdur ve gözlemci pozisyonundadır. Köy hayatına dâhil olan insanlarla memur kesimden olan insanlar arasında tartışmalar yaşanır. Baki Süha'nın köyü şehrin karşısına konumlandığından bahsetmiştik. Yaşlı bir kadın ile nüfus memurunun hademesi, jandarma ile bakkal arasında ufak tartışmalar çıkar. Bakkal, ayağının dibinde taşıdığı pekmez küpünü kamyonun üstüne yerleştirmek zorunda kalır. Ne köye ne de şehre ait olan bir unsur olarak çingeneler kamyonun üzerinde seyahat ederler. Yolculuk böyle devam ederken yine şiddetli bir yağmur neticesinde yol kapanır. Yolcular inip en yakın kahveye yürümek zorunda kalırlar. Kamyon yola devam edemez hale geldiğinde bakkalın pekmez küpünün

çingeneler tarafında çalındığı anlaşılır. Çingeneler köylülere ait birkaç eşya ile birlikte kaçmışlardır.

Fatma adlı hikâyede çalışmak zorunda kalan genç bir kadının köy halkı tarafından nasıl algılandığı öne çıkar. Bu bakımdan *Fatma* adlı hikâye *Ev Sahibimiz* adlı hikâyeye bir açıdan paralellik gösterir. *Fatma* adlı kahraman pazarda satış yapmak üzere köyden kasabaya gitmesi aynı zamanda dedikodu sebebidir:

“Birdenbire içine bir korku düştü. Köydeki üvey annesi ile tam bir seneden beri kūs olduğu için onun bir dedikodu çıkarması mümkündü.”³

Fatma’nın pazara giderken karşılaştığı kişiler, başta şoför Cemal ve muavini olmak üzere onun hakkında türlü istek ve düşüncelere sahiplerdir:

“–Şimdi Bitirim Cemal ona bir oyun yapacağı benziyor; baksana bedava kasabaya götürmeğe kalktı.

–Şaşarım aklına Bitirim Cemal’in... O kız hem bedava kamyona biner, hem kendine oyun oynatmaz. O ne kâfirdir bir bilsen...”⁴

Bu esnada *Fatma*’nın sözlüsü tarafından takip edildiğini anlarız. Köy hayatındaki kadınların, özellikle kadın-erkek ilişkilerinde yaşadığı zorluklar bazı hikâyelerde öne çıkar. *Fatma*, otobüsün önünde sözlüsünün şiddetine maruz kalır.

Ormandaki Pazarlık adlı hikâyede ise köyde yaşayanlarca biri iyi diğeri kötü olarak nitelenen iki kadın aynı gün vefat eder. Hikâye kadınların ölmesinin ardından köylülerin arasında geçen bir dizi varsayımlar üzerine kurulur:

“–Mademki muhtarın karısı hakkın rahmetine kavuştu, senin evdeki dul kızı muhtara verelim.”⁵

İki arkadaş kurdukları hayali iyice genişletirler ve olmayan bağ, bahçe için tartışırlar. Bu uzun tartışmayı muhtarın öldüğü sanılan karısının ormanda odun keserken görülmesi sonlandırır. Hikâyedeki dedikodular öne çıkar.

³ “*Fatma*”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1948, s. 4

⁴ A.g.m.

⁵ “*Ormandaki Pazarlık*”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1948, s. 4

Baki Süha'nın hikâyelerinde köy ve köy hayatına dair insanlar arasındaki ilişkiler, bu ilişkilerdeki dedikodu ve tabiatın insana olan üstünlüğü bariz bir biçimde öne çıkar. Köy, memur-köylü, köylü-çingene, köylü-şehirli ilişkilerinde ya da tabiat-insan ilişkisinde önemli bir yere sahiptir.

3.2.2. Kavuşulamayan Aşk ve Sevgili

Baki Süha'nın hikâyelerinde sevgili tematik olarak öne çıkan bir başka unsurdur. Ana kahraman için sevgili ulaşılmaz bir konumdur fakat sevgilinin ulaşılmaz konumu ana kahramanın ona ulaşma çabasının ardından meydana çıkar. Sevgili, evli, evlenmek üzere ya da bir başkasını tercih eder durumdadır. Bu bakımdan hikâyelerdeki aşkın gerçekleşmesi imkânsızdır. Baki Süha'nın şiirlerindeki sevgili anlayışıyla hikâyelerindeki sevgili anlayışı oldukça benzerdir. Âşık ya da sevgiliyi arzulayan kahraman için sevgiliye kavuşma vasıtası evliliklerdir. Örneğin *Adisababalı* adlı hikâyede melankolik ve yalnız kahraman evlenmek ister. Yakınında evlenebileceği birilerini arar:

“Yıllardan beri büyük bir sükûnet ve melânkoli içinde yüzen ruhum, hareket ve neşe istiyordu. Gümrük müdürünün otuzuna yakın en büyük kızı Naime içimde hâlâ tahlil edemediğim merhamete yakın bir sevgi hislerini filizlendiriyordu. Zaman zaman evlenip bir yuva kurmak fikri kafamı alt üst ediyordu. Fakat bu düşüncenin otuzunu geçmek üzere bulunan bir kızla tahakkuk edip etmeyeceğini kestiremiyordum.”⁶

Hikâyenin sonunda ana kahraman Naime'den bir not alır ve *Adisababalı* Bayram Çavuş'un Naime'nin nişanlısı olduğunu öğrenir. Ana kahramanlar rakipleri karşısında genellikle herhangi bir eylemde bulunmaz. Zaten bu tür hikâyeler genellikle ana kahramanın sevgiliye ulaşamayacağını anladığında son bulur.

İklim Farkı adlı hikâyede de benzer bir durum söz konusudur. Ana kahraman Cabi Baha yeni taşındığı mahallesinde adını bile bilmediği bir kadına gönlünü kaptırır:

⁶ “Adisababalı”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1939, s. 4

“Yeni mahallesinde sadece akşamüzzerleri penceresinden müteahhidin kırmızı yüzlü, tıknaz, keman meraklısı kızını seyredabiliyordu. Bir gün, ismini bile öğrenemediği bu genç kıza şu mektubu gönderdi...”⁷

Biraz romantik ve biraz melankolik bir kahraman olan Cabi Baha’ya gelen cevapta Meliha’nın sert cümleleri vardır ve iki ay sonra evlenecektir. Ana kahraman hikâyenin sonunda tutulduğu kadının sadece adını ve evleneceğini öğrenir.

Mahalle adlı hikâyede ana kahraman Macit Bey, otuzlu yaşlarda ve yalnızdır. Yeni bir mahalleye taşınmış ve burada Leyla adında bir kadınla aralarında gönül bağı oluşmuştur. Leyla zengin bir adamla evlenmek mecburiyetinde kalır fakat ikisinin birbirine olan sevgileri bitmemiş olsa bile artık bir araya gelmeleri mümkün değildir.

Kırkikindi Yağmurları adlı hikâyede iki genç olan Celal ile Güzin beraberdirler. Celal melankolik bir kahramandır ve bir gün ikisi beraber sırlıslık olana kadar yağmur altında yürürler. Bu, Celal’in isteğidir ve Güzin buna bir anlam veremez. Hikâyenin sonunda her şey açıklığa kavuşur:

“Seni daha uzun zaman aldatmağa hakkım yok. Onun için hakikati olduğu gibi anlatmak mecburiyetindeyim. Bu, benim hissettiğim acıların en büyüğüdür. Senden çok evvel tanıdığım – şimdi toprak altında olan– Meliha adında bir kızcağız vardı. ... Tam iki sene müşterek bir hayattan sonra onu kaybettim. Son buluşmamız kırkikindi yağmurları altında olmuştu...”⁸

Bu bakımdan aşk, gerek Celal gerekse Güzin için yine imkânsızdır. Hikâye, taraflar için aşkın ulaşılmaz olduğunun kesinleştiği noktada son bulur. Hikâyelerde sevgililerin kavuşması için hep bir engelleyici unsur mevcuttur. *Bir Bahar Hikâyesi*’nde de yine buna benzer engelleyici bir durum vardır.

İsim Günü adlı hikâyede Nedret ve Ferdi sanatoryumda tanışan iki gençtir. Çok iyi arkadaşlardır. Ferdi teyzesinin kızı Süheyla’yı sevmektedir. Ferdi yalnız dolaşmaktan zevk alan Baki Süha’nın diğer melankolik tiplerinden biridir. Nedret, arkadaşı Semahat’ın doğum günü kutlamasına Ferdi’yi de çağırır. Hikâyedeki kahramanların hepsi Avrupa görmüş, kültürlü ve orta-üst sınıfa mensup ailelere sahiptir. Doğum günü kutlamasının ardından Nedret, Ferdi, Semahat ve diğer

⁷ “İklim Farkı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1939, s. 4

⁸ “Kırkikindi Yağmurları”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1946, s. 4

arkadaşları Çamlıca'da bir gezintiye çıkarlar. Diğer hikâyelerde olduğu gibi burada da hikâye taraflardan birinin aşka dair engelleyici unsuru öğrenmesiyle son bulur:

“Bir iki dakika sonra kalın bir çam ağacının altında gözlerine inanmayacak bir manzara ile karşılaştı. Süheyla, genç, iriyarı bir delikanlının yanında, ona sessizce bir şeyler fısıldıyordu.”⁹

Görüldüğü üzere Baki Süha'nın birçok hikâyesinde aşk, karşılıksızdır ve kahramanlar için hayal kırıklığı sebebidir. Bunun yanı sıra âşık olan kahramanlar *Kırkikindi Yağmurları*'nda olduğu gibi genellikle geçmişte saplandıkları insanda diretir, ona sadık kalırlar. *Zivint Pınarı* adlı hikâyede de benzer bir durum söz konusudur. Kara Cemal adlı kahraman Hatice'yi sevmektedir fakat Hatice'nin nişanlısı Haydar tarafından vurularak topal bırakılır. Bunun sonucunda Haydar hapse girer. Hatice nişanlısını sevmektedir ve kasabaya gitti vakitlerde ona mektup göndermek için her seferinde Manifaturacı İbrahim Efendi'ye uğrar. Hatice kasabaya giderken *Zivint Pınarı*'nın olduğu yerden geçmektedir. Kara Cemal her seferinde pınarın başında Hatice'yi bekler ve bazen de onu gözetler. Hikâyenin son kısmında Haydar'ın üç yıl evvel öldüğü, Hatice'nin mektuplarına cevap verenin Kara Cemal olduğu anlatıcı tarafından açıklanır. Kara Cemal ne olursa olsun sevdiği kadından vazgeçmemiş ama ona kavuşmak için herhangi bir girişimde de bulunmamıştır. Çünkü Hatice'nin hâlâ nişanlısı Haydar'ı seviyor oluşu, Kara Cemal'in Hatice'ye kavuşması önünde engel teşkil eder.

Âşık kahramanın sevdiğine kavuşmak için herhangi bir girişimde bulunmadığı durumlar Baki Süha'nın hikâyesinde sıkça görülse de *Niçin Gelmiyorsun* adlı hikâye istisnadır. Aşkına karşılık bulaman erkek kahramanlar ya sevdikleri kadına sadık kalıp başka bir kadına yönelmezler ya da sevdikleri kadın için herhangi bir girişimde bulunmazlar. Fakat *Niçin Gelmiyorsun* adlı hikâyedeki âşık kadın kahraman sevdiği erkeğe kavuşmak için elinden geleni yapar. Hikâyenin kahramanları orta-üst sınıfa mensuptur. Ana kahraman Feride anlaşılmaz bir haletiruhiyeye sahiptir. Bazen bir çocuk kadar korkak ve çekingen, bazen de akla hayale gelmeyecek derecede kurnaz ve zalim biridir. Hâlâ Amerikan Koleji'nde âşık olduğu Türkçe hocası Vedat'ı sevmektedir. Fakat Vedat, Feride sayesinde tanıştığı,

⁹ “İsim Günü”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1940, s. 4

Feride'nin teyzesinin kızı olan Nermin'le beraberdir. Hocalığı bırakmış ve aktör olmuştur. Feride de tiyatro oyuncusudur ve hikâyenin geçtiği zamanda Feride'nin film şirketinde çalışan kardeşi Nüzhet ile berber Mısır'da bir film çekmek için bulunurlar. Feride, Nüzhet ile beraber Nermin'in Mısır'da olmasını fırsat bilerek Nüzhet'in ağzından Nermin'le evlendiklerine ve bir daha ülkeye dönmeyeceklerine dair yalandan bir mektup yazar ve yazdığı mektubu Vedat'a okutur. Bunun üzerine Vedat ile Feride evlenme kararı alırlar. Fakat Vedat, Baki Süha'nın diğer erkek kahramanlarında olduğu gibi yine de Nermin'i sevmektedir:

“[Vedat] bir yarı uyku halinde idi. Telaşla kapının çalındığını duyar gibi oldu. Ağır ağır merdivenlerden inip kapıyı açtı; boş ve karanlık sokakta kimsecikler yoktu.

– Nermin! Nermin! Niçin gelmiyorsun? diye bağırdı.

Tenha sokakta in cin yoktu. Yalnız acı bir sonbahar rüzgarı uğulduyordu. Kapıyı hızla kapayarak koşa koşa odasına çıktı. Ve hıçkırıklar içinde karyolasına yüzükoyun uzandı.”¹⁰

Görüldüğü üzere bu hikâyede Feride, sevdiği için elinden geleni yapar fakat Baki Süha'nın erkek kahramanları için aynısını söyleyemeyiz. Hikâyelerdeki aşk her zaman karşılıksızdır ve hikâyeler bir bakıma kahramanların aşkının karşılıksız olduğunu öğrenme sürecini konu edinir.

3.2.3. Parasızlık

Baki Süha'nın hikâyelerinde parasızlık da önemli öne çıkar. Parasızlık, kahramanların eylem potansiyeline yön verecek ölçüdedir. Genellikle parasızlık kahramanların temel ihtiyaçların karşılama noktasında sorun teşkil eder. *Sahtekâr Mı* adlı hikâyede ana kahraman pansiyonda kalan yalnız biridir. Meçhul sanatkâr parasızdır, sigara alacak parası bile yoktur. İzmarit aramak için dışarı çıkar fakat bulamaz. Pansiyona döndüğünde tıp fakültesinde öğrenci olan arkadaşını hastalanmış bir halde bulur:

“Meçhul sanatkâr ve genç tıbbiyeli bir saat sonra Cerrahpaşa hastanesinde idiler. Hasta, ilk uyuşturucu iğnelerden sonra derin bir uykuya dalmıştı. Başında arkadaşı bekliyordu. O da, pansiyon komşusu gibi hasta olup, beyaz yataklar üzerinde yatmak ve aylardan beri hasret

¹⁰ “Niçin Gelmiyorsun”, *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1939, s. 4

çektığı sıcak yemeklerden yemek istiyordu. Arkadaşının hastalığı ona bir lüks kadar cazip ve cana yakın görünüyordu...”¹¹

Ana kahraman parasızlık sebebiyle hasta olarak hastanede kalmak için bir plan yapar ve hastaymış gibi davranır. Fakat hastanede kalmayı başaramaz. Baki Süha'nın hikâyelerinde parasızlık çeken kahramanlar genellikle günü kurtarmak için yaşayan kişilerdir. *Sokak Adamı* adlı hikâyenin ana kahramanı olan Suat, “üç günden beri aç denilebilecek bir vaziyette”¹²dir. Yiyecek alabilecek çok az parası bulunmaktadır. Balık-ekmek alır fakat balıkçı kahvesine oturacak parası olmadığı halde onu kabul ederler. Hikâyede Suat'ın nerede yaşadığından bahsedilmez fakat hikâyenin sonunda sandalın birinde uyuyakaldığı için gidecek bir yerinin de olmadığı çıkarılabilir. Sabah, uyuduğu balıkçı teknesinin kaptanı tarafından uyandırılır. Tekne denize açılmış, balık tutma işi çoktan bitmiştir.

Biyografik unsurlarıyla dikkat çeken *Kulaksız Hüsnü* adlı hikâyede parasızlık sebebiyle çekilen sıkıntılar hikâyenin başında vurgulanır:

“Tam yedi aydan beri otel köşelerinde kalan Hüsnü, İstanbul'dan Ankara'ya memur olarak geldiği bankadan aldığı maaşla kıt kanaat geçinebiliyordu. Hava parası verip güzelce bir oda tutamadığı için hayatını bir türlü düzene koyamamıştı.”¹³

Hüsnü, parasızlık sebebiyle kalacak ve uyuyacak iyi bir yer bulamamıştır. Bu sebepten kâbuslar görür. Benzer bir durum Bekçi'nin Rüyası adlı hikâyede de vardır. Parasızlık sebebiyle kızının istediği ayakkabıyı alamayan Kastamonulu İsmail rüyasında bir yangın görür. Yangının ortasında İsmail'in kızı Fatoş gelir:

“– Buraya seni kim getirdi, nasıl geldin?”

–Hiç, kendim geldim...

–Neden geldin?

–Sen bana ayakkabı almadığın için geldim...

–Burada sana birisi ayakkabı mı verecekti?

–Anam söyledi; ‘Yangın yerinde baban sana ayakkabı bulsun’ dedi.”¹⁴

¹¹ “Sahtekâr Mı?”, *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1939, s. 4

¹² “Sokak Adamı”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1939, s. 4

¹³ “Kulaksız Hüsnü”, *Cumhuriyet*, 3 Ağustos 1948, s. 4

Görüldüğü üzere parasızlığın sebep olduğu durum bekçilik yapan kahramanı rüyasında bile rahat bırakmaz. Baki Süha'nın hikâyelerinde parasızlığa karşı genellikle bir çözüm arayışına gidilmez. Fakat *Hesaplı Macera* adlı hikâye istisnadır. Kahraman, eniştesi tarafından soyulur. Bunun üzerine parasız kalır ve ne yapacağını bilemez. Kahramanın aklına ara bir görüştüğü kadın gelir. Onunla buluşur ve kadının çantasından gizlice paraları alır. Akrabaları tarafından soyulması ve parasız kalması sebebiyle rahatça hırsızlık yapar.

Hikâyelerdeki parasızlık daha çok geçim derdiyle ilgilidir. Gerek yalnız kahramanlar gerekse bir aileye bakmakla yükümlü olan kahramanlar parasızlığı farklı şekillerde yaşar. Fakat hepsinin ortak noktası parasızlığın kahramanların eylem potansiyelini etkilemesidir.

3.2.4. Hastalık

Baki Süha hayatı boyunca çeşitli hastalıklarla mücadele eder. Vefat etmesi de müzmin bir akciğer rahatsızlığı sebebiyledir. Bu bakımdan hayatında önemli bir yer teşkil eden hastalık, onun hikâyelerine de yansır. *Aksi Tedavi* adlı hikâye hariç hikâyelerdeki hastalıklar bedenseldir.

Hakikat adlı hikâyede gözlerinden rahatsızlığı olan bir otuz yaşında bir adamın tedavi için İstanbul'a gelmesi konu edilir. Bu hikâyedeki önemli nokta bedensel rahatsızlığın kahramanın ruh sağlığına olan etkisidir. İyileşme süreci zordur, aylar sürer ve kahraman için tekdüze, umutsuz bir yaşantı sebebidir:

“Yemek yemek, içmek, uyumak ve hasta gözünü tedavi ettirmek için muayyen saatlerde hastaneye gitmek... Bu can sıkıcı ve değişmeyen hayatın bir türlü sonu gelmiyordu. Anadolu'dan İstanbul'a ilk geldiği günlerde köprünün üstünde durarak hayran hayran sağa sola bakınmış ve pek muazzam bulduğu bu şehirde, yıllardan beri çektiği dertlerini, can sıkıntılarını kaybedeceğini zannetmişti.”¹⁵

Hastalığın varlığı çekilmezdir. Kahraman için oldukça sıkıntılı bir süreç olsa da iyileşmek de onu huzura kavuşturmaz. Bu noktada bedensel iyileşme, kahramana

¹⁴ “Bekçinin Rüyası”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1946, s. 4

¹⁵ “Hakikat”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1939, s. 4

yeni dertler getirir. Ruhsal olarak odak noktası bedeninden çevresindeki insanlara yönelen kahraman, insanların davranışlarıyla yeni bir sorunla karşılaşır:

“İstanbul’a gözlerini tedavi ettirmeğe gelen genç muallim, birkaç ay içinde, hayatı bambaşka görmeğe başlamıştı. Bütün insanî hareketlerin altında sinsi ve hasis maksatlarının gizli olduğuna inanıyor, her gülen yüzde turnaklarını gizleyen bir kedinin nankörlüğünü vehmediyordu.”¹⁶

Hastalıktan kurtulup köyüne döneceği sırada kahraman, kaldığı otelin yandığını öğrenir, olduğu yere çöker. Hikâye sağlıklı görebilen gözlere sahip kahramanın çaresizlik içinde kaldığı bu durumla sona erer. Fiziksel hastalığın iyileşmesi, kahramanı ruhsal olarak kötü etkilemiştir.

Suat’ın Elleri adlı hikâyede ise kahramanın akciğer rahatsızlığının iyileşme süreci konu edilir. Hikâye, Baki Süha’ya dair otobiyografik unsurlar bulunması sebebiyle de önemlidir:

“Kuzenimin delaleti ile yattığım hastanede fazlasıyla üşüttüğüm ciğerlerimi beş gün zarfında iyi etmişlerdi. Artık tatlı ve zararsız hastalığımın kendine göre sevimli bir nekahet devresi başlamıştı. Sabahları güneşlenmek üzere, etrafı kameriyeli havuzun kenarında tüy kadar hafif hissettiğim vücudumu sonsuz bir huzur içinde dolaştırıyordum. ... bu hastaneden anneme uzun mektuplar yazmağa başlamıştım. Bu mektupların ekserisini bir kardeş gibi sevdiğim hastabakıcı Suat’la birlikte yazıyorduk.”¹⁷

İyileşme sürecindeki kahraman kendisine şefkatli bir tavırla yaklaşan ve sürekli onunla ilgilenen hastabakıcı Suat’a minnet ve sevgi hissetmektedir. Bu hikâyede hastalık yeni bir dostluğun kurulmasında önemli rol oynadığından kahramanın hafızasında iyi bir yer eder.

Ispartalı Kara Emin adlı hikâyede yol inşaatında çalışan bir işçinin sıtma olmasıyla ilgilidir:

“Ispartalı Kara Emin Antalya ile Burdur arasındaki şosenin tamirinde çalışıyordu. Yevmiyesi 250 kuruştı. Terli terli çok su içtiği bir günün akşamında sıtmaya yakalandı. Arkadaşları levazım çadırına kaldırdılar. Üstünde birkaç yorgan örttüler; içine birkaç diş sarımsak atıp

¹⁶ “Hakikat”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1939, s. 4

¹⁷ “Suat’ın Elleri”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1939, s. 4

susuz rakı içirdiler... İmansız sıtma Kara Emin'i bir iki saat içinde büsbütün karartıp sararttı.”¹⁸

İş arkadaşları ve yol inşaatında çalışan mühendis onun hasta olduğuna inanmazlar. Hastaneye gönderip işine son verirler. Hastalık, ana kahramana ve hikâyeye doğrudan etki eder. Hastalığı yüzünden işsiz kalan Emin, hastanede bir vesile ile iş bulur, odacı olarak hastanede çalışmaya başlar. Daha sonrasında işine son veren mühendisle çalıştığı hastanede karşılaşır. Mühendis de sıtma olmuştur. Hastalık gerek toplumsal olarak gerekse de kültürel olarak birbirinden farklı iki kahramanı eşitlemesi bakımından önemlidir.

Görüldüğü üzere Baki Süha'nın hikâyelerinde hastalıklar bedenseldir fakat *Aksi Tedavi* adlı hikâyede aklî bir hastalığın nasıl meydana geldiği ya da gelebileceğiyle ilgilidir. Kudret, Avrupa görmüş entelektüel yanı olan ve kendisini gündelik hayattan soyutlamış bir kahramandır. İnsanlık Nereye Gidiyor adında iki ciltlik bir kitap taslağı vardır. Ablası Nezihe onun gündelik hayatla daha fazla meşgul olmasını istemektedir. Böylece kardeşini düşüncelerinden, kendi kafasının içinden kurtarabilecektir. Bu sebeple bir gün kitap taslağını yakar:

“İki gün sonra büyük tehlike kendini göstermiş ve bir Pazar sabahı Kudret'i emrazıakliye hastanesine sevk edilmek üzere otomobile güçlkle bindirilirken görmüştü.”¹⁹

Hayatı boyunca uğraştığı eser, bir seferde kül olduğu için Kudret'in hayat amacı da ablası tarafından elinden alınmış olur. Bu sebeple aklî melekeleri iflas eder. Görüldüğü üzere hastalık, Baki Süha'nın hikâyelerinde gerek bedensel gerekse zihinsel olarak kendisine yer bulur. Bu hikâyelerin büyük çoğunluğunda Baki Süha'nın hayatı boyunca karşılaştığı ve mücadele etmek zorunda kaldığı hastalıkların büyük payı vardır.

¹⁸ “İspartalı Kara Emin”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1946, s. 4

¹⁹ “Aksi Tedavi”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1939, s. 4

3.2.5. Yasak İlişki

Baki Süha, hikâyelerinde toplum tarafından hoş karşılanmayan ilişkilere de yer verir fakat hikâyelerin çok az bir kısmında yasak ilişki ya da toplum tarafından onaylanmayan ilişkiler vardır. O, şiirlerinde olduğu gibi hikâyelerinde de cinselliği açıkça belirtmez.

Çabucak Git adlı hikâyede kahraman, misafir geldiği köyde hastalanır. Komşu köye düğüne gitmek zorunda kalan ev sahipleri, hasta kahramanın yanına hizmetçi bir kız bırakarak köyden ayrılırlar. Kahraman, güzel hizmetçi kızla birlikte olur fakat bu kısım hikâyede anlatılmaz. Hikâyenin sonunda ana kahraman birden bire iyileşerek köyden ayrılır. Ev sahiplerinin dönmesini beklemeden köyden ayrılması toplumca onaylanmayan bir ilişki yaşamış olmasından kaynaklanır.

Bir Piyes adlı hikâye aslında bir piyes yazarının yazdığı piyesi sporcu bir dostuna anlatmasından ibarettir. Piyesteki ana kahraman ağabeyinin karısıyla yasak ilişki yaşar. Kahraman, yengesinin hastalığı ve yaşadığı yasak ilişkiden pişmanlığı sebebiyle ağabeyinin ilgilenmediği çocuklarına bakma görevini üstlenir:

“...ağabeyimin karısını seviyordum. Hem delicesine... Herkes bunun farkına varmıştı. Bütün akraba ve dostlarımız her şeyi biliyorlardı. Fakat ağabeyim hiçbir şüpheye yer vermiyordu. Genç kadınla tam dört sene seviştik. İkimiz de bedbahttık. ... Büyük bir vicdan azabı içinde yaşıyordum.”²⁰

Ana kahraman hem yasak ilişkiden duyduğu vicdan azabı hem de çocukların annelerine benzemesinden dolayı onlarla ilgilenir. Bu bir anlamda yasak ilişkinin devam ettirilmesi ve ana kahramanın ağabeyinin yerini almasıdır. Yenge hastalık sebebiyle ölür:

“Çocuklara büyük bir sevgi ve ihtimamla bakmaya başladım. Memnu aşkımla sevimli bir hatırası yaşayacak olan iki küçük kız, gündün güne annelerine benzeyen bir çehre ve haletiruhiye içinde inkişaf ediyorlardı. Onları her gün mekteplerine kadar kendi elimle götürüyordum, akşamları da yemeklerini yedirdikten sonra dersleri ile meşgul oluyordum.”²¹

Hikâye piyes üzerine konuşan iki arkadaşın diyaloglarıyla devam eder. Piyes yazarı yasak ilişkiyi kendisinin yaşadığını konuşma sırasında belirtir. Fakat önemli

²⁰ “Bir Piyes”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1939, s. 4

²¹ A.g.m.

nokta şu ki, yazar, başından geçen bu yasak ilişkiyi piyese dönüştürürken kendisin, teyze rolünde konumlandırmıştır çünkü çocuklar, ana kahraman tarafından yetiştirilir. Bu bakımdan ana kahraman, yaşadığı yasak ilişkiyi meşru kılınmak istemektedir.

Göl Perileri adlı hikâyede ise toplumca onaylanmayan bir ilişki karşısında köy halkının tavrı öne çıkar. Emekli bir devlet memuru olan Celal Bey'in göl kenarında bir evde kızı Mualla ile yaşadığını zanneden ana kahraman köylülerden, genç kadının aslında adamın sevgilisi olduğunu öğrenir. Ana kahraman da Mualla'yı sevmektedir. Köylülere göre ahlaksız olan Celal Bey, gölde genç sevgilisiyle beraber sabahları yüzmektedir. Bu durum köylülere göre göl perilerini kaçırmış, gölü bir hastalık kaynağı haline getirmiştir. Aslında göl, kirlilikten dolayı sıtmaya sebep olmaktadır. Bir sabah ana kahraman Celal Bey ve Mualla'yı gizlice izler ve genç kadının yaşlı adamın sevgilisi olduğuna ikna olur.

Baki Süha'nın hikâyelerinde yasak ilişkiye temel hazırlayan unsur, çoğu zaman gerçek hayatta da olduğu gibi, erkeğin beraber olduğu kadına göre yaşça fazla büyük olmasıdır. Bu durumda kadının yaşına uygun genç ana kahraman yasak ilişkiyi deneyimler. Ayrıca kadının sosyal ve ekonomik statüsü de yasak ilişki için zemin hazırlayan bir başka unsur olarak karşımıza çıkar.

3.2.6. Diğer Temalar

Ölüm İstiyor Musun adlı hikâyede, arzulanan ölüm ile ölümlle karşılaşma anı arasındaki zıtlık anlatılır. İki arkadaş bir meyhanede içerler, biri diğerine ölmek istediğinden ve hatta ölümü arzuladığından bahseder:

“–Lafın kıyası, ölmek istiyorum. Artık yaşamayı tamamen manasız buluyorum.

–Neler söylüyorsun Allah aşkına?

–Söylediklerime yüzde yüz inan dostum. Artık hayattan zevk almamağa başladım.”²²

---

²² *Sel Geliyor*, s. 95-97

Ölümlle karşılaşma anı ise bu konuşmadan biraz sonra gerçekleşir. Meyhaneden çıkan iki arkadaştan ölümü arzulayan, caddede üzerine gelen bir arabayla burun buruna gelir fakat can havliyle kendisini kaldırıma attığı için kurtulur:

“– Nasıl, meyhanede söylediğin gibi, ölümü istiyor musun?

–...”²³

Toptan Satış adlı hikâye, bir hayal kırıklığı üzerine kurulur. Manav sahibi Süleyman Ağa ve Çırac Şaban hikâyenin merkezindedir. Manavın hastalandığı bir gün, dükkâna çırağı bakar ve o gün İtalyan müşterilere manavdaki bütün meyve-sebzeği satar. Parayı ve dükkânın anahtarlarını hasta ustasına götüren ve yaptığı satıştan dolayı takdir edileceğini düşünen çırac, düşündüğünün tam tersi bir durumla karşı karşıya kalır. Manav Süleyman Ağa, hasta haliyle hale gidemeyeceğini söyler ve dükkânın kapalı kalmasına sebep olarak gördüğü çırağını azarlar. Hayal ettiğiinden farklı bir tepkiyle karşılaşan çırac işi bırakır.

Sarıköz adlı hikâye, Baki Süha'nın hikâyeleri arasında bir köpeğin ana kahraman olduğu tek hikâyedir. Köpeğin sokağa bırakıldıktan sonra yaşadıkları anlatılır.

Sarıkamış'taki Plaj ise Erzurum'da görev yapan Doktor İrfan ile Erzurum'da deniz olduğunu zanneden Necla arasında Suadiye Plajı'nda geçer. İrfan izne gelmiştir. Necla ile plajda tanışır. İlk önce İrfan'ı beyaz teni sebebiyle hor gören Necla daha sonra İrfan tarafından kurtarılır:

“– Güzelim seni Sarıkamış'taki plaja götüreyim; orada ayağına kramp girmez!”²⁴

Görüldüğü üzere Baki Süha'nın bir başlık altında toplanamayan hikâyeleri birbirlerinden çok farklı içeriklere sahip metinlerdir.

---

²³ A.g.e.

²⁴ “Sarıkamış'taki Plaj”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1948, s. 4

3.3. YAPI BAKIMINDAN HİKÂYELERİ

3.3.1. Kurgu

Baki Süha, hikâyelerinin büyük çoğunluğu olaya dayanır. Kurgu, bir olay etrafında şekillenir ve olay örgüsü öne çıkar. Bu bakımdan Baki Süha'nın hikâyelerinin büyük kısmı olay hikâyesidir. Fakat bunun yanında durum hikâyesi diyebileceğimiz ya da durum hikâyesine yaklaşan metinleri de mevcuttur. *Bir Piyas* adlı hikâyenin kurgusu diyaloglar, *Hakikat* adlı hikâyenin kurgusunda ise kahramanın iç monologları kurgunun başat unsurlarıdır. *Niçin Gelmiyorsun?* adlı hikâye, mektup tekniği ile kurgulanır. “Onun bu tarz hikâyelerinde olay örgüsü yer almaz. Bunlar birer durum hikâyesidir.”²⁵ Özellikle *Saydun Melikesi* adlı hikâyenin kurgusu, kurmacayı ön plana çıkarması bakımından önemlidir. Hikâyenin “Bu anlatacağım hikâyenin dekoru, kış günlerinde bir çatı altı ve sıcak bir çorba bulamayanlarım hasret çektiği bir tablodur”²⁶ cümlesiyle başlamasıyla kurmaca niteliği metnin daha giriş cümlesinde vurgulanır. Bu bakımdan *Saydun Melikesi*, masalla benzer özellikler taşır.

Olay hikâyelerinin bazılarında hikâyenin giriş ve gelişme kısımlarında anlatılan olay, hikâyenin sonunda bıçakla kesilir gibi bitiverir. *Çabucak Git, Ev Sahibimiz, Bir Bahar Hikâyesi* adlı metinler bu duruma örnektir. Hikâyelerin gazete için yazılmış olması ve yayımlanan hikâyelerin hacimce iki sütun olması, hikâyelerde birden bire bitiveren sonların olmasında etki sahibidir.

3.3.1.1. Anlatıcı

Kurgunun bir unsuru olarak anlatıcı, Baki Süha'nın hikâyelerinde ben-anlatıcı (1. tekil şahıs) ya da hâkim anlatıcı (3. tekil şahıs) olarak yer alır. Hikâyelerin çoğunda hâkim anlatıcı tipi tercih edilir. Bu tipteki anlatıcının bakış açısı tanrısaldir. Olaylar kronolojik olarak aktarılırken anlatıcı, metne egemen bir bakış açısına sahiptir. Ben-anlatıcı tipinin olduğu metinler otobiyografik özellikler taşır. Bu tipteki

²⁵ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilgi*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

²⁶ “Saydun Melikesi”, *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1939, s. 4

anlatıcının konumu insanî özellikler taşır ve aynı zamanda hikâyenin ana kahramanıdır. Bakış açısı sınırlı ve tekil olduğu için okur, kahramanın bakış açısına sahiptir.

3.3.1.1.1. Hâkim Anlatıcı

Kurmaca bir metindeki her şeyi; kahramanların kafasındakileri, metinde geçmiş, gelecek ve şimdiye dair meseleleri vs. bilen anlatıcı tipidir. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi hâkim anlatıcı bize, Selma adlı kahramanın yaşadıkları hakkında bilgiler vermekte, anlatıdaki aktüel zamana dair eylemler ve kahramanın kafasında merak ettikleri, istekleri gibi bilgileri de bize sunmaktadır:

“Selma o sabah çok erken uyanmış, orta halli bir tüccar olan dayısının büyük evinde kendine ayrılan odayı silip süpürmüştü. Henüz bir ay evvel geldiği bu şehirde en büyük arzusu, tek başına, avare, kırlarda atla dolaşmaktı. Günlerden beri kulübecikleri, değirmenleri ve bahçe evlerini merak ediyordu. Bu kulübelerde kimler oturuyordu? Değirmencilerin hayatı nasıl geçiyordu? Bahçe evlerinde genç kızlar ve delikanlılar akşamları neler yapıyorlardı?”²⁷

Baki Süha'nın hâkim anlatıcı kullandığı hikâyeleri:

Sel Geliyor, Yağmurdan Kaçarken, Saydun Melikesi, Hakikat, Niçin Gelmiyorsun, Sahtekâr Mı, Bir Bahar Hikâyesi, Mahalle, Sokak Adamı, Göl Perileri, Hesaplı Macera, İsim Günü, Aksi Tedavi, İlim Farkı, Bir Sürpriz, Bir Piyas, Eski Komşu, Ispartalı Kara Emin, Kırkikindi Yağmurları, Bekçinin Rüyası, Zivint Pınarı, Toptan Satış, Fatma, Böyle Şaka Olur Mu, Sarıkız, Kulaksız Hüsnü, Sarıkamış'taki Plaj, Ormandaki Pazarlık.

3.3.1.1.2. Ben-Anlatıcı

Bu tip anlatıcıda, anlatıcı bazen olaya dâhil olan bir kahraman bazense yansıtıcı yani; ya olaya şahit olan ya da olayı aktaran kahraman konumundadır. Ben anlatıcı aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi genellikle Baki Süha'nın kendisidir.

---

²⁷ *Sel Geliyor*, s. 56

Anlatıcı, aynı zamanda hikâyenin kahramanı konumunda olup hikâyedeki olaya genellikle dahildir:

“... O akşam gene dersleri bir tarafa bırakıp Kozaklı Kahvesi’ne doğru yollandım. Çamurlu bahçe yollarından geçerken portakal ve limon kokuları adeta başımı döndürüyordu.

Hemen her gün saatlerce kendi kendime bir şeyler yazıp çizmek, gazete okumak için saat dokuzdan sonra topu topu bütün müşterileri üç kişiye inhisar eden bu perişan kır kahvesini tercih ediyordum. Talebe olduğuma bin şahit lazımdı.

Geceleri en aşağı saat birde uyuyor, ertesi günü onda uyanıyordum. Tembelliğimi tedavi edilmez bir hastalık halinde teşhis eden annem, son günlerde mektep vaziyetimle hiç meşgul olmamağa başlamıştı. Mektebimi haftada bir iki defa değişiklik olsun diye ziyaret ediyordum.”²⁸

Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi anlatıcı yalnızca kahramanla ilgili bilgilere vakıftır. Ben anlatıcıların kullanıldığı hikâyelerde genellikle kahramanlar arasında bir yanlış anlama/anlaşılma gerçekleşir. Baki Süha’nın ben-anlatıcı kullandığı hikâyeleri:

Ev Sahibimiz, Çabucak Git, Adisababalı, Vehim, Köy Kâtibi, Esansçı, Suat’ın Elleri, Ölüm İstiyor Musun, Yolculuk.

3.3.1.2. Anlatım Teknikleri

Hikâyelerin kurgusuna dair bir diğer unsur ise anlatım teknikleridir. Baki Süha’nın hikâyelerinin kurgusunda betimlemelerin önemli bir yeri vardır. Bunun dışında diyalog, iç konuşma / iç monolog, mektup tekniği, özetleme tekniği, geriye dönüş tekniği, rüya tekniği, iç çözümleme tekniği ve otobiyografik unsurlar hikâyelerin kurgusunda öne çıkar. Daha önce ifade ettiğimiz gibi kurgu, bazen tek bir anlatım tekniğiyle kurulur.

---

²⁸ *Sel Geliyor*, s. 22

3.3.1.2.1. Betimleme

Baki Süha'nın hikâyelerindeki betimlemeler şiirsel unsurlardır. Detaylı betimlemeler genellikle hikâyelerin başlangıcında karşımıza çıkar. “Kendisi, hikâye anlatımında izlenimci bir bakış açısına sahiptir. O, çevre ve tabiat tasvirlerini olduğu gibi değil, kendi iç dünyasına yansıyan hâliyle anlatmaya çalışır.”²⁹ Özellikle köye dair hikâyelerde tabiat şiirsel bir şekilde betimlenir. Fakat bu detaylı ve şiirsel betimlemelere Baki Süha'nın her hikâyesinde rastlanmaz:

“Artık gün batmış, pek uzaklardan serin ve tatlı kokular getiren rüzgâr içime sebepsiz bir daüsslanın üzüntülerini dökmeğe başlamıştı. İhtiyar nahiye müdürü, bu emsalsiz son bahar akşamının bütün nimetlerine bigâne, ne sıra sıra birbirine yaslanan Torosların tepelerini cilalayan aya, ne de rüzgârla genç bir kızın etekleri gibi dalgalanan buğday tarlalarına bakıyordu.”³⁰

Betimlemelerde genellikle bahar mevsimi ve dağlar dikkat çeker. Özellikle Toroslar yazarın çocukluk anılarından kalan görüntüler olarak hikâyelerde yer alır. Aynı şekilde deniz de betimlemelerde öne çıkar:

“Günlerden beri beklenen bahar gelmiş, denizle ufuk hattı arasında geniş bir çarşaf gibi şişip kabaran koyu mavi bulutlar sıradağların arkasına düşmüştü. Lekesiz semanın altında, yapraklara tırmanan tırtılları görmek sanki kabildi... Tembel ve rahat bir hava insana yemek içmek ve uyumaktan başka bir şey düşündürmüyor, nefis ve bakir bir toprak kokusu, gizli bir konseri dinler gibi kendinden geçmiş olan denizin çizgisiz yüzünü okşadıktan sonra eriyip kayboluyordu.”³¹

Köy ve köye dair betimlemelerde de yine dağ vardır. Köye dair unsurlar Baki Süha'da her zaman tabiatla iç içe geçer:

“Köyün biricik değirmeni, uzaktan Felemenk ressamlarının suluboya kart postallarındaki rahat ve sessiz âlemi hatırlatıyordu. Koyu ve açık yeşilin çeşitleri, Yeleme ovasından gelen hafif ve tatlı bir rüzgârla bazen mat duru bir erguvana, bazen da maviye kaçırıyordu. Açık ve lekесiz bir gökyüzünün tarlalara verdiği teminatın birkaç dakika sonra iflâs edeceğini kim hatırına getirebilirdi? Değirmene bir iki kilometre uzakta sırtları darı ve buğday yüklü

²⁹ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilgi*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

³⁰ “Köy Kâtibi”, *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1938, s. 4

³¹ “Bir Bahar Hikâyesi”, *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1940, s. 4

merkepler, tozlu yolun son dönemecinde birden bire durdular. Tam ufuk hattı ile mor dağların göğe yükselen sivri tepeleri arasında karanlık bulutlar peydahlandı.”³²

Baki Süha'nın hikâyelerinde yer verdiği betimlemeler özellikle hikâyelerin başlangıcında kurguyu başlatan ve hikâyedeki anlatının bağlamını belirlemesi bakımından önemlidir.

Hikâyelerdeki kişi ve mekânlara dair betimleme örnekleri “3.3.2. İnsan Unsuru” ve “3.3.3. Mekân” adlı bölümlerde verilecektir.

3.3.1.2.2. Diyalog

Diyalog, en basit anlamıyla, iki kişinin karşılıklı konuşmasıdır. Metinde ise özne niteliği kazanan iki kahramanın karşılıklı konuşması anlamına gelir. Diyalog, metindeki kahramanları daha görünür yapar, metne gerçeklik kazandırır.³³ Hikâyelerinde gerçekçi bakış açısının ağır bastığı Baki Süha için diyalog, önemli tekniklerden biridir.

Diyalog, hikâyelerin sonlarında önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Bir Piyas adlı hikâyenin bir tiyatro metnine benzer şekilde diyaloglardan oluşması önemlidir. *Yolculuk* adlı hikâyede de görüleceği gibi bir hırsızlık sonrası alay maksatlı gerçekleşen bir diyalogla beraber sona erer:

“Bucak kahvesine vardığımız zaman, nüfus memurunun hademesi, bakkalı kızdırmak ve alay etmek için Siirtli Hüsnü'ye soruyordu:

–Çingeneler acaba ele geçmez mi?

– Orasını Allah bilir!

– Pekmezi ne yaparlar dersin?

– Âlâ düğün şerbeti yapıp içerler...

– Ya manda derilerini?

³² “Sel Geliyor”, *Cumhuriyet*, 2 Kasım 1939, s. 4

³³ Hakan Sazyek, *Roman Terimleri Sözlüğü*, Hece Yayınları, Ankara, 2015, s. 113

– Âlâ çarık yaparlar, çarık...”³⁴

Baki Süha diyalogu, özellikle hikâyeye vurucu bir son vermek için kullanır. *Sahtekâr Mı, Sarıkamış'taki Plaj, Suat'ın Elleri, Ölüm İstiyor Musun, Eski Komşu, Yağmurdan Kaçarken, Ispartalı Kara Emin* adlı hikâyeler diyalogun sonlanmasıyla biter.

Çabucak Git, Göl Perileri, Aksi Tedavi, Sokak Adamı, Ev Sahibimiz adlı hikâyeler ise kahramanın söylediği ama cevap beklemediği ya da cevap verilmeyen bir sözle biter.

Baki Süha, diyaloglar sayesinde aynı zamanda kahramanların yerellikleri üzerine vurgu yapar, köylülerin konuşma dilini taklit etmeye çalışır:

“–Kim bu güzel avrat?

–Kuzgunlar köyünden olacak...

–Emme de güzel kız ha...

–Yalnız başına nere gidi ki...

Bir başkası:

–Anadım anadım... Bu kız köyden kaçıyor. Üvey anasile gene kavga etmiş galiba... Yoksa yalnız başına pazara gidemezdi.

–Sen bu gızı nereden tanıyon?

–Daha evvel bana virmek istediler de almadım...”³⁵

Görüldüğü üzere Baki Süha, diyaloglara fazlasıyla yer verir ve diyalog, onun hikâyelerinde özellikle çözüm kısmında önemli bir rol oynar.

3.3.1.2.3. İç Konuşma / İç Monolog

İç konuşma ya da iç monolog bireyin nasıl düşündüğünü bize verir. Anlatıcı aradan çekilmiş hissi vererek okur ile kahraman arasında doğrudan bir yakınlık

³⁴ “Yolculuk”, *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1939, s. 4

³⁵ “Fatma”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1948, s. 4

kurulmasına sebep olur.³⁶ Baki Süha, az da olsa kahramanların iç konuşmalarına/iç monologlarına yer verir.

İç Konuşma/iç monolog kurguda önemli bir yere sahiptir. *Hakikat* adlı hikâyede kahraman daldığı düşüncelerden sıyrılıp kaldığı otele vardığında, otelin yandığını görür. İç Konuşma/iç monolog, hikâyenin kurgusunda gözlerini tedavi ettiren kahramanın içe bakışı ile dış dünyada olan zıtlığı vurgulaması bakımından önemlidir. İyileşen ve gözleri sağlığına kavuşan kahramanın düşünür:

“Evet, yarın güneş doğacak; sabah... Sabah ne güzel şeydir o! Her şeyin yeni renkler ve şekiller halinde hayat bulması, çocukların, kuşların ve suların taze ve zinde seslerle akıp gitmeleri... Hayır, hayır, hayat, bir tecelliler ve tesadüfler âlemi değil, esaslı ve rahat bir hendesenin değişmeyen kaidelerine bağlıdır. Ruh kimsesiz bir gecede her şeyi güzel, emin ve müsait görebilir. Bazı insanlar hayatı, bu müsait görebilmenin hudutları içinde farz ederler. Hâlbuki kâinatı istediğimiz gibi göremeyiz. Mesele, dünyayı, bütün bir nizamlar, kanunlar ve şekiller içinde basitleştirmek, teke, doğruya, güzele ve sadeye icra etmektir. Mademki yaşıyoruz, muhakkak aldanırız.”³⁷

Düşünceleri kenara bırakan kahraman İstanbul’u gezer ve denk geldiği kadınlar karşısında evlenme arzusu duyar fakat “köyüne döndüğü zaman istediği kıza sahip olabilirdi”³⁸ bu sebeple kaldığı otelin yolunu tutar. Hikâyede kurgu zihinsel olandan bedensel olana doğru ilerler. İçe bakış yerini dış dünyaya bakışa bırakır. Kahraman hayatın, bir tecelliler ve tesadüfler âlemi değil, esaslı ve rahat bir hendesenin değişmeyen kaidelerine bağlı olduğunu düşünürken otelinin kül olduğunu fark etmesiyle gündelik gerçeklik karşısında sarsılır.

Bazen de okurun merakını arttırmak için kahramanın kafasındaki sorular sıralanır:

“Yolda acaba ne fenalıklar geçirmiştim? Bayram Ağa beni buraya ne halde getirdi? Üstümü başımı soyup yatağa nasıl yatırdılar? Nöbet esnasında acaba sayıkladım mı? Sayıkladımsa ağzımdan kötü laflar çıktı mı?”³⁹

³⁶ Hakan Sazyek, *Roman Terimleri Sözlüğü*, Hece Yayınları, Ankara, 2015, s. 167

³⁷ “Hakikat”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1939, s. 4

³⁸ A.g.m.

³⁹ “Çabucak Git”, *Cumhuriyet*, 4 Temmuz 1939, s. 4

Yine *Göl Perileri* adlı hikâyede de hem hikâyeye samimiyet kazandırmak hem de merak unsurunu arttırmak için konuşma/iç monolog tekniğinin kullanıldığını görüyoruz.

3.3.1.2.4. Mektup Tekniği

Mektup, mahrem oluşu bakımından iç konuşma/iç monolog tekniğine yakın olsa da birden fazla karakteri devreye sokması bakımından farklı ve daha gerçekçi bir anlatım tekniğidir.⁴⁰

Baki Süha'nın hikâyelerinde önemli bir kurgu unsuru olarak mektup tekniği karşımıza çıkar. *Niçin Gelmiyorsun* adlı hikâye ise, baştan sona mektup tekniği ile kurgulanır.

Kahramanların birbirlerine gönderdikleri mektup ya da notlar hikâyelerin kurgularında çoğu zaman kilit rol oynarlar. *Adisababalı* ve *İklim Farkı* adlı hikâyelerde karşılıksız bir aşk ve hikâye gelen mektupla son bulur. *Vehim*, *Saydun Melikesi*, *Kırkikindi Yağmurları* ve *Bir Sürpriz* adlı hikâyelerde gönderilen mektupla hem hikâyedeki merak unsuru açığa çıkar hem de hikâye son bulur.

3.3.1.2.5. Özetleme Tekniği

Özetleme, adından da anlaşılacağı üzere, metne katkı sağlayacak her türlü bilginin özet olarak anlatıcı tarafından verilmesidir. Anlatıcı, anlatılan hikâyede bazı noktaları özetleyerek, hızlı bir şekilde anlatır.⁴¹

Bir hikâyeyi sınırlandırmak bir romana göre daha zor olduğundan bu teknik önemli bir işlev görür. Baki Süha genellikle kronolojik zaman anlayışına sahip hikâyeler yazdığı için özetleme tekniğe başvurmak zorunda kalır.

Karakterler hakkında özetlemeyi sık sık kullanır:

⁴⁰ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011, s. 245

⁴¹ A.g.e., s. 250

“Arkadaşım bir bankada çalışıyordu; akşamları işinden çıkar çıkmaz sarı dalgalı saçları alınna dökülmüş, gözleri yorgun ve koltuğunun altında mecmua ve gazetelerle her zaman oturduğumuz iskele kahvesine gelirdi.”⁴²

Zamandan tasarruf amacıyla da özetlemeyi kullanır:

“İbrahim’in on sekiz yaşlarındaki kız kardeşi Leyla, bir hafta sonra evlenecekti. Onun için fakir mahallede hissedilir bir telaş ve hazırlık vardı. Herkes kesesinin müsaadesi nispetinde bir hediye alıp fakir kızın evlenmesine yardım ediyordu.

Bir hafta sonra Leyla’nın bütün hazırlıkları ikmal edilmişti. Bir gece yüksek dut ve erik ağaçlarının çevrelediği geniş ve serin bahçede düğün yapıldı.”⁴³

Özellikle anlatılmak istenen olayların çokluğu sebebiyle Baki Süha’nın hikâyelerinde zamandan tasarruf amacıyla özetlemelere sıkça rastlanır.

3.3.1.2.6. Geriye Dönüş Tekniği

Kurmaca bir metnin, yaşanılan zaman olarak “şimdi”yi anlatması imkânsızdır. Yazar her koşulda bir geçmişten bahseder. Metinde anlatılanlar geçmişten dayanaklarla okura sunulur. Bu, bir anlamda zorunludur çünkü kurmaca bir metne gerçekmiş gibi bakıldığında anlatılanların bir geçmişi vardır ve bu geçmiş, okura yazar tarafından geriye dönüşlerle verilir.⁴⁴

Baki Süha sık sık geriye dönüş tekniğine başvurur. Zaten geçmişle olan bağı yer yer saplantılı bir hal alır. Hatıralar ve hatırda kalanlar, onun hikâyeleri için önemlidir. Bu durum da doğal olarak bu tekniği kullanmasını gerektirir.

Ev Sahibimiz adlı hikâyenin giriş kısmında, ben-anlatıcı tarafından kurulan “Şimdi hafızamın ölü sularında bu kasabaya ait ufak dalgacıkların kımıldadığını hisseder gibi oluyorum...”⁴⁵ cümlesi, aslında anlatılan hikâyenin sadece hatırlanan ve aktarılan yani, hikâyenin tamamının bir geriye dönüş tekniği olduğunu bize gösteriyor.

⁴² “Adisababalı”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1939, s. 4

⁴³ “Mahalle”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1939, s. 4

⁴⁴ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011, s. 253-254

⁴⁵ “Ev Sahibimiz”, *Cumhuriyet*, 20 Haziran 1940, s. 2

Bunun yanı sıra gerekli bilgileri vermek amacıyla araya giren hâkim anlatıcı kullanılan hikâyelerde de geriye dönüş tekniği karşımıza çıkar:

“Necdet bir gece evvel eniştesi Rıdvân’la birlikte Beyoğlu meyhanelerinden birine gitmiş, birkaç saat gülüp eğlendikten sonra bara gitmek üzere ayağa kalktığı zaman cüzdanının yerinde yeller estiğinin farkına varmıştı.

...

Henüz üç ay evvel kardeşi Selma’yı büyük bir saadet ümidi içinde evlendirdiği bu kibar ve emsalsiz dolandırıcının yüzünü bile görmeye tahammülü yoktu.”⁴⁶

Bazen, yukarıdaki örnekte de olduğu gibi geriye dönüş tekniği içinde özetlemeye de gidilir. Baki Süha bir hikâye hacminden fazlasını anlatmak ister:

“Ferdî eşi bulunmaz bir dert arkadaşı idi. Altı ay evvel sanatoryumda tanışmışlardı. Her ikisi de dünyaya aynı zaviyeden bakıyor, gülüp eğlenmek için en ufak bir fırsatı bile kaçırmamağa çalışıyorlardı. Nedret bu bakımdan Ferdî’ye taş çıkartacak derecede ileri gidiyor, vakit vakit onu evinden alıp eğlence yerlerine, plajlara, konserlere, sinemalara götürüyordu.”⁴⁷

Görüldüğü üzere Baki Süha hikâye kurgularında geriye dönüş tekniğini pek çok açıdan kullanır.

3.3.1.2.7. İç Çözümleme Tekniği

En temel tanımıyla, “anlatıcının araya girerek kahramanın duygu ve düşüncelerini okuyucuya aktarması”⁴⁸ demek olan iç çözümleme tekniği, Baki Süha’nın, özellikle melankolik kahramanlarını barındıran hikâyelerinde sıkça kullandığı bir tekniktir. Bunun haricinde hemen her kahraman için kullanır, dersek yanlış olmaz. Onun hikâyelerinde kahramanların kendilerine ait birer sesi yoktur.

Melankolik tipler kavuşamadıkları sevgilileri sebebiyle iç sıkıntısı yaşarlar ve anlatıcı, onların bu ruh halleri üzerinde sıkça durur, onların ruh hallerini çözümlemeye çalışır:

⁴⁶ “Hesaplı Macera”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1940, s. 2

⁴⁷ “İsim Günü”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1940, s. 4

⁴⁸ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011, s. 284

“Ferdî anlaşılmaz bir sevgi ile Süheyla’ya bağlıydı. Onun ufacık, çizgisiz, fakat solgun, mat yüzü, daima ılık ve tatlı bakan ela gözleri, ölçülü vücudu ruhunda garip bir sonbahar aşkı yaşıtıyordu. Adeta bu marazı ve hayali aşkla unutulup kaybolmağı ve yokluğu düşünüyordu. Süheyla’nın daracık, muhteliç ve emsalsiz bir sonbahar aşkı yaşıtan göğsüne kapandığı günlerde, derin bir vecde dalıyormuş gibi kendinden geçer, gözlerinde toplanan ıslaklığı kimseciklere göstermeden silerek avare dolaşmağa başlardı. Gece onun için en büyük bir şifa membaı idi.”⁴⁹

Buna benzer bir başka örnekte aşkına karşılık bulamayan Cabi Baha’nın ruh dünyası şöyle anlatılır:

“Mektubunun manasız bir sükûnetle mukabele görmüş olması ruhunda büyük bir isyana sebep olmuştu. Kendi kendine tatbik kabiliyeti olmayan kararlar veriyor, bir gün her şeyi göze alarak zengin müteahhidin evine gidip ‘Kızınızı delicesine seviyorum, bana merhamet ediniz!’ demek istiyordu.”⁵⁰

Bir diğer örnekte balıkçı kahvesine sığınmak zorunda kalan kahramanın iç dünyasındaki zıtlıklar şu şekilde verilir:

“Suad bu harikulade âleme o kadar yabancı ve o kadar vahşi idi ki, vakit vakit bir kavga veya münakaşa çıkmasından korkuyor fakat buradan ayrılmak da istemiyordu. Bugün ne olursa olsun kendini bahtiyar addedebilirdi.”⁵¹

Örneklerle de görüldüğü gibi Baki Süha genellikle âşık ve melankolik kahramanlarının iç çözümlemesini yapar fakat bununla sınırlı kalmaz. Hemen her kahramanı için birkaç cümle bile olsa iç çözümleme yaptığımız söyleyebiliriz.

3.3.2. İnsan Unsuru

Baki Süha’nın hikâyelerinde ana kahramanlar genellikle otuzlu yaşlarında ya istifa etmiş ya da birçok işte çalışmış olmasına rağmen dikiş tutturamamış devlet memurlarıdır. Bazı hikâyelerde ise kâtip ya da muallimdir. Bu kişiler genellikle ya yalnız ya da bir arkadaşıyla yaşar. Ana kahramanlar bazen gözlemci olarak sadece hikâyeyi nakleden bazen de olaydan doğrudan etkilenen konumdadır. Baki Süha’nın hikâyelerinde kişiler arası çatışma az görülür. Genellikle taraflardan biri diğerinin

⁴⁹ “İsim Günü”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1940, s. 4

⁵⁰ “İklim Farkı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1939, s. 4

⁵¹ “Sokak Adamı”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1939, s. 4

üstünlüğünü kabul eder ve onun dediğini yapar. Bu durum bir anlamda hikâyedeki gerilim unsurunu olumsuz etkiler. Kişiler arasındaki en önemli çatışma unsuru dedikodu ve şehirli-köylü çatışmasıdır. Özellikle köyde görevlendirilmiş olan memur kişiler köyde yaşayanların dedikodusuna maruz kalır. Baki Süha hikâyelerinde kişileri gerçekçi bir bakış açısıyla tasvir eder:

“Ev sahibimiz iriyarı bir kadındı. Bütün gün evde bir şeyle meşgul görünür, yapılacak hiçbir iş bulamazsa bir gün evvel yıkadığı sofayı tekrar gıcırdata gıcırdata silerdi. Oğlu Yakup hiçbir işe yaramayan bir zavallı idi. Ağzından daimi suretle salyalar akar, gözleri saatlerce meçhul bir noktaya takılır kalırdı. Bütün gün evin büyük bahçesinde, geniş bir ceviz ağacının altında oturup düdük yapar, çitlerin kenarından topladığı otları teyzesinin koynuna yedirirdi. Uzun ve zayıf kolları, dar bir göğsü ve hiç tıraş göremeyen saçları vardı. Ev sahibimizin kız kardeşi Huriye Hanım, daha ziyade örgü işleriyle uğraşır, kazak, atkı, çorap gibi şeyler örerd. Bu kadın küçük kardeşinin aksine olarak sessiz ve ağırbaşlı idi.”⁵²

Hikâyelerdeki kişilerin derinlikli olduğunu söylemek, çoğu hikâyeye için mümkün değildir. Bazen ana kahramanlar bile karakter olmaktan uzak, tip özelliği göstermektedir. Hayata tutunamamış memur kahramanlar için Baki Süha genellikle benzer ifadeleri kullanır:

“Otuz yaşına girdiği halde henüz sağlam bir işe sahip olamamıştı. Vakit vakit Anadolu’ya gidiyor, kendisine ufak mikyasta kâr bırakan komisyonculukla yaşamağa çalışıyordu. ... Esasen ticaret denen şeye bir türlü alışmamış, hürriyet ve macera için yaratılmış olan ruhunu İstanbul’un esrar dolu âlemlerine bırakıvermişti.”⁵³

Baki Süha, hayatı boyunca birçok işte ve köylerde çalışmış, memurluk yapmıştır. Yazarın hayatının bir yansıması olarak memur kahramanlar hikâyede başat insan unsuru olarak kendisini gösterir:

“Tam beş sene Anadolu’nun muhtelif vilâyet ve kazalarında maliye memurluğu, nüfus kâtipliği yaptıktan sonra otuz yaşında bu hususi müessesede çalışmağa başlamıştı.”⁵⁴

Yardımcı karakterler de genellikle jandarma, haciz memuru, devlet dairesinde müdür ya da emekli memurlardan oluşur:

⁵² “Ev Sahibimiz”, *Cumhuriyet*, 20 Haziran 1940, s. 2

⁵³ “Hesaplı Macera”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1940, s. 2

⁵⁴ “Mahalle”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1939, s. 4

“... Celal Bey, uzun memuriyet yıllarından sonra yıpranan kafasını dinlendirmek için, hayatını ufak bir bahçeye ve onun çevrelediği mini mini bir eve hasretmişti. Henüz yaşlı sayılmazdı. Fakat vaktinden evvel ağaran saçları, hafif kamburu ve kalın camlı gözlükleri onu altmış beşlik sevimli bir ihtiyar haline getirmişti. Mücadeleci ve oldukça haris tabiatlı idi.”⁵⁵

Hayata tutunamamış kahramanların bazıları bohem bir hava ve melankoli içindeki kişilerdir. Melankoli, Baki Süha'nın hikâyelerinde genellikle bir hastalıkla, sıtma, göz ya da akciğer rahatsızlığından mustarip kahramanlarda görülür. Bu kahramanlar genellikle sanat ve düşünce dünyasında yaşar ve hikâyede gündelik hayatın gerçekliğiyle yüzleşir:

“Bütün fikrine ölüm, Allah, şiir ve kâinat mefhumları mihrak teşkil ediyor. Yirmi yedi yaşında koyu bir mutasavvıf gibi yaşıyorsun! Her hareketin manalı ve faydalı olmasını düşünüyorsun. Şimdiye kadar hayatına kadın denilen şey karışmamış. Dünyayı daima bedbin bir zaviyeden seyretmişsin. Gün geçtikçe kuvvetli bir melankoliye doğru gidiyorsun.”⁵⁶

Sanat ve düşünce dünyasına odaklanmış kahramanlarda hem yalnız kalma isteği hem de diğer insanlarla iletişim kurma isteği görülür. Yalnız ve parasız kahramanlar aynı zamanda kadınsızdır:

“Cabi Baha, büyük bir apartmanın çatı katında ufak bir oda kiralamıştı. Artık günlerden beri hasret çektiği yalnızlığa kavuşmuş, bol bol okuyup yazma fırsatını kazanmıştı. Birkaç gün içinde odasını süslemiş, ressam arkadaşlarından binbir ve minnetle topladığı çıplak kadın resimlerini duvara münasip şekilde asmıştı.”⁵⁷

Baki Süha hayata tutunamamış memur tipinin yanında çocuk kahramanlara da hikâyelerinde yer verir. Çocuklar genellikle çalışmak zorunda kalan ve hayatın zorluklarıyla erken yaşta yüzleşmiş ya da haksızlığa uğramış kişileridir. İbrahim de tıpkı *Toptan Satış* adlı hikâyenin ana kahramanı olan Küçük Şaban gibi çalışmak mecburiyetindedir:

⁵⁵ “Göl Perileri”, *Cumhuriyet*, 21 Ağustos 1939, s. 4

⁵⁶ “Aksi Tedavi”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1939, s. 4

⁵⁷ “İklim Farkı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1939, s. 4

“İbrahim, ilk mektebin dördüncü sınıfından babası öldükten sonra annesinin ısrarı üzerine ayrılmış ve tam bir sene mahallede başıboş gezip oynadıktan sonra Ulu Cami'nin yanındaki makarna fabrikasında elli kuruş yevmiye ile çalışmaya başlamıştı.”⁵⁸

Bununla beraber *Bekçinin Rüyası* ve *Ispartalı Kara Emin* adlı hikâyelerde işçi olup, geçim derdinde olan ve haksızlığa uğrayan kahramanlara da rastlarız. *Sarıköz* adlı hikâyeye ise terkedilen ve hayatta kalmaya çalışan bir köpeğin gözünden anlatılması bakımından önemlidir.

Hikâyelerde kadın kahramanlar genellikle ikincil konumdadır. Olaylardan ve erkek kahramanların eylemlerinden etkilenir ya da maruz kalırlar. Köylü kadın tipi hikâyelerde ana kahraman tarafından sevilen ve istenen bir konumdadır. Bu tip, genellikle dolgun vücutlu iri yarı ve sağlıklı olarak vurgulanır:

“Emsalsiz derecede güzel gözleri ve etine dolgun vücudu bir andan yataktan doğrulmama sebep oldu. ... Bastığı yeri oynatacak kadar sıhhatli yürüyen bu iri yapılı köy kızının karşısında yatakta miskin miskin yatmaktan bir an utandım.”⁵⁹

Baki Süha'nın hikâyelerinde kendi mesleği olan kadınlara pek rastlanmaz. Kadınlara genellikle ya eşini kaybetmiş ya da evlenmek üzeredir. İstisnai olarak hemşireler bu kadın tipinin dışındadır:

“Genç kadın Aksarman kazasının belediyesinde ebelik yapıyordu. Karakışın en insafsız günlerinde işinden çıkarılmış ve büyük bir sukutuhayalle İstanbul'un yolunu tutmuştu. İriyarı adam, kazanın biricik doktoru olan Mesut Bey, ilk memuriyet yılının ilk iznini kullanıyordu.”⁶⁰

Ana kahramana etki etme potansiyeline sahip olan hemşire kahramanlar da genellikle kendilerinden vasıfça daha üst bir meslek grubu olan doktorların etki alanındadır. Bu bakımdan erkek ve kadın kahramanlar arasında hikâyelerde bir hiyerarşinin varlığından bahsedebiliriz. Nitekim *Sarıkamuş'taki Plaj* adlı hikâyede Doktor İrfan, arkadaşı Necla'nın bilgisizliğini ve yaşadığı ülkeden bihaber oluşunu vurgulamak için Necla'yı Erzurum'da plaja götürme teklifinde bulunur. Köyde geçen *Fatma* adlı hikâyenin ana kahramanı olan kadın neredeyse hikâyedeki diğer kişilerin hepsi tarafından aşağılanır, hor görülür ve sonunda akrabaları tarafından şiddete

⁵⁸ “Mahalle”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1939, s. 4

⁵⁹ “Çabucak Git”, *Cumhuriyet*, 4 Temmuz 1939, s. 4

⁶⁰ “Bir Sürpriz”, *Cumhuriyet*, 24 Şubat 1940, s. 4

maruz bırakılır. Hikâyedeki kadın kahramanlar edilgen konumdadır. *Ev Sahibimiz* adlı hikâyede eşini kaybetmiş, evini çekip çevirmeye çalışan ve ahlaksız olarak nitelenen fakat güçlü bir kadın olan Benli Naciye bile hikâyenin sonunda dağa kaldırılır.

Görüldüğü üzere Baki Süha'nın hikâye kişileri çoğunlukla birbirine benzer. Hatta bazı hikâyelerde kahramanların adı bile aynıdır. Celal, Naciye, Cevdet ve Suat isimleri sıkça tekrar eder. Hikâyelerdeki insan unsuru olarak ana kahramanların sahip olduğu nitelikler Baki Süha'nın hayatının Ankara Radyosu'nda işe başlamadan evvelki savrukluğu ile büyük ölçüde örtüşmektedir. Birçok hikâyenin ana kahramanın ya da anlatıcının hafızasında kalanları aktarması sebebiyle otobiyografik olduğu için hikâyelerde bahsi geçen kahramanların da kurmacadan ziyade gerçek hayattan olduğu gibi alınmış olması kuvvetle muhtemeldir.

3.3.3. Mekân

Baki Süha'nın hikâyelerinde anlatıcının hatıralarına fazlasıyla yer vermesi bakımından iç ve dış mekânlar beraber kullanılır. Hikâyelerdeki zamanlarda anlatıcının yaptığı sıçramalar hikâyelerdeki mekânın da birden bire değişmesine sebep olur. Hikâyelerde iç mekân olarak otel, han, pansiyon, köy evi, bahçeli ev, apartman dairesi, hastane, değirmen, mağara, kahvehane, tren, kamyon, meyhane, manav dikkat çeker. Dış mekân olarak ise köy, mesire yeri, bahçe, dağ, göl kenarı, sahil kasabası, mahalle, şehir ve şehir hayatı olarak Antalya, İstanbul ve İstanbul'a dair mekânlar olarak Haliç, Çamlıca, Beyazıt ve Beyoğlu dikkat çeker. Ayrıca Baki Süha, bir mekân olarak rüyaya da hikâyelerinde yer verir.

Hikâyelerde köy ve köy hayatına dair mekânlar sıklıkla yer verilir. Baki Süha için köy, şehrin karşıtı olarak metinde karşımıza çıkar. Mekân olarak köy tabiata ve tabiat olaylarına açık bir konumdadır. Bu bakımdan köy, tabiatla ilişkili olarak hikâyelerde var olur:

“Dışarıda göz gözü görmeyecek derecede kesif bir sis vardı. Ovanın üstündeki ufak harklar, çaylar taşmış, her tarafı oldukça geniş ve bulanık sular kaplamıştı. Değirmenle Yeleme Köyü

arasındaki Sanran Köprüsü'nü sular alıp götürmüştü, vaziyet bu şekilde devam ettiği takdirde harap değirmen bile tehlikeye maruzdu.”⁶¹

Mekân olarak köye dair olan bir diğer unsur ise baharın gelişidir. Baki Süha Hıdırellez'deki mesire yerlerinin görüntüsünü ve kasabada yaşayan insanları bir mekân içinde resmeder:

“... Küçük kasabanın bütün halkı kırlara dökülmüş uzun dut ağaçlarının altına, subaşlarına yaygılarını sermişlerdi. Ufak büyük herkeste yiyip içmek için bir hazırlık vardı. ... Öğleye doğru etrafımızdaki rakı kokuları ve gramofon sesleri yükselmeğe başlamıştı.”⁶²

Köye dair bir mekân olarak göl de bir hastalık unsuru olarak hikâyede yer alır:

“Doğrusu köyümüz çok güzeldir. Yalnız bir kusuru var: Göl sıtma yapıyor; siz galiba yeni teşrif ediyorsunuz. Biz üç seneden beri buradayız. Bu mevsimde, devamlı olarak kinin kullanmak lazımdır.”⁶³

Hikâyelerde köye dair mekânların yanı sıra şehre dair mekânlar da öne çıkar. Mahalle bir mekân olarak Baki Süha için oldukça önemlidir. Mahalledeki esnaf, çocuklar ve çeşme, yazarın muhayyilesinde canlı görüntülerden bazılarıdır:

“İhtiyar söğütlerin arasındaki çeşme gene cömert suları ile akıyordu. Biraz ileride Maliye Dairesi'nin önünde çocuklar gene oynuyordu... Daha ötede mahallenin insafsız kömürcüsü dükkânın önüne bir sandalye atmış, semaya bakarak, sanki zalim soğukların bir an evvel gelmesini bekliyordu. Kasap; gene posbıyıklarını burarak geçen kadınlara harfendazlık yapıyordu...”⁶⁴

Hikâyelerinde sıklıkla güneydeki yerleşim yerlerine yer verilir. Bu yerleşim yerleri arasında Antalya rahat ve bereketli bir yerleşim mekânı olarak karşımıza çıkar:

“Bu şehirde yaşamak gayet kolay ve rahattı. Tarlalar bir senede üç defa mahsul veriyor, gözün alabildiğine uzanan bir yeşillik deryası halindeki sahilde gürleyip akan şelâleler, zahmetsizce ufak değirmenleri döndürüyordu...”⁶⁵

⁶¹ “Sel Geliyor”, *Cumhuriyet*, 2 Kasım 1939, s. 4

⁶² “Ev Sahibimiz”, *Cumhuriyet*, 20 Haziran 1940, s. 2

⁶³ “Göl Perileri”, *Cumhuriyet*, 21 Ağustos 1939, s. 4

⁶⁴ “Mahalle”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1939, s. 4

⁶⁵ “Bir Bahar Hikâyesi”, *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1940, s. 4

Dış mekân olarak en fazla yer bulan ve detaylandırılan İstanbul'dur. Şehir bazı hikâyelerde bir mekân olarak boğucu ve kasvetli, bazı hikâyelerde ise iyimser bir bakış açısıyla tasvir edilir. Baki Süha'nın hikâyelerinde mekân tasvirleri kahramanın ruh haline göre değişiklik gösterir. Bu bakımdan ana kahramanın diğer kahramanlara karşı bakışı ne kadar gerçekçi ise, mekâna bakışı da o kadar izlenimcidir:

“Haliç ölü bir göl gibiydi. Üzerinde en ufak kıpırdama bile yoktu. Gündüzün bütün yorgunluğundan kurtulmuş olan mavnalar, römorkörler ve sandallar katî ve emin bir tevekkülün tembel uykusuna dalmışlardı... Haliç'ten sanki yorgunluğun kokusu geliyordu! Karşı tarafta bol ışıklarla pırıl pırıl Karaköy, bu ölü suları ile sonsuz bir rehavet uykusuna dalan garip ve sessiz manzaraya müstehzi nazarlarla bakıyor gibiydi...”⁶⁶

Bu izlenimci bakış açısı neredeyse bütün hikâyeler için geçerli olup kahramanın ya da anlatıcının gözünden, onun iç dünyasının bir yansımasıdır:

“Sinemadan sonra ağır ağır Beyazıt'a yürüdü. ... Henüz ışıkları sönmemiş olan evlerin mesut pencerelerine dalıyor, uzun uzun düşündükten sonra gene kendi dertlerine, kendi içine dönüyordu. Bir aralık birden bire tramvay caddesine çıkarak Şişli-Beyazıt arabasına atladı.”⁶⁷

Çamlıca'dan seyredilen İstanbul, akşam vakti kahramanın gözünde hem melankoli hem de tabiata dair bir unsur olarak gördüğü Boğaz manzarasıyla şiirsel bir betimleme oluşturur:

“Herkes alacakaranlıkta üçer beşer kişilik gruplar halinde yola doğrulmuştu, batmak üzere bulunan güneş, bin bir çeşit renklerle ufak ve تنها tepeleri yaldızlıyor, uzaklardan gelen garip sesler etrafa emsalsiz bir melal dağıtıyordu. Birkaç dakika sonra sık ağaçlı bir tepeye çıkılmıştı. Tabiat buradan ayakaltına serilmiş bir Acem halısı gibi süslü ve koyu renklerle dalgalı görünüyordu.”⁶⁸

Aynı zamanda kahramanın ruh hali mekân tasvirine etki ettiği kadar mekân da kahramanın ruh hali ve düşünceleri üzerinde etkilidir. Baki Süha, yaşanan bu şiirsel manzarayı açıkça “Büyükdere'de güzel bir ağustos akşamıydı. Boğaz'dan

⁶⁶ “Sokak Adamı”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1939, s. 4

⁶⁷ “Hesaplı Macera”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1940, s. 2

⁶⁸ “İsim Günü”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1940, s. 4

gelen serin bir rüzgâr, insanı şiirli düşüncelerin تنها ve sessiz ufuklarına doğru çekip götürüyordu”⁶⁹ cümlesinde ifade eder.

Baki Süha’da iç mekân tasvirleri dış mekânlara göre daha detaylıdır. İç mekân olarak otel, han, pansiyon ve hastane hikâyelerde öne çıkar. Bir mekân olarak hastane gerek bahçesi, önündeki insanlar ve at arabalarıyla gerekse odalarıyla oldukça detaylıdır:

“O sabah Gureba hastanesinin önü görülmemiş şekilde kalabalıktı. Tek atlı faytonlar durmadan koltukları paket yüklü ziyaretçileri taşıyordu. Demir parmaklıklı kapının geniş halkalarına kollarını geçirip asılı duran mahzun çocuklar, siyah çarşafli kadınlar ve genç kızlar kapının açılmasını bekliyorlardı. Renk renk çiçeklerle ve çimen tarhları ile geniş bir park haline getirilmiş olan bahçenin, çakıl taşlarla döşeli yollarından telaşlı telaşlı geçip giden kar gibi beyaz elbiseli ve kırmızı yüzlü hemşireler...”⁷⁰

Baki Süha’nın hikâyelerinde bir mekân olarak hastanenin farklı yüzlerini görmek mümkündür:

“Odada hastanın müsterih nefes almalarından başka ses yoktu. İki karyolanın arasındaki küçük küçük masanın üzerinde açılmamış bir Serkidoryan paketi duruyordu. ... Keskin bir kloroform kokusu ciğerlerini kaplamıştı.”⁷¹

Birbirini tanımayan insanların bir arada kaldığı pansiyonlar, oteller de Baki Süha’nın hikâyelerinde mekân olarak öne çıkar. Yazar, hep birlikte aynı yaşam alanını paylaşan insanların tasvirini başarılı bir şekilde yapar. Böyle mekânlarda genellikle ana kahraman gözlemci konumundadır fakat bunun yanında hanın atmosferini oluşturabilmek için anlatıcı herkesin yirmi günde orada bulunan kişiler hakkında kolayca öğrenebileceği bilgileri sunar:

“Ben yirmi günden beri İhsaniye Hanı’nda kalıyordum. ... Müşterileri daha ziyade işçi ve tüccar olan bu hanın garip bir gece hayatı vardı: Bir odada yeni terhis edilmiş Enginli üç askerden biri saz çalar, biri şarkı söyler, biri de ekseriyetle oynardı... Başka bir odada delikanlılar tarafından dağa kaçırılmış on beş yaşlarında güzel bir tahtacı kızı iki yaşlı kadının refakatinde doktora muayene ettirilmek üzere Afyon’a getirilmişti. Diğer bir odada da üç Giritli koyun tüccarı gün batır batmaz hemen hana gelirler, her tarafı dumana boğarak sucuk kızartırlar ve şişelerini açıp akşama kadar yorulan başlarını tütülemeye çalışırlardı...”

⁶⁹ “Aksi Tedavi”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1939, s. 4

⁷⁰ “Suat’ın Elleri”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1939, s. 4

⁷¹ “Sahtekâr Mı”, *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1939, s. 4

Handa en çok gürültü yapan bunlardı, fakat saat on olunca horlaya horlaya uyuya dalarlardı. Aradan beş sene geçtiği halde hâlâ bu hanı niçin sevdiğime bir türlü akıl erdirmiş değilimdir.”⁷²

Baki Süha'nın yalnız, melankolik ve bohem kahramanları da pansiyonlarda kalır. Kahraman, kaldığı yer, masadaki yiyeceklerin durumu, kahramanın işsizliğiyle paralellik gösterir:

“Karanlık odada uzun uzun düşündükten sonra elektrik düğmesini çevirdi. Üzerinde vakit vakit garip yazılar, iş bulmak ümidiyle istidalar yazdığı ufak masanın kenarında, öğle yemeğinden artan kurumuş peynir ve ekmek duruyordu. Duvardaki çatlak aynaya büyük bir üzüntü ile derin derin baktı.”⁷³

Hikâyelerde mekân olarak Kozaklı Kahvehanesi, Gülbar Apartmanı, Sümbüllü Köyü'ndeki evin odası, Haliç kıyısındaki balıkçı kahvesi iç mekân olarak öne çıkan diğer mekânlardır. Ayrıca Baki Süha tren, kamyon gibi araçlarla yapılan yolculuklarda mekân, yolculuk boyunca büyük ölçüde aracın içidir. Aracın içinden kahramanın gözünden dışarıyı görürüz:

“Yol kenarında ufak köylerin belirsiz görülen ışıkları, üzerleri karla örtülmüş bulunan çamların latif silueti ve üç dört kilometrede bir tesadüf edilen inşaat kulübeleri bu uzun yolların insana unutulmuş birer hayat eseri hissi veren münzevi dekorunu teşkil ediyordu.”⁷⁴

Bu mekânların haricinde Baki Süha, hikâyelerinde mekân olarak rüyaya da yer verir. Kurmaca niteliğin öne çıktığı *Saydun Melikesi* adlı hikâyede anlatıcı hâkim bakış açısıyla kahramanın rüyasını şu şekilde tasvir eder:

“Hiç görmediği bir memlekette uzun bir deniz seyahatinden sonra hasta olarak varmıştı. Sahilde büyük bir kalabalık onun gelmesine intizar ediyordu. Rıhtımda herkes elini sıkıyor fakat veba yahut kolera zannedilen hastalığının sirayetinden de korkuyordu. Geniş ve kalın surlarla çevrilmiş bulunan esatirî şehrin insanları ancak sinemalarda ve tarihi kitaplarda görülen Romalılara benziyordu.”⁷⁵

Rüya, mekân olarak *Bekçinin Rüyası* adlı hikâyede Kastamonulu İsmail adlı kahramanın geçim derdinden kurtulamadığı bir mekân olarak, *Kulaksız Hüsnü* adlı

⁷² “Esansçı”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1938, s. 4

⁷³ “Suat'ın Elleri”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1939, s. 4

⁷⁴ “Bir Sürpriz”, *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1939, s. 4

⁷⁵ “Saydun Melikesi”, *Cumhuriyet*, 24 Şubat 1940, s. 4

hikâyede ise ana kahramanın yine benzer bir durum olan parasızlıktan kurtulamadığı bir mekân olarak karşımıza çıkar.

3.3.4. Zaman

Baki Süha'nın çoğu hikâyesi 1930'lu yıllarda geçer. Zaman akışı kronolojiktir, hikâyelerde olay gerçekleşmeden evvel özetleme tekniğiyle zaman hızlandırılır ya da zamansal olarak "Altı aydan beri gayet renksiz ve değişmeyen bir hayat içinde idi."⁷⁶ gibi cümlelerle yapılan bir sıçramayla yazarın anlatılmasını gerekli gördüğü başka bir kısma geçilir. Özellikle hatıra tekniğiyle zamanda sıçramalar yapılır fakat bu zamansal geçişler genellikle tek yönlüdür, geriye dönüşler nispeten azdır. Hikâyedeki zamanın belirleyicisi olarak yolculuk süresi, bir günün çeşitli zaman dilimleri, mevsimler, kahramanların konuşma süresi, haftalar ya da aylar birer zaman unsuru olarak kullanılır: "... altı saat çeken Sümbüllü Köyü'nün yolu çekilir dert değil... Mevsim yaz, güneş tahammül edilemeyecek derecede kızgın, rüzgâr sıcak esiyor."⁷⁷

Hikâyeler genellikle bir gün içinde geçer. Hikâyedeki aktüel zaman ile vaka zamanı arasında özellikle hatıra tekniğinin kullanıldığı hikâyelerde ciddi fark vardır. Bir anda anlatıcı ya da kahraman tarafından hatırlanan bir olay, anlatılan vaka zamanı bakımından ayları kapsayabilir.

Sel Geliyor, Çabucak Git, Yağmurdan Kaçarken, Vehim, Hakikat, Sahtekâr Mı?, Sokak Adamı, Hesaplı Macera, Toptan Satış, Sarıkamış'taki Plaj, Ormandaki Pazarlık adlı hikâyeler bir gün içinde geçer. Yazar gerekli yerlerde özetleme tekniğine başvurarak hızlı bir şekilde gerekli bilgileri okura sunar. Hikâyelerdeki zamanı belirleyici bir unsur olarak bazen kahramanların anlatıcının hafızasında yer eden özellikleri de öne çıkar:

"Bu asude Akdeniz sahilinde hareketsiz geçen günlerin şimdi hayalimde kalan en unutulmaz çehresi, Adisababalı dediğimiz kırk beş yaşlarında iri yarı bir balıkçı idi. ... Adisabalı'nın

⁷⁶ "Mahalle", *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1939, s. 4

⁷⁷ "Çabucak Git", *Cumhuriyet*, 4 Temmuz 1939, s. 4

asıl adı Bayram Çavuş'tu. Bu isim ona İtalyan-Habeş Harbi⁷⁸ sıralarında kuvvetli bir Habeş taraftarı olduğu için verilmişti.”⁷⁹

Hikâyelerde zamanı belirleyici bir diğer unsur ise tabiat ve mevsimlerdir:

“Kasabamızın yağmurlu, bulanık ve çamurlu günleri geçmiş, mayıs gelmişti. Hıdırellez günü iki arkadaşı ufak bir kuzu almış; ev sahibimiz, kardeşi ve oğlu ile birlikte kırlarda bir subaşına gitmiştik...”⁸⁰

Bunlar dışında hastalığa dair olan hikâyelerde sıçramalarla zaman bakımından haftalar, aylar geçer. Baki Süha için hikâyedeki zaman kullanımını belirleyen ve hikâyenin ne kadar bir süre içinde geçeceğinde esas teşkil eden olayın kendisidir. Hikâyenin merkezinde yer alan olayın gerçekleşmesi için gerekli sebeplerin gerçekleşme süresi büyük ölçüde hikâyedeki zamanı belirler. Örneğin, *Aksi Tedavi*, *İsim Günü*, *Ispartalı Kara Emin*, *Suat'ın Elleri* adlı hikâyeler uzun süren hastalıklar sebebiyle diğer hikâyelere kıyasla daha geniş bir zaman çizelgesinde yer alır. Görüldüğü üzere Baki Süha hikâyelerinde zaman akışına müdahale etmez, hikâyenin merkezindeki olayın, hikâyenin zamanını belirlemesine izin verir.

3.4. DİL VE ÜSLUP BAKIMINDAN HİKÂYELERİ

Tek hikâye kitabı olması sebebiyle elimizde fazla hikâyesi olmayan Baki Süha, hikâyelerini kısa bir zaman diliminde, Cahit Sıtkı Tarancı ile aynı dönemde kaleme alır.

Hikâyelerinde sade bir dil ve üslup kullanan Baki Süha, yabancı kökenli kelimelere yer vermez. Bununla beraber gerçekçi bir bakış açısıyla hikâyelerini yazmaya çalışan Baki Süha, şiirlerinde olduğu gibi argo ya da kaba ifadelerden kaçınır. Hikâyelerin cümle kurgusunda zaman zaman şiirsellik öne çıksa da “devrik ve eksilteli cümle örneklerine rastlanmaz”⁸¹. Ayrıca “onun cümle kurgusunda anlatım

⁷⁸ 3 Ekim 1935'te askerî bir harekât başlatan İtalyanlar 5 Mayıs 1936'da Adisababa'ya girer.

⁷⁹ “Adisababalı”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1939, s. 4

⁸⁰ “Ev Sahibimiz”, *Cumhuriyet*, 20 Haziran 1940, s. 2

⁸¹ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

bozukluğu görölmez”.⁸² Buradan hareketle Baki Süha’nın hikâyelerinde kullandığı cümleler bakımından titiz bir tavrı olduğunu söyleyebiliriz.

Dış dünyaya karşı realist bir tavır takınan yazar, içe bakışta melankoliktir. Fakat hikâyeler kurgu itibariyle gündelik gerçeklikler üzerine kurulur. Hikâyelerde derin anlamlı bir içeriğe ya da sembolik bir anlatıma rastlanmaz. Yerel söyleyişlere yer verdiği hikâyelerde diyaloglar ön plana çıkar.

Baki Süha’nın hikâye üslubunda öne çıkan bir diğer unsur ise kahramanların içinde buldukları ruh halini okura yansıtma biçimidir. Aynı şekilde mekân da kahramanların ruh halleriyle örtüşecek kelimelerle betimlenir. Bu bakımdan betimlemeler gerek kişiler, gerekse mekânlar için sıklıkla kullanılır ve Baki Süha’nın üslubunda önemli bir yere sahiptir.

---

⁸² Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113

4. BÖLÜM

DİĞER ESERLERİ

4.1. ANILARI: BİZİM KUŞAK VE ÖTEKİLER

Baki Süha, 1968 yılında, Doğan Nadi'nin teklifiyle *Cumhuriyet* gazetesi için hazırladığı Bizim Kuşak ve Evvelkiler adlı yazı dizisinde otuz şairle ilgili anılarını, şairlerin kısa biyografilerini, şairlere dair fotoğrafları ve şiirlerini içeren yazı dizisini yayımlar. Yine aynı yıl altı şaire daha yer vererek bu yazı, şiir ve fotoğrafları *Bizim Kuşak ve Ötekiler* adıyla kitap olarak bir araya getirir. Kitapta, zikredildiği üzere, Yahya Kemal Beyatlı, Halit Fahri Ozansoy, Faruk Nafiz Çamlıbel, Kemalettin Kâmi Kamu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Ahmet Kutsi Tecer, Ömer Bedrettin Uşaklı, Necip Fazıl Kısakürek, Behçet Kemal Çağlar, Yaşar Nabi, Ahmet Muhip Dranas, Hamit Macit Selekler, Ziya Osman Saba, Munis Faik Ozansoy, Cahit Sıtkı Tarancı, Feridun Fazıl Tülbentçi, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday, İlhan Berk, Behçet Necatigil, Cahit Külebi, Suat Taşer, Mehmet Kemal Kurşunoğlu, Sabahattin Kudret Aksal, Ceyhun Atuf Kansu, Necati Cumalı, Attilâ İlhan, Metin Eloğlu, Ümit Yaşar Oğuzcan, Turgut Uyar, Edip Cansever, Cemal Süreya, Ahmet Oktay yer alır ve Ahmet Oktay dışında yukarıda zikredilen her şairin genellikle bir adet tam sayfa fotoğrafı bulunmaktadır. Bu fotoğrafların bazıları Ara Güler'in objektifindedir.

Baki Süha'nın kitapta yer verdiği “şairlerin birçoğu kendinden önceki neslin temsilcileridir. Eserde yer alan şairlerin pek çoğu da kendi arkadaşları veya kendine yakın nesildir”¹. Ayrıca görüldüğü üzere kendisini yakın bulmadığı İkinci Yeni şairlerine de yer verir. Dikkat edilirse yazı dizisinde yer almayan bu şairler kitapta yer alır. Bu bakımdan kitap, Türk edebiyatındaki çoğu şairin hayatıyla ilgili olarak önemli bilgiler ve izlenimler barındırmakla beraber fotoğraflar ve örnek şiirlerle zenginleştirilmesi bakımından anı türündeki diğer eserlerden ayrılır.

Kitabın nüvesini teşkil eden yazı dizisinin adı olan Bizim Kuşak ve Evvelkiler, kitap adı olarak *Bizim Kuşak ve Ötekiler*'e dönüşür. Tahminimizce Baki

¹ Sefa Yüce, “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, ss. 101-113

Süha, hem kendinden önceki kuşağa hem kendi kuşağına hem de kendisinden sonra gelen kuşağa yer vermeye çalıştığı için kendi kuşağı dışında kalanları kapsayıcı nitelikte olması için ismi değiştirmiştir.

Kaleme alınan bölümler genellikle bahsi geçen şairin kısa bir biyografisiyle başlar, Baki Süha'nın bahsi geçen şairle yaşadığı bir ya da birkaç anıyla devam eder ve şairin şiirinden birkaç örnekle son bulur.

Baki Süha, anılarını yazma fikrinin nasıl ortaya çıktığını kitabın başında yer alan, önsöz niyetine yazdığı Anıların Kapısında adlı yazısında şöyle anlatır:

“Ben de herkes gibi, toplantılarda, içki sofralarında, yolculuklarda sırası gelince hatıralarımı anlatırım. Hafızam fena değildir. Birlikte yaptığımız bir Antalya yolculuğu sırasında dostum Doğan Nadi, ‘Bunları niçin yazmıyorsun!’ diye adeta bana çıkıştı. O gün bugün başladım hatıralarımı yazmaya. Yalnız hemen söylemeliyim ki, hatıra yazmak hem hazin, hem de güzel şey. Hazin tarafı, ölenleri yazarken insan mezarlıkta dolaşmış gibi oluyor. Güzel tarafı da, eski günleri, güzel günleri yeniden yaşamak.”²

Baki Süha'nın bahsettiği güzel günler genellikle 1935-36 yılları arasında *Cumhuriyet* gazetesinde çalıştığı yıllarda edindiği dostluklar ve yaşadıklarıdır. Kitaptaki anıların çoğu bu yıllarda İstanbul'da yaşanmıştır. Elbette Baki Süha'nın Ankara'da geçirdiği yıllara, sonraki yıllara, dair anıları da mevcuttur. Anılarının yanı sıra kitapta yer alan şairlerin şiirlerindeki değişim, şiir anlayışları gibi konularda görüş ve temennilerini de dile getirir:

“İlhan Berk, bugün İkinci Yeniler akımına ayak uydurmaya çalışan bir şairdir. İlk şiir kitaplarındaki anlamlı, açık seçik ve bizim kuşak içinde kendine özgü bir değer taşıyan şiir anlayışını artık terk etmiş, anlamsız, soyut şiire kendini adamıştır. İkinci Yeniler akımının anlamsızlıkta en çok ifrata kaçan bir sanatkarı olarak görünen İlhan Berk, ne yazık ki, bir zamanlar kendisini seven, benimseyen ve arayan okuyucularını hayrete düşürecek derecede değişmiştir. Benim dileğim odur ki, ya biz onun bugünkü sanat anlayışına hürmet gösterip benimseyelim yahut o, eski şiirlerinin her bakımdan insanı saran havasına dönsün. Ben eski İlhan Berk'i sevdiğim, eski sanatına bağlı kaldığım için, eski şiirlerinden örnek vermek istiyorum.”³

---

² *Bizim Kuşak ve Ötekiler*, s. 4

³ A.g.e., ss. 174-175

Sanat ve bilhassa edebiyat çevreleriyle her daim yakın olan Baki Süha'nın etrafındaki sanatçılara dair tespitleri genellikle gözlemci ve bazen de izlenimci bir bakış açısına sahiptir. Birçok şairin boyu, kilosuna gibi fiziki özelliklerine ve mizaçlarına da anılarında yer verir. Hatta bazen baştan ayağa bir portre çizer:

“O akşam Orhan'ı [Orhan Veli Kanık] aynı masanın başında otururken fizik yapısı, giyimi kuşamı, tavırları bakımından da ister istemez şöyle bir süzdüm. Bende kalan ilk izlenimler şöyledir: Hiç de güzel bir adam değil. Yüzünde sönmüş veya patlatılmış olan ergenlik izleri var. Zaten eli alışmış, ikide bir ergenliği hemen yakalıyor, onunla oynuyor oynuyor, sonra dalgınlıkla yaptığı bu işten birden bire vazgeçiyor. Kulakları başına göre büyükçe, alt dudağı etli ve sarkık. Elleri çok güzel, tırnakları muntazam ve bembeyaz. Saçları hafif dalgalı, muntazam taranmış. Üzerinde muhakkak surette İngiliz kumaşı olduğunu sandığım siyaha yakın bir elbise... Gömleği o zaman moda olan Halifaks yakalı, boynunu biraz sıkı, zarif bir iğne kravat bağını sımsıkı tutuyor. Pantolonu biraz dar, yeni ütülenmiş benziyor. İnce bacaklarına göre, ayakları büyükçe, kunduraları kalın tabanlı pahalı cinsten...”⁴

Baki Süha'nın yakından tanıdığı isimlerin aile hayatı, gündelik rutinleri, kişisel zevklerini yahut çalışma alışkanlıkları hakkında verdiği bilgiler bir diğer önemli noktadır:

“Hamdi'de [Ahmet Hamdi Tanpınar] ne zaman başladığını bilmediğim bir Türk Sanat Müziği sevgisi vardı. Klasik musikimizin bütün ustalarını tanıyor, eserlerini zevkle dinliyordu. Hamamizâde İsmail Dede için ve Üçüncü Selim için iki ayrı etüd yapmıştır. Zaman zaman Radyoevi'ne gelir, İtrî, Zaharya, Dede ve Hacı Arif Bey'i dinlemek için saatlerce diskotek odalarında veya stüdyolarda beklerdi. Son zamanlarda Zaharya için hazırlayacağı bir makaleye ilham toplamak ve malzeme toplamak üzere bu büyük bestecinin bütün eserlerini birkaç defa başından sonuna kadar sabırla dinlediğini bilirim. Hamdi, onları dinlerken tarih içinde sanki düşsel bir geziye çıkıyor, Osmanlı tarihinin iniş ve çıkışlarını, zafer ve yenilgilerini, o çağlar içindeki uygarlığımızın şiirde, mimaride, hat ve tezyinattaki paralellerini bir bir o bestelerde, o nağmelerde buluyor, notlar alıyor, tahliller yapıyor, bir gerçeği yakalayıp sezer gibi oldu mu, bir çocuk gibi seviniyor, fakat sırlarını saklayan eski garip bir simyager gibi, hiçbir şey söylemeden geldiği gibi sessizce stüdyoları terk ediyordu.”⁵

Kitabın bizce önemli olan bir başka noktası da, dönemin gazetelerini, edebiyat dergilerini, şairlerin ve sanatçıların bulunduğu mekânları yeri geldikçe zikretmesidir. Bazısı İstanbul bazısı Ankara menşeli bu dergi, gazete ve mekânlar

⁴ A.g.e., s. 148

⁵ A.g.e., s. 39-40

edebiyat tarihi açısından önemlidir. Baki Süha'nın uzun yıllar radyoda spikerlik yapmasının etkisi olacak, anıların dikkat çeken bir özelliği de yer yer bir radyo programını andırmasıdır. Baki Süha'nın anıları bize, gerek onu gerekse irtibatla olduğu şairleri bir dost gözüyle tanıma ve bilme fırsatı sunması bakımından oldukça önemlidir.

4.2. BİYOGRAFİLERİ

Baki Süha'nın iki adet biyografi kitabı mevcuttur. Bunların ilki 1945 yılında yayımladığı *Falih Rıfki Atay Konuşuyor*, ikincisi ise 1962 yılında kaleme aldığı *Ünlü Türk Bestekârları* adlı eseridir. Bahsedilen sanatçıların eserlerinden örnekler verilmesi ve sanatları hakkında tespitlerde bulunulması sebebiyle bu eserler sadece biyografi niteliği taşımayıp bir bakıma Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının tezkireleridir, diyebiliriz.

4.2.1. Falih Rıfki Atay Konuşuyor

Falih Rıfki Atay Konuşuyor adlı eser, bize, 1945 yılında Ulus gazetesinin başyazarı olan Falih Rıfki ve onun hayatı hakkında bir portre sunmanın yanı sıra onun seçme yazılarına yer vermesi bakımından da önemlidir. Hikmet Feridun Es, kitap ve Baki Süha hakkında övgü dolu satırlar kaleme alır:

“Kitabı okurken onun muhtelif zamanlarda modeli karşısında çalışan portre ressamı gibi hareket ettiğini görüyoruz. Etüt edeceği mevzuun sık sık karşısına çıkıyor, onu her cepheden tetkik ediyor.”⁶

Kitabın ilk otuz beş sayfasında Falih Rıfki'nin detaylı bir biyografisi ve Baki Süha'nın onunla gerçekleştirdiği bir röportaj samimi bir şekilde aktarılır:

“Falih Rıfki Atay'ın Ankara'da Yenişehir'in sakin bir yerinde, -kendi malı olan- tek katlı, yeşil panjurlu evindeyiz. Bir gün evvel önünden geçerken mimarisini hiç beğenmediğim,

⁶ Hikmet Feridun Es, “Falih Rıfki'ya ait bir eser”, *Akşam*, 23.05.1945, s.3

acele yapılmış hissinin veren bu evin içi gayet rahat ve sessiz. Başmuharririmiz çalışma odasına, bahçeye açılan tek pencereden donuk bir nisan güneşi sızıyor.”⁷

Röportajın ve kitabın önem teşkil eden bir noktası da Baki Süha'nın dil meselesi hakkında sorduğu soruya yanıt olarak 08.04.1942 tarihinde radyoda “Güzel Türkçemiz” saatinde Falih Rıfkı'nın hazırladığı ve Baki Süha'nın okuduğu konuşmayı örnek göstermesidir. Baki Süha, belki de unutulup gidecek olan bu radyo konuşmasının tam metnine kitapta yer verir. Konuşmanın ana eksenini kanunların Türkçeleştirilmesi, Türkçeleştirmenin ne zaman ve nasıl yapılacağı hakkındadır. Konuşma metni, dil meselesini Şinasi'ye kadar irdelemesi bakımından dikkate değerdir. Dil meselesi hakkındaki nihai karar, dili kullananlara bırakılır:

“Dil işindeki mübalağalara, aşırı iddialara bakmayınız. Bunların hiçbir zararı olmaz. Her dilde mücadele böyle geçti. Teklif edenleri serbest bırakınız (...) kelimelerin tutulup tutulmaması, kalıp kalmaması, onları halkın ve sanatkarların benimseyip benimsememesine, kullanıp kullanmamasına bağlıdır.”⁸

Kitabın devamında Falih Rıfkı Atay'ın 1916-1945 yılları arasında kaleme aldığı fıkralar, siyasi yazılar, seyahat yazıları ve radyo konuşmalarından seçmeler sunulur. Bu bakımdan kitap bize, Falih Rıfkı'nın fikir dünyası hakkında da bir bakış açısı kazandırır.

4.2.2. Ünlü Türk Bestekârları

Baki Süha'nın bir diğer eseri 1962 yılında yayımladığı *Ünlü Türk Bestekârları*'dır. Kitapta sırasıyla, Mustafa İtrî Efendi, Zaharya Efendi, Hafız Post, Kazasker Mustafa İzzet, Hamamizade İsmail Dede, Üçüncü Selim, Şakir Ağa, Zekâî Dede, Nikoğos Ağa, Tanburî Ali Efendi, Eyyubî Bekir Ağa, Hacı Arif Bey, Şevki Bey, Leyla Hanım, Tanburî Cemil, Şemsettin Ziya Bey, Musa Süreyya Bey, Giriftzen Asım Bey, Medenî Aziz Efendi, Rahmi Bey, Lem'i Atlı, Rakım Elkutlu, Selahattin Pınar, Suphi Ziya Özbekkan ve Saadettin Kaynak ile beraber yirmi beş isim hakkında bölümler vardır.

⁷ Falih Rıfkı Atay Konuşuyor, s. 24

⁸ A.g.e., s. 35

“Bu kitapta yer alan Türk bestekârlarının hayatlarına ve sanatlarına dair olan bilgilerin yüzde sekseni bir alaca karanlık içinde el yordamı ile derlenmiştir. Pek çoğu da kulaktan kulağa gelen rivayet ve hikâyelerle karışıktır.”⁹

Bestekârların biyografileri yanı sıra onların hayatına dair anekdotlar da verilir:

“Dördüncü Mehmet, bir gün İtrî'nin yeni bir bestesini dinledikten sonra kendisinden bir arzusunun olup olmadığını sormuş, o da Esirciler Kethüdalığı'nı istemiş. O sırada Enderun'da 120 akçe ile musiki muallimliği yapmakta idi. İtrî Çelebi şahsen zengin ve şöret sahibi bir kimse olduğu için, böyle hiç de parlak olmayan ikinci, hatta üçüncü derecedeki bir memuriyeti isteyişi hayretle karşılanmakla beraber arzusu derhal yerine getirildi. Hâlbuki onun maksadı başka idi. Yeni memuriyeti dolayısıyla İstanbul'a gelen bütün esirleri görecekti ve bu sayede onların folklor musikileri hakkında bilgi edinecek ve aralarında güzel sesli ve musikiye istidatlı bulunanları seçip yetiştirecekti.”¹⁰

Bestekârların eserlerinden seçilen örneklerin notalarıyla beraber verilmiş olması kitap için önemli ve ayırıcı bir unsur olarak karşımıza çıkar. Kitapta yer alan bölümlerin başında bestekârların portre çizimleri bulunur fakat çizer adı belirtilmemiştir. Ayrıca kitabın sonunda bir yetmiş beş bestekârın doğum, ölüm ve mesleklerine dair kısa bilgiler içeren bir isimler sözlüğü yer alır.

4.3. ANTOLOJİLERİ

Baki Süha'nın hazırladığı toplam beş adet antoloji bulunmaktadır. Bu antolojilerden birini Faruk Çağlayan, diğerini ise Behçet Kemal Çağlar ile beraber hazırlar.

4.3.1. Türk Şiirinden Örnekler

İlk antolojisi olan *Türk Şiirinden Örnekler* 1944 yılında yayımlar. Kitap 1920-1944 yılları arasında yazılan Türk edebiyatında öne çıkan şiirleri toplu halde sunmayı amaçlar. Baki Süha gerek anılarında, gerek biyografilerinde gerekse antolojilerinde tezkire türüne özgü özellikler kendini gösterir ki zaten kitap “tetkik” sıfatıyla basılır. Ayrıca bizzat Baki Süha, kitabın bir antoloji olma iddiası

⁹ *Ünlü Türk Bestekârları*, s.4

¹⁰ A.g.e. s. 12

taşımadığını önsözde¹¹ vurgulasa da, kitap, gerek bir zaman aralığına odaklanması gerekse şiiirlerin sayısı bakımından antoloji olma özelliği taşıır. Antolojide kısa bir biyografileriyle yer alan şairler, Yahya Kemal Beyatlı, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Enis Behiç Koryürek, Halit Fahri Ozansoy, Faruk Nafiz Çamlıbel, Nâzım Hikmet Ran, Hasan-Âli Yücel, Şükûfe Nihal Başar, Halide Nusret Zorlutuna, Kemalettin Kamu, Necmettin Halil Onan, Ömer Bedrettin Uşaklı, Ahmet Kutsi Tecer, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Hamdi Tanpınar, Sabri Esat Siyavuşgil, Yaşar Nabi Nayır, Cevdet Kudret Solok, Ziya Osman Saba, Behçet Kemal Çağlar, Ahmet Muhip Dranas, Cahit Sıtkı Tarancı, Hamit Macit Selekler, Feridun Fazıl Tülbentçi, Mustafa Seyit Sütüven, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'dır.

4.3.2. Büyüklerimize ve Millî Günlerimize Dair Şiiirler

Bir diğier kitabı olan *Büyüklerimize ve Milli Günlerimize Dair Şiiirler* adıyla 1947 yılında yayımlar. Kitabın bölümleri şu şekildedir: Atatürk, İsmet İnönü, 19 Mayıs, İkinci İnönü Muharebesi, 26-30 Ağustos 1922, 23 Nisan 1923, 24 Temmuz 1923, 29 Ekim 1923, Yirminci Yılda Duygular, Şehitler, Çeşitli Konular, Halkevleri ve Halkodaları. Kitapta her bölüme uygun şiiirler yer alır. Ayrıca bazı bölümlerin başlarında bölüme adını veren olay ve tarih hakkında kısa bir yazı bulunur. Baki Süha, bu kitabı bir sorumluluk bilinciyle hazırlar:

“Türk milleti, yaptıklarıyla öğünmeyi, kendisi için destan yazmayı pek sevemez. Bütün tarih boyunca bir biri arkasından gelen kahramanlıklar, medeniyet ve ilim hareketleri destanlaştırılmak şöyle dursun, sırf tarihi bir hadise olarak bile etraflıca kaleme alınmamıştır. 19 Mayıs 1919'dan sonra açılan yeni devir için de durum aynıdır. Kurtuluş Savaşı'nın çeşitli safhaları, onu müteakip gelen yapıcı ve hamleci devrin türlü inkılaplarını ele alan, hikâye eden kaç esere sahibiz? İnkılap hareketleri içinde yaşayan münevverlerimiz, tarih karşısında bu ihmalleri yüzünden sorumlu olacaklardır.”¹²

Kitapta yer alan isimler şöyledir: Behçet Kemal Çağlar, Ziya Osman Saba, İbrahim Alâattin Gövsa, M. Faruk Gürtunca, Nurettin Artam, Hasan Âli Yücel, Münir Müeyyet Bekman, Mehmet Necati Öngay, Celâl Sahir Erozan, Kemal A.

¹¹ *Türk Şiiirinden Örnekler*, s.5

¹² *Büyüklerimize ve Milli Günlerimize Dair Şiiirler*, s.2

Başar, İbrahim Öztürk, Necdet Atılğan, Kemâlettin Kamu, Server Ziya Gürevin, Vasfi Mahir Kocatürk. Ayrıca kitabın Halkevleri ve Halkodaları adlı bölümünde Halkevlerinin açılışı yıldönümü münasebetiyle 23.2.1947’de radyoda Bingöl Milletvekili Tahsin Banguoğlu tarafından yapılan bir konuşma metni ve Osman Attilâ’nın *Ülkü* dergisinde yayımlanan Halk Şairlerinde Halkevleri ve Halkodaları adlı bir yazısı bulunmaktadır.

4.3.3. Atatürk İçin Bütün Şiirler

Baki Süha, Faruk Çağlayan ile beraber hazırladığı *Atatürk İçin Bütün Şiirler* adlı antolojiyi 1964 yılında yayımlar. Bu kitap daha evvel bahsettiğimiz kitaplardan farklı olarak tam bir antolojidir. Dikkat çekmek istediğimiz bir başka nokta ise bu kitaptan sonra Baki Süha’nın hazırladığı diğer antolojiler tezkire türüne ait özellikler göstermez. Kitapta belirlenen bir tema etrafında seçilen şiirlerin yanı sıra şiirlerin sıralanması şairlerin soyadlarına göredir ve şairlerin biyografileri yer almaz. Kitapta Atatürk’le ilgili şiirleriyle, L. Sami Akalın, Rıza Polat Akkoyunlu, Nahit Ulvi Akgün, Sabahattin Kudret Aksal, İlyas Albayrak, Talip Apaydın, Adnan Ardağı, Sunullah Arısoy, Nurettin Artam, Vehbi Cem Aşkun, Cevdet Atmaca, Oğuz Kâzım Atok, Osman Atillâ, Edip Aysel, Başaran, Yahya Benekan, Salâh Birsell, Halil Nihat Boztepe, Adnan Bulak, İbrahim Zeki Burdurlu, Behçet Kemal Çağlar, Faruk Nafiz Çamlıbel, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Zeki Ömer Defne, İlhan Demiraslan, Baki Süha Ediboğlu, İsmet Ercan, Bekir Sıtkı Erdoğan, Tufan Erdoğan, Abdullah Rıza Ergüven, Celal Sahir Erozan, Nüzhet Erman, Coşkun Ertepinar, Garip Mustafa, Bedri Gider, Ziya Gökalp, Namık İrfan Gökçay, Orhan Rahmi Gökçe, Orhan Şaik Gökyay, İbrahim Alaattin Gövsa, Hüseyin Güven, Ayhan Hünelp, Attilâ İlhan, Kemalettin Kamu, Teoman Karahun, Ceyhun Atuf Kansu, A. Muhtar Kumral, Mithat Cemal Kuntay, Cahit Külebi, Cemal Edip Kürkçüoğlu, Kemalettin Koç, Vasfi Mahir Kocatürk, Enis Behiç Koryürek, Ahmet Köklügiller, Ahmet Köksal, Yusuf Mardin, İbrahim Minnetoğlu, Yaşar Nabi Nayır, Behçet Necatigil, Cahit Obruk, Ümit Yaşar Oğuzcan, Haşim Nezih Okay, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç, Mustafa Şerif Onaran, Cenap Ozankan, Halit Fahri Ozansoy, Kemal Özgür, Ünsal Özmen, Hüseyin Siret Özsever, Nurettin Özyürek, Arif Hikmet Par, Şükrü Enis Regü, Ziya Osman

Saba, Enis Turgut Sungur, Suat Taşer, İsmail Ali Sarar, Hamit Macit Selekler, Vural Vahit Suiçmez, Gültekin Köktürk Suvarlı, Âşık Veysel Şatıroğlu, Sabih Şendil, Ahmet Tufan Şentürk, A. Celal Şimşek, Hasan Şimşek, Ercüment Ekrem Talû, Cahit Sıtkı Tarancı, Abdülhak Hamit Tarhan, Halit Tanyeli, Talât Tekin, Uluğ Turhanlıoğlu, Ercüment Uçarı, H. Vasfi Uçkan, Hüseyin Ulaş, Ömer Bedrettin Uşaklı, Turgut Uyar, Muzaffer Uyguner, Muallâ Uzmay, Nabi Üçüncü, Engin Ünsal, E. Faik Üstün, Etem Ütük, Hamdi Varoğlu, Özker Yaşın, Halim Yağcıoğlu, Cemal Yeşil, Mehmet Emin Yurdakul, Hasan-Âli Yücel, Coşkun Zengin ve Halide Nusret Zorlutuna yer alır.

4.3.4. Yurt ve Kahramanlık Şiirleri

Baki Süha, 1967 yılında yayımladığı bir diğer antolojisi olan *Yurt ve Kahramanlık Şiirleri*'ni öğrenciler için hazırladığını belirtir:

“İki ayrı bölüm halinde yurt ve kahramanlık şiirlerini bir araya toplayan bu kitap, yüzden fazla eserin ayrı ayrı elden geçirilmesi, çeşitli dergilerin incelenmesi sonucunda vücuda getirilmiştir. Özellikle, ilk, orta ve liselerimizin genel eğitim anlayışı göz önünde tutularak hazırlanan bu kitap Türkçe ve edebiyat derslerinde değerli öğretmenlere ve öğrencilere yardımcı bir eser olmak gibi bir hizmeti amaç bilmektedir.”¹³

Kitapta, Faruk Nafiz Çamlıbel, Ömer Bedrettin Uşaklı, Orhan Seyfi Orhon, Ahmet Kutsi Tecer, Orhan Şaik Gökyay, Turgut Uyar, Faruk Çağlayan, Adil Turan, Kâmuran Özbir, Mahmut Kuru, Necdet Konuk, Ercüment Uçarı, İbrahim Tekelioğlu, Sabih Şendil, Özker Yaşın, Behçet Kemal Çağlar, Ahmet Muhip Dranas, Orhon Murat Arıburnu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Halit Fahri Ozansoy, Cahit Külebi, Hasan Şimşek, Halim Yağcıoğlu, Sunullah Arısoy, Başaran, Bedri Gider, İbrahim Zeki Burdurlu, İlhan Geçer, Suat Taşer, Attilâ İlhan, Gazi Giray, Namık Kemal, Abdülhak Hamit Tarhan, Tevfik Fikret, Mithat Cemal Kuntay, Ceyhun Atuf Kansu, Yahya Kemal Beyatlı, Emin Bülent, Kemalettin Kamu, Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Akif Ersoy, Baha Vefa Karatay, Halide Nusret

¹³ *Yurt ve Kahramanlık Şiirleri*, s. 3-4

Zorlutuna, M. Faruk Gürtunca, Necmettin Halil Onan, Haluk Nihat Pepeyi, Yaşar Nabi Nayır, Fethi Tevetoğlu, Arif Nihat Asya, Oğuz Kâzım Atok ve Mehmet Gökâl imzalı şiirler yer alır.

4.3.5. Türk Şiirinde Aşk

Baki Süha'nın 1968 yılında Behçet Kemal Çağlar ile beraber hazırladığı son antolojisi *Türk Şiirinde Aşk*'tir. 150 Aşk Şiiri Bir Arada alt başlığı ile yayımlanan kitap, Halk Şiirimiz, Klasik Şiirimiz ve Yeni Şiirimiz adında üç bölümden oluşur. İlhan Geçer bir yazısında antolojiyi şair seçimi, bölümlerin hacmi gibi birçok bakımdan eleştirir:

“Yunus Emre ile başlayan halk şiiri bölümünde 14 şairin 29 şiiri yer almış. Klasik Şiir bölümünde Divan şairlerinin eserleri var. Şeyhî ile başlayıp Yahya Kemal ile son buluyor bu bölüm. Ancak Divan şiirine biraz fazlaca yer ayrılmış gibi geldi bize. Bu bölümdeki şiirlerden bazıları çıkarılıp yerine yeni şiirimizden örnekler alınabilir, yeni Türk şiirinin unutulmuş veya bile bile kitaba alınmayan bazı kişileri eserdeki yerlerini alabilirdi. (...) Yeni Şiirimiz bölümünde gereken çabayı, tarafsızlığı, titizliği gösterememişler. Gene eş-dost kayırması yapılmış, gene antolojiye girmesi gereken birçok sanatçı alınmamış, aşk şiiri yazmamış şairlere, gereksiz kişilere yer verilmiş.”¹⁴

İlginçtir ki Baki Süha ve Behçet Kemal sanki gelecek eleştirileri tahmin edercesine kitabın ortak yazdıkları önsözüne bir notla son verirler. Notun tamamı şu şekildedir:

“Bu kitaptan edinecek olanlar, vaktiyle dinleyip veya okuyup da güzel aşk şiiri diye beğendikleri manzumeleri bulmayacak olursa –gücenip dudak bükme yerine– onları yeniden arayıp bularak el yazıları ile kopya edip bu yaprakların arasına koymakla kitaplarını zenginleştirmiş olacaklardır.”¹⁵

Halk Şiirlerimiz adlı bölümde Yunus Emre, Karacaoğlan, Emrah, Köroğlu, Ruhsatî, Seyranî, Âşık Ömer, Gevherî, Âşık Halil, İzzetî, Âşık Seyfullah, Âşık Veysel Şatıroğlu, Ali İzzet, Ankaralı Âşık Ömer; Klasik Şiirimiz adlı bölümde Şeyhî, Necatî, Ahmet Paşa, Avnî, Cem Sultan, Fuzulî, Yavuz, Nesimî, Hayalî, Bâkî,

¹⁴ İlhan Geçer, “Yeni Yayınlar Türk Şiirinde Aşk”, *Hisar*, Ekim 1968, S. 68, s.22

¹⁵ *Türk Şiirinde Aşk*, s.3

Muhibbî, Taşlıcalı Yahya Bey, Nâbî, Nef'î, Mihrî Hatun, Nâilî, Nevser-i Kadim, Nedim-i Kadim, Nedim, İzzet Ali Paşa, Nahîfi, Râsîh, Ulvî, Neşâtî, Enderunlu Vâsîf, Nazîm, İshak, Fasîhî, Şeyh Galip, Nevres-i Cedîd, Şehülislam Arif Hikmet, Yenişehirli Avni, Yahya Kemal imzalı şiirler yer alır. Bu ilk iki bölümde kitap için önemli olan nokta şiirlere uygun olduğu düşünülen bir başlık verilmiş olmasıdır. Başlıkları kimin seçtiği belirtilmez fakat gerek gazeller gerekse halk şiirinden örnekler için şiire uygun bir isimlendirme yapılmaya çalışılmıştır. Yeni Şiirimiz adlı bölümde Abdülhak Hamit, Cenap Şahabettin, Rıza Tevfik, Yahya Kemal Beyatlı, Ahmet Haşim, Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Yusuf Ziya Ortaç, Faruk Nafiz Çamlıbel, Kemalettin Kamu, Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Kutsi Tecer, Orhan Şaik Gökyay, Behçet Kemal Çağlar, Zeki Ömer Defne, Selahattin Batu, Yaşar Nabi Nayır, Ziya Osman Saba, Ahmet Muhip Dranas, Hamit Macit Selekler, Cahit Sıtkı Tarancı, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Orhan Veli, Melih Cevdet Anday, Oktay Rıfat, Baki Süha Ediboğlu, Cahit Külebi, Celal Sılay, İlhan Berk, Behçet Necatigil, Necati Cumalı, Sabahattin Kudret Aksal, İsmet Bozdağ, Şinasi Özdenoğlu, Salâh Birsell, Başaran, Feyzi Halıcı, Ümit Yaşar, Gültekin Samancı, Attilâ İlhan, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Edip Cansever, Muvaffak Sami Onat, Cahit Obruk, Subutay Karsan imzalı şiirler yer alır.

Baki Süha ve Behçet Kemal, kitabın önsözünde belirttikleri gibi tarafsızlık iddiasında değillerdir. Bu bakımdan şair ve şiir seçimi onların ortak kararı olarak gerçekleşmiş ve aşk temalı şiirler döneme göre bir araya getirilmiştir. Kitap Türk şiirinin yüzlerce yıllık macerasında aşkın nasıl işlendiğine dair fikir vermesi bakımından önemlidir.

4.4. DERGİ VE GAZETELERDE KALAN YAZILARI

4.4.1. Edebiyatla İlgili Yazıları

Baki Süha'nın dergi ve gazetelerde kalan yazılarının büyük bir bölümü doğrudan edebiyatla alakalıdır. Bu yazıların bazılarında edebiyat ve şiirle ilgili görüşlerini dile getirirse de poetik bir tavrı olduğunu söyleyemeyiz. Yazılarına bakıldığında Baki Süha'nın şiirle ilgili fikirleri saf şiir, Garip şiiri ve halk şiiri

üçgeninde gidip gelir fakat tutarlı ve kararlı bir poetika oluşturamaz, şiire dair net ve kesin fikirleri yoktur. Şiirin biçimine daha çok kafa yordüğünü ve şiirlerine bakarak da biçim kaygısı göttüğünü söylemek mümkündür.

Edebiyatla ilgili olan yazıların büyük çoğunluğu şiir ve şairlere dairdir. Hikâye ve tiyatro ile ilgili çok az yazısı vardır. Yazıların büyük çoğunluğu yüzeysel diyebileceğimiz bir niteliktedir. Hatta çoğu, kısaca bir değinmeden ibarettir. Edebiyata dair yazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1) “Halit Ziya Uşaklıgil”, *Çağlayan*, 10 İlkânun 1935, C. 1, S.1, s.5
- 2) “Ulusal Tiyatro Ulusal Piyas”, *Çağlayan*, 10 İkincikânun 1936, C. 1, S. 2, s. 9
- 3) “Namık Kemal İçin”, *Çağlayan*, 31 Mart 1936, C. 1, S. 4, s. 6-7
- 4) “Mühim Bir Anket Bugünkü Edebiyat Ne Halde”, *Yeni Mecmua*, 6 Birincikanun 1940, C. 5, S. 84, ss. 8-9
- 5) “Zavallı Halit Asım”, *Varlık*, 15 Nisan 1941, C. 11, S. 187, s. 440
- 6) “Tarif ve Öz”, *Dikmen*, 15 Haziran 1941, S.1, s. 1
- 7) “Şiirimizin Muhtaç Olduğu Eda ve Ahenk”, *Ulus*, 04.11.1941, ss. 5-6
- 8) “Zevklere Hürmet”, *Ulus*, 11.11.1941, s. 5
- 9) “Türk Şiirinde Dağ”, *Ulus*, 18.11.1941, ss. 5-6
- 10) “Edebi Mecmualara İntizar”, *Ulus*, 25.11.1941, ss. 5-6
- 11) “Halk Şiirinde Ölüm Konusu”, *Ulus*, 23.12.1941, ss. 5-6
- 12) “Şekil Meselesi”, *Ulus*, 7 Temmuz 1942, s. 4
- 13) “Şekil Meselesi II: Alışkanlık”, *Ulus*, 14 Temmuz 1942, s. 4
- 14) “Şekil ve Şekilsizlik”, *Ulus*, 9 Mart 1943, s. 4
- 15) “Güzellik Peşinde”, *Ulus*, 25.04.1943, s. 4
- 16) “Gerçek Âşıklardan Emrah Hakkında Birkaç Söz”, *Ulus (Güzel Sanatlar İlavesi)*, 27.06.1943, s. 5
- 17) “Gerçek Âşıklardan Gevheri'nin Kuğu Şiiri”, *Ulus (Güzel Sanatlar İlavesi)*, 11.07.1943, s. 5
- 18) “Şiir Dili”, *Ulus*, 19 Şubat 1944, s. 5
- 19) “Tercüme Bolluğu Telif Kıtılığı”, *Gerçek*, 1 Nisan 1944, Yıl 1, C. 1, S.5, s. 71
- 20) “Halk Şairlerimiz ve Taklitçileri”, *Vakit*, 23 Ağustos 1944, s. 2

- 21) “Ölümünün 12. Yılında Ahmet Rasim”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1944, s. 2
- 22) “Fırar Şairleri”, *Cumhuriyet*, 6 Birinciteşrin 1944, s. 2
- 23) “Aradığımız Terkib”, *Cumhuriyet*, 19 Birinciteşrin 1944, s. 2
- 24) “Aşk İçin”, *Cumhuriyet*, 17 Birincikânun 1944, s. 2
- 25) “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları”, *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1945, s. 2
- 26) “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları II”, *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1945, s. 2
- 27) “Küçük Hikâyeciliğimiz”, *İleri Yurt*, Nisan 1945, C.1, S.1, s.8
- 28) “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları III”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1945, s. 2
- 29) “Küçük Hikâyeciliğimiz II”, *İleri Yurt*, Mayıs 1945, C.1, S.2, s.22
- 30) “Ölümünün 12. Yılında Ahmet Haşim”, *Ulus*, 04.06.1945, s. 2
- 31) “Âşık Veysel’e Dair”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1945, s. 2
- 32) “Edebiyat Dedikoduları: Sanat Dergileri”, *Ulus*, 03.11.1945, s. 2
- 33) “Ölümlü ve Ölümsüz Dünyalar”, *Varlık* 1-15 Şubat 1946, C. 15, S. 302-303, s. 197
- 34) “Ömer Bedrettin Uşaklı’nın Ardından”, *Ulus*, 28.02.1946, s. 4
- 35) “Cahit Sıtkı Tarancı ve Ömer Bedrettin Uşaklı”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1946, s. 2
- 36) “Eski Şiirimizde ‘Güzel’”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1946, s. 2
- 37) “Şairlerimizin İtibarı”, *Ulus*, 28.05.1947, s. 2
- 38) “Yahya Kemal”, *Ulus*, 09.02.1948, ss. 2-5
- 39) “Yeni Şiirimiz Ne Âlemde”, *Ulus*, 17.02.1948, s. 2
- 40) “Anadolu Şiiri ve Ömer Bedrettin Uşaklı”, *Bizim Dağarcık*, 25 Mayıs 1951, S. 3, ss. 40-41
- 41) “Kolay Sözler”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1952, s. 5
- 42) “Bir İstanbul Yazarı Öldü”, *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 1963, s. 2
- 43) “Âşık Veysel İstanbul’da”, *Cumhuriyet*, 8 Haziran 1963, s. 2
- 44) “Bizim Kuşak”, *Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1963, s. 2
- 45) “Okurunu Arayan Yeni Şiir”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1967, s. 2
- 46) “Edebiyat Sohbetleri”, *Cumhuriyet*, 3 Mart 1969, s. 2
- 47) “Sevgili Çağlar Sen De Mi Gittin?”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1969, s. 6
- 48) “İlgisizlikler”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1972, s. 2

4.4.2. Kültür-Sanatla İlgili Yazıları

Edebiyat dışındaki sanatlara da ilgisi olan Baki Süha, sinema, heykel, dans, müzik gibi sanatlar ve sanat etkinlikleri hakkında gerek bir sanatçı olarak gerekse bir gazeteci ve bir radyocu olarak yazılar kaleme alır. Kültür-sanatla ilgili yazılarını şöyle sıralayabiliriz:

- 1) “Sanatta Üretme Aşkı”, *Ulus*, 02.12.1941, ss. 5-6
- 2) “Sanatta Tanımak ve Tanıtmak”, *Ulus*, 13.01.1942, ss. 5-6
- 3) “Sanatta Kolay”, *Ulus*, 3 Senteşrin 1942, s. 4
- 4) “Folklor Alanında”, *Ulus*, 09.12.1942, s. 4
- 5) “Heykeller” , *Ulus*, 03.02.1943, s. 4
- 6) “Ankara’dan Notlar: Ankara’da sinemaya gidenler, Genç şairler kahvesi, Bir ilim transatlantiği”, *Vakit*, 07.02.1943, s. 5
- 7) “Ankara’dan Notlar: CHP’nin müzik mükâfatı, Estetik ve ritmik danslar,” *Vakit*, 06.03.1943, s. 5
- 8) “Ankara’dan Notlar: 19 Mayıs Gençlik ve Spor Parkı, Tiyatro ve Opera Festivali”, *Vakit*, 27.05.1943, s. 5
- 9) “Sanat Dünyası: Yahya Kemal Ankara’da”, *Ulus*, 29.05.1946, s. 2
- 10) “Türk Musikisinde Şarkı Güfteleri”, *Ulus*, 22.08.1948, s. 2

4.4.3. Kitap Tanıtımları

Baki Süha yazdığı anıları düşünüldüğünde çevresi geniş bir şahsiyettir. Bu bakımdan tanıdığı şairlerin kitapları için yazdığı kitap tanıtımlarında, onlardan övgüyle bahseder. Amaç kitapları tanıtmak olduğu için eleştirel ifadeler yer almaz ki zaten Baki Süha’nın kitap tanıtımı yazdığı şairlerin hepsi onun arkadaşıdır. Kitap tanıtım yazılarını şöyle sıralayabiliriz:

- 1) “Cahit Sıtkı’nın Şiirleri”, *Çağlayan*, 10 İkkânun 1935, C. 1, S.1, s.7-13
- 2) “Portakal Bahçeleri Şiirler”, *Çağlayan*, 15 Haziran 1936, C. 1, S. 6, s. 314-15
- 3) “Ziya Osman’ın Şiirleri”, *Kurun* [İlave], 15.12.1936, s.13
- 4) “Sulha Selam”, *Ulus*, 16.12.1941, ss. 5-6

- 5) “Bir Şiir Kitabı: Yaradana Mektuplar”, *Ulus*, 27.01.1942, ss. 5-6
- 6) “Sarıköz Mermerleri”, *Ulus*, 09.06.1942, s. 4
- 7) “Yeni Kitaplar Türk Kahramanları”, *Ulus*, 30.05.1943, s. 3
- 8) “Sulh ve Diğer Şiirler”, *Ulus (Güzel Sanatlar İlavesi)*, 06.05.1944, s. 5-6
- 9) “Ahmet Necati Cumalı ve Şiirleri”, *Varlık*, 1-15 Haziran 1944, C. 14, S. 262-263, ss. 371-373
- 10) “Eğil Dağlar”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1966, s. 2
- 11) “Çamlıca’daki Eniştemiz”, *Cumhuriyet*, 9 Birinciteşrin 1944, s. 2

4.4.4. Röportajları

Lise yıllarından itibaren gazetelerde çalışan Baki Süha, birçok kişi, kurum ve kuruluş ile röportajlar gerçekleştirmiştir. Bu bakımdan onun gazeteci kimliğini unutmamak gerekir. Röportajlarının biri hariç hepsi *Yeni Mecmua*’dadır:

- 1) “Milli Davalar Karşısında Türk Milleti”, *Yeni Mecmua*, 14 Haziran 1940, C. 3, S. 59, ss. 10-12
- 2) “Küçük Ülkü Ne Anlatıyor”, *Yeni Mecmua*, 26 Temmuz 1940, C. 4, S. 65, ss. 10-12
- 3) “Ankara Radyosunda”, *Yeni Mecmua*, 11 Birinciteşrin 1940, C.4, S. 76, ss. 10-12
- 4) “Maarif Vekilimizle Bir Saat”, *Vakit*, 23.03.1941, ss. 2-6
- 5) “Karl Ebert’le Bir Görüşme”, *Yeni Mecmua*, 15 Mayıs 1941, C. 6, S. 107, ss. 6-7
- 6) “Polis Koleji ve Enstitüsü”, *Yeni Mecmua*, 22 Mayıs 1941, C. 6, S. 108, ss. 8-9
- 7) “İsmet Paşa Kız Enstitüsü”, *Yeni Mecmua*, 12 Haziran 1941, C. 6, S. 111, ss. 8-9

4.4.5. Gezi Yazıları

Memleketi olan Antalya, gerek şiirleri gerekse hikâyelerinde olduğu gibi, gezi yazılarında da öne çıkar. Ulus gazetesi için kaleme aldığı “Güneyden Notlar” serisi önemlidir. Her ne kadar bu yazıları gezi yazısı başlığı altında topladıysak da, bu yazılar gezi yazısından ziyade izlenim düzeyinde ve tanıtıcıdır:

- 1) “Antalya Denizin Cenneti”, *Yeni Mecmua*, 9 Ağustos 1940, C. 4, S. 67, ss. 10-12
- 2) “Trabzon”, *Yeni Mecmua*, 26 Haziran 1941, C. 6, S. 115, s. 7
- 3) “Yayla Yolu”, *Ulus*, 11.06.1942, ss. 2-4
- 4) “Güneyden Notlar: Burdur’a Doğru”, *Ulus*, 15.06.1948, ss. 2-4
- 5) “Güneyden Notlar: Burdur’un Görünüşü”, *Ulus*, 17.06.1948, s. 2
- 6) “Güneyden Notlar: Burdur-Antalya”, *Ulus*, 18.06.1948, ss. 2-4
- 7) “Güneyden Notlar: Antalya Ovası”, *Ulus*, 21.06.1948, s. 2
- 8) “Güneyden Notlar: Sıcağı ve Yağmuru ile Antalya”, *Ulus*, 27.06.1948, s. 5

4.4.6. Diğer Yazıları

Baki Süha’nın muhtelif konulardaki yazıları genellikle haber yazısı niteliği taşır, onları şöyle sıralayabiliriz:

- 1) “Korkuteli’nde Bayındırlık Faaliyeti”, *Çağlayan*, 15 Temmuz 1936, C. 1, S. 7, s. 16
- 2) “Hasta Adam”, *Çağlayan*, 15 Ağustos 1936, C. 1, S. 8, s. 4
- 3) “Güzel Bir İrfan Müessesemiz”, *Cumhuriyet*, 20 Birinciteşrin 1938, s. 5
- 4) “Ankara’da Bahar”, *Yeni Mecmua*, 11 Nisan 1941, C. 6, S. 102, s. 5
- 5) “Ankara’da 23 Nisan”, *Yeni Mecmua*, 8 Mayıs 1941, C. 6, S. 106, ss. 8-9
- 6) “Bahar Özlemi”, *Ulus*, 10.02.1942, s. 4
- 7) “Bugün Eylül’ün Biri”, *Ulus*, 02.09.1942, s. 4
- 8) “Ankara’dan Notlar: Kurultay üyeleri Ankara radyosunda”, *Vakit*, 16.06.1943, s. 2
- 9) “Aşk Vardır Onu Yaşatalım”, *Varlık*, 15 Temmuz 1943, C. 14, S. 240, s.

10) “Doktor Galip Ataç”, *Cumhuriyet*, 10 Ocak 1947, s. 2

11) “Televizyon ve Radyolarımız”, *Cumhuriyet*, 29 Aralık 1963, s. 2

Baki Süha'nın gazete ve dergilerde kalan yazılarına baktığımızda onun evvela edebiyatçı kimliğini görürüz. Daha sonra sırasıyla gazeteci, dergici ve radyocu kimliği gelir. Farklı içeriklerdeki yazılar onun çok yönlü kişiliğinin ve zihninin birer yansıması sayılabilir.

SONUÇ

Baki Süha Ediboğlu hakkında hazırlamış olduğumuz bu çalışmamızda ilk olarak hayatı ve edebî kişiliği incelenmiştir. Baki Süha'nın ortaokul yıllarından itibaren edebiyat ve özellikle şiirle teması olduğu görülmüştür. Memleketi Antalya, tabiatla iç içe geçen çocukluğu, çocukken kaybettiği ablası, lise yıllarında kaybettiği babası ve daha sonra kaybettiği annesi, gazetecilik, memurluk, spikerlik gibi birçok işte çalışması, radyodaki işleri sebebiyle İstanbul, Ankara ve İzmir'de yaşaması, müzmin akciğer rahatsızlığı gibi hayatına dair unsurlar gerek şiirlerine gerekse hikâyelerine içerik bakımından etki etmiştir. Bu bağlamda eserleri ele alınmış ve eklektik yöntemle incelenmiştir.

Hiçbir edebî akım ya da toplulukta yer almamış olan Baki Süha'nın hayat hikâyesi kadar sosyal ve edebî çevresi de şiirlerine etki etmiştir. Şiirleri, şahsi duyarlılıklardan kopmadan biçim ve içerik olarak başlangıçta Yahya Kemal Beyatlı ve çevresindeki saf şiir anlayışının etkisinde kalmıştır. *Cenup* (1942) ve *Gece Yağmuru* (1947) bu anlayışa yakın şiirleri barındırır. Baki Süha'nın 1941 yılından sonra Orhan Veli Kanık ve çevresindeki Garip şiirinden etkilendiği; *İşaret* (1953) ve *Karanlıkta Geçen Gemiler* (1958) biçim ve içerik olarak Garip şiirinin etkilerini gösterdiği tespit edilmiştir. Çağdaşı ve arkadaşı olan Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinden biçim, içerik ve dili kullanım bakımından bariz bir şekilde etkilenmiştir. Folklorik unsurlar ise Baki Süha'nın şiirinde her dönem yer almıştır.

Dergi ve gazetelerde kalan şiirleri, hikâyeleri, yazıları tasnif edilmiştir. Onun sanat ve edebiyat hakkındaki görüşleri yazılarından hareketle belirlenmeye çalışılmıştır. Bazı yazılarında edebiyat ve şiirle ilgili görüşlerini dile getirse de tutarlı bir poetikası olmadığı vurgulanmıştır. Dergilerde yayımlanan şiirleri ile yukarıda zikredilen kitaplarında yayımlanan şiirleri karşılaştırılmış, farklar ve değişiklikler tespit edilmiştir. Buna göre; kitaplarında yer alan şiirlerinin çoğu ilk olarak dergilerde yayımlanmıştır. Biçim kaygısı gütmesine rağmen Baki Süha, kitaplarında yer verdiği şiirlerinde hayati değişikliklere, birkaç istisna dışında, gitmemiş, ufak değişikliklerde bulunmuştur.

Onun şiirlerinde halk şiirinin etkisiyle biçimsel bir özellik olarak kelime, mısra tekrarı ve redif kullanımı; hayat hikâyesinin belirgin etkisiyle tematik olarak da tabiat ve ölüm başat unsurlardır. Özellikle tabiat, şiirlerin olmazsa olmazıdır.

Cumhuriyet gazetesi dışında hikâyelerini yayımladığı bir gazete ya da dergi bulunmamaktadır. *Sel Geliyor* (1943) tek hikâye kitabıdır. Hikâyeler biçim ve içerik bakımından incelenmiş, kullanılan anlatım tekniklerine ayrıntılı yer verilmiştir. İçerik bakımından en çok köy ve köy hayatına dair hikâyeler kaleme almış; yalnız, melankolik ve parasız tipleri hikâyelerinde öne çıkarmıştır. Geçim kaygısıyla yazılan bu hikâyelerin bazılarının kurgu bakımından sorunlu ve edebî olarak zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Diğer türlerdeki eserleri arasında en önemlisi *Bizim Kuşak ve Ötekiler* (1968) adlı anı türündeki eseridir. Baki Süha'nın bu eserde kendinden önceki kuşağa, kendi kuşağına ve kendisinden sonra gelen kuşağa yer vermesi; yakından tanıdığı isimlerin fiziksel görünüşleri, aile hayatları, gündelik rutinleri, kişisel zevkleri yahut çalışma alışkanlıkları hakkında bilgileri içermesi sebebiyle edebiyat tarihi açısından önemine değinilmiştir.

Biyografi türündeki eserlerinde gazeteci kimliği ve üslubu öne çıkar. Bu türde tasnif edebileceğimiz iki eseri tespit edilmiş, içerik olarak incelenmiştir. *Falih Rıfki Atay Konuşuyor* (1945) adlı eserin, döneminde siyasi olarak öne çıkan ismi Falih Rıfki Atay'ın 1916-1945 yılları arasında kaleme aldığı fıkralar, siyasi yazılar, seyahat yazıları ve radyo konuşmalarından seçmelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Diğer eseri *Ünlü Türk Bestekârları* (1962) ise 25 bestekârın biyografileri ve bestelerinden örnekleri içerdiği vurgulanmıştır.

Antoloji türündeki eserleri *Büyüklerimize ve Milli Günlerimize Dair Şiirler* (1947), Faruk Çağlayan ile birlikte hazırladığı *Atatürk İçin Bütün Şiirler* (1964), *Yurt ve Kahramanlık Şiirleri* (1967) ve son olarak Behçet Kemal Çağlar ile birlikte hazırladığı *Türk Şiirinde Aşk* (1968) olarak tespit edilmiş, zikredilen eserlerin içerik özelliklerine değinilmiştir.

KAYNAKÇA

1. BAKİ SÜHA EDİBOĞLU'NUN ESERLERİ

1.1.Kitap

1.1.1. Şiir

Cenup, Titaş Basımevi, Ankara, 1942.

Gece Yağmuru, Ar Basımevi, Ankara, 1947.

İşaret, Varlık Yayınları, İstanbul, Ocak 1953.

Karanlıkta Geçen Gemiler, Varlık Yayınları, İstanbul, Mart 1958.

Beni De Alın Koynunuza Hatıralar: Toplu Şiirler, Yayına Hazırlayanlar: Nebil Özgentürk ve Özlem Yılmaz, Alfa, İstanbul, Eylül 2009.

1.1.2. Hikâye

Sel Geliyor, Ülkü Matbaası, İstanbul, 1943.

1.1.3. Anı

Bizim Kuşak ve Ötekiler, Varlık Yayınları, İstanbul, Ekim 1968.

1.1.4. Biyografi

Falih Rıfka Atay Konuşuyor, Berkalp Kitabevi, Ankara, 1945.

Ünlü Türk Bestekârları, Ak Kitabevi, İstanbul, 1962.

1.1.5. Antoloji

Büyüklerimize ve Milli Günlerimize Dair Şiirler, Ulus Basımevi, Ankara, 1947.

(Faruk Çağlayan ile birlikte), *Atatürk İçin Bütün Şiirler*, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1964.

Yurt ve Kahramanlık Şiirleri, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1967.

(Behçet Kemal Çağlar ile birlikte), *Türk Şiirinde Aşk*, Ak Yayınları, İstanbul, 1968.

1.2.Dergi ve Gazete

1.2.1. Şiir

“Işıklar Süzülürken”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 14 Eylül 1933, No. 1935, s. 243.

“Gidiyorum Dostlarım”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 5 Teşrinievvel 1933, No. 1938, s. 294.

“Bana Ver”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 11 İkincikânun 1934, No. 1951, s.99.

“Geceler Bize Kaldı”, *Varlık*, 15 Kânunusani 1934, C. 1, S. 13, s. 205.

“Dağlılar”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 29 Mart 1934, No. 1962, s. 285.

“Su”, *Varlık*, 1 Mayıs 1934, C. 1, S. 20, s. 319.

“Denize Doğru”, *Çığır*, Haziran 1934, C. 1, S. 14, s. 270.

“Haziran”, *Varlık*, 1 Temmuz 1934, C. 1, S. 24, s. 382.

“Bırak Git”, *Çığır*, Temmuz-Ağustos 1934, C. 2, S. 15-16, s. 9.

“Bahçemiz”, *Varlık*, 1 Eylül 1934, C. 2, S. 28, s. 61.

“Bir Süs Gibi”, *Varlık*, 1 İkinciteşrin 1934, C. 2, S. 32, s. 125.

“Yazdan Hatırlar”, *Servet-i Fünun Resimli Uyanış*, 25 Birinciteşrin 1934, No.1992, s.349.

“Bir Zaman”, *Varlık*, 1 Birincikanun 1934, C. 2, S. 34, s. 155.

“Atlı”, *Varlık*, 1 Şubat 1935, C. 2, S. 38, s. 216.

“Atatürk Akdeniz Kıyısında”, *Varlık*, 1 Nisan 1935, C. 2, S. 42, s. 279.

“Gökler”, *Varlık*, 1 Temmuz 1935, C. 2, S. 48, s. 379.

“O Yüce Dağ”, *Varlık*, 15 Eylül 1935, C. 3, S. 53, s. 73.

“Gökleri Seven”, *Varlık*, 15 Birinciteşrin 1935, C. 3, S. 55, s. 108.

“Güz”, *Çağlayan*, 10 İlkânun 1935, C. 1, S.1, s.9.

“Bahar Gelirken”, *Çığır*, Sonkanun 1935, C. 2, S. 25, s. 16.

- “Ölüm”, *Çağlayan*, 10 İkincikânun 1936, C. 1, S. 2, s. 3.
- “Babamın Sesi”, *Çağlayan*, 10 Şubat 1936, C. 1, S. 3, s. 1.
- “Her Şeyden Irak”, *Varlık*, 15 Şubat 1936, C. 3, S. 63, s. 238.
- “Gece Biterken”, *Varlık*, 15 Mart 1936, C. 3, S. 65, s. 269.
- “Pervasız Zaman”, *Çağlayan*, 31 Mart 1936, C. 1, S. 4, s. 4.
- “Sır”, *Varlık*, 1 Mayıs 1936, C. 3, S. 68, s. 317.
- “Vehim”, *Varlık*, 15 Haziran 1936, C. 3, S. 71, s. 366.
- “Korku”, *Varlık*, 15 Temmuz 1936, C. 4, S. 73, s. 12.
- “Portre”, *Varlık*, 15 Mayıs 1936, C. 3, S. 69, s. 327.
- “Hatıralar”, *Çağlayan*, 15 Temmuz 1936, C. 1, S. 7, s. 1.
- “Hatıralar”, *Varlık*, 1 Ağustos 1936, C. 4, S. 74, s. 23.
- “Yolculuk”, *Varlık*, 1 Eylül 1936, C. 4, S. 76, s. 61.
- “Uzaklar ve Sen”, *Varlık*, 15 Eylül 1936, C. 4, S. 77, s. 70.
- “Pars”, *Varlık*, 1 Birinciteşrin 1936, C. 4, S. 78, s. 91.
- “Sabah”, *Varlık*, 15 Birinciteşrin 1936, C. 4, S. 79, s. 102.
- “Son”, *Varlık*, 1 İkinciteşrin 1936, C. 4, S. 80, s.123.
- “Her Günkü Rüya”, *Gündüz*, 15 İkinciteşrin 1936, S. 8, C. 2, s. 213.
- “Rahmet,” *Gündüz*, 15 Nisan 1937, S. 13, C. 3, s. 7.
- “Hezimet”, *Varlık*, 15 Haziran 1937, C. 4, S. 95, s. 163.
- “Hergün Bu Ya”, *Varlık*, 15 İkinciteşrin 1937,C. 5, S. 105, s. 520.
- “Cenup”, *Varlık*, 1 İkincikanun 1938, C. 5, S. 108, s. 565.
- “Uykusuz”, *Varlık*, 15 Mart 1938, C. 5, S. 113, s. 645.
- “Mezarlık” [I], *Varlık*, 1 Ekim 1939, C. 9, S. 150, s. 180.
- “Mezarlık” [II], *Varlık*, 15 Şubat 1940, C. 10, S. 159, s. 892.
- “Kimseciler İşitmeden”, *Varlık*, 15 Mart 1941, C. 11, S. 185, s.386.
- “Tanrıma”, *Varlık*, 15 Nisan 1941, C. 11, S. 187, s.435.

- “Gün Battıktan Sonra”, *Varlık*, 15 Ağustos 1942, C. 13, S. 219, s. 52.
- “Bir Zaman”, *Varlık*, 15 Eylül 1942, C. 13, S. 221, s.109.
- “Sabah Oluyor”, *Ülkü*, 1 Birinciteşrin 1942, C. 3, S. 25, s. 11.
- “Gece Yarısından Sonra”, *Ülkü*, 16 Birincikânun 1942, C. 3, S. 30, s. 6.
- “Günler Geçiyor”, *Varlık*, 1 Mart 1943, C. 13, S. 232, s. 323.
- “Ağaç”, *Ulus*, 4 Temmuz 1943, s. 5.
- “İstanbul”, *Büyük Doğu*, 17 Mart 1944, C. 2, S. 23, s. 4.
- “Gözlerim”, *Ulus*, 15 Ocak 1944, s. 5.
- “Karanlıkta Düşünen Adam”, *Ulus*, 28 Eylül 1944, s. 5.
- “Kervan Güzeli”, *Ülkü*, 16 Mart 1945, S. 84, s. 4.
- “Gazi Osman Paşa”, *Ülkü*, 1 Şubat 1946, C. 9, S. 105, s. 9.
- “Gece Yağmuru”, *Varlık*, Ağustos 1946, S. 313, s. 6.
- “Eski Mektup”, *Varlık*, Ekim 1946, S. 315, s. 8.
- “Ve Eylülünden Sonra”, *Varlık*, Aralık 1946, S. 317, s. 6.
- “Dağ Rüzgârı”, *Aile*, İlkbahar 1947, C. 1, S. 1, s. 9.
- “İşaret”, *Varlık*, Nisan 1947, S. 312, s. 8.
- “Tuzlu Su”, *Varlık*, Eylül 1947, S. 326, s. 7.
- “Çocuklar, Şairler”, *Aile*, Kış 1948, C. 1, S. 4, s. 6.
- “İstanbul’u Dün Dolaştım”, *Aile*, İlkbahar 1948, C. 2, S. 5, s. 9.
- “Sonbahar Şiiri”, *Varlık*, Ocak 1949, S. 342, s. 5.
- “Kara Sevda”, *Aile*, İlkbahar 1949, S. 9, s. 14.
- “Denizlerden Uzak”, *Varlık*, Nisan 1949, S. 345, s. 3.
- “Kar Yağarken”, *Varlık*, Mart 1950, S. 356, s. 5.
- “Eylül Düşünceleri”, *Aile*, Sonbahar 1950, C. 4, S. 15 s. 11.
- “Antalya”, *Aile*, Kış 1951, C. 4, S. 16, s. 9.
- “Körfezdeki Mezarlık”, *Varlık*, Nisan 1951, S. 369, s. 6.

- “Bu Yağmur Serinliğinde”, *Varlık*, Mayıs 1952, S. 382, s. 5.
- “İkinci Diriliş”, *Varlık*, 1 Ağustos 1952, S. 385, s. 5.
- “Doğru Şiir”, *Varlık*, 1 Eylül 1952, S. 386, s. 6.
- “Mezarlık” [III], *Çadır*, Nisan 1953, S.1, s.1.
- “Birdenbire”, *Varlık*, 1 Haziran 1953, S. 395, s. 4.
- “Karanlıkta Geçen Gemiler I”, *Varlık*, 1 Ocak 1954, S. 402, s.7.
- “Karanlıkta Geçen Gemiler II”, *Varlık*, 1 Şubat 1954, S. 403, s. 4.
- “Hür”, *Varlık*, 1 Mart 1954, S. 404, s.4.
- “Salacak’ta”, *Varlık*, 1 Ağustos 1954, S. 409, s. 6.
- “Kömürname”, *Varlık*, 1 Şubat 1955, S. 415, s. 5.
- “Sokak Çalgıcıları”, *Varlık*, 1 Şubat 1956, S. 425, s. 4.
- “31.12.1955”, *Varlık*, 1 Şubat 1956, S. 427, s. 8.
- “Çengelköy Vapurunda”, *Varlık*, 1 Haziran 1956, S. 431, s. 5.
- “Yaz Günlüğünden Bir Yaprak”, *Varlık*, 1 Temmuz 1956, S. 433, s. 6.
- “Dalgın”, *Varlık*, 15 Kasım 1956, S. 442, s. 5.
- “Beykoz Sırtlarında”, *Varlık*, 1 Mayıs 1957, S. 453, s. 4.
- “Yazla Beraber”, *Varlık*, 1 Eylül 1957, S. 461, s. 7.
- “Devam”, *Yeditepe*, 1 Ekim 1957, S. 140, s. 3.
- “Kış Günlüğünden Bir Yaprak”, *Varlık*, 15 Ocak 1958, S. 470, s. 3.
- “Çengelköy’ün Üstündeki Bulut”, *Varlık*, 15 Şubat 1958, S. 472, s. 4.
- “Korkma Uyu”, *Varlık*, 1 Mart 1958, S. 473, s. 6.
- “Yalnız Ağaç”, *Varlık*, 1 Mart 1958, S. 473, s. 6.
- “Artist Selma”, *Varlık*, 1 Nisan 1958, S. 475, s. 6.
- “Yaz Geceleri I”, *Varlık*, 15 Ağustos 1958, S. 484, s. 3.
- “Eski Bahçe”, *Varlık*, 15 Aralık 1958, S. 492, s. 4.
- “Kaybeden”, *Büyük Doğu*, 6 Mart 1959, S. 1, s. 7.

- “Resim”, *Varlık*, 15 Eylül 1959, S. 510, s. 7.
- “Eski Mektup”, *Varlık*, 15 Ekim 1959, S. 512, s. 6.
- “Alacakaranlık”, *Varlık*, 1 Şubat 1960, S. 519, s. 4.
- “Ekim Şarkısı”, *Varlık*, 15 Ekim 1960, S. 536, s. 5.
- “Bir Kızın Defterine Yazdım”, *Varlık*, 15 Nisan 1961, S. 548, s. 5.
- “Eski Şiir”, *Varlık*, 15 Kasım 1961, S. 562, s. 4.
- “Güney Defterinden”, *Varlık*, 15 Nisan 1962, S. 572, s. 5.
- “Bu Gece Bu Çeşme”, *Varlık*, 15 Ocak 1963, S. 590, s. 5.
- “Bir Su Geçiyor”, *Varlık*, 1 Mayıs 1963, S. 597, s. 5.
- “Bir Evin Penceresi”, *Varlık*, 15 Mayıs 1963, S. 598, s. 4.
- “Temmuz Şiiri”, *Varlık*, 15 Temmuz 1963, S. 602, s. 5.
- “Güney Defterinden II”, *Varlık*, 15 Mart 1964, S. 618, s. 3.
- “Gün Bitince”, *Varlık*, 15 Nisan 1964, S. 620, s. 3.
- “Eski Resim”, *Varlık*, 1 Şubat 1965, S. 639, s. 6.
- “Bizim Kuşak Beyoğlu’nda”, *Varlık*, 1 Mart 1967, S. 689, s. 7.
- “Bu da Bir Bahar Şiiri”, *Varlık*, 15 Mayıs 1967, S. 694, s. 4.
- “İsimsiz Şiir”, *Varlık*, 1 Haziran 1968, S.719, s. 4.

1.2.2. Hikâye

- “Esansçı”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1938, s. 4.
- “Köy Kâtibi”, *Cumhuriyet*, 16 Aralık 1938, s. 4.
- “Vehim”, *Cumhuriyet*, 3 Ocak 1939, s. 4.
- “Adisababalı”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1939, s. 4.
- “Yolculuk”, *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1939, s. 4.
- “Sahtekâr Mı?”, *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1939, s. 4.
- “Çabucak Git”, *Cumhuriyet*, 4 Temmuz 1939, s. 4.

“Mahalle”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1939, s. 4.

“Hakikat”, *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1939, s. 4.

“Bir Piyes”, *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1939, s. 4.

“Göl Perileri”, *Cumhuriyet*, 21 Ağustos 1939, s. 4.

“Niçin Gelmiyorsun?”, *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1939, s. 4.

“Aksi Tedavi”, *Cumhuriyet*, 17 Ekim 1939, s. 4.

“Suat’ın Elleri”, *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1939, s. 4.

“Sel Geliyor”, *Cumhuriyet*, 2 Kasım 1939, s. 4.

“İklim Farkı”, *Cumhuriyet*, 26 Kasım 1939, s. 4.

“Ölüm İstiyor Musun?”, *Cumhuriyet*, 3 Aralık 1939, s. 4.

“Sokak Adamı”, *Cumhuriyet*, 6 Aralık 1939, s. 4.

“Saydun Melikesi”, *Cumhuriyet*, 31 Aralık 1939, s. 4.

“İsim Günü”, *Cumhuriyet*, 8 Ocak 1940, s. 4.

“Eski Komşu”, *Cumhuriyet*, 16 Ocak 1940, s. 4.

“Yağmurdan Kaçarken”, *Cumhuriyet*, 1 Şubat 1940, s. 4.

“Bir Sürpriz”, *Cumhuriyet*, 24 Şubat 1940, s. 4.

“Bir Bahar Hikâyesi”, *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1940, s. 4.

“Hesaplı Macera”, *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1940, s. 2.

“Ev Sahibimiz”, *Cumhuriyet*, 20 Haziran 1940, s. 2.

“İspartalı Kara Emin”, *Cumhuriyet*, 25 Ocak 1946, s. 4.

“Kırkikindi Yağmurları”, *Cumhuriyet*, 29 Mart 1946, s. 4.

“Bekçinin Rüyası”, *Cumhuriyet*, 7 Ağustos 1946, s. 4.

“Zivint Pınarı”, *Cumhuriyet*, 16 Temmuz 1947, s. 4.

“Toptan Satış”, *Cumhuriyet*, 19 Nisan 1948, s. 4.

“Fatma”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1948, s. 4.

“Böyle Şaka Olur Mu?”, *Cumhuriyet*, 21 Haziran 1948, s. 4.

- “Sarıkoz”, *Cumhuriyet*, 22 Haziran 1948, s. 4.
- “Kulaksız Hüsni”, *Cumhuriyet*, 3 Ağustos 1948, s. 4.
- “Sarıkoz’taki Plaj”, *Cumhuriyet*, 13 Ekim 1948, s. 4.
- “Ormandaki Pazarlık”, *Cumhuriyet*, 1 Kasım 1948, s. 4.

1.2.3. Edebiyat, Kültür-Sanat, Muhtelif Konular Hakkında Yazılar ve Röportajlar

- “Halit Ziya Uşaklıgil”, *Çağlayan*, 10 İlkânun 1935, C. 1, S.1, s.5.
- “Cahit Sıtkı’nın Şiirleri”, *Çağlayan*, 10 İlkânun 1935, C. 1, S.1, ss.7-13.
- “Ulusal Tiyatro Ulusal Piyes”, *Çağlayan*, 10 İkincikânun 1936, C. 1, S. 2, s. 9.
- “Ziya Osman’ın Şiirleri”, *Kurun* [İlave], 15.12.1936, s.13.
- “Namık Kemal İçin”, *Çağlayan*, 31 Mart 1936, C. 1, S. 4, ss. 6-7.
- “Portakal Bahçeleri Şiirler”, *Çağlayan*, 15 Haziran 1936, C. 1, S. 6, ss. 314-15.
- “Korkuteli’nde Bayındırlık Faaliyeti”, *Çağlayan*, 15 Temmuz 1936, C. 1, S. 7, s. 16.
- “Hasta Adam”, *Çağlayan*, 15 Ağustos 1936, C. 1, S. 8, s. 4.
- “Güzel Bir İrfan Müessesemiz”, *Cumhuriyet*, 20 Birinciteşrin 1938, s. 5.
- “Milli Davalar Karşısında Türk Milleti”, *Yeni Mecmua*, 14 Haziran 1940, C. 3, S. 59, ss. 10-12.
- “Küçük Ölkü Ne Anlatıyor”, *Yeni Mecmua*, 26 Temmuz 1940, C. 4, S. 65, ss. 10-12.
- “Antalya Denizin Cenneti”, *Yeni Mecmua*, 9 Ağustos 1940, C. 4, S. 67, ss. 10-12.
- “Plevne’den Sakarya’ya”, *Yeni Mecmua*, 4 Birinciteşrin 1940, C.4, S. 75, ss. 3-4.
- “Ankara Radyosunda”, *Yeni Mecmua*, 11 Birinciteşrin 1940, C.4, S. 76, ss. 10-12.
- “Mühim Bir Anket Bugünkü Edebiyat Ne Halde”, *Yeni Mecmua*, 6 Birincikanun 1940, C. 5, S. 84, ss. 8-9.
- “Maarif Vekilimizle Bir Saat”, *Vakit*, 23.03.1941, ss. 2-6.
- “Ankara’da Bahar”, *Yeni Mecmua*, 11 Nisan 1941, C. 6, S. 102, s. 5.

- “Zavallı Halit Asım”, *Varlık*, 15 Nisan 1941, C. 11, S. 187, s. 440.
- “Ankara’da 23 Nisan”, *Yeni Mecmua*, 8 Mayıs 1941, C. 6, S. 106, ss. 8-9.
- “Karl Ebert’le Bir Görüşme”, *Yeni Mecmua*, 15 Mayıs 1941, C. 6, S. 107, ss. 6-7.
- “Polis Koleji ve Enstitüsü”, *Yeni Mecmua*, 22 Mayıs 1941, C. 6, S. 108, ss. 8-9.
- “İsmet Paşa Kız Enstitüsü”, *Yeni Mecmua*, 12 Haziran 1941, C. 6, S. 111, ss. 8-9.
- “Tarif ve Öz”, *Dikmen*, 15 Haziran 1941, S.1, s. 1.
- “Trabzon”, *Yeni Mecmua*, 26 Haziran 1941, C. 6, S. 115, s. 7.
- “Şiirimizin Muhtaç Olduğu Eda ve Ahenk”, *Ulus*, 04.11.1941, ss. 5-6.
- “Zevklere Hürmet”, *Ulus*, 11.11.1941, s. 5.
- “Türk Şiirinde Dağ”, *Ulus*, 18.11.1941, ss. 5-6.
- “Edebi Mecmualara İtnizar”, *Ulus*, 25.11.1941, ss. 5-6.
- “Sanatta Üretme Aşkı”, *Ulus*, 02.12.1941, ss. 5-6.
- “Sulha Selam”, *Ulus*, 16.12.1941, ss. 5-6.
- “Halk Şiirinde Ölüm Konusu”, *Ulus*, 23.12.1941, ss. 5-6.
- “Sanatta Tanımak ve Tanıtmak”, *Ulus*, 13.01.1942, ss. 5-6.
- “Bir Şiir Kitabı: Yaradana Mektuplar”, *Ulus*, 27.01.1942, ss. 5-6.
- “Bahar Özlemi”, *Ulus*, 10.02.1942, s. 4.
- “Sarıköz Mermerleri”, *Ulus*, 09.06.1942, s. 4.
- “Yayla Yolu”, *Ulus*, 11.06.1942, ss. 2-4.
- “Şekil Meselesi”, *Ulus*, 7 Temmuz 1942, s. 4.
- “Şekil Meselesi II: Alışkanlık”, *Ulus*, 14 Temmuz 1942, s. 4.
- “Müzik ve Söz”, *Ulus*, 04.08.1942, s. 4.
- “Bugün Eylül’ün Biri”, *Ulus*, 02.09.1942, s. 4.
- “Sanatta Kolay”, *Ulus*, 3 Senteşrin 1942, s. 4.
- “Folklor Alanında”, *Ulus*, 09.12.1942, s. 4.
- “Heykeller”, *Ulus*, 03.02.1943, s. 4.

“Ankara’dan Notlar: Ankara’da sinemaya gidenler, Genç şairler kahvesi, Bir ilim transatlantiği”, *Vakit*, 07.02.1943, s. 5.

“Ankara’dan Notlar: CHP’nin müzik mükâfâtı, Estetik ve ritmik danslar,” *Vakit*, 06.03.1943, s. 5.

“Şekil ve Şekilsizlik”, *Ulus*, 9 Mart 1943, s. 4.

“Güzellik Peşinde”, *Ulus*, 25.04.1943, s. 4.

“Ankara’dan Notlar: 19 Mayıs Gençlik ve Spor Parkı, Tiyatro ve Opera Festivali”, *Vakit*, 27.05.1943, s. 5.

“Yeni Kitaplar Türk Kahramanları”, *Ulus*, 30.05.1943, s. 3.

“Ankara’dan Notlar: Kurultay üyeleri Ankara radyosunda”, *Vakit*, 16.06.1943, s. 2.

“Gerçek Âşıklardan Emrah Hakkında Birkaç Söz”, *Ulus (Güzel Sanatlar İlavesi)*, 27.06.1943, s. 5.

“Gerçek Âşıklardan Gevheri’nin Kuğu Şiiri”, *Ulus (Güzel Sanatlar İlavesi)*, 11.07.1943, s. 5.

“Aşk Vardır Onu Yaşatalım”, *Varlık*, 15 Temmuz 1943, C. 14, S. 240, s. 11.

“Şiir Dili”, *Ulus*, 19 Şubat 1944, s. 5.

“Sulh ve Diğer Şiirler”, *Ulus (Güzel Sanatlar İlavesi)*, 06.05.1944, s. 5-6.

“Tercüme Bolluğu Telif Kıtlığı”, *Gerçek*, 1 Nisan 1944, Yıl 1, C. 1, S.5, s. 71.

“Ahmet Necati Cumalı ve Şiirleri”, *Varlık*, 1-15 Haziran 1944, C. 14, S. 262-263, ss. 371-373.

“Halk Şairlerimiz ve Taklitçileri”, *Vakit*, 23 Ağustos 1944, s. 2.

“Ölümünün 12. Yılında Ahmet Rasim”, *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1944, s. 2.

“Fırar Şairleri”, *Cumhuriyet*, 6 Birinciteşrin 1944, s. 2.

“Çamlıca’daki Eniştemiz”, *Cumhuriyet*, 9 Birinciteşrin 1944, s. 2.

“Aradığımız Terkid”, *Cumhuriyet*, 19 Birinciteşrin 1944, s. 2.

“Aşk İçin”, *Cumhuriyet*, 17 Birincikânun 1944, s. 2.

“Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları”, *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1945, s. 2.

“Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları II”, *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1945, s. 2.

“Küçük Hikâyeciliğimiz”, *İleri Yurt*, Nisan 1945, C.1, S.1, s.8.

- “Yeni Şiirin İyi ve Kötü Tarafları III”, *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1945, s. 2.
- “Küçük Hikâyeciliğimiz II”, *İleri Yurt*, Mayıs 1945, C.1, S.2, s.22.
- “Ölümünün 12. Yılında Ahmet Haşim”, *Ulus*, 04.06.1945, s. 2.
- “Âşık Veysel’e Dair”, *Cumhuriyet*, 18 Haziran 1945, s. 2.
- “Edebiyat Dedikoduları: Sanat Dergileri”, *Ulus*, 03.11.1945, s. 2.
- “Ölümlü ve Ölümsüz Dünyalar”, *Varlık* 1-15 Şubat 1946, C. 15, S. 302-303, s. 197.
- “Ömer Bedrettin Uşaklı’nın Ardından”, *Ulus*, 28.02.1946, s. 4.
- “Cahit Sıtkı Tarancı ve Ömer Bedrettin Uşaklı”, *Cumhuriyet*, 11 Mart 1946, s. 2.
- “Eski Şiirimizde ‘Güzel’”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1946, s. 2
- “Sanat Dünyası: Yahya Kemal Ankara’da”, *Ulus*, 29.05.1946, s. 2.
- “Doktor Galip Ataç”, *Cumhuriyet*, 10 Ocak 1947, s. 2.
- “Şairlerimizin İtibarı”, *Ulus*, 28.05.1947, s. 2.
- “Yahya Kemal”, *Ulus*, 09.02.1948, ss. 2-5.
- “Yeni Şiirimiz Ne Âlemde”, *Ulus*, 17.02.1948, s. 2.
- “Güneyden Notlar: Burdur’a Doğru”, *Ulus*, 15.06.1948, ss. 2-4.
- “Güneyden Notlar: Burdur’un Görünüşü”, *Ulus*, 17.06.1948, s. 2.
- “Güneyden Notlar: Burdur-Antalya”, *Ulus*, 18.06.1948, ss. 2-4.
- “Güneyden Notlar: Antalya Ovası”, *Ulus*, 21.06.1948, s. 2.
- “Güneyden Notlar: Sıcağı ve Yağmuru ile Antalya”, *Ulus*, 27.06.1948, s. 5.
- “Türk Musikisinde Şarkı Güfteleri”, *Ulus*, 22.08.1948, s. 2.
- “Anadolu Şiiri ve Ömer Bedrettin Uşaklı”, *Bizim Dağarcık*, 25 Mayıs 1951, S. 3, ss. 40-41.
- “Kolay Sözler”, *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1952, s. 5.
- “Bir İstanbul Yazarı Öldü”, *Cumhuriyet*, 11 Mayıs 1963, s. 2.
- “Âşık Veysel İstanbul’da”, *Cumhuriyet*, 8 Haziran 1963, s. 2.
- “Bizim Kuşak”, *Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1963, s. 2.
- “Televizyon ve Radyolarımız”, *Cumhuriyet*, 29 Aralık 1963, s. 2.

- “Eğil Dağlar”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1966, s. 2.
- “Okurunu Arayan Yeni Şiir”, *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1967, s. 2.
- “Edebiyat Sohbetleri”, *Cumhuriyet*, 3 Mart 1969, s. 2.
- “Sevgili Çağlar Sen De Mi Gittin?”, *Cumhuriyet*, 27 Ekim 1969, s. 6.
- “İlgisizlikler”, *Cumhuriyet*, 18 Mart 1972, s. 2.

2. YARARLANILAN DİĞER KAYNAKLAR

2.1. Gazete Haberi / Ansiklopedi Maddesi / Yazı / Makale /

- Andak, S., “Yunus Nadi Ödülü’nü Kazananlar Belli Oldu”, *Cumhuriyet*, 28 Haziran 1959, s. 1.
- Andak, S., “Baki Süha Ediboğlu Mikrofonu Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 29 Temmuz 1965, s. 5.
- Ataç, N., “Sözden Söze”, *Ulus*, 17.02.1947, s. 2.
- Baydar, M., “Baki Süha Ediboğlu Anlatıyor”, *Varlık*, 1 Ağustos 1956, S. 435, s. 9.
- Birinci, N., “Beş Hececiler”, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul, 1985, s. 32-33.
- Çıray, O. H., “Şiir Saatini Dinlerken...”, *Ulus*, 8 Eylül 1941, s. 2.
- Dizdaroğlu, H., “Ün, Beğenilme ve Bir Şiir Kitabı Üzerine”, *Varlık*, 15 Haziran 1958, S. 480, s. 17.
- Efe, Doç. Dr. S., “Baki Süha Ediboğlu”, *Varlık*, Ekim 1972, S. 781, s. 2.
- Esgin, İ. S., “Neşriyat Arasında: Cenup”, *Çığır*, Mart 1942, C. 12, S. 112, s. 78-79.
- Geçer, İ., “Karanlıkta Geçen Gemiler”, *Varlık*, 15 Ağustos 1958, S. 484, s. 19.
- Gönüllü, A. R., “Antalya’da Basın Hayatı (1920-1949)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Cilt: 21, Sayı: 61, Mart 2005, s. 332-334.
- Necatigil, B., “Beş Hececiler”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C.1, İstanbul, 1977, s. 125-129.
- İlhan, Z., “Baki Süha”, *Dikmen*, 1 Eylül 1942, S. 19, s. 3.
- İlhan, Z., “Yirmi Yıllık Türk Şiirine ve Şairlerine Toplu Bir Bakış”, *Çığır*, 1943, S. 132, s. 149-155.

- Poyraz, A., “Mikrofonun 25 Yıllık Dostu Olmuşlar”, *Cumhuriyet*, 31 Temmuz 1965, s. 5.
- Saba, Z. O., “İki Şiir Kitabı”, *Varlık*, 15 Nisan 1942, C. 12, S. 211, s. 454-456.
- Safa, P., “Türk Şiiri ve Batı Cereyanalar”, *Ulus*, 22.04.1947, s. 2.
- Selekler, H. M., “Cenup”, *Varlık*, 1 Nisan 1942, C. 12, S. 210, s. 428-430.
- Tümay, M., “Hüseyin Rahmi ve Bir Teşebbüs”, *Vakit*, 18 Haziran 1944, s. 2.
- Okay, O., “Saf Şiir Peşinde”, *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi*, c. 8, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, s. 337-346.
- Önertoy, O., “Cumhuriyet Döneminin İlk Edebî Topluluğu: Yedi Meşaleciler”, *Türkoloji Dergisi*, C. 11, S. 1, Ankara, 1993, s. 37-49.
- Uçman, A., “Beş Hececiler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.5, İstanbul, 1992, s. 544-545.
- Uslu, K., “Evvelkiler ve Bizim Kuşak”, *Cumhuriyet*, 23 Şubat 1968, s. 2.
- Vâ-Nû [Vâlâ Nurettin], “Radyoya Dair Bir Rapor Takdim Ediyorum”, *Akşam*, 27 Temmuz 1948, s. 3.
- Varol, N., “Baki, Bu Kubbede Hoş Bir Seda...”, *Akşam*, 22 Eylül 1972, s. 6.
- Yazar, M. B., “Baki Süha Ediboğlu”, *Yedigün*, 27 Şubat 1940, C. 14, S. 364, s. 13.
- Yılmaz, M., Yılmaz, S., “Şiirin Bencilliği: Modern Türk Şiirinde Saf Şiir Anlayışı Üzerine Bir İnceleme”, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Yıl: 2, S. 4, Temmuz-Aralık 2010, s. 107-126.
- Yüce, S., “Baki Süha Ediboğlu ve Eserleri”, *Türkbilig*, Yıl: 2015, S. 30, s. 101-113.
- [İmzasız], “Mesut Bir Nişan”, *Ulus*, 12.10.1941, s. 2.
- [İmzasız], “Baki Süha Evlendi”, *Vakit*, 17.04.1942, s. 3.
- [İmzasız], “Basın Yayın Umum Müdürlüğü ile Radyoda”, *Cumhuriyet*, 21 Temmuz 1948, s. 8.
- [İmzasız], “Baki Süha Radyodaki Vazifesine Devam Ediyor”, *Akşam*, 12 Ağustos 1948, s. 3.
- [İmzasız], “İstanbul Radyosu Baş Spikeri”, *Cumhuriyet*, 23 Temmuz 1950, s. 4.
- [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu ile Bir Konuşma”, *Varlık*, 1 Kasım 1952, S. 388, s. 8-9.

- [İmzasız], “Edebiyat Matinesi”, *Cumhuriyet*, 9 Aralık 1953, s. 5.
- [İmzasız], “İzmir Radyo Müdürlüğü”, *Cumhuriyet*, 18 Aralık 1956, s. 3.
- [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu Londra Radyosuna Gidiyor”, *Cumhuriyet*, 3 Şubat 1955, s. 2.
- [İmzasız], “Baki Süha Ediboğlu İngiltere’ye gidiyor”, *Cumhuriyet*, 13 Kasım 1959, s. 3.
- [İmzasız], “Baki Süha Edebiyatçılar Birliği Başkanı”, *Milliyet*, 25 Şubat 1960, s. 3.
- [İmzasız], “Edebiyatçılar Peyami Safa, Samet Ağaoğlu ve Çamlıbel’i dün Birlik’ten çıkardılar”, *Cumhuriyet*, 24 Temmuz 1960, s. 5.
- [İmzasız], “Kızılay Genel Merkezinden Resim ve Şiir Yarışması”, *Cumhuriyet*, 12 Kasım 1963, s. 2.
- [İmzasız], “Mikrofonda 25 Yıl”, *Cumhuriyet*, 6 Ağustos 1965, s. 5.
- [İmzasız], “Baki Süha Müdür Yardımcısı Oldu”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1966, s. 6.
- [İmzasız], “Acı Bir Ölüm”, *Cumhuriyet*, 18 Ocak 1969, s. 2.
- [İmzasız], “Baki Süha Emekliye Ayrılmıyor”, *Cumhuriyet*, 13 Eylül 1969, s. 6.
- [İmzasız], “Ulvi Cemal Erkin ile Baki Süha vefat etti”, *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1972, s. 7.
- [İmzasız], “İnönü’nün Kardeşi Toprağa Verildi”, *Cumhuriyet*, 18 Eylül 1972, s. 1.

2.2.Kitap

- Alkan, E., *Şiir Sanatı*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2005.
- Baydar, M., *Edebiyatçılarımız Ne Diyor*, Yeni Matbaa, İstanbul, 1960.
- Beyatlı, Y.K., *Edebiyata Dair*, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 2017.
- Bezirci, A. ve Özer, K., *Dünden Bugüne Türk Şiiri IV: Yeni Şiir (1940-1960)*, Evrensel Basım Yayın, İstanbul 2003.
- Çetin, N., *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Basımevi, Ankara, 2013.
- Dilçin, C., *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Sevinç Basımevi, Ankara, 1983.

- Dirlikyapan, J. Ö., *Kabuğunu Kiran Hikâye*, Metis, İstanbul, 2010.
- Enginün, İ., *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh, İstanbul, Ağustos 2015.
- Kaplan, M., *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990.
- Kurdakul, Ş., *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkılap, Ankara, 1999.
- Nayır, Haz. Y. N., *Varlık Yıllığı 1961*, Varlık Yayınevi, İstanbul, Aralık 1960.
- Necatigil, B., *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*, Varlık Yayınları, İstanbul, Ocak 1983.
- Okay, O., *Poetika Dersleri*, Hece Yayınları, Ankara, 2005.
- Sazyek, H., *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 1996.
- Sazyek, H., *Roman Terimleri Sözlüğü*, Hece Yayınları, Ankara, 2015.
- Tanpınar, A. H., *Edebiyat Üzerine Makaleler*, Dergâh, İstanbul, 1977.
- Tarancı, C. S., *Otuz Beş Yaş: Bütün Şiirleri*, Derleyen: Asım Bezirci, Can Yayınları, İstanbul, Eylül 2009.
- Tekin, M., *Roman Sanatı*, Ötüken Yayınları, İstanbul, 2011.
- Yalçın, Ed. M., *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2010.
- Yardım, M. N., *Yazar Olacak Çocuklar*, Selis Kitaplar, İstanbul, 2007.
- [Kolektif], *Türk Sanat Müziği Sözlü Eserler Repertuarı (Alfabetik)*, TRT Müzik Dairesi Yayınları, 1995.

